NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 2., hétfő 152. évfolyam, 204. szám Ára: 540 forint

FOTÓ: AFP/MARTIN SCHUTT

Történetében először nyert tartományi választást az AfD

Türingiában magasan nyert a szélsőjobb AfD

VOKSOLÁS Fölényesen nyerte a türingiai tartományi választásokat tegnap az Alternatíva Németországért (AfD). Az Orbán-kormány szövetségesének számító szélsőjobboldali párt a lapzártánk előtti utolsó előrejelzések szerint a voksok 33,2 százalékát söpörte be, majdnem tíz százalékkal megelőzve a 23,6 százalékos Kereszténydemokrata Uniót (CDU). Az AfD a várakozásnak megfelelően megerősödött Szászországban is, 0,9 százalékra megközelítve a 31,5 százalékon álló kormányzó CDU-t. A harmadik pozícióba mindkét helyen a baloldali populista BSW került. A berlini SPD–FDP–Zöldek kormánykoalíció mindhárom tagja leszerepelt, utóbbi kettő be sem jut a türingiai törvényhozásba.

CIKKÜNK A 8. OLDALON

Forró tanévkezdés

OKTATÁS Tüntetések, iskolabezárások, tanárhiány, növekvő költségek – feszült évnyitó a hőhullámban átforrósodó intézményekben.

F. SZABÓ KATA, JUHÁSZ DÁNIEL

Több szempontból is rendkívülinek számít az idei tanévkezdet. Rég nem tapasztalt őszi hőségben tartják az évnyitókat, hőhullám idején ül be a padba másfél millió diák, köztük mintegy 100 ezer első osztályos általános iskolás. Forró a tanévkezdés azért is, mert több oktatáspolitikai döntés heves tiltakozásokat váltott ki, s az évnyitók napjára több tiltakozást is időzítettek. Demonstrációt hirdettek reggelre a Madách Imre Gimnázium elé: azért tiltakoznak, mert az erősen vitatott iskolai mobilhasználati szabály miatt kétes módon felmentették az intézmény igazgatóját. Ugyanezért tüntetnek este a Belügyminisztérium előtt. Közben Budapesten tiltakozó menetet, Szegeden pedig demonstrációt hirdettek azért, mert az államapparátus a tanévkezdés előtti napokban döntött úgy, hogy bezáratja az Iványi Gábor vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség több oktatási intézményét. Összesen 450, jobbára halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermeknek kellett vagy kellett volna az utolsó pillanatban új iskolát keresnie.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az állami tankönyveket kiosztják, de nem feltétlen használhatók tanításra

Ahol nem zárták be az iskolát, nem mentették fel az igazgatót, ott sem feltétlenül könnyű a tanévkezdés. Egy-két nappal előtte még mindig több száz betöltetlen pedagógus-álláshelyre és más iskolai munkakörökre kerestek jelentkezőket a közszféra állásportálján. Csak a tankerületi központoknak több mint 270 aktív álláshirdetésük volt a Közigállás Portálon. A szülőknek is nehéz a dolguk: a KSH szerint 7,4 százalékkal nőttek az idén az iskolakezdés költségei, ami a tavalyi 20,4 százalékos drágulásra rakódik rá.

REFLEKTOR A 2–3. OLDALON

FOTÓ: MAURIZIO GAMBARINI

A fasiszta ember prototípusa és a jelen

VELENCE Megbocsátani nem lehet neki, de megérteni muszáj volt Leni Riefenstahl motivációit ahhoz, hogy dokumentumfilmet lehessen készíteni róla – fogalmazott a Népszavának adott exkluzív interjújában Andres Veiel, akinek a dokumentumfilmjét épp azon a velencei filmfesztiválon mutatták be, amelyen a harmincas években a harmadik birodalom kedvenc filmese volt sztár. A német rendező – aki maga is számonkérte nagyapját a II. világháborúban betöltött szerepéért – úgy véli, muszáj elmélyednünk a történelemben. „A Riefenstahl-film számomra egy figyelmeztetés, hogy legalább egyfajta tudatosságot teremtsen, mi történhet. Nemcsak a múltról szól, nemcsak a jelenről, hanem olyan film, amely elmond valamit arról, hogy mi történhet a jövőben” – mondta lapunknak a velencei filmfesztiválon Andres Veiel. Az esemény szombati „magyar” napján az Adrien Brody főszereplésével készült The Brutalist című film is felidézi a múltat. A műben Tóth László építész a holokauszt után megmenekülve Amerikában kezd új életet és vág Bauhaus-alkotásba. Szilágyi Zsófia Január 2. című – olasz támogatással készült – filmje pedig egy elvált anya hétköznapjait mutatja be a jelen Budapestjén.

Andres Veiel szerint filmje velencei világpremierje politikai kiáltvány

ÍRÁSAINK AZ 5. ÉS A 12. OLDALON

AJÁNLÓ

Fejtő Ferencre emlékeztünk

Gál Mária külpolitikai újságíró, lapunk főmunkatársa kapta az idén a Népszava Fejtő Ferenc-díját. A szombati díjátadó egyúttal megemlékezés is volt Fejtő Ferenc, lapunk tiszteletbeli főszerkesztője születésének 115. évfordulója alkalmából. **4. oldal**

Szigorúbb szabályozást ígérnek

A jövőben kötelező környezeti hatásvizsgálatot lefolytatni az akkumulátorgyáraknál – közölte az energiaügyi tárca. Ez egy tanulmányra adott válaszként is értelmezhető, amely azt boncolgatja, mennyivel lazábbak Magyarországon az akkuiparra vonatkozó előírások, mint bárhol Nyugat-Európában. **4. oldal**

Tanfolyam színházi dolgozóknak

A színházi dolgozók számára egy húszórás biztonságtechnikai kurzusnak adnak helyet hamarosan, a tanfolyam költségeit a minisztérium állja – erről beszélt Fekete Péter korábbi államtitkár, a Fővárosi Nagycirkusz főigazgatója a Szegedi Nemzeti Színházban tartott Országos Színházi Évadnyitón. **11. oldal**

Sorsdöntő pécsi mandátumharc

IDŐKÖZI Többségbe kerül-e a Fidesz az ellenzéki vezetésű Pécs közgyűlésében? – ez a tétje a város 15-ös körzetében kiírt, szeptember 22-ei időközi választásnak. Nagy csata készül, mindkét oldal jelentős erőket mozgósít a körzetben, ahol szavazategyenlőség miatt kell megismételni a választást. A helyi politikai erőviszonyokat ismerők szerint az ellenzéki jelöltnek jók a sanszai, de az esélylatolgatást nehezíti, hogy a Fidesz–KDNP nem a nyáron versenybe szállt jelöltjét indítja. Egy régi kormánypárti motoros száll harcba, a Fidesztől kiszivárgott hírek szerint az ő kérésére kellett a korábbi jelöltnek, egy háromgyerekes asszonynak hátrább lépnie.

Ha a kormánypártok nyernek, a Mi Hazánkat bevonva meglesz az egyfős többségük a közgyűlésben.

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

Kevés és drága lesz az alma

TERMÉS Kevés alma terem az idén, nemcsak Magyarországon, de az Európai Unióban is, ami minden bizonnyal a bolti árakban is megmutatkozik. A léalma nettó felvásárlási ára a napokban kilogrammonként 75–80 forint között szóródik, ami a tavalyi közel duplája. Az étkezési alma esetében pedig 25-35 százalékos termelőiár-növekedés várható. Az itthoni termés még a belső fogyasztási igényekre is kevés lesz, hiszen az étkezési minőségű alma mennyisége a várakozások szerint 90-100 ezer tonna körül alakul, míg ipari almából 220-240 ezer tonnányit szedhetnek. Előbbiből 110 ezer tonnára, utóbbiból 400 ezer tonnára lenne szükség. De legalább a szilva- és az őszibaracktermés jó, a fagykárok elkerülték ezeket a gyümölcsösöket, így az árakat illetően itt nem kell meglepetésre számítani.

Gyenge az idei almatermés, ez felviszi az árakat

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

CIKKÜNK A 6. OLDALON

„Mi visszük az iskolába a szappant, a szalvétát, a papírtörlőt”

OKTATÁS Pedagógushiány, növekvő szülői terhek, tüntetéseket szító intézménybezárás és hatalmi erődemonstráció – tanévkezdet, amely nem csak a hőhullám miatt forró.

F. SZABÓ KATA
JUHÁSZ DÁNIEL

Másfél millió diák kezdi meg mától a 2024/2025-ös tanévet a köznevelésben és a szakképzésben, köztük mintegy 100 ezer első osztályos általános iskolás. Bár a közoktatás elvben minden tanuló számára ingyenes, a legtöbb szülőnek mégis mélyen a zsebébe kell nyúlnia tanévkezdéskor, különösen, ha gyermekük most megy először iskolába.

– 35 ezer forintot hagytam a papír-írószer boltban az elsős füzetekre, tollakra, rajz- és technikafelszerelésekre, és ebben nincs benne a táska meg a tolltartó. Az eladó azt mondta, ha valaki mindent náluk vesz meg, 80 ezer forint körüli összeget fizet. Ehhez jön majd még az iskola saját tornapólója, darabonként 3000 forintért, és a tisztasági csomag, ami azt jelenti, hogy valójában mi visszük az iskolába a folyékony szappant, szalvétát, papírtörlőt. Emellett kering egy nem hivatalos lista, amely szerint örülnének, ha szülői felajánlásként vinnénk a terembe szőnyeget, könyveket, néhány növényt és játékokat – meséli egy az első osztályt most kezdő kisfiú anyukája. De vannak olyan intézmények, ahol a szülők által beszerzendő „tanszerek” között tüntették fel a vécépapírt és a fénymásolópapírt is.

Az iskolakezdés költségei a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint jelentősen emelkedtek az utóbbi években. Tavaly júliusra 20,4 százalékkal drágultak a tanszerek és az írószerek 2022 azonos időszakához képest, e termékek átlagos fogyasztói ára 2024 júliusára tovább emelkedett, igaz, ezúttal „csak” 7,4 százalékkal. A tanévkezdés előtt számos iskola közzétette azoknak a tanszereknek a listáját, amelyeket a szülőknek kell beszerezniük. A REGIO Játék augusztusi kutatása szerint egyetlen leendő első osztályos gyermek iskolakezdésére jellemzően 50-75 ezer forintos kiadással számolnak a szülők, több iskolás korú gyermek esetén a kiadások tovább nőnek.

Ennek ellenére a kormány idén sem nyújt több segítséget az iskolakezdéshez, mint eddig. Augusztus folyamán csaknem 13 millió „ingyenes” tankönyvet juttattak el az iskolákhoz, ami idén 15 milliárd forintjába került az államnak, vagyis végső soron az adófizetők, a magyar családok fizették meg azokat. A tankönyveket pedig csak használatra kapják meg a gyerekek, azok az iskolák tulajdonát képezik, így tanév végén sérülésmentesen vissza kell szolgáltatni őket; ha valamelyik megsérül, nem veszik vissza, és a szülőknek – újból – ki kell fizetniük az árát. Emellett az sem ritka: úgy döntenek a szülők, hogy a sokszor gyatra minőségű, pontatlan, hiányos állami tankönyvek mellé saját költségükön vásárolnak olyan, a hivatalos tankönyvlistáról száműzött – így az iskolák által nem beszerezhető – köteteket, amelyekből a tanárok eredményesebben tudnak tanítani, a diákok pedig tanulni. Egy tankönyvcsomag akár 10-20 ezer forint közötti összegbe is kerülhet, de a tanárok sokszor csak a legfontosabb könyvek, munkafüzetek beszerzését javasolják. Egyes magánkiadók pedig „osztálykedvezményeket” is kínálnak, például 20 százalékot engednek az árból, ha egy adott kötetből legalább 15 példányt vásárolnak.

Hamis az a kormánypropagandában rendre felbukkanó üzenet is, hogy augusztusban „dupla” családi pótlékot juttattak el a családokhoz. Valójában senkinek nem duplázták meg az augusztusi pótlékját, hanem a szeptemberben esedékes támogatást utalták át előbb, ami azt is jelenti, hogy az új tanév első hónapjában nem kapnak családi pótlékot az érintettek, a következő utalás október elején esedékes. A családi pótlék összege 2008 óta változatlan: gyermekenként 12 200 forinttól 25 900 forintig terjedhet attól függően, hogy kétszülős családról, egyedülálló szülőről van szó, illetve van-e a gyermeknek valamilyen tartós betegsége, súlyos fogyatékossága. A KSH adatai szerint 2023-ban 23 759 forint volt a családi pótlék egy családra jutó havi átlaga.

A tanév során komoly kiadást jelentenek a különórák is, amelyekre többek között a nyelvoktatásban ugyancsak sokszor van szükség. – Általános és középiskolában is gyakoriak a tanárváltások, és ez azt eredményezi, hogy az oktatás során szinte ki van zárva, hogy a gyermek jól megtanuljon egy nyelvet. Ezért akinek van pénze, magánórákra járatja a gyerekét – írta egy szülő a Szülői Hang Közösség weboldalán, ahol korábban többen is hasonló tapasztalatokat, panaszokat osztottak meg. A magantanar.net 2024-es összesítése szerint a magánangolórák átlagos óradíja idén 6000 forint körüli összeg, vagyis a különórák díjai tovább emelkedtek: a 2020-as felmérésükben még jellemzően 4000 forint, 2022-ben 4500 forint, míg 2023-ban 5500 forint volt a magánangoltanárok óradíja.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az adóforintokból készült „ingyenes” tankönyvek helyett sok helyen a szülők vesznek használhatót

> Hamis az a kormánypropagandában felbukkanó üzenet, hogy augusztusban „dupla” családi pótlékot juttattak el a családokhoz. Valójában a szeptemberben esedékes támogatást utalták át előbb, ami azt is jelenti, hogy az új tanév első hónapjában nem kapnak családi pótlékot az érintettek.

7,4 százalék
Ennyivel nőttek idén az iskolakezdés költségei a Központi Statisztikai Hivatal szerint. Ez különösen úgy sok, hogy a tavalyi 20,4 százalékos drágulásra rakódott ez a bő 7 százalék

Még mindig több száz pedagógust keresnek

Egy-két nappal tanévkezdés előtt még mindig több száz betöltetlen pedagógus-álláshelyre és más iskolai munkakörökre kerestek jelentkezőket a közszféra állásportálján. Csak a tankerületi központoknak több mint 270 aktív álláshirdetésük volt a Közigállás portálon. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy a nyáron meghirdetett álláshelyek többségére sikerült munkaerőt találni: augusztus elején több mint 2800, július közepén több mint 4000 volt a meghirdetett pedagógus-álláshelyek száma. Ám mindez csak a jéghegy csúcsát jelenti: a betöltetlen állásokat sokszor meg sem hirdetik a fenntartók, az óraszámokat sokszor szétosztják a többi tanár között, vagy helyettesítésekkel, illetve nyugdíjas pedagógusok visszahívásával próbálják kezelni a helyzetet. A Magyar Nemzeti Bank legutóbbi tanulmánya szerint jelenleg nagyságrendileg 16 ezer pedagógus hiányzik a rendszerből. J. D.

Évnyitók hőségriasztás idején

KÁNIKULA Olyan melegben kezdődik az idei tanév, amire rég nem volt példa, a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ, valamint az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság azt írta, utoljára 2015-ben fordult elő, hogy szeptemberre is kitartott a hőség. Emiatt múlt pénteken e hét csütörtökig meghosszabbították a másodfokú hőségriasztást. A rendkívüli körülmények miatt a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete (PDSZ) még a múlt héten levelet írt a Belügyminisztériumnak, amelyben azt kérte: „Ha a HungaroMet előrejelzése szerint a várható középhőmérséklet meghaladja a 25 fokot, akkor az igazgató intézkedjen a tanítás, oktatás rövidített órákkal történő megtartásáról. A nevelő-oktató munka a hőség miatti szünetelésének időtartama alatt a fenntartó temperált helyiségben biztosítsa a gyermekfelügyeletet.” A PDSZ szerint szombatig nem kaptak választ.

Könnyű, laza, ruhát ajánl a melegben a népegészségügy. E tanácson kívül másra nem futotta

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ és az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság korábban azt a tanácsot adta: „Az iskolakezdés mindig mozgalmas időszak, azonban a kánikulában is figyelni kell arra, hogy a diákoknak is a szokásosnál nagyobb mennyiségű vízre, ásványianyag- és vitaminbevitelre van szükségük. Mindig legyen náluk folyadék, mert hőség idején akkor is inniuk kell, amikor nem érzik magukat szomjasnak. A melegben nem javasolt cukros, szénsavas üdítők fogyasztása; a szervezetnek ilyenkor kifejezetten vízre van szüksége. Érdemes könnyű, világos színű, laza, jól szellőző ruhadarabokat választani nekik.” NÉPSZAVA

Tüntetésekkel indul a tanév

BUDAPEST-SZEGED Hétfő reggel ismét diákok tüntetnek a budapesti Madách Imre Gimnázium épülete előtt, miután a Belügyminisztérium múlt héten azonnali hatállyal felmentette pozíciójából az intézmény igazgatóját, Mészáros Csabát.

A tárca szerint az igazgató szembement a jogszabályokkal, amikor a nevelőtestület közleményben jelezte, szeptember 2-ától nem veszik el a diákok mobiltelefonjait, amelyre egy vasárnap hatályba lépett rendelet kötelezi az intézményeket. Csakhogy a rendelet lehetőséget ad a tanároknak, hogy engedélyezzék a telefonok oktatási célú, tanórai használatát – a Madách tantestülete ezzel szeretett volna élni.

A megmozdulások nem érnek véget reggel, hétfő este a Belügyminisztérium épülete előtt, a Széchenyi téren is tüntetés lesz. A szervezők azt kérik: „Maradjon meg ez egy békés demonstrációnak, ami után csak a Belügyminisztérium neve fog még csúnyábban kinézni.”

Szombaton a Madách Imre Gimnázium nevelőtestülete is nyilatkozatot adott ki, amelyben arról írtak: soha nem kezdtek még iskolaévet ennyire nehéz helyzetben, miután 24 éve tartó együttműködésük Mészáros Csaba igazgatóval „felfoghatatlanul és cezúraszerűen ért véget”. Hangsúlyozták: az igazgató felmentésének tényét, módját és indoklását továbbra is elfogadhatatlannak tartják. Jelezték azt is, legfontosabb feladatuk, hogy megőrizzék a Madách szellemiségét, amelynek „legfontosabb alkotóelemei a humánum és diákközpontúság, a gondolkodásra és alkotásra ösztönző légkör, a befogadó közösség”.

Iványi Gábort szorongatja az állam, 450 gyerek is bűnhődik emiatt

Nem csak a Madáchért tüntetnek hétfőn. Megmozdulások lesznek azért is, mert az államapparátus nem sokkal a tanévkezdés előtt úgy döntött, hogy – tartozások miatt – bezárja az Iványi Gábor vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) több oktatási intézményét. Először a MET-hez tartozó fővárosi általános iskola és gimnázium kapott értesítést arról, hogy a tanévet már nem kezdheti meg. Majd pénteken a szegedi Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskola került sorra. Mint arról többször írtunk, Iványi Gábor lelkész régóta hangoztatja: azért vannak tartozásaik, mert az állam törvénysértő módon megfosztotta egyházukat eredeti státuszuktól és az azzal járó költségvetési források jelentős részétől.

Az iskolabezárások nem csak azért jelentenek súlyos csapást a tanároknak, diákoknak, mert az utolsó pillanatban értesültek erről: az érintett intézmények főként halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyermeket tanítottak, így kérdés, lett-e nekik megfelelő iskola hétfőre. Szegeden 150, Budapesten 300 gyereknek kellett más iskolát keresnie. Emiatt Szegeden hétfő reggelre hirdettek demonstrációt az egyik kormányablakhoz, Budapesten pedig tiltakozó menet indul, hogy petíciót juttassanak el a főispánnak.

NÉPSZAVA

A sorsdöntő mandátum

PÉCS Többségbe kerül-e a Fidesz az ellenzéki vezetésű város közgyűlésében? – ez a tétje a baranyai megyeszékhely 15-ös körzetében kiírt, szeptember 22-ei időközi választásnak. Nagy csata készül.

UNGÁR TAMÁS

Az ellenzéki Péterffy Attila ugyan fölényesen nyert a polgármester-választáson, de nehéz lesz a dolga, ha az időközin behúzza a Fidesz a többségéhez hiányzó mandátumot

A 2019-es helyhatósági választáson a Mindenki Pécsért (MP) zászlaja alatt induló hatpárti összefogás fölényesen legyőzte a Fidesz–KDNP koalíciót a baranyai megyeszékhelyen. Ám 2020-tól ellentétek osztották meg a városvezető frakciót, s többen távoztak onnan, így a Péterffy Attila polgármester mögött álló csapat kényelmes többsége a még épp elégségesre olvadt. A gépészmérnök végzettségű, cégvezetői múlttal bíró, pártokhoz nem kötődő Péterffy és a megcsonkult ellenzéki frakció így is irányítani tudta a várost. Pécs okosan gazdálkodott, s a tervezett önkormányzati beruházások megvalósultak. Az ipari parkba új cégek jöttek, ott kétezer munkahely létesült, 18 év kihagyás után menetrend szerinti repülőjáratok indultak Pécsről, s az önkormányzat visszafizette azt a 9,5 milliárdos adósságot, amit a város előző, fideszes vezetésétől örökölt.

A júniusi választás mégis a kormánypártok sikerét hozta, amit a helybéliek főképp azzal magyaráztak, hogy a korábban nyertes ellenzéki csapat három részre szakadt. Péterffy ugyan fölényesen nyert, s az őt indító Pécs Jövőjéért Egyesület 8 jelöltet juttatott be a közgyűlésbe, a Fidesz–KDNP viszont 11-et. Egy-egy mandátumot szerzett a Mi Hazánk, a Magyar Kétfarkú Kutya Párt, továbbá az ellenzéki összefogásból immár kirekedt, két civil szervezet, az MP és a Tiszta Kezek Egyesület. A 15-ös körzetben – a kertvárosi lakótelepen – ugyananynyi szavazatot kapott a Pécs Jövőjéért és a kormánypártok jelöltje, ezért időközi választást kell tartani szeptember 22-én.

Ha a kormánypártok nyernek az időközi voksoláson, a Mi Hazánkat bevonva a városvezetésbe meglesz az egyfős többségük a közgyűlésben. Ha viszont a Pécs Jövője jelöltje nyer, akkor esélye van arra, hogy továbbra is Péterffy teamje irányítsa a várost. Ehhez az kell, hogy az időközi választás „behúzása” után az ellenzéki összefogás frakcióját a fontos kérdésekben támogassa az MKKP és a két civil szervezet képviselője. Erről Péterffy – mint azt lapunknak elmondta – tárgyalt is a három lehetséges partnerrel. Utóbbiak egyike sem utasította el az együttműködést. Koalícióra nem hajlandók lépni Péterffyékkel, de azt ígérik, hogy minden olyan előterjesztést támogatnak majd, ami szakmailag megalapozott, és a város érdekét szolgálja.

A fentiek alapján nagy a tétje a 22-ei választásnak, hisz lehet, a Fidesz „visszaszerzi” a várost, de elképzelhető, hogy Pécs megmarad ellenzéki fészeknek. Várható, hogy a Fidesz mindent megtesz majd a győzelemért, a párt remekül tudja mozgósítani szavazótáborát és túlerőben lévő sajtóját – a megyei lap például naponta több cikkben bizonygatja a jelenlegi városvezetés alkalmatlanságát.

Ám bármennyire is masszív a Fidesz bázisa, azt is tudni kell, hogy a júniusi választáson a pártot elutasítók tábora lényegesen nagyobb volt. A számokból arra következtethetünk, hogy ha a 19-es ellenzéki összefogás egyben marad, akkor mind a 17 körzetben az ellenzéki jelölt futott volna be. Ezért a szeptemberi választáson a Pécs Jövőjéért jelöltjének, a jobbikos Fürj Csabának a sanszait erősíti, hogy a júniusban jól szereplő Kutyapárt és az MP most nem indítja a saját emberét. Az MP arra kérte táborát, hogy semmiképp se szavazzanak a kormánypárti jelöltre, s ez a Kutyapárt szimpatizánsairól is elképzelhetetlen.

> Várható, hogy a Fidesz mindent megtesz majd a győzelemért, a párt remekül tudja mozgósítani szavazótáborát és túlerőben lévő sajtóját – a megyei lap például naponta több cikkben bizonygatja a jelenlegi városvezetés alkalmatlanságát.

Az esélylatolgatást bonyolítja, hogy a kormánypártok nem a korábbi jelöltjüket küldik harcba. Júniusban Vörösné Deák Andrea volt az aspiránsuk, aki egy a lakótelep közösségi életéért sokat tevő egyesület vezetőjeként népszerű a körzetben. A háromgyerekes asszony családi okokra hivatkozva visszalépett. Helyette Kővári János indul, aki az Összefogás Pécsért Egyesület (ÖPE) vezetője. Az ÖPE 2005 óta a Fidesz–KDNP választási szövetségese, Kővári ennek köszönhetően 2010 és 2014 között parlamenti, 2019-től pedig pécsi önkormányzati képviselő volt. 2022-ben Kővári a kormánypártok színeiben indult a parlamenti választáson, de körzetében az integrált ellenzék jelöltje, Mellár Tamás nyert. Júniusban pedig a pécsi közgyűlésből is kiszorult, mivel a 10-es körzetben legyőzte őt a Pécs Jövőjéért embere. Most mégis elindítja Kővárit a Fidesz a 15-ösben. A Fidesztől kiszivárgott hírek arról szólnak, hogy Kővári kérésére kellett Deák Andreának hátrébb lépnie. Kővári továbbra is szeretne meghatározó politikai szereplő lenni Pécsen, s ehhez kellenek számára a közgyűlésbeli megszólalások.

Kővári potenciális táborát csökkenti, hogy a Mi Hazánk is állított jelöltet Horváth Sándor személyében. A negyedik jelölt, a függetlenként induló Körömi Attila viszont Fürj Csabától vehet el voksokat. A 65 esztendős Körömi a 90-es években a Fidesz önkormányzati és parlamenti képviselője volt, aztán otthagyta a Fideszt, és a Jobbikhoz kötődött. A 2010-es években visszavonult a politikától, majd a Momentum tagjaként tért vissza a közéletbe, ahonnan utóbb ugyancsak távozott. 2019-ben Pécsett az ellenzéki összefogás sikeréért kampányolt, később azonban szembefordult a várost irányító frakcióval, mivel szerinte a baloldali pártok akarata érvényesül a városvezetésben, s ő azt szerette volna, ha a civilek hangja lenne ott a meghatározó.

ELLENZÉK

FÜRJ CSABA

élvezi a várost irányító ellenzéki erő támogatását, sanszait erősíti, hogy a júniusban jól szereplő Kutyapárt sem indítja a saját emberét

VÁLTÁS

KŐVÁRI JÁNOST

küldik harcba a kormánypártok a kulcsfontosságú mandátumért. Nyáron még egy háromgyerekes asszonyt indított itt a Fidesz

Bár a Tiszta Kezek nem indított jelöltet, a napokban beálltak Körömi mögé. Az egyesület vezetője az a Bognár Szilvia, aki 2019-ben az MP színeiben jutott be a pécsi közgyűlésbe, majd megválasztották alpolgármesternek, ám konfliktusba került Péterffy Attilával, ezért felmentették posztjáról. Júniusban az egyesület listájáról Bognár bejutott a közgyűlésbe, így vele kell majd tárgyalnia Péterffynek egy esetleges együttműködésről. Abból, hogy Bognár Körömit támogatja, sokan arra következtetnek, hogy nem lesz miről tárgyalni, hisz a Tiszta Kezek a Fidesz győzelmére „gyúr”, és a közgyűlésben a kormánypárti frakcióval kíván majd összedolgozni. Az ellenzéki sajtó megírta, hogy Bognár két egyesülete összesen 10 milliót kapott egy állami alapítványtól, s vélhetően ebből finanszírozták a Tiszta Kezek kampánykiadásait.

Bognár Szilvia erről azt mondta, hogy a két egyesület eszközvásárlásra fordította az említett támogatást, nem a kampányra. Állítja, hogy őt a Fidesz se tudja megvenni, a közgyűlésben velük se lép koalícióra, mindig meggyőződése alapján foglal majd állást a közgyűlésben. Körömit pedig azért támogatja, mert őszinte embernek tartja, aki a civil értékeket testesíti meg. Bognár úgy véli, hogy Pécs javára válik, ha a közgyűlésben egyik pártszövetség sem szerez többséget, és a civilek kontrollja és akarata nélkül nem tud egyik oldal sem döntést hozni a kardinális kérdésekben. Így nem lesz mutyizás, és a pártokhoz kötődő gazdasági vállalkozások nem jutnak túlfizetett munkákhoz.

Ez jól hangzik, csakhogy a Fidesz-hívők és -gyűlölők kiélezett versenyében kizártnak tűnik, hogy Körömi nyerjen, így a rá adott voksok valószínűleg az ellenzéket gyengítik. És ha – részben emiatt – a kormánypárti jelölt nyer, akkor a Fidesznek nem lesz szüksége szövetségesre a pécsi közgyűlésben, a civilek nélkül is uralhatja a várost. Azt pedig Bognár és Körömi sem vitatja, hogy a Fidesz eddig nem figyelt oda, mit akarnak a valódi, a nem Fidesz vezérelte civilek.

Gál Mária kapta a Fejtő Ferenc-díjat

EMLÉKEZÉS Gál Mária külpolitikai újságíró, lapunk főmunkatársa kapta az idén a Népszava Fejtő Ferenc-díját. Az elismerést minden évben annak a szerkesztőségi munkatársnak vagy az újságban rendszeresen publikáló szerzőnek ítélik oda, aki a díj névadójának szellemiségéhez méltó munkát végzett. A 2006 óta odaítélt elismerés névadója, Fejtő Ferenc az 1873-ban alapított lap egykori újságírója és tiszteletbeli főszerkesztője. Az első díjazott a 2015 januárjában elhunyt Andrassew Iván volt.

Gál Mária több mint két és fél évtized óta lapunk munkatársa. Egészen kivételes tudásanyaggal rendelkezik a határon túli magyarságot, a szomszédos országokat, a volt szovjet térség államait és a Közel-Keletet érintő témákban, de nincs olyan külpolitikai téma, amiről ne lennének komoly ismeretei, határozott véleménye. Háttéranyagai rendkívül olvasmányosak, publicisztikái frappánsak, tűpontosak. Alapelve: egy újságíró ne csak mások gondolatait közvetítse az olvasóknak, hanem az adott téma szakértője legyen. Nem véletlen, hogy számos médiumban szólaltatták meg lapunk főmunkatársát, s egyes cikkeiből külföldi médiumokban – a Frankfurter Allgemeine Zeitungban, az Eurotopics portálján – is többször idéztek.

A szombati díjátadó egyúttal megemlékezés is volt Fejtő Ferenc születésének 115. évfordulója alkalmából. A budapesti Szent István parkban, a Fejtő-szobornál tartott rendezvényen Széchenyi Ágnes Pulitzer-emlékdíjas irodalomtörténész, sajtótörténész, főiskolai tanár beszédében rámutatott: ha Fejtő ma élne, szeretett őshazáját, Magyarországot nem tekintené a világ középpontjának, igyekezne meggyőzni a szuverenitást központi kategóriaként kezelőket, tévedésben vannak, a technikai fejlődés nyomán kialakult gazdasági világrendet el kell fogadni, élni kell a lehetőségeivel, kezelni kell és nem elítélni. Tudná és hirdetné, hogy minden embernek továbbra is szüksége van a nemzeti közösségre is, a nyelv és a kultúra jelentette biztonságra. Fejtőnek bizonyosan lenne véleménye a migráció helyes kezeléséről, és a megoldásokat keresve az emberi szolidaritásra apellálna elsősorban.

Földes György történész, tudományos kutató rámutatott: ma a társadalom többsége úgy látja, hogy a politikai baloldal nem alkalmas érdekei védelmére és képviseletére. Nincs olyan karizmatikus politikai és szellemi vezető a színen, akivel a baloldalisággal rokonszenvezők azonosulni tudnának. Mégis ápolni kell a szociáldemokrata hagyományokat, „ebből a szempontból kiváló példát kínál Fejtő Ferenc élete és munkássága" – fejtette ki. Mindig kitartott amellett, amit igaznak tartott, és vállalta az ezzel járó kellemetlenségeket, olykor a kitaszítottságot. Földes György beszédében rámutatott: az európai szociáldemokrácia 1945 utáni sikerei visszaigazolták hűségét elveihez.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Főmunkatársunk, Gál Mária a Fejtő-szobornál, a Fejtő-díjjal

Hompola Krisztina, a Népszava Kultúra rovatának vezetője elmondta, a lap igyekszik hű maradni a hagyományokhoz s a mai elvárásokhoz, ami nem mindig könnyű. Rámutatott: „Továbbra sem fogadjuk el a mi és ők, a Kárpát-medence végletesen kettéosztott közéletének logikáját, amit érdekeinek megfelelően erőltet mindannyiunkra a hatalom." Mint mondta, a lap, már a modernebb eszközök segítségével, nem mond le a világ jobbításának szándékáról. „És öntudatos újságíróként öntudatos olvasóinkkal együtt szolidaritásra, elfogadásra, bátorságra, kreativitásra és cselekvésre ösztönözzük magunkat" – hangoztatta. (Az ünnepi beszédeket teljes terjedelmükben olvashatják a Népszava szombati Szép Szó mellékletében.)

NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Újra napirenden a kegyelmi botrány

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

„A fideszes pedofilhálózat miatt kezdeményezték a mentelmi jogom felfüggesztését. Ha a Fideszben azt hiszik, hogy minket el lehet hallgattatni, alaposan melléfogtak" – jelentette ki Dobrev Klára, a DK EP-képviselője. Arra reagált, hogy az Index megírta: a bíróság indítványozta mentelmi jogának felfüggesztését abban a büntetőeljárásban, ami azért indult, mert az ellenzéki politikus azt állította, a volt államfő, Áder János testvére, Pölöskei Gáborné Áder Annamária bűnös a pedofilbotrányban. Mint emlékezetes, Novák Katalin államfő kegyelmet adott egy a bicskei pedofilügyben elítélt férfinak. Emiatt újra reflektorfénybe kerültek a bicskei gyermekotthonban történtek, s lapunk megírta: akkoriban a főváros oktatási, gyermek- és ifjúságvédelmi főosztályának a vezetője Pölöskei Gáborné Áder Annamária volt. (Ő maga egyetlen kérdésünkre sem válaszolt.) Dobrev szerint „Pölöskei Gáborné Áder Annamária feljelentése nyomán lehetőség lesz a bíróság előtt iratokat kikérni, tanúkat meghallgatni", így kiderülhet, igazak-e sejtéseik, amik szerint az ügy a legfelső szintig ér. NÉPSZAVA

Már adomány sincs vita nélkül

Sajátos módon köszönte meg a Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet azt a kézfertőtlenítő- és WC-papír-adományt, amit a Tisza Párt vitt a kórháznak a múlt héten. Egy fotón jelezték, hogy tele volt a kórház raktára, amikor a párt adományát átvették, vagyis arra utaltak, nem voltak rászorulva a segítségre. Magyar Péter, a párt elnöke úgy reagált: azért vittek „több száz liter fertőtlenítőszert és majd 5000 guriga WC-papírt" a kórházba, mert azzal szembesültek, hogy ezek ott hiányoznak a mellékhelyiségekből. NÉPSZAVA

Megkésett akkuszigor

BEISMERÉS Nyolc évvel az első lítiumosgyár megtelepülése után kezdik el hozzáigazítani a szabályozást a tényleges kockázatokhoz.

HARGITAI MIKLÓS

A jövőben kötelező környezeti hatásvizsgálatot lefolytatni az akkumulátorgyáraknál – írja közleményében az energiaügyi tárca, egyértelműen cáfolva az akkuipari beruházásokkal kapcsolatos, eddig konzekvens kormánykommunikációt. Az új – lakossági tiltakozások sorát kiváltó – üzemekkel kapcsolatban eddig az volt a kormányzati álláspont, hogy azoknak az „Európában a legszigorúbb" előírásokat kell betartaniuk, miközben a valóságban a létesítmények formális engedélyezési eljárással, egyedi határértékekkel, ritka és laza hatósági ellenőrzés mellett épültek, működtek. A Samsung gödi akkugyára például – amely az ország legnagyobb ilyen létesítménye, és a második legnagyobb ipari üzem Magyarországon – 2023-ig környezethasználati engedély nélkül üzemelt, mivel a kormányhivatal úgy ítélte meg, hogy a tevékenységének nincs jelentős környezeti hatása. Tavaly végül kért és kapott környezethasználati engedélyt, ám azt a bíróság a sorozatos szabálytalanságok miatt ez év májusában felfüggesztette. Ettől függetlenül a gyár zavartalanul termel és bővül.

Az energiaügyi tárca minapi közleménye rögzíti: a vonatkozó kormányrendelet módosítása alapján „az új eljárások során egységesen valamennyi akkumulátortípus és részegységei (katód, anód, elektrolit, szeparátorfólia) gyártása, valamint hulladékainak előkezelése, hasznosítása környezetihatásvizsgálat-köteles tevékenységnek minősül". Ez egyúttal annak visszaigazolása, hogy mindeddig nem így volt. Ez a fajta magyar hatósági engedékenység egyedülálló Európában, vagyis annak, hogy nálunk lennének a legszigorúbbak a szabályok, épp az ellenkezője igaz.

A közlemény szerint a korábbi szabályozás alapján „az akkumulátorgyártás előzetes vizsgálatköteles tevékenységnek számított, azaz a környezetvédelmi hatóság az előzetes vizsgálati eljárás során hozott döntést arról, hogy a tervezett beruházásból származhatnak-e olyan jelentős környezeti hatások, amelyek miatt környezeti hatásvizsgálati eljárást kell lefolytatni". Ezt a döntést azonban valójában sokszor tényleges hatásvizsgálat nélkül, csak a beruházó által benyújtott dokumentumok alapján hozták meg. Ezt a sajátos, az egyszerre sok ezer tonnányi tűz- és robbanásveszélyes anyaggal, illetve kiemelten veszélyes hulladékkal dolgozó üzemek esetében felelőtlennek tűnő gyakorlatot a kormány szerint az indokolta: „Az akkumulátorgyártást érintő környezetvédelmi hatósági engedélyezéssel összefüggő szabályozás bevezetésekor még csak a hagyományos savas-ólom akkumulátorok léteztek. A lítiumionos akkumulátorok megjelenésével és egyre szélesebb körű elterjedésével szükségessé vált az azok gyártására, valamint az ahhoz kapcsolódó tevékenységekre vonatkozó környezetvédelmi engedélyezés egységesítése." Csakhogy a lítiumos technológia magyarországi meghonosítása 2016-ban kezdődött, vagyis az Orbán-kormány közel egy évtizeden át nem igazította hozzá az engedélyezési gyakorlatot a tényleges kockázatokhoz. Ezt a Magyarország akkunagyhatalommá válását ellenzők szerint azért nem tette meg, mert ez a nagyvonalúság volt az egyik olyan iparpolitikai eszköz, amellyel a szóban forgó beruházásokat hazánkba igyekeztek csábítani.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Sorra épülnek az akkugyárak, amiben szerepet játszik, hogy a kormány még reklámozza is, nálunk a beruházókat kedvező jogi környezet várja. Ami viszont a befektetőknek jó, az sokszor a lakosságra veszélyes

> Kötelező lesz a környezeti hatásvizsgálat az akkugyáraknál – jelentette be a tárca, ezzel beismerve, hogy eddig ez nem volt így, azaz a hazai szabályozás biztosan nem lehetett „Európában a legszigorúbb".

A szaktárca közleménye válasznak tűnik az Éltető Andrea, a KRTK Világgazdasági Intézetének tudományos főmunkatársa tollából a Külgazdaság című szakfolyóiratban megjelent részletes tanulmányára, amely a vonatkozó szabályozás elemzésével mutatja be, mennyivel lazábbak Magyarországon az akkuiparra vonatkozó előírások, mint bárhol Nyugat-Európában. A szakértő többek között arra hívja fel a figyelmet, hogy a több évtizeddel ezelőtt megállapított bírságmértékek (néhány millió forint az ezermilliárdos éves bevételű cégek esetében) semmilyen visszatartó erővel nem bírnak. Visszásnak tartja azt is, hogy az akkugyártó és -bontó nagyvállalatok minden esetben megkapják a környezetvédelmi engedélyt a kormányhivataloktól, akkor is – mint például a gödi Samsung már említett esetében –, ha nincs tisztázva a szennyvíz és a veszélyes hulladékok kezelése, a hőkibocsátás vagy a zajszennyezés mértéke. A meglévő környezetvédelmi előírásokat gyakran maguk az engedélyező hatóságok is megsértik. Ami pedig az iparpolitikai szempontokat és ezek tükrében a kormány valós szándékait illeti, Éltető tanulmánya szerint a külföldi befektetéseket ösztönző ügynökség, a HIPA maga hívja fel a honlapján a figyelmet az akkuiparra vonatkozó „kedvező" jogi környezetre. Érdekesség, hogy a mindezt leleplező tanulmányról szóló összefoglaló ugyanazon a napon, augusztus 29-én jelent meg a HVG-ben, amikor az energiaügyi tárca a szigorításról szóló közleményt kiadta.

Foglalkoznunk kell a múlttal

FELELŐSSÉG Hithű fasiszta vagy csak karrierista volt Leni Riefenstahl, a harmadik birodalom kedvenc és a filmtörténet első sikeres női filmrendezője? Erre ad választ Andres Veiel dokumentumfilmje: a rendező a velencei filmfesztiválon tartott világpremier után adott exkluzív interjút a Népszavának.

FOTÓ: ARNO DECLAIR_

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

Leni Riefenstahl volt az első művész, akit félreállítottak – jóval a cancel culture kialakulása előtt.

Pontosan, de jó okokkal állították őt félre, nem a divat volt a fő oka ennek, mint ahogy manapság sokszor megesik. Ha megnézzük őt a háború utáni Németországban – reményeim szerint ez az, amit a film elmesél –, esztétikailag, de gondolkodásában is egyaránt megragadt a harmadik birodalom ideológiájában. Ahogy az egyik utolsó telefonbeszélgetésben is halljuk tőle: egy-két generáció, de azután Németország vissza fogja kapni a szerepét az egyetemes erkölcs, az erény, a rend tekintetében. Az efféle vágyakozás a tekintélyelvű rendszerek után egyszerűen ijesztő. Olyan, mint egy negatív prófécia. Azt, hogy ő tényszerűen megmaradt fasisztának a harmadik birodalom bukása után, bizonyítja a naplója, melyben politikai bejegyzések szerepelnek: például, hogy mindenkinek, aki tisztességes, az NPD-re kell szavaznia. Arra a Német Nemzeti Demokrata Pártra, mely a birodalmi párt közvetlen örököse, és jelenleg is a legszélsőségesebb jobboldali holokauszttagadó erő. Ezek a bejegyzések bizonyítják, hogy Riefenstahl a hatvanas, hetvenes és a nyolcvanas években is megmaradt annak, ami volt, s nem „csak" egy opportunista, aki annak idején kihasználta a lehetőségeket. Ugyanakkor az is érdekes szempont, hogy Riefenstahl esetében nem 1933-ban kezdődött a fasizmus, hanem még gyerekkorában, amikor a tekintélyelvű apja többször súlyosan elverte, vagy addig nyomta a víz alá, míg majdnem megfulladt. Így a győztesekkel, a felsőbbrendűekkel, a győzelemmel való azonosulás szükségessége nyilvánvaló volt a számára. A legerősebbek túlélésében hitt, és így lett a személye a fasiszta ember prototípusa.

Mi volt az érv, amikor elvállalta a filmet, és tudta, hogy éveken keresztül ezzel a fasiszta prototípussal fog kelni és feküdni? Illetve hogy lehetett ennek a filmnek az elkészítését ép ésszel végigvinni?

Nem volt könnyű döntés, mert soha az életedben nem fogsz annyi elismerést kapni azért, hogy egy olyan emberrel foglalkozol, aki mai néven a fake news archetípusa: hazudott, és lépésről lépésre elhitte, hogy a hazugságainak sora az igazság. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy beszéljünk erről a jelenségről. Tapasztaljuk ezt a politikában nap mint nap az Egyesült Államokban, sőt sok-sok országban. Még Németországban is van egy párt, amely papíron nem dicsőíti a nemzetiszocializmust, ám bizonyos értelemben, „kicsiben" propagálja: a német nemzetnek ismét büszkének kell lennie, az idegenek nélkül minden jobb lesz – meg efféle hasonló szlogenek formájában. Azt kérdezi, milyen volt Leni Riefenstahl életével évekig foglalkozni: az ideológia és az esztétika az ő esetében erősen összefügg, így el kellett jutnunk a gyökerekig, addig, hogy milyen mechanizmusok vezettek nézetei kialakulásához. Rengeteg mindent kaptunk az örökség kezelőitől, több mint hétszáz ládányi írott, kép- és hanganyagot, így azt mondom, hogy a megfejtés hosszú ideig tartó detektívmunka volt. Találtunk például egy cikkre való utalást, amely 1934-ben jelent meg, a Daily Express című napilapban. Nem volt a kapott anyagok között, így a lap archívumához kellett fordulnunk, ahol megtaláltunk egy interjút, amelyben lelkesen meséli: a Mein Kampf első oldala meggyőzte arról, hogy ő nemzetiszocialista lesz. Még szép, hogy ez kikerült az örökségből.

Mostanság olyan politikai térben élünk, hogy mindenkit érdekel, mit mond egy német rendező Leni Riefenstahlról. Ez a felelősség nem nyomasztotta?

Dehogynem. Pontosan ezért a fő célom az volt, hogy ne legyek bíró: nem menthetem fel, de el sem ítélhetem. Mindemellett meg kell értenünk őt. Ez pedig nehéz, mert mindig, amikor túl sok megértést tanúsítunk, felgyorsítjuk a folyamatát annak, hogy bocsánatot kérjünk tőle. Az apja verte, tehát ő is áldozat. Rendben, az, de ez nem jelentheti azt, hogy megbocsátható a fasiszta ideológia terjesztésében való érintettsége, a Hitlerhez és a hitleri ideológiához való viszonya.

Ez az objektív nézőpont nem veszélytelen manapság: nem tart attól, hogy a konzervatívok mellett a liberális gondolkodású emberektől is kap majd hideget-meleget?

Tisztában vagyok ezzel. A liberálisoktól is várom a kritikát, különösen azzal a naiv állítással, hogy miért nem választom el a művészt a fasisztától. Van rá komoly okom. Ha tisztán az esztétikai kérdést nézzük, az nem csak a felsőbbrendűek győztesének a felsőbbrendűségét ünnepli. Mindig megveti a másikat, a „sötét oldalt", vagyis a nyomorékokat, vagyis a homoszexuálisokat, vagyis a kisebbségeket, és ez az ideológia része.

De akkor most zseniális rendező volt, vagy sem?

Ha szimplán ez a kérdés, akkor azt mondanám, hogy zseniális vágó volt, aki remekül tudott operatőröket választani – ez pedig a jó rendező kvalitásait mutatja. Mindazonáltal pocsék forgatókönyvíró volt. Mondjuk ki: a Kék fény is egy fércmű. A karakterei a legnagyobb klisék, a dialógusok borzalmasak, a történet nem létező. Volt szerencsém elolvasni az összes meg nem filmesített tervét, szám szerint huszonötöt: mindegyik kiábrándítóan gyenge, dagályos történet, melyekből nem lett volna soha jó film.

„Az efféle vágyakozás a tekintélyelvű rendszerek után egyszerűen ijesztő. Olyan, mint egy negatív prófécia"

„Velencében rengeteg fiatalt vonzott a film, és értő kérdéseket kaptunk: nem kellett senkinek sem elmagyarázni, mi az a nemzetiszocializmus. Nekik készült ez a film, a jövő az ő kezükben van."

A velencei filmfesztivált Benito Mussolini alapította politikai céllal, Leni Riefenstahl többször volt versenyben, sőt díjakat is kapott. Elég érdekes, hogy az őt leleplező dokumentumfilm világpremierje is ezen a mustrán van. Persze a biennálé a második világháború vége óta független művészeti esemény, de ez akkor is beszédes, nem?

Igaz, Leni Riefenstahl Velence hőse volt, háromszor is szerepelt az 1930-as években: a Kék fénnyel, Az akarat diadalával és az Olimpiával – utóbbi kettőért díjat is kapott.

ANDRES VEIEL

Német rendező. A filmkészítéshez való hozzáállását intenzív kutatás jellemzi, amely akár több évig is eltart. Művészi pályafutása során dokumentum- és játékfilmjeiért, valamint színházi munkásságáért több mint ötven díjjal tüntették ki. Riefenstahl című filmje Velence után közvetlenül a miskolci CineFesten, később pedig a hazai mozikban is elérhető lesz.

Szóval, jó a kérdés, több mint beszédes: az, hogy a Riefenstahl-film világpremierje Velencében van, az egy politikai kiáltvány, különösen, hogy Olaszország miniszterelnöke egy olyan párt képviselőjeként van hatalmon, amely a fasiszta hagyományokat követi. Alberto Barbera, a velencei filmfesztivál igazgatója részéről is bátorság, hogy a filmet itt mutatják be, mert tudjuk, hogy a rendezvény a biennálé része, és annak igazgatója, Pietrangelo Buttafuoco az intellektuális, ám intim arca a Meloni -féle neofasiszta pártnak. Fontos, hogy a bemutató kapcsán vita alakult ki, de nem akadályozta meg a premiert senki – ezek szerint Európa ezen részén még demokrácia van. De Németországban vagy az Egyesült Államokban is lesz nemsokára bemutató, ami azért fontos, mert ezekben az országokban is a jobboldaliak felemelkedése zajlik. Ami pedig különösen jó, hogy Velencében rengeteg fiatalt vonzott a film, és értő kérdéseket kaptunk: nem kellett senkinek sem elmagyarázni, mi az a nemzetiszocializmus. Nekik készült ez a film, a jövő az ő kezükben van.

„Találtunk egy interjút, amelyben lelkesen meséli, hogy a Mein Kampf első oldala meggyőzte arról, hogy ő nemzetiszocialista lesz"

Ha már szóba hozta Németországot: a múltat önöknél mennyire sikerült feldolgozni?

Ezt generációnként kell nézni. Az én korosztályom sokat foglalkozott a múlttal, mert apám és nagyapám is részt vett a háborúban. Sőt, nagyapám tábornok volt, részt vett az orosz háborúban, és sok csúnya dologért volt felelős. Sőt, apám a háború után még mindig katona volt, ezért próbáltam feltenni ezeket a kérdéseket. Miért? Mi történt? Ott voltál, amikor ez és az történt! Olyan volt ez a részemről, mint egy kihallgatás. De a fiam például, aki most huszonhat éves, két éve kezdte el ezeket a kérdéseket feltenni, azelőtt egyáltalán nem érdekelte a téma. Kell némi erőfeszítés, hogy elmélyedjünk a történelemben, de szükség is van rá. Miért? Mert sok fiatal a jobboldali AfD-re szavaz Németországban. És ezért más fiatalok azt mondják, hogy foglalkoznunk kell a múlttal, mert hogyan szavazhatnának a fiatalok egy olyan pártra, amelyik nem vesz tudomást a fasizmusról, hanem éppen ellenkezőleg, a harmadik birodalom eszméit minden kérdőjel nélkül beemeli a programjába? Ezért néha fontos, hogy figyelmeztetésként írjuk le a veszélyeket. És a Riefenstahl-film számomra egy figyelmeztetés arra, hogy legalább egyfajta tudatosságot teremtsen arról, hogy mi történhet. Nem csak a múltról szól, nem csak a jelenről, hanem egy olyan film, amely elmond valamit arról, hogy mi történhet a jövőben.

LAPSZÉL

Adóval fékeznék a bitcoinbányászatot

FOTÓ: AFP/AHMET SERDAR ESER

Megadóztatná a Nemzetközi Valutaalap (IMF) a bitcoinbányászatot, elsősorban környezetkímélési céllal. Az intézmény szerint a tevékenységet végző nagy teljesítményű számítógépek jelenleg a világ káros szén-dioxid-kibocsátásának a 0,19 százalékáért felelősek. Az adatközpontok és a kitermelés infrastruktúrájának energiaigénye a világ fogyasztásának a 3,5 százalékát jelentheti 3 esztendő múlva, ez Japán teljes elektromosenergia-felhasználása jelenleg. Az IMF szerint egy kilowattórára kivetett 0,047 dolláros direkt adó megfelelően fékezné az üvegházhatás szempontjaiból a tevékenységet, de ha az egészséget veszélyeztető egyéb szennyező hatásokat is kalkulálnák, akkor 0,089 dollár lenne a kilowattóránként fizetendő összeg, ami 85 százalékkal drágítaná a bitcoinok előállítását. R. J.

Semmi sem elég, többet vártak

Rekorderedményekről számolt be a napokban az Nvidia, ám a piacok fanyalogva reagáltak a számokra. A társaság részvényeinek árfolyama a hét közepén 7 százalékkal hanyatlott, de érdekes módon más, szakmabeli vállalatok is piaci veszteségeket könyveltek el. Ez talán az MI körüli gondokra figyelmeztet. Ami az Nvidiát illeti, a befektetők „robbanásra” számítottak, és azt, hogy a társaság „csak” megduplázta az előző negyedév nyereségét, csalódásként élték meg. A cég az utóbbi hónapokban a világ legértékesebb vállalata 30 milliárd dolláros forgalom mellett, 16 és fél milliárd dollár nyereséget realizált, de a kilátásokkal elégedetlenek voltak a befektetők. R. J.

Warren Buffett, a konzervatív billiárdos

FOTÓ: AFP/JOHANNES EISELE

Elsőként a nem technológiai társaságok közül átlépte az egybillió dollárt a Berkshire Hathaway tőkepiaci értéke. A 94 esztendős Warren Buffett tulajdonában lévő multinacionális konglomerátum árfolyama ebben az esztendőben 28 százalékkal emelkedett. A Berkshire a „régi” gazdasághoz kötődik, portfólióját olyan cégek alkotják, mint a BNSF Railway, a Geico Insurance és a Dairy Queen. Buffett 1960-ban szerezte meg a textilipari Berkshire-t, amelynek alapjain kiépítette a biztosítástól a vasúton át az energiaszektorig számtalan területen érdekeltségeket szerző vállalatbirodalmát. R. J.

Drága lesz az alma

GYÜMÖLCS Az almatermés drasztikusan visszaesik az idén, még a hazai fogyasztásra sem lesz elég. Ez már a felvásárlási árakon is látszik.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Távolról sem mondható egységesnek a mostani gyümölcsszezon. Ami biztos, az az aszály, illetve, hogy az idei nem az alma éve lesz. A becslések szerint ugyanis mintegy 150 ezer tonnával kevesebbet takarítanak be belőle, mint tavaly. Az étkezési minőségű alma mennyisége a várakozások szerint 90-100 ezer tonna körül alakul, míg ipari almából 220-240 ezer tonnányit szedhetnek. A termés a belföldi fogyasztást sem fedezi, miután az étkezési alma igénye 110 ezer tonnára, míg a feldolgozói kapacitás 400 ezer tonnásra tehető – olvasható a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) és a Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet (FruitVeB) összefoglalójában. A léalma nettó felvásárlási ára a napokban kilogrammonként 75–80 forint között szóródik, ami a tavalyinak közel a duplája. Az étkezési alma esetében pedig 25-35 százalékos termelőiár-növekedés várható.

A gyengébb termés hátterében több tényező áll. Így 2023-ban viszonylag jó szüretnek örülhettek a gazdák, a fák terheltebbek voltak, ami a rosszabb kondíciójú ültetvényekben az idén egy eleve gyengébb virágzásban és termésben ütött vissza. Ezenkívül jelentős terméskiesést okoztak az időjárási károk. Az egyik legmarkánsabb a nyári aszályos időszak volt.

A helyzetet élezi, hogy az Unióban is gyengébb a termés az átlagosnál. A tervezett 11,5 millió tonna helyett vélhetőleg alig 10,2 millió jön össze. Ez a feszített piac EU-s szinten a felvásárlási árak további alakulására is hatással lesz. Így a fogyasztók kellemetlen meglepetéssel találkozhatnak majd a polcok előtt állva.

Nem néz ki ennyire rosszul a szilva- és az őszibarackszezon, ami annak köszönhető, hogy a fagykárok elkerülték ezen gyümölcsösöket. A betakarítási szezon, akárcsak a legtöbb gyümölcsfaj esetén, nagyságrendileg 2-2,5 héttel korábban kezdődött. A jelenlegi információk szerint pedig 50-60 ezer tonnás lesz a szilvatermés, tehát 2024-et a jobb évek közé lehet majd sorolni. A most jelzett mennyiség meghaladná a korábbiakat, hiszen az elmúlt 4 évben átlagosan 45 ezer tonna körüli szilvát tudtak szedni a gazdák. Ám a most prognosztizált mennyiséget nem lehet biztosra venni. Az aszály, a szárazság ugyanis ezt a gyümölcsöt sem kíméli, s visszafogja növekedését; egyes érzékeny fajták most szinte a fán aszalódnak meg.

50–60 ezer
tonna szilva teremhet az idén, ami jóval több az elmúlt évek 45 ezer tonnás átlagánál

Egyelőre az árak alapján az látszik, hogy a piac a tavalyinál nagyobb mennyiséggel számol. Így olyan drámai és a fogyasztók számára kellemetlen fejleményeket nem lehet tapasztalni, mint az alma esetében. Az adatokat gyűjtő Agrárinformációs Portál szerint a Budapesti Nagybani Piacon a szilva ára fajtáktól függően kilogrammonként 350–420 forint volt a napokban, míg egy éve ilyenkor 350–380 forintos árak voltak a jellemzők. A fővárosi fogyasztói piacokon az elmúlt évi kilogrammonként 700–880 forinttal szemben most némi mérséklődéssel 600 és 700 forint közötti árakat regisztrált a portál.

A fagykárok az őszibarackosokat is elkerülték, a FruitVeB szerint majdnem mindenhol 2-3 héttel korábban kezdődött a szezon. A nagy meleg miatt sokkal gyorsabban is érik a gyümölcs, ami azt jelenti, hogy a szezon 3-4 héttel korábban érhet véget a tavalyinál. Egyébként az idén 2288 hektáron termesztenek őszibarackot, és 102 hektáron nektarint. A 2023-as évben még 2466 hektár őszibarackkal és 113 hektár nektarinnal lehetett számolni. Csak az utóbbi 5 évet tekintve ez 20 százalékos mérséklődés az őszibaracknál és csaknem 30 százalékos zsugorodás a nektarinnál.

A mostani árak – a szilvához hasonlóan – itt is a tavalyinál jobb termés reményét tükrözik. A portál adatai szerint a Budapesti Nagybani Piacon az őszibarack termelői átlagára 13 százalékkal volt alacsonyabb 2024 24–33. hetében, mint egy esztendővel korábban. Így az őszibaracknál a sárga húsú fajtáknál az I. osztályú áru 800-900 forint kilogrammonként, a fehér húsú 600–700 forint között értékesíthető. A hazai, I. osztályú nektarin kilogrammonként 600–780 forintért cserél gazdát. „Reméljük, összejön a megfelelő termés, és az árakat tartani tudjuk, de sok múlik majd azon, hogy miként alakul az időjárás, és az aszály mennyire rondít bele az elképzeléseinkbe” – foglalta össze a piaci helyzetet a Népszavának egy csongrádi termelő.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Lassan az almavásárlás is luxus, az idén extra drága lesz ez a gyümölcs

A léalma nettó felvásárlási ára kilónként 75–80 forint között szóródik, ami közel a duplája.

Megnyílt az út a jegybankárok előtt

KAMATOK Monetáris enyhítésre, ha úgy tetszik, a pénzcsapok megnyitására várnak tengeren innen és túl is a gazdaság szereplői. A napokban nyilvánosságra került statisztikák a Covidot követően elszabadult árak egyértelmű megzabolázását jelzik, reális közelségbe hozva a lépést, amelytől az inflációtól mindennél jobban rettegő jegybankárok elzárkóztak.

2021 nyara óta a legalacsonyabb szintre, 2,2 százalékra esett vissza az európai infláció. Az Eurostat adatai felcsillantották a reményt, hogy az Európai Központi Bank tovább lazíthat a kamatgyeplőn. Július végén még 2,6 százalékos volt a drágulás az eurózónában. A maginfláció, azaz a nagy áringadozásnak kitett termékek, így az élelmiszer, az energia, az alkohol, a dohány kizárásával mért adat 2,8 százalékra esett vissza az előző havi 2,9 százalékról. Egyedül a szolgáltatások drágulása ad okot a kételyekre, e területen 4,2 százalékos rátát mértek augusztus végén. Ugyanakkor a bérek alakulása a jelek szerint kedvező, a munkavállalók 80 százalékát érintő bértárgyalások eredménye azt jelzi, hogy racionális keretek között maradtak a követelések.

A francia jegybankelnök, François Villeroy de Galhau, sürgetve az EKB-t, úgy vélekedett, kockázatos lenne kivárni, amíg az inflációs ráta a kijelölt 2 százalék alá szorul. Az EKB júniusi kamatenyhítése nyomán az irányadó ráták 4–3,75 százalék közé csökkentek, de mint a francia jegybankár fogalmazott, „helyes és okos” lenne, ha a Christine Lagarde vezette intézmény ismét lépne szeptemberben. Franciaországban egyébként már megtörtént a várt áttörés, három éve nem látott mértékre esett vissza az infláció; augusztus végén 2 százalék alatt volt a drágulás az előző havi 2,3 százalék után.

Németországban is hasonló folyamatok figyelhetők meg. 2021 óta először 2 százalék alatt jelzett az infláció mérlege, így innen is biztatást kapott az európai központ. A Destatis adatai szerint a júliusinál 0,4 százalékkal alacsonyabb, 1,9 százalékos ráta az energiaárak jelentős, egyetlen hónap alatt 5,1 százalékos csökkenésének köszönhető. Elemzők és az EKB egyetértenek abban, hogy a 2 százalékos cél az eurózónában 2025 második felére valósulhat meg.

RÉDEI JUDIT

Enyhülés várható az USA-ban is

A tengerentúlon szinte bizonyosan enyhít a monetáris szigoron szeptember 18-i ülésén a Fed. Az amerikai jegybank elnöke, Jerome Powell tényként beszélt a lépésről az egy héttel ezelőtti Jackson Hole-i tanácskozáson, amelyen, mint 1978 óta minden évben, az amerikaiak mellett a világ központi pénzintézeteinek irányítói gyűltek össze. Eljött az idő a kamatigazításra – mondta Powell, hangsúlyozva egyúttal azt is, hogy a 2 százalékos inflációs cél változatlan, de immár elérhető közelségbe került. A legújabb mérés szerint augusztusban 2,5 százalékot tett ki az éves drágulás a júliusi 3,2 százalék után, és ez már biztosítja a mozgásteret a döntéshozók számára a jelenleg rekordszintű, 5,25–5,5 százalék közötti irányadó ráta megvágásához. Az elmúlt hónapban azonban drasztikusan figyelmeztették a munkaerőpiaci adatok a monetáris irányítókat az állapot tarthatatlanságára.

Bulgária: az instabilitás marad

BIZARR A Szófiában megalakult új kormány egyetlen feladata, hogy lebonyolítsa az október végi előre hozott választásokat. 2020 óta ez lesz a hetedik voksolás az országban.

MIKLÓS GÁBOR

Bulgáriának újra hivatalnokkormánya van. A korábbi hasonló státuszú kormányfő, Dimitar Glavcsev, a számvevőszék elnöke vállalta a pozíciót. Voltaképpen egyetlen dolga van: rendben lebonyolítani az október 27-re kitűzött parlamenti választást, amely 2020 óta a hetedik lesz a balkáni uniós országban. Bizarrnak tűnhet a politikai instabilitásnak ez az állapota, de azért megéri e jelenség mögé betekinteni.

A bolgár nyilvánosságot ez idő szerint egyetlen ügy érdekli: a törökök és muzulmánok pártjának, a DPSZ-nek (Mozgalom a Jogokért és a Szabadságért) a látványos szakadása. A párt 1990-es megalakulása és a bolgár rendszerváltás óta részt vett minden választáson, s befolyásos tényező volt, akár a hatalomban, akár ellenzékben ültek képviselői. A párt alapítója és egyértelmű vezére Ahmed Dogan, aki az államszocializmus utolsó éveiben ellenállási mozgalmat szervezett, amikor a hatalom a muzulmánokat névváltoztatásra akarta kényszeríteni. Doganról később kiderült, hogy ifjabb éveiben az állambiztonság ügynöke volt, de ez nem rendítette meg hívei bizalmát. Az utóbbi években kivonult a politika előteréből, de megmaradt a DPSZ tiszteletbeli elnökének, miközben szinte átjátszotta a pártot egy Deljan Peevszki nevű oligarchának, akit ő „politikai fenoménként” jellemzett.

Peevszki a bolgár korrupciós-politikai szféra egyik főszereplője, akinek nemcsak a gazdaságban, médiában, de az igazságügyi és rendőri szervezetekben is nyilvánvaló hatalmi helyzete van. Peevszkit az úgynevezett „globális Magnyitszkij-listára” tette az USA, és egy hasonló szankciós listára helyezte Nagy-Britannia is. Ettől függetlenül lehetett a DPSZ társelnöke és parlamenti frakcióvezetője. Az idén júniusban tartott választásokon a DPSZ rekordszámú mandátumot szerzett, amit követően Peevszki elkezdte a teljes hatalomátvételt a pártban, kizárta a frakcióból Dogan több közeli emberét. A párt kettészakadt, a DPSZ-Dogan kizárta Peevszkit és a híveit, Peevszki pedig Dogan követőit. Elképzelhető, hogy az október 27-én következő parlamenti választásra egyik frakció sem lesz képes listát állítani. A bulgáriai törökök és más muzulmánok az ország 6,7 milliós lakosságának mintegy 8 százalékát teszik ki. Ők azonban fegyelmezett és elkötelezett választók, akik eddig mindig a DPSZ-re voksoltak, külföldön is. Ha megtörik ez a hagyomány, borulhat az eddigi állapot.

FOTÓ: AFP

Deljan Peevszki, a bolgár korrupciós-politikai szféra egyik főszereplője, akinek pártbéli hatalomátvétele miatt kettészakadt a DPSZ

Ez további bizonytalanságot okoz az amúgy is instabil bolgár politikában. Ez a történet látszólag még egzotikusabbá teszi a közéletet, ahol gyors sikereket aratnak az oroszbarát és szélsőségesen nacionalista pártok, néha különös protesztpártok bukkannak fel, s köztudott, hogy a politikai élet címlapfigurái, mint Bojko Boriszov korábbi miniszterelnök, a bűnöző világgal szoros kapcsolatban állnak. Boriszov valóságos teflonpolitikus, aki szorosan irányítja pártját, a középjobb GERB (Polgárok az Európai Bulgáriáért) pártot, amely képtelen veszíteni, miközben nyilvánvaló, hogy az EU-pénzek lenyúlására létesített korrupt gyülekezetről van szó. Bulgária Magyarországgal verseng az EU legkorruptabb állama címért, és általában az utolsó helyen áll az Unióban az egy főre jutó nemzeti jövedelmet illetően.

> A bolgár nyilvánosságot ez idő szerint egyetlen ügy érdekli: a törökök és muzulmánok pártja, a DPSZ látványos szakadása, melynek nyomán átrendeződhetnek az erőviszonyok az őszi választásokra.

Nemrég felbukkant egy adat, amely szerint a bolgárok és románok jólétben megelőzték a magyarokat, mivel az egy főre jutó kiskereskedelmi forgalom nagyobb volt náluk. Az átlagbolgár tehát többet fogyaszt. Ezt többen kiragadott adatnak minősítik, amely nem számol olyan látványos adatokkal, mint a GDP vagy olyan szubjektív tényezőkkel, mint az infláció utáni vásárlói szuperóvatosság. Ezzel együtt Bulgária a politikai instabilitás és az őket is sújtó háborús nehézségek közepette is képes növekedni, az idén feltehetően 2 százalékkal. A politikai bizonytalanságok lassítják az EU-s helyreállítási pénzek beérkezését. Bulgária nem keveredett jogállamisági vitába Brüsszelben, de ez bármikor bekövetkezhet. A bolgár parlament nemrég fogadott el orosz mintára egy LMBT-ellenes jogszabályt. Az elnök ugyan még nem írta alá, de a „melegpropaganda iskolai tilalmát” elrendelő törvényt szélsőjobbtól a szélsőbalig megszavazták, beleértve a GERB-et is. Csak a reformpárti liberálisok ellenezték.

A ruszofil áramlatok is zavarhatják az ország euroatlanti együttműködését. Szinte bizonyos, hogy mindez szerepet játszik abban, hogy újra és újra messzebbre kerül a bolgár euró bevezetése. Pedig a schengeni övezetbe való bekerülés mellett ez volt Bojko Boriszov fő politikai programja. A Schengen-belépés csak igen felemásan sikerült: egyelőre a légi- és tengeri kikötőkre érvényes csupán. A szárazföldi határokon megmaradtak az óriási sorállások. Az euró 2025. január 1-jei bevezetését sem engedi az Európai Központi Bank és az Európai Bizottság. Arra hivatkoznak, hogy az országban tapasztalt infláció nem teszi ezt lehetővé. Egyébként Bulgária több mint 25 éve, még az euró bevezetése előtt az akkori német márkához kötötte a levát, s ez a mai napig megmaradt. Egy bolgár leva kb. 0,51 euróval egyenlő. Korábban a lakosság egyértelműen támogatta az euró bevezetését; mára a lelkesedés megszűnt, nem utolsósorban az erős oroszbarát és Nyugat-ellenes tendenciák miatt.

Az újabb választásokig aligha változnak döntően a bolgár választók eddigi preferenciái. Egy időben sikeresebbek voltak a korrupcióellenes, nyugatos programmal fellépő protesztpártok, de annyira nem, hogy leválthatták volna a korrupcióra épülő státus quo képviselőit. Megpróbáltak együtt kormányozni velük egy reformprogram jegyében, de ez nem sikerült. Boriszov és hasonló elvbarátai csak kozmetikai változtatásokra hajlanak, nem engedik el az igazságszolgáltatás és a titkosszolgálatok irányítását. Ez kevés jót ígér Bulgáriának.

Irán kinevezte első női kormányszóvivőjét

TEHERÁN Maszúd Peszeskján iráni elnök Fatime Mohadzseranit nevezte ki az ország 14. kabinetjének kormányszóvivőjévé – jelentette az iráni állami hírügynökség, az IRNA. Kinevezése fordulópont, ugyanis ő az első nő ezen a poszton az Iráni Iszlám Köztársaság történetében.

Peszeskján azt követően lett Irán elnöke, hogy keményvonalas elődje, Ebrahim Raiszi május közepén meghalt egy helikopter-balesetben, amikor Azerbajdzsánból tartott hazafelé kíséretével. A reformistának tartott volt egészségügyi miniszter a szavazatok több mint ötven százalékával nyerte meg a választásokat, választói többek között nyitást és a nők jogi helyzetének javítását, a „fejkendőszigor” enyhítését várják el tőle. A szóvivő kinevezésével már négyre emelkedett a nők száma az újonnan felállt teheráni kabinetben. Elemezők szerint az elnök ezzel a mostani lépésével is példát akar mutatni a többi konzervatív iszlám államnak.

FOTÓ: TWITTER

Mohadzseráni szóvivői kinevezésével négyre emelkedett a nők száma az újonnan felállt teheráni kabinetben

Mohadzserani ugyan az első nő, aki valaha is betöltötte ezt a pozíciót Iránban, de pályafutása során már számos egyéb kormányzati pozícióban felbukkant, elsősorban az oktatási minisztériumban. A leendő szóvivő 54 éves, 1970-ben született Arak városában, és az elnöki közlemény szerint széles körű szakmai tapasztalatai, kiterjedt tudományos ismeretei tették alkalmassá a pozíció elnyerésére. A Bahonar University of Kerman hallgatójaként először gépészmérnöki diplomát, majd stratégiai posztgraduális diplomát, valamint egy skót egyetemen menedzsment doktori fokozatot szerzett. Korábban a Girls' Technical and Vocational School of Shariati – műszaki és szakképzési egyetem – vezetője volt, és 2017-ben a Tehetségesek Központjának vezetőjévé választották. Előbbi egy kimondottan nők számára létrehozott intézmény.

Peszeskján hangsúlyozta, hogy e kinevezéssel is igazolni akarja az iráni kormányzás sokszínűségét, és meritokrácia (a társadalmi pozíciók érdemek alapján történő elnyerése) iránti elkötelezettségét.

A korábbi iráni államfő, Ebrahim Raiszi májusi halála alaposan felforgatta az iráni belpolitikát. A 2021-ben megválasztott Raiszi ugyan nem a karizmájáról vagy népszerűségéről volt híres, de több szempontból is történelmi szerepe volt. Az ő irányítása alatt zajlott le a konzervatív-keményvonalas politikai elitek hatalmi koncentrációja az iráni társadalomban. Másrészt – a legtöbb elemző szerint – ő volt Ali Hamenei legfőbb vallási vezető kiszemelt utódja a legfontosabb politikai pozícióra, így ha a májusi helikopter-balesetben nem veszíti életét, évtizedekre meghatározhatta volna az ország jövőjét.

Az, hogy milyen lett volna Raiszi vezetése alatt Irán, már sosem derül ki, az viszont, hogy mennyit tanult az elmúlt évek válságaiból a teheráni kormányzat, és hogy a reformernek tartott, sőt „kakukktojásnak” becézett Peszeskján mire képes, a következő időszak legfontosabb kérdése lesz.

SZABADI KLAUDIA

FOTÓ: KAY NIETFELD/AFP

Tino Chrupalla, az AfD társelnöke kész lenne bárkivel kormányra lépni

Az AfD példátlan győzelmet aratott Türingiában

EREDMÉNYEK Magasan nyerte a türingiai választásokat tegnap az Alternatíva Németországért (AfD). Az Orbán-kormánnyal szimpatizáló német szélsőjobboldali párt az esti részeredmények szerint a voksok 33,2 százalékát söpörte be, közel tíz százalékkal maga mögé utasítva a 23,6 százalékot szerző Kereszténydemokrata Uniót (CDU). Győzelme példátlan Németország második világháború utáni történetében. Az AfD a várakozásoknak megfelelően megerősödött a szászországi választásokon is, itt azonban a CDU végezhet az élen (31,5 százalék), igaz, a lapzártánk előtti utolsó előrejelzés szerint előnye csupán 0,9 százalék az AfD-vel szemben. A harmadik helyre mindkét tartományban a Balpártból kivált Sahra Wagenknecht idén januárban alakult baloldali populista formációja (BSW) került – Türingiában 15,6, Szászországban pedig 11,5 százalékkal.

Figyelemre méltó, hogy az Olaf Scholz vezette berlini SPD–FDP–Zöldek kormánykoalíció mindhárom tagja leszerepelt, utóbbi kettő pedig be sem jut a türingiai törvényhozásba. Ha a küszöböt átlépő többi párt továbbra is kizárja az együttműködést a náci eszmékkel szimpatizáló AfD-vel, akkor mindkét tartományban esélyes lehet egy AfD nélküli kormány megalakítása. A kérdés, hogy a BSW igent mondana-e a közös kormányzati munkára szóló felkérésre. Wagenknecht formációja nélkül ugyanis Türingiában nem alakítható abszolút többséggel bíró koalíció.

HARSÁNYI GYÖRGY

FOTÓ: YASSINE GAIDI/AFP

A Hamász szóvivője a történtekért a tűzszüneti megállapodást elutasító Izraelt tette felelőssé

Rafahban megölt túszokat találtak

GÁZA Izrael hat túsz holttestét hozta ki a dél-gázai Rafah egy föld alatti járatából, ahol a jelek szerint nem sokkal azelőtt ölték meg őket, hogy az izraeli katonák rájuk bukkantak – közölte tegnap a hadsereg szóvivője. Benjámin Netanjahu miniszterelnök azt mondta, Izrael nem nyugszik, amíg el nem fogja a felelősöket. „Aki túszokat gyilkol, nem akar alkut" – jelentette ki. Számi Abu Zuhri, a Hamász szóvivője a történtekért a tűzszüneti megállapodás aláírását elutasító Izraelt tette felelőssé. A Túszcsaládok Fóruma felszólította Netanjahut, magyarázza meg, mi hátráltatja a megállapodást. „Mindannyiukat a napokban gyilkolták meg, miután csaknem 11 hónapig túlélték a Hamász fogságában elszenvedett bántalmazást, kínzást és éhezést" – mutattak rá. H. GY.

Súlyos ütésváltások

921. NAP Átfogó dróncsapásokat hajtott végre Ukrajna 15 oroszországi régió, köztük a Moszkvai terület ellen. Az orosz hadvezetés ezt órákon belül egy újabb, Harkiv elleni támadással torolta meg.

HARSÁNYI GYÖRGY

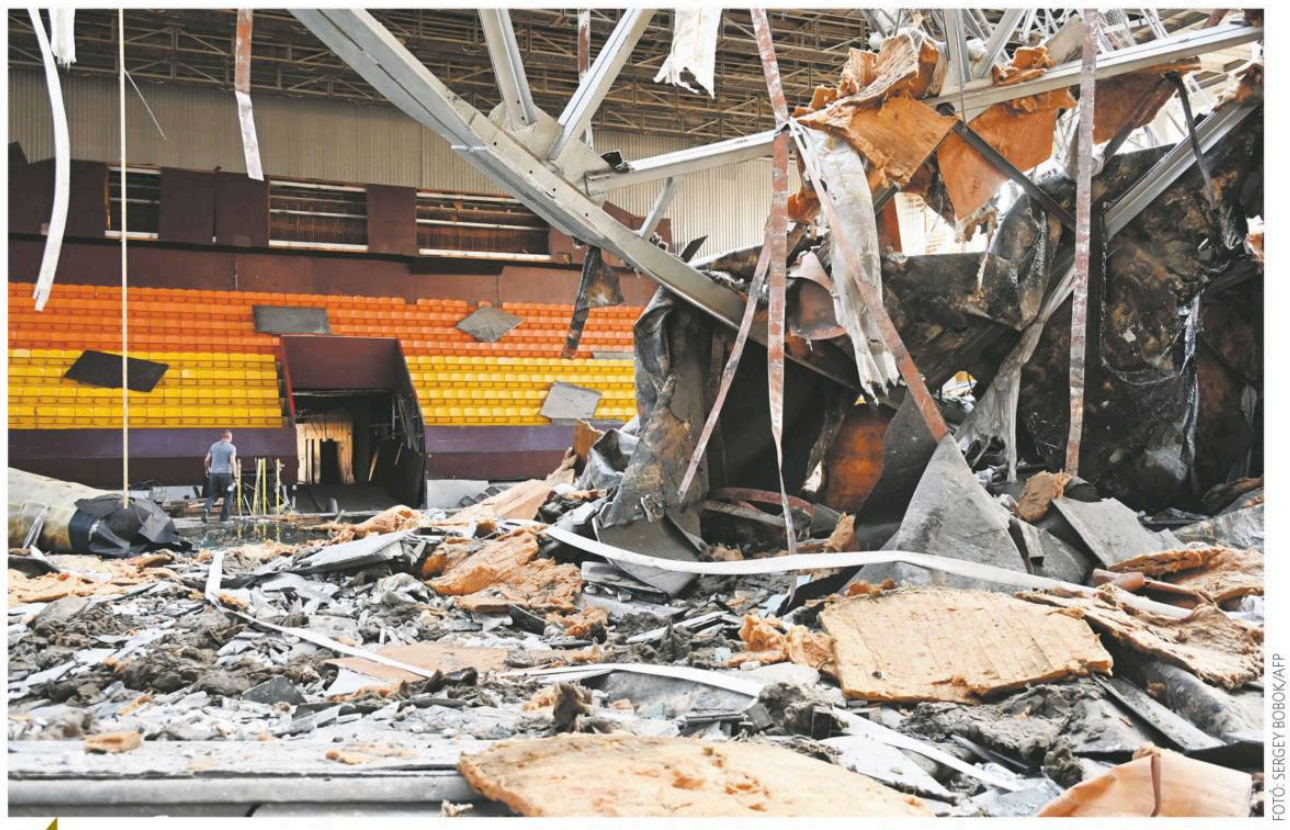

FOTÓ: SERGEY BOBOK/AFP

Az orosz válaszcsapás Harkiv Nyemisljanszkij kerületében lerombolta az észak-ukrajnai nagyváros sportpalotáját

Ukrajna az egyik legnagyobb drón-támadását hajtotta végre Oroszország ellen tegnap, hat nappal egy hasonló léptékű orosz támadás után, amely 15 ukrán régió energetikai létesítményeit és más polgári célpontjait sújtotta. Az orosz védelmi minisztérium közlése szerint 158 ukrán támadó drónt fogtak el vagy semmisítettek meg az ország 15 régiójában. Orosz Telegram-csatornák felvételei szerint ugyanakkor a nagy hatótávolságú ukrán drónok közül néhány eltalálta célpontját: legalább egy csapás ért egy olajfinomítót az orosz főváros délkeleti, Kapotnya kerületében. Robbanás történt emellett a Moszkvától északra lévő Tveri területen a Konakovói vízi és hőerőműben, amely Oroszország egyik legnagyobbika, és találatot kapott egy szénerőmű is a Moszkvai területen található Kasirában. Volodimir Zelenszkij szerint az Oroszország kulcsfontosságú infrastrukturális létesítményeit ért ukrán támadásokat válasznak szánták a Kreml az ukrán civilekre és az Ukrajna energetikai infrastruktúrájára mért ismételt csapásaira.

Oroszország megtorlásul néhány órán belül ismét Harkivot támadta, újabb légicsapásaiban a helyi hatóságok szerint legalább 41 ember, köztük öt gyermek sebesült meg az észak-ukrajnai nagyváros Szaltivszkij és Nyemisljanszkij kerületében. Utóbbi kerületben rommá lőtték a város sportpalotáját. A Harkivot ért tucatnyi csapás többek közt egy bevásárlóközpontot és lakóépületeket is megrongált. „Oroszország ismét terrorizálja Harkivot – írta Telegram-csatornáján az ukrán elnök. – Világszerte minden szükséges eszközt mozgósítani kell ennek a terrornak a megállítására. Ehhez nem rendkívüli eszközökre van szükség, hanem a vezetők kellő bátorságára – arra a bátorságra, hogy megadják Ukrajnának mindazt, amire szüksége van ahhoz, hogy megvédje magát" – hangsúlyozta Volodimir Zelenszkij.

A hétvégén ukrán delegáció látogatott Washingtonba, hogy találkozzon a Pentagon vezetőjével, Lloyd Austinnal és más amerikai vezetőkkel. A küldöttség egyik tagja, Rusztem Umerov védelmi miniszter a CNN-nek adott interjújában elmondta: amerikai tisztségviselőknek átadtak egy listát azokról a célpontokról, amelyeket Ukrajna az Egyesült Államok által szállított nagy hatótávolságú ATACMS rakétákkal akar eltalálni Oroszországban. Kijev régóta azzal érvel, hogy a szövetségeseknek a nagy hatótávolságú fegyverek használatára vonatkozó korlátozásai megfojtják háborús erőfeszítéseit, a Biden-kormányzat azonban továbbra is attól tart, hogy a korlátozások feloldása eszkalálhatja a háborút.

> Rusztem Umerov ukrán védelmi miniszter a hétvégén Washingtonban átadott egy listát azokról az oroszországi célpontokról, amelyeket Ukrajna az amerikai ATACMS rakétákkal akar eltalálni.

Umerov szerint az átadott listán olyan légibázisok szerepelnek, amelyeket az orosz hadsereg az ukrajnai civil célpontok elleni csapásaihoz használ. A Wall Street Journal című üzleti napilap ugyanakkor három nappal korábban egy amerikai tisztviselőre hivatkozva azt írta, hogy Oroszország már visszavonta katonai repülőgépeinek 90 százalékát az ATACMS-ek 300 kilométeres hatókörén kívül eső bázisokra.

Olekszandr Szirszkij, az ukrán fegyveres erők főparancsnoka tegnap egy Telegram-bejegyzésben ismét arról számolt be, hogy a háború keleti, donyecki frontján rendkívül nehéz a helyzet, különösen az orosz offenzíva pokrovszki fő csapásirányában. Megjegyezte ugyanakkor, hogy bár az ellenség fölényben van a fegyverek és az emberek számában is, „katonáinknak köszönhetően az Oroszországi Föderáció hadseregének kézzelfogható veszteségeket szenved".

Putyin kihasználja a beszláni tragédiát

ÉVFORDULÓ Az ország történelmének legvéresebb terrortámadására emlékeztek Oroszországban tegnap, a beszláni mészárlás 20. évfordulóján. 2004. szeptember 1-jén, a tanév első napján egy 32 tagú csecsen fegyveres csoport behatolt az Észak-Oszétia köztársaságban található Beszlán 1-es számú iskolájába, ahol több mint ezer embert: szülőket, tanárokat és diákokat ejtett túszul.

Az igazi tragédiát azonban az orosz különleges erők elfuserált mentőakciója okozta. Szeptember 3-án már több mint 50 órája zajlott a túszdráma, amikor az iskola tornatermében kettős robbanás hallatszott. Pánik tört ki, a gyerekek egy csoportja menekülni próbált, a terroristák pedig tüzeltek a menekülőkre. Ekkor avatkoztak be a helyszínre vezényelt orosz különleges erők. A végeredmény vérfürdő lett: a terroristákat kivégezték ugyan, de a túszaikkal együtt 334 ember vesztette életét, közülük 186 gyerek és a terrorellenes egységek 46 katonája, s további több mint 750 személy sebesült meg.

FOTÓ: SERGEI KARPUKHIN/AFP

Húsz év elteltével a beszláni vérfürdőt Vlagyimir Putyin újra saját céljai szolgálatába állította

A beszláni terrortámadás volt a két csecsen háború (1994–1996, majd 1999–2009) legvéresebb epizódja. A vasárnapi megemlékezéseken a túlélő egykori diákok az iskola udvarán gyűltek össze, osztálytermek szerint felsorakozva, az áldozatok portréit viselve. A túlélők és a hivatalos személyek ezután virágokat és gyertyákat helyeztek el az iskola kiégett egykori tornatermében, amely azóta emlékhely lett, számolt be az orosz média.

Az AFP és az EFE hírügynökségek emlékeztettek: a válság rossz kezelése és a tárgyalások szinte teljes hiánya tiltakozásokhoz vezetett, különösen a Beszláni Anyák Bizottsága részéről. 2017-ben az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy az orosz hatóságok által tett megelőző intézkedések „elégtelenek" voltak, „aránytalan erőt" alkalmaztak az iskola elleni támadás során, ezért több mint hárommillió euró kártérítésre kötelezték Moszkvát a 409 felperes részére.

Az ország akkori elnöke Vlagyimir Putyin volt, az FSZB vezetője pedig az a Nyikolaj Patrusev, aki később az orosz Biztonsági Tanács vezetője lett, ő dolgozta ki a Kreml nemzetbiztonsági stratégiáját, kulcsszerepe volt az Ukrajna elleni agresszió megtervezésében, és mindmáig Putyin elnök kevés bizalmasainak egyike.

Putyin már akkor a regionális autonómia megnyirbálására használta fel a tragédiát, a kormányzóválasztást gyorsan törölték. Húsz év elteltével a beszláni vérfürdőt újra saját céljai szolgálatába állította az elnök. Még az évforduló előtt, augusztus 20-án látogatott el az emlékhelyre, ahol párhuzamot vont a 2004-es terrortámadás és a kurszki régióban egy hónapja indított, az orosz hatóságokat felkészületlenül érő ukrán offenzíva között. „Ahogyan a terroristák ellen harcoltunk, ma azok ellen kell harcolnunk, akik bűncselekményeket követnek el a kurszki régióban és a Donbászban" – mondta Putyin, aki a hatóságok egykori felelősségről szót sem ejtve, a vérfürdő színhelyén is Ukrajna „nácitlanításának" szükségességéről beszélt.

GÁL MÁRIA

Botrányos tanévkezdés

JUHÁSZ DÁNIEL

Az elmúlt években sok mindent megtapasztalhattak már a magyar oktatási rendszer résztvevői, ám valamit hosszú ideje nem élhettek meg: nyugodt iskolakezdést és kiszámítható tanévet. Nem telik el úgy se nyári szünet, se iskolaszezon, hogy a kormányzat ne találna ki valamilyen újabb változtatást, drótkötélen rángatva ezt a hatalmas rendszert, amelynek ahhoz, hogy működőképes legyen, fejlődjön és ne csak vegetáljon, minden tekintetben stabilitásra lenne szüksége. Félreértés ne essék: szükség van változásokra – a korral is haladni kell –, de nem ad hoc módon, egyik napról a másikra, és csak akkor, ha valóban megújulást hoznak; előrevisznek, nem hátra.

Az idei tanév sem indulhat bizonytalanság, kérdőjelek nélkül. A pedagógusoknak már a nyáron teljesítménycélokat kellett maguk elé állítaniuk, hogy az új értékelési eljárás során megfeleljenek a központi elvárásoknak. Kik, hogyan, mitől lesznek kimagasló teljesítményűek, kik „középszerűek”, kiket küldhetnek teljesítményjavító képzésekre? Majd jött egy újabb rendelet: szeptembertől korlátozni kell a diákok iskolai mobiltelefon-használatát, fő szabály szerint azokat le kell adni, el kell zárni. A megvalósítás már az iskolák dolga, az igazgatók, tanárok „szabad kezet kaptak”.

Olyannyira, hogy a budapesti Madách Imre Gimnázium igazgatóját azonnali hatállyal felmentették, mert a tantestület azt tervezte, hogy az akkor még hatályban sem lévő rendelet keretei között engedélyezi a mobilok használatát. A Belügyminisztérium mintha azokra a felületesen megírt újságcikkekre alapozta volna a döntését, amelyek a Madách tanári karának a „bojkottjáról” szóltak, miközben erről szó sem volt. Azzal pedig nem fáradoztak, hogy megismerjék a tanárok valódi szándékát, vagy ha szükséges, segítsenek nekik a hanyagul összetákolt rendelet értelmezésében.

De a botrány nem ez. Az iskolai mobilkorlátozás legfeljebb egy gumicsont, amin még elrágódhatunk. A mostani tanévkezdés akkor vált botrányossá, amikor a kormányhivatalok önkényesen, becsöngetés előtt pár nappal bezárattak három olyan iskolát, ahol nehéz sorsú, javarészt tanulási, beilleszkedési vagy magatartási zavarokkal küzdő, szegény családokból származó gyerekek kaptak esélyt arra, hogy vigyék valamire az életben. Ezek az Iványi Gábor által vezetett Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség iskolái voltak. Ezek a gyerekek különös odafigyelést, türelmet, szakértő gondoskodást igényelnek, amit az állami iskolákban – ahova átterelik őket – nagy valószínűséggel nem fognak megkapni. Ezek a gyerekek nemcsak a tanítási időben adnák le mobiltelefonjaikat – ha egyáltalán van nekik –, de talán még a kukába is kidobnák azokat, ha cserébe továbbra is szeretett tanáraikkal, osztálytársaikkal alkothatnának egy iskolai közösséget.

Ez a döntés nem csupán boszszankodást, kellemetlenséget okoz, nemcsak egy hosszúra nyúlt igazgatói pályafutás végét jelenti, hanem egész életeket – köztük kicsi gyerekek életét – teheti tönkre. A többség mintha mégis jobban aggódna a fiókba zárt mobiltelefonok miatt.

BALASSA TAMÁS

Mementum

Kilép a Momentum a korrupcióval gyanúsított Kiss László (DK) polgármester óbudai koalíciójából, mert még a látszatát is el akarja kerülni annak, hogy érintett lenne az ügyben. A lépést akár érthetőnek is nevezhetnénk, ha a polgármestert elítélték volna, de egyelőre még csak vádat sem emeltek ellene. Ütemtévesztés, tankönyvi eset.

Semmiképp sem bagatellizálnánk el a túlárazott vagy teljesítés nélküli tevékenységekre vonatkozó ügyészségi gyanú súlyosságát, de hát Magyarországon élünk. Ez nem egy jogállam, a vádhatóságot pedig egy volt fideszes vezeti, akitől a főnökei ugyan elvárnák, de „az ügyészségen belül nem ura a helyzetnek„ (Varga J.). Még ahhoz sem volt lélekjelenléte, hogy elkerülje az „Együtt nevetgéltem Viktorral a felcsúti stadionpáholyban” című fotókat. Ezek szánalmasságukban vetekednek Patyi A. „Nagyon sajnálom, miniszterelnök úr!” című videójával, amelyből kiderült, hogy a választási bizottság elnökeként 345 ezer forintra bírságolta az óvodában kampányoló miniszterelnököt. „Bírságbajnok!” – ugratta Orbán V. a rektorként hunyászkodó Patyit, Fürjes B. és Kocsis M. kiestek az arcukon a röhögéstől. Patyiból aztán alkotmánybíró lett. Ez a rezsim – egyetlen ragacsos képben.

A Fidesz–KDNP lenne az utolsó, amit etalonnak állítanánk erkölcsösség dolgában, de betyárbecsületben kétségkívül otthon vannak. Nem engedték el a kezét senkinek mindaddig, amíg be nem bizonyosodott bűnösségük. Simonka Gy. még a 2019-es vádemelés után is tagja maradhatott a frakciónak (2014-ben került gyanúba, és még mindig szabadlábon van), pedig bűnszervezetben elkövetett, különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás és más bűncselekmények miatt gyanúsították meg. Mengyi R., Farkas F., Boldog I. sem azonnal ugrott a pikszisből, ha ugyan.

A Fidesz-KDNP lenne az utolsó, amit etalonnak állítanánk erkölcsösség dolgában, de betyárbecsületben kétségkívül otthon vannak. Nem engedték el a kezét senkinek, amíg be nem bizonyosodott bűnösségük.

Nem sajnáljuk a Momentumtól a lehetőséget, hogy a jó oldalon akarnak állni, és ezzel karaktert kölcsönöznének maguknak, de egy ütős párt lába nem remeghet meg Bús B. volt polgármester Pilismaróton eleresztett maffiázásától. Sem. Tőle végképp nem.

JEGYZET

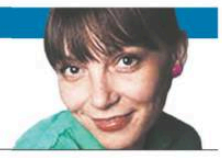

Bálint Orsolya

Élőzés

Látszólag rendben működik adófizetői pénzünkből a Legfőbb Ügyészség: egy napon belül időpontot adtak Vadai Ágnesnek, hogy közérdekű kérdéseket tehessen fel Polt Péternek. Például arról, miért indítottak (a DK szerint koncepciós) eljárást az óbudai polgármester ellen, hogyan tűntek el Mészáros Lőrinc cégei a periratokból, és hogy itt az ügyészség vajon tényleg a politikai elit irányítása alatt áll-e, amit legutóbb a fideszes Simonka György és korábban többek között a volt fideszes Magyar Péter állított.

Vadai el is ment az időpontra, a találkozó azonban meghiúsult: nem engedték fel az irodába, mert élőben akarta közvetíteni a beszélgetést. Később az ügyészség közleményben bevédte magát, hivatkozva adatvédelemre, személyiségi jogokra, épp csak a II. vatikáni zsinatra nem. Ebből az állampolgárok annyit megérthettek: nem lehet egy állami hivatalban élőzni. Csakhogy a rezsim és a Legfőbb Ügyészség teljes eddigi működését nézve ebben az országban semmi sincs „rendben”. Ha a DK-s képviselőt az irodájukba beengedik, akkor sem kaphatott volna válaszokat, azt meg (nekik) felesleges élőzni.

Egy dal megy a fejemben, az Apu, hod med be (az a nagy elefánt az oroszlán barlangjába). „Mire felszívta a teáját, leharapták rég az ormányát” – énekelte Bilicsi Tivadar. Bár az ügyészségnek nem is kell ilyen drasztikus eszközökhöz folyamodnia, Magyar hangfelvételügyét egyszerűen nyomozás nélkül lezárták. Kapják a hideget-meleget folyamatosan, de mintha azért tartanának garmadával jogászokat, hogy minden kínos ügyből kimosdassák a testületet, és meg is magyarázzák nekünk (mint az Egyenes Beszédben a minap a szóvivőjük): ilyen gyanúval illetni őket „a legnagyobb blődség”. A jogszerűség védelme a munkakörükhöz tartozna, ám annak hangoztatása pusztán hatalmi arrogancia. Azt üzeni: ők nem az állampolgárokat, hanem mégiscsak az állatok királyát szolgálják.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

ME TOO

Bródy

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Testvéremmel autózunk; az alattunk guruló Renault életkora egy fiatal lány életkora esetében ideálisnak volna mondható, egy kocsi esetében kevésbé. Ez még akkor is igaz, ha első tulajdonostól vettem márkakereskedőn keresztül, megkímélt állapotban.

Nem a kocsi, nem a márka, és csak részben az évjárat a téma. A lényeg: ebben az autóban még CD-lejátszó található, így értelmet nyert kamaszkorom óta gyűjtött lemezgyűjteményem, amit megvásárlása után újra használhattam. A slusszkulcs átvétele és az ilyenkor szokásos formaságok elintézése – vételár kifizetése, biztosítás kötése, törzskönyv átvétele – után első dolgaim egyike volt, hogy telepakoltam dolgozószobámban porosodó CD-lemezekkel az „új” autót. Nem hittem volna, hogy ezeket az életben valaha is hallgatni fogom.

Vezetni mindig is szerettem, és ez a fajta zenehallgatás új értelmet adott a Szegedről Békéscsabára, Gyulára vagy éppen Tótkomlósra vezető utaknak, értelemszerűen visszafelé vezető irányban is. Rákaptam a komolyzenére, Főleg Lisztre, Beethovenre, Haydnra és Brahmsra. Mellette fiatalkorom olyan csillagainak a lemezeit cserélgettem a lejátszóban, mint a Supertramp, Mike Oldfield, Sting, a Pink Floyd, Billy Joel és a Led Zeppelin.

Bródy zenéje egy korszaké volt. Dalai politikai állásfoglalással értek fel.

A felsorolásból talán kitűnik, hogy függetleníteni tudtam magam a hazai zenei rádiók ízlésdiktatúrája és bántó unalma alól. És itt térek vissza a testvéremmel nemrégiben megtett rövidke közös utunkra. A kesztyűtartó mélyéről előhalásztam Bródy János egyik válogatáslemezét, amelyről időközben elfeledkeztem. Itt nem részletezendő okok miatt ezt a nyarat melankolikusan élem meg. Hogy miért, egyszer talán megírom. Még az is lehet, hogy kap egy kis vajszínű árnyalatot. Rá fog férni.

A közel félórás autóúton egymás után peregnek le az ismert számok, a Földvár felé félúton, a Mama, kérlek, meséld el nekem, a Filléres emlékeim, a Kockázatok és mellékhatások, s az egyik legnagyobb kedvencem, amit szinte mindig életem legszomorúbb időszakaiban hallgatok meg, a Nem születtem varázslónak...

Ekkor szakad ki belőlem a kérdés, amit nem előzött meg töprengés, hogy vajon a mai húsz-, harmincévesek ismerik-e Bródy János nevét. Vita nélkül megegyeztünk abban, hogy nem, ami nem is lehet másként azok esetében, akik DJ Bo-Bón, Dr. Albanon, az Ace of Base-en nőttek fel. Csupa olyasmin, ami az én fogalmaim szerint nem zene, hanem imitálása valaminek, aminek hirtelen a nevét sem tudnám megmondani. Talán valamiféle zaj vagy zajszennyezés.

Igyekszem igazságos lenni. Bródy zenéje egy korszaké volt. Dalai politikai állásfoglalással értek fel, hadd utaljak csak a Ha én rózsa volnék vagy a Valahol egy lány című dalra. Az előbbi egy zászlóról szól, ami nem lesz játéka semmiféle szélnek (amit legtöbbször kicseréltek éneklés közben keleti szélre). Az erkölcsi ellenállás refrénje lett az utóbbi dal refrénje, az „A királyé nem leszek, nem leszek, akkor inkább elmegyek”. Nem lehetett félreérteni.

Bródy életműve zárvány lett. Hatvan év felett él és hat, e korosztály alatt szinte ismeretlen. Pedig remekművekről van szó.

Ítélet-végrehajtók

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Akik látták A tanú című filmet, a 60-as évek végén a Rákosi-korról készült filmszatírát, azoknak ismerősen cseng dr. Kotásznak, az állami ítélet-végrehajtónak a neve. Hogy még a rettegett börtönben is mekkora volt a kupleráj, mi sem ábrázolta jobban, mint hogy maga az elítélt, Pelikán szólongatja torkaszakadtából, de – szerencsére – nem kerül elő.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A kórházi műtők működésképtelen klímája vagy a tanárokkal szembeni követelmények szigorítása kérdésében sem sikerült az állami ítélet-végrehajtót megtalálni, ahogyan a vasúti közlekedés összeomlásakor is ezrek kiabálták az ott illetékes dr. Kotász nevét, hiába. Hasonló volt a helyzet, amikor kivégezték a Közép-európai Egyetemet, csonkolták az Akadémiát. Róluk írok: az állami ítélet-végrehajtókról.

A KIKEZDHETETLENÜL SZŰKSZAVÚ

Harminc éve lojális. Harminc éve tud és gyűjt mindenkiről mindent. Harminc éve csendestárs. Csendestársa a főnöknek, csendestársa a bankárnak, csendestársa a rábízott szolgálatoknak, csendestársa az alá tartozó szakigazgatásnak, csendestársa a polgármestereknek. Nevezhetném a néma leventének is, pedig voltak idők, amikor hallottuk őt beszélni. Csendesen szemlélődve kelti azt a benyomást, hogy szakmai célokat követ, szakmai programot teljesít, szakmai érvekre hallgat, tetteit szakmai becsvágy hajtja.

Soha nem tettette magát együgyűnek, nem okoskodott, nem mondott nyilvánosan ellen, valószínűleg zárt ajtók mögött sem. Így lett a legmegbízhatóbb ítélet-végrehajtó. Egyre több ügy került hozzá, ezért azután sokügyű lett. Hozzá tartozik a rendőrségtől az önkormányzatokon, az oktatáson át az egészségügyig minden, valaha a titkosszolgálatok is. Helyette helyettesei olvassák fel az ítéletet, törik el a pálcát, majd hajítják az elítélt lábaihoz, lett légyen az kórházigazgató, iskolaigazgató, rendőrfőnök vagy területi hivatalvezető. Kizárni azt sem lehet, hogy vannak törvénytervezetek, amelyek előkészítésében – szigorúan parancsra – részt vállal, de maga semmit sem kezdeményez. Harmincéves tapasztalata birtokában tudja, hogy az izgő-mozgó aktivitás nem hoz több örömöt, legfeljebb többszöri alkalmat arra, hogy a főnök leteremtse.

Bármennyire is az egyik legjobban megbecsült (anyagilag) ítélet-végrehajtó, történéséről nincsenek történetek, legfeljebb az ismert, hogy korábbi (rendőrtiszt) kollégáival közösen – de szigorúan a hivatali idején túl – kezdeményezett üzletei busás megélhetést biztosítanak számára. Ettől vált mindenki szemében a megbízhatóság szobrává, no meg attól, hogy a hosszú szolgálat hosszú emlékezettel jár együtt. A hallgatása az, ami megfizethetetlen, meg az ítélet-végrehajtási szakértelme.

Bármikor kiállíthatnák részére is a bizonyítványt – mint tette ezt Tichy József őrnagy a brünni Bott Ferenc hóhérnak 1849. október 6-án –, hogy a „felségsértés miatt halálra ítélt Damjanich Jánost Aradon kötéllel kivégezte, és e foglalatosságnál a szükséges ügyességet és jártasságot tanúsította”.

A HADARI TUDÓS

A vezér nyilván azért választotta a tudományra és a felsőoktatásra kiszabott ítélet végrehajtójául, mert ő volt képes levegővétel nélkül egyetlen perc alatt több mint ötszáz szót úgy elhadarni, hogy ha azt olvashattuk volna, abban sem találtunk volna nyelvtani kivetnivalót. A másik, miniszterré történő kinevezésénél figyelembe vett fontos tulajdonsága, hogy akadémikusként, tudósként, egyetemi tanárként pontosan tisztában kellett legyen az önállóság, az autonómia jelentőségével, így éppen ő lehetett az az osztályáruló, aki volt kollégáit a legprofesszionálisabb módon tudta megfosztani attól, ami a tudományt, az oktatást élteti: a gondolkodás szabadságától.

Kitűnően tudja előadni a „széklábfaragás mérésének” fontosságát, ezért mellette nemhogy egy Michelangelo, de egy Szilárd Leó sem rúghat labdába, ráadásul szóáradata mellett sem. Könyörtelensége és álságossága nem ismer határt, hiszen alázatosan vágta a Magyar Tudományos Akadémia elnökének, a tudomány legfőbb méltóságát viselő tudósnak az arcába a teljesítményhiány igazolására általa kitalált mutatórendszer adatait, és gátlástalan hadariságában bízva nem is kellett igazán tartania attól, hogy nemzetközileg is elismert tudományos tekintélyét kihasználva az elnök leradírozza őt a térképről.

Pontosan tudja, hogy a másik méltóságának figyelmen kívül hagyása, a gátlástalanság nem hátrány; sőt előny, ha valakit csak addig kötelez a gyerekszobája, amíg el nem tiporhatja ellenfelét. Kifejezett élvezettel törögette a tudósok, a professzorok csigolyáit, tudván tudva, hogy bezzeg az ő gerince gumiból van. Jóllehet – bár a maffiaállam kormányának tagja volt – nem tudunk üzleteiről, így mint szegény tanárember fogadta el az I. kerületi, várbeli lakását, majd elvállalta a hadsereg felfegyverzésére létrejött cég elnökségét potom néhány millióért.

Az egyetemek autonómiájának megtörésében – bár kétségkívül versenyben egy volt alkotmánybíró, volt főminiszterrel – elévülhetetlen érdemeket szerzett, hiszen a kancellárok siserahadát ő szabadította rá a felsőoktatásra. A főnök megbecsülését azonban nem csak ezzel, inkább azzal érdemelte ki, hogy Putyinhoz hasonlóan ő seprűzte ki az országból a Soros-egyetemet, meg ő alázta porba az akadémiai kutatóintézeteket és testületeket. A számára kiállítandó bizonyítványban kiemelten kellene szerepelnie a gerinctörésben szerzett jártasságának.

AZ ELEGÁNS STÜSZI VADÁSZ

Pályája egy – minden tekintetben – nagy formátumú kereszténydemokrata politikus, a hódmezővásárhelyi polgármester táskahordozójaként indult. Mentorától megtanulta, hogy a pontosság nem csak a királyok udvariassága, ezért (szemben párttársaival) precizitására, elegáns megjelenésére, slágfertig, gyors fogalmazására, debattőri képességeire, emlékezetére és találó tréfáira is mindig számítani lehetett.

Minthogy táskahordozóként a nap huszonnégy órájában és minden ügyben rendelkezésre kellett állnia, városa minden rangú, nemű, nemzetiségű, vallású lakójával kapcsolatot kellett tartania – ettől végtelen munkabírású. Igaz, mentora és gazdái szabták meg, mit csináljon, mikor és hogyan, ezért nem a koncepcióalkotás, hanem a gyors és szakszerű végrehajtás az erénye. Nem különösebben zavarja, ha tegnapi gyorsan elmondott zavarosságának egy másnapi zavarosság ellentmond. Soha nem védekezik, mindig támad, és udvariassága miatt ellenfele szinte észre sem veszi, hogy már a hátába került és leszúrta.

Imád mindenütt ott lenni és kavarni, ezért lehetett gazdája frakcióvezetője, majd főminisztere. Igaz, néhányszor elszámította magát, mert elhitte magáról, hogy akár ő lehet a kijelölt – vagy a maga által kikapart pozíciója miatt a mindenki által elismert – utód, de bármennyire ravasz is, nem vette észre, hogy lyukra futtatták. Bármit végrehajt, mindenhez ért, ezért félelem nélkül megy neki annak, amihez szakmai tapasztalat, csapatmunka kellene, ahol nem elég a marsallbot villogtatása. Fék és gáz egyidejű nyomogatásával közlekedik, gyorsan rövidre zárja az egymásnak ellentmondó oldalakat, amiből persze rövidzárlat keletkezik, de a végeken rég megtanulta, hogy egy jó körvadászaton minden konfliktus vagy felelősségre vonás elsimítható.

Nem akar mindig szem előtt lenni, képes gazdagságát, kapcsolatait gyarapítva „visszavonulni vidéki birodalmába”. Határozott intézkedéseivel nem csak Magyarországon kavar, hiszen Európa egész nemzetközi vasúti menetrendjét, a hazai vasútvonalak tervszerű karbantartását is keresztülhúzza boszorkányos gyorsaságával. Eddigi bizonyítványa alapján egész hadosztályok kivégzésére használható.

Ahogy a nyájas olvasó láthatta, a mai kormányban szakminiszterek nincsenek és nem is voltak. Az alájuk rendelt apparátus nem bízhat abban, hogy miniszter főnökük megvédi őket, hogy erőfeszítéseik és óhatatlan konfliktusvállalásuk közben hátukat a miniszteriüknek vethetik. Talán az egyetlen szűkszavú kivételével leginkább a főnöküktől kell félniük, hogy végül őket teszi meg bűnbaknak. Az állami ítélet-végrehajtó kötéllel és bárddal a kezében jár közöttük. Hosszú még az út, mire a szakszerű, felelős, pártsemleges, a nép jólétére figyelő apparátus újra kialakulhat.

A mai kormányban szakminiszterek nincsenek és nem is voltak. Az alájuk rendelt apparátus nem bízhat abban, hogy miniszter főnökük megvédi őket. Nekik leginkább a főnöküktől kell félniük, hogy végül őket teszi meg bűnbaknak. Az állami ítélet-végrehajtó kötéllel és bárddal a kezében jár közöttük.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Fekete autók

Tavasszal tudták meg a Wesley-iskola tanárai, hogy MÁV-telepi otthonukat el kell hagyniuk. A fenntartó egyház integrálta a szocializációs teljesítményével kitűnt intézményt a Wesley Kincsei iskolával (ahol SNI-s tanulók tanultak), és a József Attila lakótelepen találtak neki helyet. Fáradságot, költséget nem kímélve rendbe hozták az épületet. Készültek az évnyitóra. A kormányhivatal augusztus 30-án este értesítette e-mailben az igazgatót: az iskolát betiltják. A kormányhivatal autói még az éjszaka folyamán mind a 300 tanuló szüleihez kivitték a végzést, melyben az is benne foglaltatott: 2 napon belül új iskolájukba be kell íratni gyermeküket.

TRENCSÉNYI LÁSZLÓ

Betiltás

N. Kósa Judit – egyébiránt remek – cikkének (Paradicsomi szín, augusztus 29.) a végén felteszi a kérdést: „Tudták, hogy Rákosi alatt még Az ember tragédiája is be volt tiltva? A Nemzeti Színház sem játszhatta, egyetlen helyen adták csak elő. Igen, jól gondolják, a Madách-gimnázium színjátszó körében.” Ezt a tájékoztatást egy kicsit pontosítanunk kell. Az ember tragédiáját a koalíciós idők után először 1955 januárjában mutathatta be a Nemzeti Színház. Ekkor is Rákosi Mátyás volt Magyarország ura. A Madách-gimnázium egészen kivételes minőséget képviselő színjátszó köre, amely többek között a Bánk bánt is előadta, 1954 tavaszán mutatta be Az ember tragédiáját a későbbi neves rendező, akkor végzős gimnazista, Lengyel György rendezésében. Ez nagy tett volt, de az igazsághoz hozzátartozik, hogy a mű akkor már nem volt tiltólistán. A Madách színjátszóinak a vállalkozásáról lelkesen írtak a lapok. A Tragédia felújítását akkor már betervezték a Nemzeti Színház következő évadára. A Madách-gimnázium színjátszóinak előadásáról szóló nagy cikke végén Barabás Tamás el is árulja: „Úgy hírlik, a jövő évadban Nemzeti Színházunk ismét műsorára tűzi a Tragédiát.” (Béke és Szabadság, 1954. április 21.) Lengyel György a Tragédia próbái alatt konzultált is Major Tamással, aki már készült Lucifer szerepére.

RÉVÉSZ SÁNDOR

Kiüresedés

Az MNB Matolcsy György vezetése alatt sokat vesztett tekintélyéből és befolyásából. Ma már kamatpolitikája szinte hatástalan. Az Európai Központi Bank és az amerikai jegybank kamatmozgásai nagyobb befolyással bírnak a magyar gazdaságra, mint a lokális kamatmozgások. Nem is lakosságbarát az MNB tevékenysége, ugyanis a forint értékállósága terén is kudarc jellemzi a működését, holott ez az egyik legfontosabb feladata. A gyenge, infláció sújtotta forintból az állam és a jegybank hajt hasznot, a lakosság azonban megsínyli következményeit, amint ezt a devizahitelesek megpróbáltatásai és a forintot váltók költségei is mutatják.

MIKULÁS FERENC

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Kardos Sándor díja

A magyar filmszakma egyik legnagyobb kísérletezője, a nyolcvanéves Kardos Sándor a 20. CineFest Miskolci Nemzetközi Filmfesztivál életműdíjasa. Az operatő-rendező pályája során elnyerte a Kossuth- és a Balázs Béla-díjat, 1989-ben az Eldorádóért Európai Filmdíjra jelölték. PORT.HU

Realisztikus Bambi-film

Michel Fesslernek, az Oscar-díjas Pingvinek vándorlása társírójának nagyjátékfilmes rendezői bemutatkozásában Felix Salten Bambi-történetét adaptálja Bambi – Egy élet az erdőben címmel. A bemutató őszre várható. KÖNYVESMAGAZIN

KLASSZ a belvárosban

Harmadszor rendezik a komolyzenei napokat az Aranytízben szeptember utolsó hétvégéjén. Többek között Szűcs Máté hangversenye, Lugosi Ali, Szüts Apor, Duka Vilmos, Hornyák Balázs és Tabányi Antal kamarakoncertje várja a közönséget. NÉPSZAVA

Nem reklámozott újdonságok

DISKURZUS A színházak biztonságával és a színházi neveléssel kapcsolatban is megjelentek új információk az Országos Színházi Évadnyitón. A miniszteri beszéd nem volt sajtónyilvános.

BALOGH GYULA

Az utóbbi években megszokott, hogy valamelyik vidéki színházban rendezik az Országos Színházi Évadnyitót, amelyhez egész napos konferencia is társul, az idei házigazda szerepét a Szegedi Nemzeti Színház vállalta. A megvalósítást szintén évek óta támogatja a Magyar Művészeti Akadémia. Most Kiss János, a szervezet alelnöke rögtön meg is adta a hangot az összejövetelnek azzal, hogy köszöntőjében felvetette: „fizessenek a gazdagok”, vagyis egy újragondolt kulturális taóra van szükség. A konferencián ez a téma azután csupán érintőlegesen jött szóba, de várhatóan lesz még erről szó a következő hónapokban. Még akkor is, ha például Vidnyánszky Attila, a Magyar Teátrumi Társaság elnöke korábban egyik fő ellenzője volt a kulturális taónak. Vidnyánszky most sem állt a megszüntetett adóforma újbóli bevezetése mellé, ám arról szenvedélyesen beszélt, hogy küzdeni kell a színházakban már a darabválasztással is az igénytelenség és a silányság ellen. Védeni kell a társulatokat, mondta, majd átadta a szót Fekete Péter korábbi államtitkárnak, a Fővárosi Nagycirkusz főigazgatójának, aki arról beszélt, hogy a színházi dolgozók számára egy húszórás biztonságtechnikai kurzusnak adnak helyet hamarosan. Az okokról is beszélt, de nem utalt konkrétan a Nemzeti Színházban történt tavaly novemberi balesetre, arról viszont szólt, hogy a színház és a cirkusz is veszélyes üzem, és a veszélyekről mindenképp beszélni kell, akár egy ilyen kurzus formájában, amelyben különböző szakemberek lesznek az előadók. A tanfolyam költségeit a minisztérium állja. Ez a téma később egy külön beszélgetést is kapott, amelyet a felkért moderátor, F. Tóth Benedek, az Index főszerkesztő-helyettese azzal indított el, hogy a vita résztvevői egytől tízig pontozzák a színház és a biztonság jelenlegi magyarországi helyzetét. Jellemző módon a legkisebb osztályzatot, négyest a hasonló konkrét ügyekkel foglalkozó jogász, Gál Andrea, a legmagasabb pontszámot, kilencest pedig Lipics Zsolt, a Pécsi Nemzeti Színház igazgatója adta. E két pontszám között szóródtak az osztályzatok. A vélemények is erősen eltértek; míg Savanyu Gergely, a SZIDOSZ elnöke arról beszélt, hogy a konkrét ügyeket ki kell vizsgálni, és az ítélet szerint kell eljárni, Tóth Kázmér, a Scabello Bt. ügyvezetője, színpadi díszletek tervezője és kivitelezője, szcenikus azt a Nemzeti Színház vezérigazgatójától korábban már hallott kijelentést ismételte meg, hogy a színésznek meg kell tanulnia a díszletet, hozzátéve, hogy nem lehet a tervezők nyakába tenni kizárólag egy baleset felelősségét. Savanyu Gergely az érvényes minisztériumi rendeletre hivatkozott, amely konkrétan kitér a felelősség kérdésére.

FOTÓ: SZEGEDI NEMZETI SZÍNHÁZ

A Szegedi Nemzeti Színházban az Országos Színházi Évadnyitó után gálaest keretében adták át a Kaszás Attila-díjat, amelyet a három idei jelölt közül Balla Eszter vehetett át

Az előadó-művészeti törvény változásairól szólt az a vita melyet Seres Gerda, a Kultúra.hu munkatársa vezetett. A korábbi miniszter kezdeményezte új kulturális törvény megalkotása egyelőre lekerült a napirendről. Arra a kérdésre, hogy szükség van-e új előadó-művészeti törvényre, vagy a jelenlegit kell módosítani, Mácsai Pál, az Örkény Színház igazgatója azt válaszolta, szerinte újra lenne szükség, mégpedig azért, mert a jelenlegit nem előzte meg teljes körű egyeztetés, illetve egy olyan jogszabály kellene, amely garantálja a műfaji és ideológiai sokszínűséget. Bakos Kiss Gábor, a Győri Nemzeti Színház igazgatója – aki egyébként jogász is – arról beszélt, hogy átlátható és kiszámítható rendszer szükséges, amely az állam feladatait pontosan definiálja. A beszélgetésen az is elhangzott, hogy a függetleneket jóval komolyabban kellene venni, mint amennyire teszi ezt a jelenlegi törvény.

> Mácsai Pál szerint a jelenlegi törvényt nem előzte meg teljes körű egyeztetés, olyan jogszabály kellene, amely garantálja a műfaji és ideológiai sokszínűséget.

A Szegedi Nemzeti Színház felkérésére a színházi és a színházra nevelésről szóló beszélgetést e sorok írója moderálhatta. Kiss Domonkos Márk, a Déryné program ügyvezetője korábban arról számolt be a konferencián, hogy egy új, középiskolásoknak szóló programot hirdetnek meg KultUp néven, amit másfél éven át már teszteltek. Arról kérdeztem a beszélgetés résztvevőit, színházi nevelési szakembereket, színházigazgatót, drámapedagógusokat, mit hallottak erről. Kiderült: egyikük sem ismeri a programot. Kiss Domonkos Márk az új program pénzügyi hátterét firtató kérdésre azt válaszolta, a Déryné programban a KultUp soron nulla forint szerepel. A beszélgetés végén azt tudakoltam a résztvevőktől, hogy a jelenlegi iskolarendszert ismerve mennyire érzik szabadnak magukat a programjuk lebonyolításában, illetve a témaválasztást illetően; végül mindenki elmondta, szabadnak érzi magát.

Ezután kisvártatva következett Hankó Balázs miniszter beszéde, amely a minisztérium kérésére nem volt sajtónyilvános.

A remény koncertje

GESZTUS „A téma nagyon szép, nagyon megrendítő és nagyon aktuális” – nyilatkozta Endrődi Orsolya menedzser-igazgató a Budapesti Fesztiválzenekar (BFZ) szombaton rendezett ingyenes hangversenyével kapcsolatban. A Hősök tere már a koncert kezdete előtt megtelt, ismét hihetetlen tömeg előtt lépett színpadra a zenekar idén ukrán, orosz, izraeli és palesztin vendégművészekkel. „Együtt, a zene révén szeretnénk kifejezni közös reménységünket, hogy véget érhet a fegyveres konfliktusok okozta szenvedés, és a jövő a kölcsönös megbecsülés és a béke jegyében áll majd” – mondta Fischer Iván.

A közönség sokkal nagyobb volt egy szokványos koncertteréméhez képest, ebből adódóan kevésbé is ismerte a különös normarendszert, amihez rutinos klasszikus zenei koncertezők már hozzászokhattak; a tételek közt például rendre felzúgott a taps. Mindez összhangban van a BFZ küldetésével: a zenekar megannyi programja irányul művészetük népszerűsítésére, olyan helyzetek megteremtésére, amelyek alkalmasak lehetnek bevonzani új hallgatókat.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Ukrán és orosz zenész együtt: Diana Tishchenko, Alexander Sitkovetsky

A célkitűzés nem párosult egyszerűsítéssel: a repertoárt Augusta Read Thomas kortárs műve (Plea for Peace – Könyörgés a békéért) és Gustav Mahler harmadik szimfóniájának utolsó tétele keretezte, egyik sem a széles skálán mozgó igényeket kiszolgáló, haszonelvű választás.

Thomas Könyörgésében a magas vonósokon lassan felépülő, hosszan kitartott disszonáns hangzatok kísérik a szoprán ének (Mirella Hagen) szöveg nélküli vokalizálását, amivel a szerzőnek saját szavai szerint az volt a célja, hogy „engedje egyenesen a szívéből énekelni” az énekest. A hat és fél perces mű végén nincsen feloldás, csak csendes megszűnés.

A műsor egyik kiemelkedő pontja volt Bach d-moll hegedű-kettősversenye, amelyben a szóló szólamokat egy ukrán és egy orosz hegedűművész játszotta: a krími Szimferopolban született Diana Tishchenko és a moszkvai születésű Alexander Sitkovetsky. „Az ő fellépésük együtt számomra azt demonstrálja, hogy lehetséges a párbeszéd” – mondta Endrődi Orsolya. A szólisták és a karmester boldog ölelése és a közönség kitörő ünneplése őszinte egységet képezett a művel.

A következő műsorelemben Raichel és Elias remek párost alkottak, ennek tanúbizonysága volt a dalokat bevezető szóló, majd kíséret alatt elel csíphető szemkontaktus és mosoly. Raichel dalai azonban nem szimfonikus zenekarra lettek írva, és ez hamar érzékelhető is volt minden alkalommal, amikor becsatlakoztak a kíséretbe Fischerék.

A koncert zárásaként elhangzott Mahler harmadik szimfóniájának utolsó tétele, melynek magyarra fordított címét („Amit nekem a szeretet mesél”) Fischer be is jelentette a közönségnek, még hangsúlyosabbá téve az est szeretettematikáját. A szentimentális zene végletekig kontrasztos mélységei és magasságai, csendjei és kirobbanásai az éreztették, hogy létezhet olyan erő (szeretet?), ami képes mindenen keresztül egy boldog lezáráshoz vezetni. Nagy kár, hogy ez volt az a dinamikai tartomány, ami már végképp megsínylette a hangosítást: a pianissimókból fortissimókba való építkezés nem hangzott olyan megérdemeltnek, mint egy ideális koncertteremben. Ez azonban olyan kompromisszum, ami együtt jár a nagy tömegeket bevonzó szabadtéri klasszikus koncert koncepciójával.

A koncerten nem hangzottak el beszédek, és a megkérdezettek is inkább tartózkodtak a véleménynyilvánítástól. Itt a zene magáért beszélt.

RÓNAY LILI

INFÓ

Koncert a békéért
Budapest Fesztiválzenekar
augusztus 30.

LAPSZÉL

Kísérletező fotósok

FOTÓ: FACEBOOK

Kísérleti idő címmel nyílik fotókiállítás ma este hét órakor a Foton Galériában, Budapesten a Képíró utca 6. szám alatt. A tárlaton részt vevő alkotók – Ákos Levente, Bóka Krisztina, Krász Kíra és Orosz Fanni – eltérő perspektívákból vizsgálják a fotográfia technikai lehetőségeit. NÉPSZAVA

Szabadon slammelni

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Földalatti Slam Akadémia (FSA) és a Szépírók Társasága „föl kéne szabadulni már" címmel slamversenyt hirdet szeptember 3-án estére a Gödör Klubba. A zsűri elnöke Turi Tímea (képünkön), a Magvető Kiadó főszerkesztője. NÉPSZAVA

Elhunyt Dobray György filmrendező

FOTÓ: FACEBOOK

Nyolcvankét éves korában meghalt Dobray György Balázs Béla-díjas filmrendező, producer, operatőr, író, forgatókönyvíró - tájékoztatta a család az Indexet. Dobray György 1942. március 8-án született, a Színház- és Filmművészeti Főiskola operatőr főtanszakán diplomázott, rendezőként pedig először dokumentumfilmeket készített. 1971-ben a Munkashow című filmjével elnyerte a Miskolci Dokumentumfilm-fesztivál nagydíját. 1985-ben nagy sikert hozott neki a Szerelem első vérig című, kult státuszba emelkedett filmje, amelynek 1987-ben mutatták be a második, 2001-ben a harmadik részét. Nagy visszhangot váltottak ki 1988-ban A K – Film a prostituáltakról (Rákóczi tér), majd 1989-ben a K2 – Film a prostituáltakról (éjszakai lányok) című dokumentumfilmjei. 2005-ös, Gólyamese című dokumentumfilmje, mely egy örökbefogadás történetét dolgozza fel, elnyerte a 37. Magyar Filmszemle legjobb dokumentumfilm-rendezés díját. 2021-es Kövek című dokumentumfilmje a botlatókövekről szól. Tavaly készítette el a Habiszti – Csak azért is! című dokumentumfilmet, amely a roma holokausztról szóló Habiszti – Csak azért is élünk és táncolunk! című táncprodukció próbafolyamatát mutatja be. NÉPSZAVA

Álmok nagyban és kicsiben

IDEA ÉS VALÓSÁG Két olyan produkciót is bemutattak Velencében, melynek kapcsán azt érezhettük, a magyar sors pereg a fesztivál vásznain.

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

Ha egyszer valaki a jövőben megkérdezi tőlem, mi a tökéletes fesztiválfilm, akkor mostantól kezdve megvan a tökéletes válaszom: Brady Corbet The Brutalistje. Minden szempontból nagyon szerzői – ez pedig 2024-ben szinte már példátlan –, miközben monumentális, alanyi jogon mozgóképes alkotás, amelynek kapcsán még a legtapasztaltabb kritikusok is nagyon óvatosan hoznak értékítéletet. Bátorság híján inkább csodálják, mint elítélik. Egyszóval a napi sorban állós (filmre vagy a WC-re) tevékenységek fő témája egy csapásra a The Brutalist lett, és nem kevesen már az idei Arany Pálmá-s művet vizionálják. Nem véletlenül.

Pro primo: valóban sok lenyűgöző tényt lehet a művel kapcsolatban felsorolni. Például, hogy 70 mm celluloidfilmre forgatták VistaVision kamerával, Alfred Hitchcock kedvenc képrögzítő eszközével. Méghozzá, korlátozva magukat, nem használtak azóta készített sokkal fejlettebb kiegészítőket és eszközöket. Érdekes ez akkor, amikor a technológia korlátai diktálják a művészetet, és kénytelen a kritikus azt mondani, hogy a képi világ költőien depresszív módon mutatja a valóságot, nyoma sincs a korunk epikus nagyságú műveit jellemző digitális letisztultságnak, mely épp a nem fontos részleteket nagyítja fel. A The Brutalist monumentális vizualitásával azzal nyűgözi le a nézőt, hogy sokkal több a titok a kompozícióban. Mindemellett nem csak Hitchcock, de Stanley Kubrick hatása is kitapintható, ám nemcsak a vizualitásában, hanem a dramaturgiai struktúrában is. Corbet történelmi mozgóképoperát képzelt el egy beiktatott intermissionnel (szünet), amit a három és fél órás játékidő igencsak indokol. És akkor jöjjön a legnagyobb poén: a dráma főszereplője Tóth László magyar zsidó építész, aki a holokaussztól megmenekülve, az Újvilágba 1947-ben kijutva, Amerikában szeretné újraépíteni az életét. Kezdetben szegénységben kénytelen dolgozni, de hamarosan szerződést köt egy titokzatos és gazdag ügyféllel, Harrison Lee Van Burennel (Guy Pearce), ami megváltoztatja élete következő harminc évének menetét – egy tökéletes Bauhaus-alapú, de szupermodern

FOTÓ: CIRKÓ FILM

Szilágyi Zsófia Január 2.-ja főszereplőjének át kell lépnie az egyik valóságból a másikba – ez abszurdan hangzik, pedig csak hiperrealizmus

„A filmet azoknak ajánlom, akik nem valósíthatták meg a víziókat."

épület megépítését Pennsylvania egyik eldugott dombtetőjén.

Mielőtt azt gondolnánk, hogy a The Brutalist csak a karakter nevében magyar és kizárólag angolul beszél, mint ahogy az egy amerikai rendező filmjében megszokott lenne, Corbet kíméletlen lelkesedéssel beszélteti a főszereplő Adrien Brodyt, akinek a kétnyelvűség egészen jól áll: az amerikai hangvételű magyar beszéd és az angol magyar akcentussal. De még nála is jobb a nyelvek terén a feleségét, Tóth Erzsébet alakító Felicity Jones, aki később követi csak férjét az álmok földjére – amely persze sok szinten rémálmot hoz az idegenként megtűrt magyar zsidók számára.

Ahogy Corbet fogalmazott a velencei sajtótájékoztatón, ez nem történelemlecke, a mögötte álló kimerítő kutatás ellenére fikciós mű. A rendező elmondta, megpróbált példát találni a nagy Bauhaus-építészek egyikére, akik „a háború mocsarában ragadtak, de Amerikában képesek voltak újjáépíteni az életüket", és konzultált a 2023 augusztusában

Corbet kíméletlen lelkesedéssel beszélteti a főszereplő Adrien Brodyt, akinek a kétnyelvűség egészen jól áll, de még nála is jobb a nyelvek terén a feleségét alakító Felicity Jones

FOTÓ: IMDB

elhunyt francia építésszel és építészettörténésszel, Jean-Louis Cohennel. Ám szavai szerint nem talált olyan eredeti karaktert, aki megihlette volna, ami számára nagyon kísérteties volt, mert nagyon sok tehetséges építész jött ki a Bauhausból. „Ez a film sajnos egy fantáziafilm. Virtuális történelem. Számomra ez az egyetlen módja annak, hogy hozzáférjek a múlthoz. A filmet azoknak ajánlom, akik nem valósíthatták meg a víziókat." Mindemellett nagyon sok mindenről szól a The Brutalist: legfőképpen a gyűlöletről, a toleranciahiányról, a szegénységről, a drog- és alkoholfüggőségről és a szexuális abúzusról. És természetesen kicsit a miénk is, mert magyar koprodukció (Petrányi Viktória részvételével), Jancsó Dávid volt a vágó, és Vilmányi Benettet is felfedeztük egy kisebb szerepben, és mivel nagyrészt Budapesten forgott, számos magyar stábtag is fellelhető volt a végefőcímlistán.

A velencei fesztiválon egyébként a szombat magyar nap volt, hiszen ekkor volt Szilágyi Zsófia második egész estés művének a világpremierje: a Január 2. a Biennale College Cinema támogatásával készült – így földrajzilag és számtanilag olasz produkció –, de kevés ennél inkább budapesti történetet láttam. Szilágyi amúgy ott folytatja, ahol az Egy napnál abbahagyta, csak éppen itt már nemcsak az anyaság nehézségeiről és küzdelmeiről beszél, hanem megspékeli azt a válás utáni költözés abszurditásával. Klára, akinek mennie kell a két gyerekkel a zuglói családi házból a szlömös nyolcadik kerületi gangos lakásba, érzelmi amplitúdókkal küzd, miközben át kell lépnie az egyik valóságból a másikba – ez abszurdan hangzik, pedig csak hiperrealizmus. A legjobb barátja, Ági segít neki: ha kell, cipel, pakol, lelki támaszt nyújt, és nem akar semmit. Összesen hét kört tesznek meg Ági szüleinek kocsijával. Ahogy a szinopszis állítja: bár minden alkalommal ugyanazt az utat teszik meg oda és vissza, mégis minden kör más. Valóban, mindig mást kell cipelni, mindig más-más pasi ugrik be kicsit segíteni. Mindeközben kirajzolódnak az emberi kapcsolatok, a személyiségek láthatatlan hálója, és Szilágyi Zsófia az egyszerűség oltárán képes egyberántani a melankóliát, humort, drámát, és adni egy finom képet arról, milyen párkapcsolatban lenni vagy nem lenni. Ez itt a kérdés, Budapesten, 2024-ben.

A szürrealizmust ünneplik

CENTENÁRIUM Száz éve született meg a szürrealizmus nevű művészeti irányzat, melyet a párizsi Pompidou Központ nagyszabású kiállítással ünnepel – írta meg a The Art Newspaper nevű művészeti oldal. Az egyszerűen csak Szürrealizmus (Surrealism) című tárlat fő műtárgya André Breton 1924-ben kézzel írt, ritkán látható A szürrealizmus manifesztuma lesz, melynek kiadásával száz éve indult el az irányzat.

A kiállítás tizenhárom tematikus szekcióban mutatja be a mozgalom négy évtizedét a születésétől az 1969-es hivatalos felbomlásig – ekkor jelentette azt be Jean Schuster író a Le Monde francia napilapban. Marie Sarré, a Centre Pompidou Modern gyűjtemények kurátora szerint a szürrealizmus egy kollektív

FOTÓ: COLLECTION RAW

Suzanne van Damme's Surreal Composition (1943)

kaland, egy filozófia volt, mely negyven évig tartott, ha egyáltalán véget ért valaha. Az ötvenes és a hatvanas években még mindig újabb szürrealisták jelentek meg, egyes alkotók pedig 1969 után is ragaszkodtak ahhoz, hogy szürrealista munkákat hozzanak létre.

A Pompidou tárlata egy spirális labirintusban lesz, mely Marcel Duchamp 1947-es nemzetközi szürrealista kiállításának színrevitelét idézi meg. Breton kéziratát pedig nemcsak megnézni lehet, de azt a szerző hangján hallhatjuk is, a mesterséges intelligencia segítségével. A kiállításhoz Sarré és a múzeum igazgatóhelyettese, Didier Ottinger kurátorként csak azokat a művészeket választotta ki, akik szigorúan véve szürrealisták voltak. Így a válogatásban olyan remekművek szerepelnek, mint René Magritte 1954-es A fény birodalma című képe vagy Salvador Dalí 1944-es Álom, amit egy gránátalma körül repülő méh okozott egy másodperccel az ébredés előtt című olajfestménye.

A válogatás több női alkotót is bemutat, mint Edith Rimmington angol, Suzanne van Damme belga és Remedios Varo festőművészeket, illetve Gisèle Prassinos írót. A tárlat ráadásul megcáfolja azt, miszerint a szürrealizmus kizárólag Európában létezett, bemutatnak ugyanis munkákat Tatsuo Ikeda japán rajzolótól, illetve Helen Lundeberg amerikai és Rufino Tamayo mexikói festőművésztől. NÉPSZAVA

INFÓ

Surrealism
Párizs, Pompidou Központ
Megtekinthető szeptember 4-től
2025. január 13-ig

Gátolják az öregedést a fogyasztószerek

A Kardiológiai Konferencia londoni ülésén jelentették be, hogy az Ozempic és a Wegovy fogyasztószerek csökkentették a halálozást elhízott embereknél, akiknek szívproblémáik is voltak. Az Ozempicet a kettes típusú diabéteszben szenvedőknek fejlesztették ki; kiderült, minden, más okból történő halálozást is visszafog, mintegy fiatalítja a szervezetet. GUARDIAN

Kánikulai menetrend

Az utószezonban is sűrűbben járnak a vonatok a Balatonhoz közölte a MÁV, kiemelve, hogy a balatoni szerelvények a főszezonban több mint 1,2 millió utazást szolgáltak ki. Szeptember 22-ig Budapestről és több dunántúli városból is sűrű közlekedéssel, átszállás nélkül lehet majd a tóhoz utazni. NÉPSZAVA

Kétszer annyi chatbotfelhasználó

Az Open AI csütörtöki bejelentése szerint már hetente átlagosan 200 millióan használják a cég népszerű chatbotszolgáltatását; amióta megjelent a ChatGPT-4o, rohamosan bővült a felhasználók köre. A siker további befektetőket hozhat a vállalatnak. QUBIT

Verseny a diákokért

PÉNZKERESŐK A pályakezdők már el is kezdték az elhelyezkedést; az egyetemisták csak szeptember második felében próbálkoznak munkát találni, akkorra derül ki az órarendjük.

KRAUSZ VIKTÓRIA

Egyre nagyobb az igény a diák gyakornokokra. A cégek előszeretettel alkalmazzák őket, de a 18–25 év közötti diákok többsége is dolgozni akar, tehát magas a kereslet és a kínálat is. „A nappali tagozatos hallgatóknak a gyakorlat és a jó referencia sokat számít a diploma utáni álláskereséskor. A cég érdeke, hogy diploma előtt megszólítsa a diákokat, hogy a megszerzése után akár főállásra is ajánlatot tudjanak adni a már megismert és bevált dolgozónak. A vállalatok értékelik a dolgozni akaró diákokat: a főállásra jelentkezők közül azt választják, aki dolgozott egyetemi évei alatt, mert a plusz teherbírási képesség egy fokmérő. Mondhatni: verseny van a diákokért, akik azért is jó helyzetben vannak, mert ma már ki sem kell mozdulni a munkakereséshez, az online jelentkezés után, sok esetben az interjú is online történik” – mondta lapunknak Göbl Róbert, a Mind-Diák Szövetkezet vezetője. Aki lemarad a kollégiumról, és a családja nem tud segíteni, annak muszáj dolgoznia, már csak a nagyon drága ingatlanbérlési és rezsiárak miatt is. Így nem meglepő, hogy 130 ezer nappali tagozatos diák dolgozik diákszövetségen keresztül, összesen pedig 200 ezer egyetemista vállal munkát.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az IT-, mérnöki és pénzügyi területeken van a legnagyobb munkaerő-kereslet, ezt a bérek is tükrözik

Göbl Róbert szerint a bruttó órabér átlaga 2000 forint a 25 év alattiak esetében, akik általában szeptembertől májusig 80-100 óra munkát tudnak vállalni, mindez az irodai és fizikai munkakörökre is igaz, bár a diákok 70-80 százaléka fehérgalléros-munkát vállal. Nyáron a középiskolások is tudnak ennyit keresni, raktári területen vagy a turisztikai, vendéglátói szektorban. Év közben a szakirányához passzoló gyakornoki munka a legjellemzőbb, ami 3-6 hónapos, de az sem ritka, hogy akár 4-5 cégnél is dolgoznak a tapasztalatszerzést előnyben részesítők egyetemi éveik alatt. Sok cégnél 2500 forint lesz az órabér most ősszel, ehhez azonban már nagyon jó idegennyelv-ismeret szükséges, de informatikai tudással és egyéb kiemelt elvárásokkal akár a 4000 forint is elérhető óránként.

A Mind-Diák Szövetkezet felmérése szerint a nappali és levelező tagozatos, állami ösztöndíjas és önköltséges első helyes jelentkezők számait összesítve az öt legnépszerűbb alap- és osztatlan képzés az idei felvételiben a gazdálkodás és menedzsment, a pszichológia, a jogász, az ápolás és a betegellátás, valamint a kereskedelem és marketing szak volt. Ahogy az elmúlt években, úgy idén is magas pontszámokkal lehetett bekerülni a fenti szakokra, de az nem biztos, hogy gyors elhelyezkedéssel és magas fizetésekkel párosulnak. „Ma már nem feltétlenül a felkapott szakok kínálják a jobb kereseti lehetőségeket. Pont, hogy nagyrészt a slágerszakoknak számító HR, pszichológia, marketing, illetve a különböző közgazdászvégzettséget igénylő szakmák esetében tapasztalható túltelítettség a piacon – a Mind-Diák Szövetkezet gyakornoki munkáira ezekről a szakokról érkezik a legtöbb jelentkező” – magyarázza Göbl Róbert. A különböző irodai, adminisztrátori állásokat hamar betöltik, ezekre egész évben jellemző a túljelentkezés.

A legnagyobb hiány elsősorban az IT-, a mérnöki és pénzügyi területen dolgozók körében mutatkozik: ők gyors elhelyezkedésre és magas pályakezdői fizetésre számíthatnak. Kékgalléros-pozíciók esetében a logisztikai területet, a gyártást, az építőipart és a vendéglátást érinti a szakemberhiány. Mindezt jól tükrözik a kezdő átlagbérek is.

A munkáltatók által legkeresettebb kékgallérosszakmák egyike a targoncás: 400-530 ezer forint átlagbér pályakezdőként, tapasztalt szakemberként ez 550-600 ezer forintig kúszik fel. A villanyszerelők 450-550 ezerrel kezdhetnek, ami 700-950 ezerre megy föl néhány év után. A fehérgalléros-szakmák közül a szoftverfejlesztő és az általános orvos kereshet a legjobban: 750-900 ezer forintot pályakezdőként, tapasztaltként pedig 1,5-2 milliót kaphat az előbbi és 1,1-1,5 milliót az utóbbi.

Nagymacskák harca az űrben

SZIVÁRGÁS Feszült hangulatú tárgyalásokat folytatott a NASA és a Boeing arról, hogyan hozzák vissza a két űrhajóst, akik a Nemzetközi Űrállomáson rekedtek, miután a repülőgépgyár Starliner nevű űrhajója héliumszivárgás miatt nem tudta visszahozni őket – tudta meg a Washington Post. A forrásuk szerint a megbeszélések – amelyeken mindkét részről magas rangú vezetők vettek részt – gyakran elfajultak, a viták kiabálásba torkolltak. „A Boeing meg volt győződve arról, hogy a Starliner alkalmas volt arra, hogy visszahozza az űrhajósokat, a NASA ezt vitatta. Erősen vitatta” – mondta az űrügynökség egyik vezető tisztségviselője.

Kiabálásba torkollott a NASA és a Boeing vezetőinek tárgyalássorozata. A NASA a SpaceX-szel hozatja haza az űrhajósokat.

Mint ismeretes, a kapszula a problémák elkerülése érdekében emberek nélkül fog visszatérni a földre szeptember 6-án. Butch Wilmore és Suni Williams asztronautáknak a NASA döntése értelmében a SpaceX Dragon kapszulájával térhetnek vissza jövő év februárjában. „Ez a Boeingnek nagyon nem tetszett. De mik lettek volna a szalagcímek tragédia esetén? Nem az, hogy a Boeing hibázott, hanem az, hogy a NASA megölt két űrhajóst” – védte meg az űrügynökség döntését a vezető. A Boeing asztronautái június elején érkeztek meg az ISS-re nyolcnapos tartózkodásra, de közben kiderült: az űrhajójuk hibája miatt ott kell maradniuk. V. P.

FOTÓ: AFP

Butch Wilmore és Suni Williams tartózkodását nyolc napra tervezték az ISS-en, nyolc hónap lesz belőle

HIRDETÉS

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából az
IKV Zrt. versenyeztetési eljárás keretében, nyilvános pályázat útján, licitálással történő
ÉRTÉKESÍTÉSRE hirdeti meg a
Szeged, III. kerület, belterület 23240 helyrajzi számú, Szeged, Új élet utca 7. – Dűlő utca 19. szám alatti,
1012 m² területű, kivett beépítetlen terület megjelölésű ingatlant,
bruttó 13 000 000 Ft forgalmi értéken és pályázati alapáron.
Az ingatlan megtekintésének időpontja: 2024. szeptember 10. napján 10^{00} óra

A pályázaton való részvétel feltétele, hogy a pályázó az ingatlant megtekintse és a helyszínen a jelenléti ívet saját kezűleg vagy (érvényes meghatalmazással rendelkező) meghatalmazottja útján aláírja. A személyazonosság igazolása érdekében kérjük, hogy személyi igazolványt és lakcímkártyát szíveskedjenek magukkal hozni a bemutatóra. A pályázaton való részvétel feltétele továbbá, hogy a pályázó a részletes pályázati felhívást az IKV Ingatlankezelő és Vagyongazdálkodó Zrt. Szeged, Dáni u. 14-16. szám alatti épületének Ügyfélszolgálatán 2024. szeptember 2.–2024. szeptember 12. napján 12^{00} óráig bruttó 20 000 Ft/db ellenében megvásárolja. A pályázó az általa benyújtott ajánlatban a pályázati alapáron, vagy a pályázati alapárnak a pályázati alapár emelés meghirdetett mértékével megegyező összeggel emelt összegével pályázhat. A pályázó köteles bánatpénzt fizetni, amelynek mértéke a pályázati ajánlat összegének, de legalább a pályázati alapárnak a 10%-a, azaz minimum 1 300 000 Ft. A bánatpénz átutalásáról szóló hiteles banki igazolást a pályázati ajánlathoz kell csatolni.

A pályázat benyújtásának határideje: 2024. szeptember 18. napján 11^{00} óra
Pályázati tárgyalás és eredményhirdetés helye:
IKV Zrt. Szeged, Dáni u. 14-16. szám alatti irodaépületének I. emeleti tárgyalóterme
A pályázat bontásának, a pályázati tárgyalásnak és eredményhirdetésnek időpontja: 2024. szeptember 24. napján 10^{00} óra

A pályázat nyertese az érvényes pályázatot benyújtók közül, licitálással kerül kiválasztásra a részletes pályázati felhívásban foglalt feltételek szerint. A licitálási alapár a pályázati alapár, vagy ha a pályázati ajánlatok az alapárnál magasabb árat tartalmaznak, a kínált legmagasabb pályázati ár. A pályázati alapár emelésének mértéke minimum 300 000 Ft. A pályázati tárgyalás az eredményhirdetéssel zárul. A nyertes pályázó a pályázati tárgyalás napján köteles az adásvételi szerződést aláírni. A pályázat kiíró azon jogát fenntartja, hogy a pályázat során ajánlatot tett egyik ajánlattevővel sem köt szerződést, és ily módon a pályázatot – akár indoklás nélkül is – eredménytelennek minősítse.

A pályázattal kapcsolatos bővebb felvilágosítás érdekében keresse az IKV Zrt. Ingatlangazdálkodási Csoportjánál, Almási Gábor ingatlan-gazdálkodási csoportvezetőt az alábbi elérhetőségeken.

Ügyfélszolgálat nyitvatartási ideje:
hétfő, kedd, csütörtök: 8^{00}–12^{00}, 13^{00}–15^{30} óráig
szerda: 8^{00}–12^{00}, 13^{00}–17^{00} óráig
péntek: 8^{00}–13^{00} óráig

IKV ZRT.
A SZEGEDIEKÉRT VAGYUNK

IKV Ingatlankezelő és Vagyongazdálkodó Zrt.
Szeged, Dáni u. 14-16.
weblap: www.ikv.hu, e-mail: ikv@ikv.hu
telefonszám: 62/563-198, 30/303-5066

Tájékoztatjuk minden ügyfelünket, hogy az IKV Zrt. központi hibabejelentőjének telefonszáma 06-20/2828-888.

LAPSZÉL

Gulácsiék bravúrja

FOTÓ: AFP/SVEN SIMON

A Leipzig kétgólos hátrányból fordítva 3-2-re nyert a Leverkusen otthonában a német labdarúgó-bajnokság 2. fordulójában. Ezzel 35 meccsen át tartó bajnoki veretlensége ért véget a címvédőnek. Gulácsi Péter végig a pályán volt, az első fordulóban kiállított Willi Orbán eltiltása miatt nem léphetett pályára. További eredmények: Union Berlin–St. Pauli 1-0, Frankfurt–Hoffenheim 3-1, Kiel–Wolfsburg 0-2, Stuttgart–Mainz 3-3, Bochum–Mönchengladbach 0-2, Werder–Dortmund 0-0, Heidenheim–Augsburg 4-0, Bayern München–Freiburg 2-0. NÉPSZAVA

Háromgólos vezetés után vereség

A negyedik helyen végzett a magyar férfijégkorong-válogatott a pozsonyi olimpiai selejtezőben, miután a vasárnapi tét nélküli mérkőzésen háromgólos vezetést követően szétlövés után 4-3-ra kikapott az osztrák csapattól. A nyáron kinevezett szövetségi kapitánynak, Majoross Gergelynek továbbra sincs nyertes találkozója. MTI

Barcelonai gólfesztivál

FOTÓ: AFP/JOAN VALLS

A Barcelona 7-0-ra verte a vendég Valladolidot a spanyol labdarúgó-bajnokság 4. fordulójában. További eredmények: Bilbao–Atlético Madrid 0-1, Espanyol–Rayo Vallecano 2-1, Leganés–Mallorca 0-1, Valencia–Villarreal 1-1. NÉPSZAVA

Balogh Botondék a hajrában kaptak ki

A Balogh Botonddal felálló Parma 2-1-re kikapott a Napoli otthonában az olasz labdarúgó-élvonal 3. fordulójában. A hazaiak Romelu Lukaku gólját követően a 92. percben egyenlítettek, majd Frank Anguissa találatával a 97. percben a győzelmet is megszerezték. További eredmények: Bologna–Empoli 1-1, Lecce–Cagliari 1-0, Lazio–Milan 2-2, Venezia–Torino 0-1, Inter–Atalanta 4-0. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

KÁRPITTISZTÍTÁS, 06-30/448-6304.

TISZTASÁGI festés! Építőipari felújítás! 06-30/448-6304

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Szoboszlaiék remekeltek

PREMIER LEAGUE Arne Slot jött ki jobban a holland mesteredzők első angliai erőpróbájából, Erik Ten Hag újratervezheti az utat.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Nem takarékoskodott izgalmakban a Premier League harmadik fordulója sem, ami alig több mint fél nappal az átigazolási ablak becsukása után kezdődött el, így egyelőre kevés új szerzemény mutatkozott még be.

A legjobban Erik ten Hag várhatja a PSG-től leigazolt uruguayi Manuel Ugarte debütálását, miután Casemiro két hatalmas hibája két Luis Díaz-gólhoz juttatta a Liverpoolt az Old Trafford-i derbin. Az óriási liverpooli fölényt mutatott találkozó gyors, de Mohamed Szalah lese miatt szabálytalannak bizonyult Alexander Trent-Arnold góllal indult. A 35. percre már 0-1-et mutatott az eredményjelző tábla. Casemiro érthetetlenül adta el a labdát Ryan Gravenberchnek, aki Szalahnak, ő pedig a kapu előtt leselkedő Díaz–Szoboszlai-kettős felé továbbította remekül a labdát. A magyar középpályás is próbálkozhatott volna, de inkább zseniálisan lehúzta a fejét, így Díaz használta ki a helyzetet. A kolumbiai játékos hét perccel később duplázott, ismét Szalah kezdeményezéséből eszelős gyorsasággal vágta be laposan Onana kapujának bal alsó sarkába a labdát (0-2). Egy óra közeledtével Szalah nem bírta tovább, hogy 16. meccsén ne találjon be 15. alkalommal a vörös ördögök hálójába. Segítsége, a gólpassz szerzője ezúttal is Szoboszlai volt (3-0). Ezzel gyakorlatilag el is dőlt a találkozó. A Liverpool tökéletes startot vett, ellentétben az egymás után két vereséget elkönyvelt MU-val, melynek egykori géniusza, Sir Alex Ferguson magába roskadva ült az igazgatóság páholyában.

Az elsőként pályára lépő Arsenal az Emirates stadionban fogadta a Brightont. A mérkőzés arról híresülhet el, hogy Declan Rice itt kapta meg élete első piros lapját. A vélemények még vasárnap is összecsaptak az ágyúsok menedzsere által vitatott kiállítás ellen. A spanyol mesteredző kifogásolta, hogy az ugyanazt a szabálytalanságot, a labda egy szabadrúgás elvégzése előtti megpöckölését elkövetett João Pedro büntetés nélkül úszta meg a történteket. „El voltam képedve ekkora következetlenség láttán” – jelezte elégedetlenségét Arteta, míg a 245. Premier League-fellépésén hibázott Rice-t sokkolták a történtek. Mint a futballista jelezte: bűnösnek, egyben szerencsésnek érezte magát. A kiállítás előtt az Arsenal magabiztosan haladt előre harmadik győzelme felé Kai Havertz 38. percben elért góljával, amit João Pedro az 58. percben kiegyenlített. Új edzője, Fabian Hürzeler irányítása alatt a Brighton nagyon küzdött a győztes gólért, de ez nem jött be, maradt az 1-1. Arteta nagyon várja már az általa még a Manchester City-érából jól ismert Raheem Sterlinggel való újraegyesülését, akit a Chelsea engedett el két év után.

FOTÓ: AFP/PAUL ELLIS

Nem sok babér termett a hazaiaknak, a Liverpool akár még több góllal is nyerhetett volna

A Liverpool tökéletes startot vett, ellentétben az egymás után két vereséget elkönyvelt Manchester Uniteddel.

Drámai mérkőzést játszott az Everton és a Bournemouth is. A liverpooliak 2-0-ra vezettek a 87. percben, hogy azután a Bournemouth 9 perc alatt elért három góllal szégyenletesen legyőzze. A dicsőségből közvetlenül kimaradt Kerkez Milos, akit a 87. percben lecseréltek Dango Ouattarára. Az új szezonnak már ebben a kezdeti szakaszában látszik a Manchester City fölénye, elsősorban Erling Haalandnak köszönhetően. A norvég csodacsatár egy hét alatt másodszor lőtt mesterhármast, ezúttal a West Hamet kárhozhatta vereségre.

Vasárnap délben szerény 1-1-et játszott a Chelsea a Crystal Palace ellen, amit a sokat szenvedett Stamford Bridge-i szurkolók egyelőre higgadtan vettek tudomásul.

Premier League, 3. forduló

Everton–Bournemouth 2-3, Brentford–Southampton 3-1, Ipswich–Fulham 1-1, Leicester City–Aston Villa 1-2, Nottingham–Wolverhampton 1-1, Arsenal–Brighton 1-1, West Ham–Manchester City 1-3, Chelsea–Crystal Palace 1-1, Newcastle–Tottenham 2-1, Manchester United–Liverpool 0-3.

Jót tett az edzőváltás a Debrecennek

NB I Első hazai sikerét aratta a Debrecen a magyar labdarúgó-bajnokság 6. fordulójában, az edzőváltáson átesett alakulat hátrányból fordítva 3-1-re legyőzte a vendég Zalaegerszeget. A szombati összecsapáson Dombi Tibor irányított, a pénteken vezetőedzőnek kinevezett Máté Csaba ugyanis csak vasárnap kezdte meg a munkát a hajdúságiaknál.

A mérkőzést követően Végh Gábor markáns véleményt fogalmazott meg. A ZTE tulajdonosa a Nemzeti Sportnak azt nyilatkozta, hogy megdöbbentette Rúsz Márton játékvezető ténykedése, aki szerinte az első perctől kezdve tudatosította: ezen a mérkőzésen a ZTE nem nyerhet.

A lilák csatáját ezúttal az Újpest nyerte, a fővárosiak hosszú idő után tudtak nyerni ismét a Kecskemét vendégeként, a mostani szezonban pedig ez volt az első pontszerzésük idegenben. A nemzetközi kupaporondtól egyaránt búcsúzók csatáját a Paks nyerte, a Fejér vármegyei hiába szerzett vezetést, Windecker duplájával a hazaiak otthon tartották a három pontot. NÉPSZAVA

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Hiába vezetett a ZTE, pont nélkül térhetett haza

Az állás

1.	Felcsút	5	4	–	1	9-5	12
2.	Paks	5	3	1	1	9-8	10
3.	Újpest	6	3	–	3	12-7	9
4.	FTC	3	3	–	–	4-0	9
5.	MTK	5	3	–	2	6-3	9
6.	Fehérvár	6	2	3	1	9-9	9
7.	DVTK	6	2	2	2	5-7	8
8.	DVSC	5	2	1	2	7-6	7
9.	Kecskemét	6	1	2	3	4-7	5
10.	ZTE	5	1	1	3	6-8	4
11.	Nyíregyháza	5	1	1	3	7-12	4
12.	ETO FC Győr	5	–	1	4	3-9	1

NB I, 6. forduló

Fehérvár–MTK 1-0
Székesfehérvár, Sóstói Stadion, 3014 néző, jv.: Kovács I.
Gólszerző: Gradisar (45+1.)

DVSC–ZTE 3-1
Nagyerdei Stadion, 5072 néző, jv.: Rúsz
Gólszerzők: Dzsudzsák (54., 11-esből), Ferenczi (64.), Domingues (96.), illetve Dénes (5.)

DVTK–ETO FC Győr 0-0
Miskolc, 5503 néző, jv.: Bogár

Kecskemét–Újpest 1-3
Kecskemét, 4743 néző, jv.: Erdős
Gólszerzők: Katona L. (30.), ill. Mucsányi (34.), Brodic (65.), Ljujic (76.)

Paks–Felcsút 2-1
Paks, 1877 néző, jv.: Pintér
Gólszerzők: Windecker (57., 61.), ill. Komáromi (16.)

Az FTC–Nyíregyháza-mérkőzés lapzártánk után ért véget.

Márquez újra győzött

Marc Márquez nyerte a gyorsaságimotoros-világbajnokság elitkategóriájának futamát az Aragóniai Nagydíjon. A nyolcszoros világbajnok 1043 nap után diadalmaskodott újra a MotoGP-ben. Az összetett pontversenyben újra az élre állt a spanyol Jorge Martín. MTI

Castrillo a Vuelta meglepetése

Újabb meglepetéssiker született a Vuelta a Espana országúti kerékpáros körversenyen: Pablo Castrillo pénteki sikere után megnyerte a vasárnapi szakaszt is. Az összetettben továbbra is Ben O'Connor vezet, Primoz Roglic lemaradása viszont már csak 63 másodperc. NÉPSZAVA

Ezüstérmes magyarok

A magyar női ifjúsági vízilabda-válogatott ezüstérmes lett a Zágrábban megrendezett Európa-bajnokságon, miután 10-9-re kikapott Spanyolországtól. A női serdülőválogatott július elején ezüstérmes lett a világbajnokságon, a férfi ifjúsági Európa-bajnokság pedig tegnap kezdődött. NÉPSZAVA

Váratlan Ferrari-győzelem

FORMA–1 Charles Leclerc nyerte az Olasz Nagydíjat Monzában. A McLaren pilótáinak be kellett érniük a második és harmadik hellyel.

NÉPSZAVA

Belerondított a McLaren tervezett ünneplésébe Charles Leclerc, a Ferrari monacói pilótája, aki eltérő stratégiájának köszönhetően megnyerte az Olasz Nagydíjat. A monzai viadalon a McLaren duója indult az első sorból, a negyedik kanyarban aztán Oscar Piastri váratlanul megelőzte a világbajnoki címért csatázó Lando Norrist, aki ennek a manővernek köszönhetően még egy pozíciót veszített, mivel Leclerc is elé került. A folytatásban Piastri stabilan az élen haladt, Norris pedig a kerékcserék során visszaszerezte második pozícióját, ám a Ferrari úgy döntött, csak egyszer álljon ki, mindez pedig nyerő taktikának bizonyult.

„Csodálatos érzés, ez Monza, itt mindig nyerni akarunk. Monaco mellett ez egy nagyon különleges helyszín számomra. Most nagyon jól működött az autó, biztosan előreléptünk, remélem, Bakuban is elérhetünk egy különleges eredményt" – nyilatkozta Leclerc, akinek ez volt idei második és pályafutása hetedik futamgyőzelme. Monzában 2019 után másodszor diadalmaskodott.

„Ez nagyon fáj most. Nagyon sok mindent jól csináltunk, amilyen pozícióban voltunk, úgy nézett ki, nagyon kockázatos az egy kiállás. Jó volt a tempó, ezzel elégedett vagyok, de csalódott vagyok a második hely miatt. Utólag azt mondom, meg kellett volna kockáztatnunk az egy kiállást, nem hoztuk a legjobb döntést, de ebben nekem is felelősségem van" – kesergett a második Piastri.

„A Ferrari jobban menedzselte ezt a futamot, le a kalappal előttük. Szóba került az egy kiállás nálunk is, de nem tűnt reálisnak. Szép munkát végzett Oscari is, én picit csalódott vagyok" – értékelt a harmadik Norris, aki így is közelebb került a vb-pontversenyben éllovas Max Vestappenhez, aki a látványosan szenvedő Red Bull-lal csupán hatodik lett.

A világbajnoki idény két hét múlva, az Azeri Nagydíjjal folytatódik Bakuban.

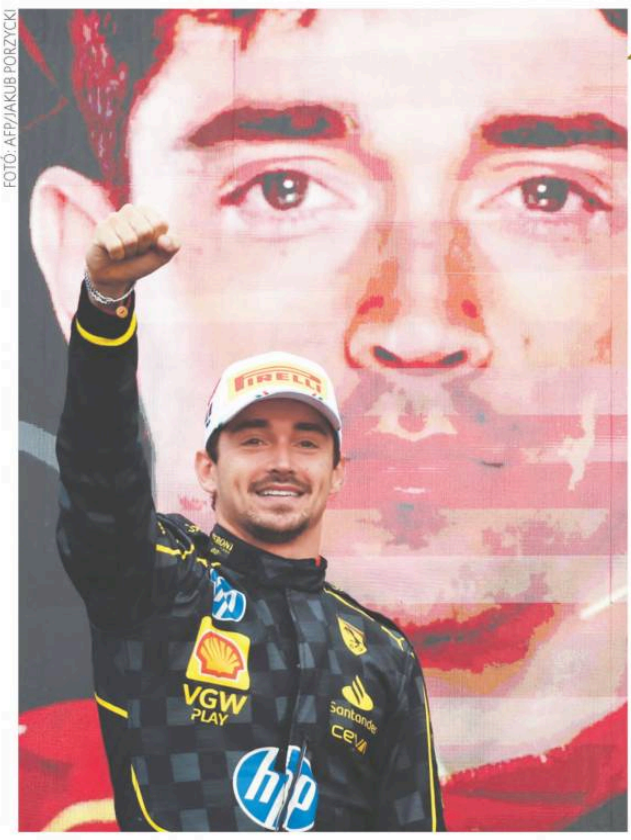

FOTÓ: AFP/JAKUB PORZYCKI

Leclerc talán maga sem számított rá, hogy ismét győzelmet ünnepelhet

Olasz Nagydíj, a pontszerzők

1. Leclerc (Ferrari) 1:14:40.727 óra, 2. Piastri (McLaren) 2.664 másodperc hátrány, 3. Norris (McLaren) 6.153 mp. h., 4. Sainz Jr. (Ferrari) 15.621 mp. h., 5. Hamilton (Mercedes) 22.820 mp h., 6. Verstappen (Red Bull) 37.932 mp. h., 7. Russell (Mercedes) 39.715 mp. h., 8. Pérez (Red Bull) 54.148 mp. h., 9. Albon (Williams) 1:07.456 perc h., 10. Magnussen (Haas) 1:08.302 p. h.

Bejelentette Antonellit a Mercedes

Ahogy sejteni lehetett, Kimi Antonelli váltja a jövőre a Ferrarihoz távozó hétszeres világbajnok Lewis Hamiltont a Mercedes istállónál. Az alig 18 éves olasz pilóta szerződtetése szombaton vált hivatalossá.

Élet Djokovic után

LEÜTÉSEK

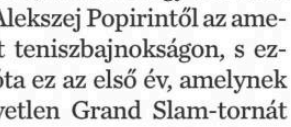

Hegyi Iván

„Kifogyott a benzin" – mondta Novak Djoković, miután négy szettben kikapott Alekszej Popirintől az amerikai nyílt teniszbajnokságon, s ezzel 2017 óta ez az első év, amelynek során egyetlen Grand Slam-tornát sem nyer.

Győzött Wimbledonban és a US Openen 2018-ban; az ausztrál bajnokságon és Wimbledonban 2019-ben; Ausztráliában 2020-ban; az ausztrál, a francia és az angol bajnokságon 2021-ben; Wimbledonban 2022-ben; Ausztráliában, a Roland Garroson és a US Openen tavaly.

Az idén nincs GS-trófea, de hiányérzet sincs, mert „Djoko" elhódította az olimpiai bajnoki címet, amelynek megnyerésére – saját szavai szerint – „rengeteg energiát" fordított. Az esztendő nagyjelenetei közé tartozott, ahogyan párizsi diadalát ünnepelte, talán még az sem túlzás, hogy 24 GS-győzelme egyikét sem fogadta oly kitörő örömmel.

Amúgy az olimpia valamennyi férfi érmese kiesett már a US Openen, hiszen elbúcsúzott az ötkarikás döntőben vesztes spanyol Carlos Alcaraz, valamint a bronzérmes olasz Lorenzo Musetti is.

„Djoko" legyőzőjét, a 25 éves Alekszej Popirint nálunk szeretni és gyűlölni is lehet, hiszen egyrészt mocskos migránsok ivadéka – ő már Sydney-ben született –, másrészt olyan bevándorlóktól származik, akikkel a barátságunk örök és megbonthatatlan: oroszoktól. Amúgy amikor Djoković legutóbb ilyen hamar, a harmadik fordulóban elköszönt az amerikai bajnokságtól, szintén ausztráltól, Lleyton Hewitttól kapott ki.

Belgrádban ezzel együtt az ünneplésére készülnek, mert bejelentette: játszik a görögök elleni Davis-kupa-mérkőzésen szeptember közepén. A szerb keretben rajta kívül Miomir Kecmanović, Dušan Lajović és Hamad Medjedović szerepel, de az igazi esemény „Djoko" színre lépése lesz.

Szerintem „olimpiai" hangulatot érez megint. S nem feltétlenül a görögök miatt, bár ha valakik, hát ők aztán passzolnak ehhez.

Az idén nincs GS-trófea, de hiányérzet sincs, mert „Djoko" elhódította az olimpiai bajnoki címet.

Nem jött össze a dobogó

PARALIMPIA Luterán Petra a negyedik helyen végzett a T47-es kategória 400 méteres síkfutószámában a párizsi paralimpián, míg Ekler Luca (T38) az ötödik lett 100 méteren. Az íjász Gáspár Tamás a W1-es kategóriában az ötödik helyen végzett. Az úszóknál Száraz Evelin (SB6) hetedik lett 100 mellen, míg Pap Bianka (S10) nyolcadikként zárt 100 gyorson. A sportlövő Dávid Krisztina (SH1) a hetedik helyen végzett a nők légpisztolyos versenyében, míg Rescsik Csaba (SH1) ugyancsak hetedikként zárt.

Hétfőn az úszó Illés Fanni címvédőként ugrik medencébe, de debütál a Londonban és Tokióban diadalmaskodó Pálos Péter asztaliteniszező is. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

Invazív rákfaj a hazai vizekben

Az észak-amerikai eredetű cifrarák napjainkra hazánk leggyakoribb tízlábú rákfajává vált. Az idegen faj megjelenése és terjedése a folyami rák és a kecskerák állományaira kockázatot jelent, mert a rákpestist aktívan terjesztő fajként a még megmaradt állományokat is megfertőzheti. SOKSZINŰ VIDÉK

Híd a barlang mélyén

A mallorcai Genovesa barlangban egy hét és fél méter hosszú, másfél méteres kövekből – nem tudni, milyen technikával – készített, vízbe süllyedt hidat találtak 2000-ben. Az új elemzések szerint 6000 éves; eszerint az emberek régebben érkezhettek a kopár szigetre az eddig gondoltnál, a hidat 3500 évesnek vélték. CNN

MI segít a háziorvosoknak

A Leedsi Egyetem segített kiképezni az Optimise nevű mesterséges intelligenciát, amit 2 millió ember adatai alapján tanítottak meg arra, hogy felismerje a szív- és érrendszeri betegségeket. Sok olyan esetet találtak, ahol a betegségeket nem ismerték fel, vagy a páciensek nem kapták meg a kezelést, pedig a megelőzés olcsóbb lenne, mint a terápia. BBC

Reménytelen várakozás és kormánykonzultáció

FOTÓ: AFP/JOERG KOCH

Az Oasis-koncertre várók, különösen akiknek már van jegyük, azon izgulnak, hogy a Gallagher fivérek ne vesszenek újra össze

MIZÉRIA Teljes káoszba torkollott szombaton az Oasis 17 nagy-britanniai és írországi koncertjére szóló jegyek világhálós árusítása. Már az is zavart okozott, hogy sorsolás eredményeként szerencsés érdeklődők már péntek este bejutottak egy külön rendszerbe. Szombat reggel 8 órakor a dublini, 9 órakor a londoni, edinburghi és cardiffi gigekre szóló belépők végett százezrek ostromolták meg a kijelölt portálokat, köztük a Ticketmastert. Noel és Liam Gallagher 15 év után ad újra közös koncertet. Nem csoda, hogy az online árusítóhelyek nem bírták a nyomást, és az egyik, a See Tickets össze is omlott. E sorok írója órák elteltével jutott be egyáltalán a Ticketmaster sorába, ahol a 264 132. helyet foglalta el, és ez órák alatt alig mozdult előre. Közben jelezték, hogy már nincs minden árkategóriában jegy, így a virtuális sorállásnak nem maradt értelme.

Közben az árak – hivatalos elnevezéssel – dinamikusan változtak, azaz a sokszorosukra emelkedtek. A 72 eurós dublini jegyeké például minden magyarázat nélkül 415 euróra emelkedett. Az egyik manchesteri estre a nagy igényre hivatkozva 337 fontért árusított a portál egy 140 fontos állóhelyet, amelyhez még kezelési költség is járult. Lucy Powell, az alsóház munkáspárti vezetője, aki maga is többórás türelemjáték és túlköltés után kapta meg a jegyeit, több tévében is elmondta, hogy a kormány konzultációt folytat majd a jegyüzérkedésről és a másodlagos értékesítésről, miután sokan szervezett bűnbandákat gyanúsítanak a belépők inflálásával.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

> Az Oasis 2009-ben játszott utoljára, de akkor két show-t is lemondtak, a két testvér nem tudott kijönni egymással.

Tábor Windsorban

KLÍMAHARC Békésen zajlott le az Extinction Rebellion háromnapos fesztiválja III. Károly egyik kastélya körül.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

Upgrade Democracy, azaz Javíts a demokrácián! címmel rendezte meg háromnapos dzsemboriját az Extinction Rebellion (XR) Windsorban, hogy ébren tartsa a figyelmet az ökológiai katasztrófa és az emberi faj kihalása elleni erőszakmentes küzdelmére. Nagyon érdekes a helyszín kiválasztása: a windsori kastély III. Károly számos rezidenciájának egyike, de azt biztosra lehetett venni, hogy augusztus utolsó hétvégéjét szokás szerint az innen közel 500 kilométerre található Balmoralban tölti hosszú skóciai szabadsága alatt. Másrészt ha valamivel, pontosan a környezettel szembeni érdektelenséggel nem lehet vádolni az uralkodót, aki hosszú trónörökössége idején korát megelőzve riasztotta a világot a veszélyekre, s híres a globális felmelegedés és környezetszennyezés elleni szokásairól is. Az XR a rendezvény beharangozásakor idézte is az egykori walesi herceg 2010-ben megjelent Harmony című könyvének bevezetőjét, melyben így írt: „Forradalomra szólítok fel, mert a Föld léte forog veszélyben. Nem tud megbirkózni mindazzal, amit követelünk tőle. Elveszti az egyensúlyát, és ezt mi, emberek okozzuk neki."

A szervezet még júniusban levélben értesítette tervéről Károlyt – akinek uralkodóként távol kell tartania magát a politikától –: arra kérte, járjon el a demonstráció békés lebonyolítása érdekében, de választ nem kaptak. A szervezet a demonstráció során is számos levelet hagyott hátra a kastélynál a király számára. A helyileg illetékes liberális demokrata windsori önkormányzat ugyan nem adott ki hivatalos engedélyt a fesztivál megrendezésére, de azzal a feltétellel, hogy nem esik kár a kastélyhoz tartozó Home Park mezőiben és sportpályáiban, hallgatólagosan tudomásul vette az ezzel járó felhajtást.

FOTÓ: AFP/HENRY NICHOLLS

Az XR békésnek hirdeti magát, a háromnapos tiltakozás gond nélkül lezajlott. Igaz, vigyáztak is rá a hatóságok, nehogy külső provokáció történjen

A fotók alapján leginkább Glastonburyre emlékeztetett a vagy száz felvert sátor, csak a zene hiányzott. Voltak viszont bőven zászlók és plakátok, kedves méhecske-, fa-, fecske- vagy teknőcrajzokkal, és az XR nemzetközileg jól ismert logójával. A rendőrség nem bízott semmit a véletlenre, a kastélyba vezető kapukat fémkerítéssel biztosította, nem annyira a békésnek megismert Extinction Rebellion aktivistáitól, mint a környezetvédő-tüntetés ürügyén fellépő radikális elemektől tartva.

A jó hangulatban zajlott esemény, ahogy ezt szóvivője, Etienne Stott, a kenuszlalom 2012-es olimpiai bajnoka a Telegraphnak adott interjújában is hangsúlyozta, elsősorban az állam kötelességéről szólt, hogy megvédje polgárait. „A politikusok túl közel állnak az olajbárókhoz és a médiamilliárdosokhoz, hagyják érvényesülni azok személyes érdekeit, ahelyett, hogy eleget tennének az alapvető társadalmi elvárásoknak" – mondta. A szombati tömegrendezvény egy népgyűlés volt, angol nevén massembly, amely laza keretek között izgalmas terveket akart megfogalmazni a jelenlegi működésképtelen, bolygónkat porig égető rendszer megjavítására. A cél egy új demokratikus intézmény, ún. Citizen's Assembly létrehozása. Egyszerű emberek gyülekezete lenne ez, akik az Egyesült Királyság különböző részeiből és a társadalom minden területéről érkezve a kormány segítségére lennének a klímaváltozással kapcsolatos témák megtárgyalása és az elkerülhetetlen kemény döntések meghozatala során. A népes platformot további világhálós gyűlések követnék, hogy a lakosság minél szélesebb rétege nyilváníthasson véleményt. A vasárnap kora délutáni záróműsor egy Another World is Possible, Más is lehet a világ címet viselő jelmezes színházi előadás volt, amely a demokrácia halálát és feltámadását zenésítette meg.

FORRÓ, NAPOS IDŐ

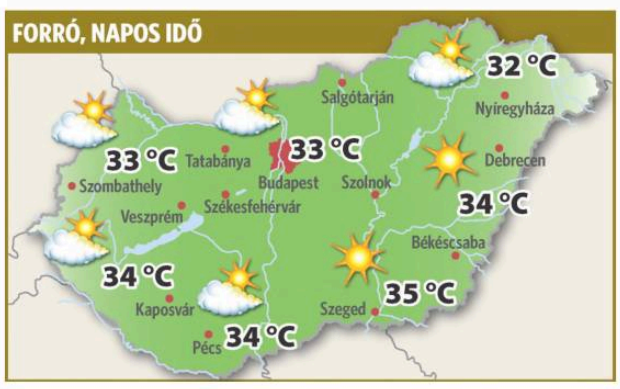

Boldog névnapot, Rebeka, Dorina!

A Rebeka héber eredetű, jelentése bizonytalan. A Dorina görög-latin eredetű, jelentése: Isten ajándéka.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	5, 23, 25, 31, 40
5 találat	nem volt
4 találat	1 757 970 forint
3 találat	19 360 forint
2 találat	2 745 forint
Joker:	794678

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	5, 15, 24, 25, 29, 44
6 találat	nem volt
5 találat	406 385 forint
4 találat	9 560 forint
3 találat	3 270 forint

KENÓ

Aug. 31., szombat

1	2	3	8
9	13	14	15
22	27	28	33
48	49	50	57
66	70	77	79

Szept. 1., vasárnap

2	6	7	9
11	13	18	21
26	30	31	34
37	41	44	45
48	55	57	66

Újrahasznosítás, végtelenszer

MŰANYAG A Kaliforniai Egyetem kutatócsoportja forradalmi műanyag-újrahasznosítási eljáráson dolgozik – olvasható a Qubitben. A folyamat lényege, hogy az olyan hétköznapi, eldobható műanyag tárgyakat, mint a nejlonzacskók, katalizátorok bevetésével elpárologtatják, és így az alkotóelemekből újra jó minőségű műanyagok gyárthatók, akárhányszor. Az első kísérletek papíron ígéretesek voltak, azonban ritka és drága fémkatalizátorokra, például irídiumra volt szükség a folyamathoz. A továbbfejlesztett eljárás ezt a problémát igyekszik kiküszöbölni két, könnyebben hozzáférhető és lényegesen olcsóbb katalizátorral, így mintegy 90 százalékos hatékonysággal állították elő a műanyagokat adó polimereket alkotó monomereket. Azonban a műanyaggyártásban a műanyagot alkotó polimereken kívül számos adalékanyagot is használnak, ezek közül még csak egy szűk réteg párolgását tesztelték. Ezek az eredmények viszont egyelőre biztatók, úgyhogy a kutatók remélik, hogy az eljárást további fejlesztések árán az iparban is alkalmazhatják majd. V. P.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 3., kedd 152. évfolyam, 205. szám Ára: 540 forint

Kitett diákok, listázott mobilok

OKTATÁS Miközben küzdenek az iskolák a telefonok kitiltásával és a hőséggel, a hatalom a legkiszolgáltatottabb gyerekeket taszította ki a rendszerből.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Gyerekarcok – sokféle tekintet, de közös fájdalom; mi lesz velük, hol folytathatják?

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Felnőttarcok – elszánt tekintetek. Arra várnak, hogy a kormány meghátráljon. Ha nem teszi, lesz folytatás

BATKA ZOLTÁN, JUHÁSZ DÁNIEL, F. SZABÓ KATA

„A fiam autista, és fogalmunk sincs, hova fog járni mostantól. Hiába állítja a kormányhivatal, nincs helyük ezeknek a gyerekeknek más iskolákban” – mondta egy kétségbeesett anyuka a Népszavának Szegeden tegnap. Egy munkanappal a tanévkezdés előtt derült ki, be kell zárni a hatalom által üldözött, Iványi Gábor vezette testvérközösség ottani iskoláját is, ahova többségében speciális nevelési igényű, hátrányos helyzetű gyerekek jártak. (Budapesti iskolájuk is hasonló sorsra jutott.)

A szegedi intézménybe 150 gyerek jár, a legtöbben autizmus spektrum zavarral diagnosztizáltak. „Az állami óvodában azt mondta a kislányomra egy óvónő, hogy az ilyeneket be kellene zárni egyedül egy szobába. Utána találtunk rá a Wesleyre, ahol szeretetteljes közegben nevelkedhetett.” Sok gyerek és szülő a reggelt egy új iskolában kilincseléssel kezdte. A többségüket azonban elhajtották.

– Félelmetes ez a cinizmus – erről már András, egy meglett, erős ember beszélt, akinek a hangját a sírás fojtogatta. A fia autista és Crohn-beteg, speciális oktatást igényel, de már nem járhat a szintén statáriális gyorsasággal bezárt budapesti Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumba. Az Iványi-iskolák bezárása előkerült a Belügyminisztérium elé hirdetett hétfő esti tüntetésen is. A demonstrációt egyébként azért hívták össze, hogy kiálljanak a Madách-gimnázium igazgatója mellett, akit azért mentettek fel, mert az iskola – élve az előírás adta lehetőséggel – kisebb szigorral vezette volna be a nagy vitákat kiváltó iskolai mobilszabályt. A Madách-ügy megtette hatását: sok iskolában már hétfőn begyűjtötték a diákok mobiljait. Volt, ahol felcímkézett, névre szóló műanyag tasakokban kellett elhelyezni az eszközöket, és ki kellett pipálni, ki adta le, ki nem.

ÍRÁSAINK A 4. ÉS AZ 5. OLDALON

AJÁNLÓ

Lázár MÁV-ja

Hitelekből akarják frissíteni a vasútijármű-flottát, és kínai szerelvények is várhatók, hőségpénz pedig jövőre is lesz – erről is beszélt az építési és közlekedési miniszter a vasút és az érdekképviseletek vezetőinek. **3. oldal**

A pápa útja

Sokan próbálták lebeszélni Ferencet hétfőn kezdődött ázsiai körútjáról, mégis utazott. A majdnem két hétig tartó vizitsorozat alatt a vallások közötti együttműködés, továbbá az éghajlatváltozás témája lesz a főszerepben. **7. oldal**

Velence

Az ausztrál Justin Kurzel neonáci militánsokat lebuktató FBI-ügynököt, a spanyol Pedro Almodóvar egy haldokló újságírót hozott a Lidóra. **11. oldal**

Illés Fanni: ezüst a paraolimpián

Illés Fanni címvédőként ezüstérmet szerzett az SB4-es kategória 100 méteres mellúszószámában a párizsi paralimpián. A 32 éves magyar versenyző nagyot hajrázva mindössze négy századdal maradt el a győztes olasz Ghirettitől. **14. oldal**

„Elengedték a buldogokat”

VÁDAK – A Fidesz számára már nem fontos sem a DK, sem az MSZP fennmaradása, ezt jelzik a baloldali politikusok elleni eljárások. Vajon miért a választások után vették elő az ügyüket? – mondta lapunknak Hadházy Ákos parlamenti képviselő és Horn Gábor, a Republikon Intézet vezetője azután, hogy a közelmúltban letartóztatták Kiss László III. kerületi polgármestert, majd szintén korrupciós bűncselekmények gyanújával vádat emeltek négy szocialista politikus ellen. (A zuglói ügyben van fideszes érintett is.) Hadházy úgy látja, senki sem hiheti, hogy az ügyészség független lenne, és a Fidesznek már nincs szüksége a jelentőségét vesztett baloldal politikusaira. Horn szerint: „Beindul a gépezet. Elengedték a buldogokat.”

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

Aggodalom Németországban

FOTÓ: AFP/DANIEL VOGL/DPA

Björn Höcke, az AfD türingiai vezetője ünnepel

DRÁMA Keserűségének adott hangot Olaf Scholz kancellár, miután Türingiában az első, Szászországban pedig a második helyen végzett a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) a tartományi választásokon. A II. világháború óta először fordul elő, hogy egy szélsőjobboldali párt megnyer egy németországi voksolást. Az eredmény azonban nemcsak a berlini szövetségi koalíció válságát jelzi, hanem azt is, hogy számos keletnémet mindmáig másodrendű állampolgárnak érzi magát.

BŐVEBBEN A 8. OLDALON

Irodalom, NER-telenül

MORÁL ÉS HATÁROK Szomorú, ha nagy tehetségek azért hagyják abba az írást, mert nincs idejük adott esetben a családfenntartás mellett alkotni – nyilatkozta lapunknak Vida Kamilla költő annak a vitának az apropóján, melynek fő kérdése, hogy lehet-e a kultúrában NER-függetlenként működni. A Péterfy házaspár által meghirdetett alkotói program elnyerésének feltétele volt, hogy az illető „nem részesül és nem részesült a Magyar Művészeti Akadémia vagy bármilyen, a NER-hez köthető szervezet vagy (2018 decemberét követően) a Petőfi Irodalmi Múzeum ösztöndíjából”. A sokak által megbélyegzőnek tartott kritériumot a tervek szerint megváltoztatják, ám a disputa ettől még nem ért véget. A Népszavának nyilatkozó fiatal költő ugyanakkor lát szolidaritást az irodalmi életben.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Két hét múlva fizetünk, mint a katonatiszt

PÉNZ Újabb fizetési felszólítást küldött az Európai Bizottság a magyar kormánynak, ennek határideje szeptember 17-ike. Ha a kabinet továbbra sem egyenlíti ki a számlát, akkor Brüsszel úgynevezett „kompenzációs” eljárást alkalmaz, vagyis a Magyarországnak járó következő uniós kifizetésből egy összegben levonja a 200 millió eurót (nagyjából 79 milliárd forintot).

Az EU Bírósága júniusban egy összegben 200 millió euróra és további napi egymillió euróra bírságolta Magyarországot, amiért menekültügyi szabályai nem felelnek meg a közösségi előírásoknak. Az Európai Bizottság július közepén a 200 milliós összegről fizetési felszólítást küldött a kormánynak, 45 napos határidővel. Mivel a pénz nem érkezett meg időre, most újabb felszólítást továbbított.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON

Kaphasson pénzt az államtól, vagy ne – ez a vita fő kérdése

Utasok, vágyképek, szakadékok

IRODALMI INDIKÁTOR Egy vitatottan megfogalmazott ösztöndíjpályázati kiírás mutatta meg, mennyire megosztott az irodalmi élet. A fiatal alkotók helyzetéről Vida Kamillát kérdeztük.

ROSZNÁKY EMMA

Rég látott botrányt kavart a magyar irodalmi életben a Péterfy házaspár (Péterfy Gergely és Péterfy-Novák Éva) Utas és holdvilág névre hallgató umbriai ösztöndíja, melynek elnyerői egy hónapon át nyugodt körülmények között alkothatnak majd Olaszországban. A toxikus magyar közéleti viszonyok elől pár éve Olaszországba költöző házaspár ugyanis a következő kritériumokkal hirdette meg az alkotói ösztöndíjat: a pályázónak rendelkeznie kell legalább egy, nem magánkiadásban megjelent szépirodalmi művel, amely könyvkiadónál látott napvilágot, és kereskedelmi forgalomba került, valamint, hogy az illető „nem részesül és nem részesült a Magyar Művészeti Akadémia vagy bármilyen, a NER-hez köthető szervezet vagy (2018 decemberét követően) a Petőfi Irodalmi Múzeum ösztöndíjából". Ez utóbbi feltétel többeknek szemet szúrt.

Tompa Andrea nem tartotta szerencsésnek a megfogalmazást, „ugyanis nincsenek fekete-fehér helyzetek, magam sem tudom, hogy én hol állok, állnék mások szemében egy efféle megmérettetésben" – reagált a szerző. Kollár Árpád költő, műfordító, irodalomszervező szerint pedig „megbélyegzi egy közösség az állami ösztöndíjakat elfogadó fiatalokat". Ha már a fiataloknál tartunk, megszólalt az ügyben több pályakezdő alkotó, köztük Bodor Emese is, aki rámutatott: Péterfy Gergely 2019-es A golyó, amely megölte Puskint című könyve megjelenését is a Nemzeti Kulturális Alap támogatta. A Literán olvasható írásban kiemelte: önmagunkat „NER-függetlennek" tételezni egyenértékű azzal, hogy kivonjuk magunkat a mindannyiunk életét alakító politikai és történelmi valóság alól. „A NER nemcsak a kormánypártból és az általa fenntartott intézményekből áll, hanem a teljes keretrendszert megszabja, amelyben ma a kultúránkról beszélni lehet. Nem születhet meg benne mű, ami nem kényszerül rá, hogy valamiképpen viszonyuljon hozzá vagy érintkezésbe kerüljön vele" – írta.

A megnyilatkozások nyomán Péterfy Gergely jelezte: el fognak gondolkodni, hogy lehet a jövőben úgy megfogalmazni a kiírást, hogy senki olyat ne zárjanak ki belőle, aki méltó lenne rá. „Az idei pályázatra mindenki adja be a jelentkezését, aki szeretne eljönni!" – tette hozzá. Azóta a Pro Arte Libera oldalán található kiírás szövege is módosult, e szerint az Utas és holdvilág Alkotói Ösztöndíj elsősorban azoknak szól, akik „nem részesülnek alkotói ösztöndíjban a magyar államtól".

A NER a teljes keretrendszert adja, függetlennek lenni tőle irreális

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

ÚJRATERVEZÉS

PÉTERFY GERGELY

„Mindenki adja be a jelentkezését"

KRITIKA

TOMPA ANDREA

„Nincsenek fekete-fehér helyzetek"

NÉPSZAVA-INTERJÚ

Kapaszkodókra és koncepcióra van szükség

NEMZEDÉKVÁLTÁS Vida Kamilla költő a Literán megjelent cikkben fejtette ki véleményét a pályázati kiírásról. Megírta, szerinte az ösztöndíj kiírása „a magyar politikai valóságban értelmezhetetlen mértékegységet választ a NER-től való távolság meghatározására". Személyes útjáról és a fiatal irodalmárok helyzetéről kérdeztük.

Miközben 2021-ben megjelent köteted, a Konstruktív bizalmatlansági indítvány egy rendszerkritikus mű, a szóban forgó ösztöndíj kapcsán kiállsz azokért, akiket az első kiírás kizárt. Mennyire szolidárisak egymással a magyar irodalmi élet szereplői?

Amit a cikkben megírtam, azért is írtam, mert nem új jelenség: régóta folyik akörül vita, hogyan érdemes és hogyan nem érdemes a szakmánk jövőjéért harcolni, alternatív kultúrpolitikai ajánlatokat megtenni. Az első pillanatban engem meglepett, hogy ez a vita még mindig itt tart, mint a legelején, pedig 14 évünk volt megismerni a rendszert és azokat a logikákat, amik mentén működik és működteti a kultúrát. Ezekben a vitákban sokszor nem értünk egyet a kollégákkal, de azt kell mondjam, hogy a gyakorlat szintjén sok előremutató gesztus van a közegben, látok szolidaritást. A cikkben is arról írok, hogy számos alternatív intézmény született az elmúlt években, amelyeknek a célja például a tehetséggondozás erősítése, hogy legyen miben megkapaszkodni a fiatal szerzőknek, vagy van olyan kezdeményezés, ami a szociális nehézséggel küzdő pályatársakat segíti. Sokan vállalnak olyan feladatot a közegben, ami nem elsősorban saját láthatóságukról, hanem a közös ügyeinkről szól. Erre nem mondanám azt, hogy semmi, ez a valami.

FELADAT

VIDA KAMILLA

„Olyan kultúrpolitikára lenne szükség, ami gondol valamit arról, hogy a technológiai változásoknak köszönhetően hogyan darabolódott fel a figyelem, illetve átfogó koncepciója van oktatás és kultúra kapcsolatáról"

Mi volt a te írói utad, és mióta foglalkoztat a távolság a NER-től?

Művészcsaládba születtem, otthon fontos volt az, hogy támogassanak azon a területen, amiben tehetségesnek tűntem, amit élveztem. Főként édesanyám szervezte ennek a hátterét, mindenféle meseíró- és egyéb pályázatokra beküldte a szövegeimet, mondta hétvégente, hogy akkor üljek le egy mesét írni a Tetytyei Mésztufabarlangról, mert ott van most egy aktuális kiírás, hogy alkossuk meg a barlang fiktív „eredettörténetét". Anyukám rendszeresen olvasta is, valamennyire javítgatta is az írásaimat. Volt olyan, ami neki nagyon tetszett, és nem hitte el, hogy nem díjazzák sehol, ezért minden lehetséges helyre elküldte, egyszer végül kapott egy díjat. Egy öngyilkos mozdonyvezetőről szólt a novella. Aztán nagyobb lettem, és akkor már elküldte a pályázati anyagomat a híres-neves sárvári táborba, ahonnan sokan elindultunk. Onnantól nem volt megállás, megismertem a kortársaimat, meg idősebbeket is, mentünk együtt a József Attila Kör és a Fiatal Írók Szövetsége táboraiba, illetve a Kabai Lóránthoz köthető tehetséggondozó táborokba. Az egyetem miatt a fővárosba költöztem, és akkor ez a csapat még erősebben összekapcsolódott, együtt illeszkedtünk be a kortárs irodalmi közegbe, írtunk, buliztunk, műhelyeztünk, majd megalapítottuk a saját intézményeinket is – számos lap, tábor, beszélgetéssorozat alakult ki. Az Orbán-rendszer mindig is foglalkoztatott, gyerekkorom óta az érdekel legjobban, hogy milyen és milyen lehetne az ország, amiben élünk. A Partizánnál dolgozom, elsősorban a Vétó Ruff Bálinttal című műsoron, ami a politikai bátorság, a politikai felelősség és a politikai cselekvés fogalmain keresztül értelmezi a jelen történéseit.

> „Meglepett, hogy ez a vita még mindig itt tart, mint a legelején, pedig 14 évünk volt megismerni a rendszert és azokat a logikákat, amik mentén működik és működteti a kultúrát."

Hogy él meg egy fiatal szerző ma az írásból?

Sehogy. Persze nem is biztos, hogy meg kell élni egy fiatal szerzőnek, inkább az a nehézség, hogy semmi nem tervezhető ezzel kapcsolatban, nagyon szűk azoknak a köre, akik látnak maguk előtt egy befutható pályát, akkor annak nekiindulnak és ha eleget írnak és elég jól, akkor egy idő után lesz anyagi megbecsültsége ennek. Vannak ösztöndíjak, ilyenolyan projektek, amikben részt lehet venni, a publikációkért is jellemzően fizetnek valamicskét, ez a legtöbbeknél hobbiként tud működni egy egész életen át, miközben valójában ehhez értenek, ezt csinálják jól, ezzel a tevékenységükkel tudnak leginkább hozzáadni a közösséghez, de végül megmarad szabadidős tevékenységnek, vagy pedig annak sem: amikor az ember elkezd dolgozni és családot alapítani, nem lesz annyi szabadidő, és máshova kerülnek a hangsúlyok, egyszerűen abbahagyják. Nincsen álláspontom a művészeti alapjövedelem kérdésében, és nem is tudom, hogy lehetne az ügyet megoldani, előrelépni benne, vagy kell-e egyáltalán. Annyi biztos, hogy szomorú, ha nagy tehetségek azért hagyják abba az írást, mert nincs idejük adott esetben a családfenntartás mellett alkotni.

Kit mozgat meg a kortárs magyar irodalom hazánkban? Ugyanezt a közönséget érdekli az irodalmi közélet?

Nem mozgat meg széles tömegeket, ez nyilvánvaló. És ahhoz, hogy ez ne így legyen, nem csak jó művek és az írók kellenek. Nem az a megoldás, hogy írjunk „közérthetőbben", bármit is jelentsen ez. Olyan kultúrpolitikára lenne szükség, ami gondol valamit arról, hogy a technológiai változásoknak köszönhetően hogyan darabolódott fel a figyelem, illetve átfogó koncepciója van oktatás és kultúra kapcsolatáról: szükség lenne arra, hogy a kortárs kultúra valóban hozzáférhetőbb és vonzóbb legyen mindenki számára, de nem az esztétikai kódrendszer leegyszerűsítése ennek a módja. Hogy az irodalmi közélet kiket érdekel, erről is vannak elképzeléseim. Én is néha kívülről ránézek egy-egy teljesen partikuláris beefre, amit hosszú Twitch-streamekben vívnak egymással a tartalomgyártók. Minden vita ugyanarról szól, mint nálunk: dilemmák arról, hogy a nyilvánosság előtt szereplőknek hogyan kell felelősen cselekedniük, megnyilvánulniuk. Hogyan érdemes viszonyulni a közösség által rossznak, károsnak ítélt dolgokhoz. Közösen vagy egyénileg érdemes fellépni? Milyen módszereket érdemes alkalmazni? Egy ideig abszurdnak tűnik, ahogy ott ülnek a Twitch-szobában a századik ilyen vitánál, és persze fűszerezi személyeskedés is olykor az ilyesmit, de talán minden szubkultúrának ezek a legfontosabb kérdései, és nem véletlen, hogy folyamatosan visszatérnek.

A te generációd képes lesz véget vetni a kulturális színtéren tapasztalt évtizedes kettéosztottságnak?

A megosztottság felszámolása sok esetben fals vágykép. El kell fogadnunk, hogy mindig lesznek érdekellentétek, és vannak dolgok, amiket nem lehet és nem is kell párbeszéddel megoldani. Én személyesen inkább azt tartom feladatomnak, hogy az általam kívánatosnak tartott víziókról, irányokról beszéljek, amikor erre lehetőségem van, és álljak az ilyen típusú kezdeményezések mellé. Író és író között egyébként érdemes megtalálni a lehetséges érdekegyezést. Mindannyian ugyanazt csináljuk, vélhetőleg vannak hasonló fogalmaink arról, hogy ebben hogyan szorulunk segítségre, milyen lenne a jó munkakörnyezet, hogyan lenne érdemes az államnak ehhez hozzáállnia, mitől lesz jó a kortárs irodalom. Nem lesznek mindenben egyetértési pontok, de ahol van, azokon szárba szökkenhetnek közösségek, közös gondolkodások, adott esetben politikai munka is kezdődhet a célok eléréséért.

R. E.

Nincs fék a lázári ígéretvonaton

MÁV Hitelből frissülhet a vonatflotta, akár kínai szerelvényekkel, hőségpénz jövőre is lesz – többek között erről tárgyalt a közlekedési miniszter a vasút és az érdekképviseletek vezetőivel.

VAS ANDRÁS

– Ha valami megvalósul az elhangzott ígéretekből, akkor megérte ez a találkozó, de ezt csak a jövő dönti el – fogalmazott lapunknak Meleg János, a Vasutasok Szakszervezetének (VSZ) elnöke, miután Lázár János építési és közlekedési miniszter hétfő délelőtt találkozott a MÁV és a Volánbusz vezetőivel, illetve szakszervezeti prominensekkel, akikkel a nemrég bejelentett nagy vasútfejlesztési csomagról is beszélt. Ez utóbbiról is óvatosan szólt Meleg János: – Ha még azelőtt megkapjuk az anyagot, hogy a miniszter benyújtaná a kormányülésen, elhiszszük, hogy komolyan gondolja az együttműködést.

Az érdekképviseleti vezető hozzátette, a vasutasoknál 70 százalékos a szervezettség, vagyis az állomány közel háromnegyede tagja valamelyik szakszervezetnek, ami komoly tárgyalási pozíciót jelent, s nem gondolja, hogy a kormány egy ilyen erővel akar konfrontálódni, hiszen amúgy is megannyi problémával kell megküzdenie.

A találkozón Meleg János szerint Lázár elsősorban az általa korábban öt pontban megfogalmazott célokról beszélt. A vasútfejlesztéssel kapcsolatban „ráerősített” a beszerzésekre, és elmondta, hogy hitelekből akarják frissíteni-fiatalítani a járműflottát: Svájcból használtakat vennének, de kínai és osztrák vásárlások is várhatók.

– Kijelentette, a kormány célja a párhuzamos közlekedés, vagyis az azonos vonalon járó buszok és vonatok megszüntetése – folytatta a VSZ elnöke. – Joga lesz mindenkinek A pontból eljutni B-be, ám hogy ezt milyen járművel tudja megtenni, arról a kormány dönt. A zsúfoltságot, a pótlásokat, a kényelmesebb utazást alvállalkozók bevonásával akarják orvosolni, és szóba került a szervezeti átalakítás is, ami a MÁV–Volánbusz-integráció nagyjából 6000, elsősorban adminisztratív munkakörben dolgozó munkavállaló átcsoportosításával, illetve elbocsátásával jár majd.

Sokadszorra ígérik meg a járműállomány fiatalítását, de a matuzsálemek csak nem akarnak eltűnni a pályákról

Meleg János sikerként könyvelte el, hogy Lázár ígéretet tett: a hőségpénzből kimaradók, a leányvállalatoknál dolgozók is részesülnek a 200 ezer forintos, SZÉP-kártyára utalt összegben, amit jövőre is megígért a miniszter.

Lázár János Facebook-oldalán számolt be a találkozóról. Ismét állította, noha a MÁV-járműparkot és a hazai vasúti pályát nem tudják varázsütésre megújítani, ugyanis „30 év hátrányunk van” (azt nem említette, hogy ebből 18 évig a Fidesz vezette az országot), de a kormány nekiáll: közel 850 milliárdból 500 kilométernyi sínt újítanak fel, újraindítják a hazai IC-kocsik gyártását, és jó minőségű használt járműveket szereznek be. Amit viszont rövid idő alatt meg lehet változtatni, az az utasokhoz való hozzáállás: az utasok érdemi segítése azokban a nehéz helyzetekben, amiket a megörökölt flotta- és infrastruktúra-állapotok okoznak. Ezt várja el elsőként a MÁV-csoport új vezetőitől, akiket hétfő reggel mutatott be a vállalat igazgatóságának és felügyelőbizottságának, illetve az érdekképviseleti vezetőknek. Lázár emellett a MÁV kritikusainak is odaszólt, kijelentette, a vasútról szóló kép alakítását nem hagyhatják önjelölt vagy frusztrált közlekedési szakértőkre. Elvárja az új vezetőktől, hogy személyesen vegyenek részt a MÁV-ról zajló vitákban, ugyanis a magyar vasútnak elég a baja, nincs rá szükség, hogy – szerinte – álfideszes ellenzéki vagy álellenzéki fideszes politikusok – utalt vélhetően Vitézy Dávidra és Magyar Péterre – még csúsztatásokkal és hazugságokkal is hergeljék ellene az utasokat.

EREDMÉNY

MELEG JÁNOS: Jövőre a szakszervezetek is beleszólhatnak a hőségpénz elosztásába

A miniszter és a vasúttársaság az elmúlt időszakban a kritikák kereszttüzébe került, ugyanis a MÁV története egyik legkaotikusabb időszakát éli. A Keleti pályaudvaron kisiklott szerelvény, a síntörések és több más műszaki probléma miatt nagyjából a fél ország vasúti közlekedése bénult le, s a nyári főszezonban folyamatos üzemzavarok okoztak problémákat a balatoni szakaszokon. Olyan is előfordult, hogy a vasúttársaság nem küldött pótlóbuszt egy kimaradt járat helyett. A tanév első napján is voltak járatkimaradások, például a Fótról 8 óra után néhány perccel induló gyorsított személy maradt ki.

A folyamatos problémák-zavarok miatt – s elsősorban a Keleti pályaudvaron történtek után – többen Lázár lemondását követelték. „Nos, vajon a fejes saláta tart-e tovább?” – tette fel a kérdést Vitézy Dávid, utalva a volt brit miniszterelnökre, Liz Trussra, aki mindössze 45 napig volt hivatalban, így elvesztette a versenyt egy fejes salátával szemben. Majd komoly kritikákat fogalmazott meg a miniszter tevékenységével kapcsolatban. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke 16 pontban foglalta össze a vasúti közlekedésszervezés válságtüneteit a vasúti dolgozók munkakörülményeinek tarthatatlan állapotától, a vonatok sorozatos késésein, az elavult vasúti pályákon, a korszerűtlen-lerobbant infrastruktúrán, az állandó balesetveszélyen át a célra fordítható uniós források elherdálásáig, a korábban beígért, nemegyszer megkezdett fejlesztések leállításáig.

Lázár és Magyar személyesen is vitázhat, hiszen hamarosan találkoznak. Információink szerint a felek az egyeztetésnél tartanak, de akár a hét első felében találkozhatnak. A miniszterrel Vitézy Dávid is tárgyalni akar, míg a DK közös vonatozásra várja Lázárt.

(Meleg Jánossal a mobil-Népszavában nézhetnek meg videóinterjút.)

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Baloldaliak elleni eljárások: „Elengedték a buldogokat”

ÜGYÉSZSÉG – A baloldali politikusok elleni eljárások azt jelzik, hogy a Fidesz számára már nem fontos sem a DK, sem az MSZP fennmaradása – állítja Hadházy Ákos parlamenti képviselő és Horn Gábor, a Republikon Intézet vezetője.

A közelmúltban letartóztatták Kiss Lászlót, a III. kerület MSZP-ből DK-ba átlépett polgármesterét, majd nem sokkal később szintén korrupciós bűncselekmények gyanújával vádat emeltek négy szocialista politikus ellen: Baja Ferenc korábban miniszter és államtitkár, Tóth Csaba parlamenti képviselő volt, Molnár Zsolt jelenleg is az, nem mellesleg az MSZP pártigazgatója. Horváth Csaba zuglói polgármesterként elveszítette a választást, de októberig még betölti hivatalát. Az ellenzéki pártok tényként kezelik – és erre számtalan okuk van –, hogy az ügyészség fideszes pártirányítás alatt működik. Ilyen szempontból nem meglepő, hogy csupa baloldali ellen folyik eljárás. A közvéleményben azonban erősen tartja magát az a vélekedés is, hogy a kormánypártnak, amely még mindig épít a „gyurcsányozásra”, érdekében áll felszínen tartani a többször legyőzött, kezelhető ellenfélnek tartott DK-t, vele együtt pedig az MSZP-t. Ha így nézzük, akkor viszont nehezen érthető, ami történik.

Hadházy Ákos: Senki sem hiheti, hogy az ügyészség független lenne

A lapunk által megkérdezett Hadházy Ákos ellenzéki parlamenti képviselő elöljáróban arra hívta fel a figyelmet, hogy nem kizárólag baloldaliakkal szemben folynak eljárások. A zuglói ügyben például van fideszes érintett is. (A 444.hu szerint Jelen Tamásról van szó, aki 2010 és 2013 között Újbuda alpolgármestere volt, később a zuglói Fidesz vezetője lett.) Ezzel együtt – folytatta – senki sem hiheti, hogy az ügyészség független lenne. Hisz órákig lehetne sorolni, hogy az ügyészség hány és hány esetben akadályozta meg fideszes politikusok által elkövetett bűncselekmények feltárását. – Ebből nem következik az, hogy azok a baloldaliak, akikről most szó van, mind ártatlanok lennének – mondta Hadházy Ákos. Kérdés azonban, hogy miért a választások után vették elő az ügyüket. Hadházy biztosra vette, hogy Horváth Csaba neve így vagy úgy mindenképpen elő fog kerülni: ha veszít, akkor már nem fontos a személye, ha nyer, akkor egy hivatalban maradó polgármestert lehet támadni. Óbudán, Kiss László esetében, ugyanez a helyzet.

Összességében Hadházy Ákos úgy látja, hogy a Fidesznek már nincs szüksége a jelentőségét vesztett baloldal politikusaira, elengedi a kezüket. Lehet, hogy közülük valaki abban bízott, ha együttműködik a kormánnyal, akkor nem viszik el. Tévedett – jegyezte meg.

Szerepet játszhatnak más megfontolások is. Minden, a Fideszhez kötődő botrányt még a kormány se tudott eltussolni, gondoljunk csak Mengyi Rolandra, Simonka Györgyre vagy Völner Pálra. A fideszes propaganda ezért azt üzeni, hogy „nálunk is vannak ugyan visszaélések, de a másik oldalon is lopnak”. Ennek igazolására használják fel a szóban forgó ügyeket. Hadházy Ákos a hozzá eljutott információk alapján arra számít, hogy más baloldali önkormányzati politikusok viselt dolgai is terítékre kerülnek a közeljövőben. A Fidesz nyilvánvalóan több kerületben szeretne időközi önkormányzati választást kierőszakolni. A parlamenti képviselő emlékeztetett arra, hogy jó néhány évvel ezelőtt ő maga tett feljelentést Czeglédy Gergő III. kerületi MSZP-s alpolgármester ellen az Unió csalás elleni hivatalánál, az OLAF-nál. „A szocialisták és a DK-sok csak vonogatták a vállukat, nem történt semmi. A baloldal ugyanazt a stratégiát próbálta alkalmazni, amit a Fidesz: ha valamiről nem beszélünk, akkor az nincs. Ezt nagyon rosszul csinálta az eddigi ellenzék” – fogalmazott Hadházy Ákos.

Horn Gábor: A legelső kérdés, hogy miért nem a választások előtt jöttek elő ezekkel az ügyekkel

Horn Gábor, a Republikon Intézet vezetője is azok népes táborába tartozik, akik szerint az ügyészséget központilag irányítja a Fidesz. Ezért számára is az a legelső kérdés, hogy miért nem a választások előtt jöttek elő a baloldalt rossz színben feltüntető ügyekkel. Horn Gábor hasonló következtetésre jutott, mint Hadházy Ákos. Lehetséges olvasat – mondta –, hogy a baloldal már nem számít. – Korábban a Fideszben létezhetett egy olyan belső megállapodás, hogy nem letakarítani kell a pályáról a DK-t és az MSZP-t, hanem életben tartani. „Úgy tűnik, a Fidesznek ez már nem érdeke. Senki nem szól az ügyészségnek, hogy ne vegye elő ezeket az ügyeket. Így aztán beindul a gépezet. Elengedték a buldogokat” – konstatálta Horn Gábor.

A konkrét esetekről nincsenek részletes ismeretei, ezért nem is szeretne előre ítéletet hirdetni. Horn Gábor általánosságban a magyar igazságszolgáltatás abszurditásának nevezte, hogy bizonyos személyek és közösségek hosszú évekig, évtizedekig cipelik a terhét egy-egy súlyos ügynek, amelynek a végén akár az is kiderülhet, hogy a vádlottak ártatlanok voltak. Nem egy ilyen példát tudunk, és nem csak a politika világából – mondta a Republikon Intézet vezetője –, döbbenetesen sok a „végtelen történet”.

CZENE GÁBOR

Két hét múlva fizetünk, mint a katonatiszt

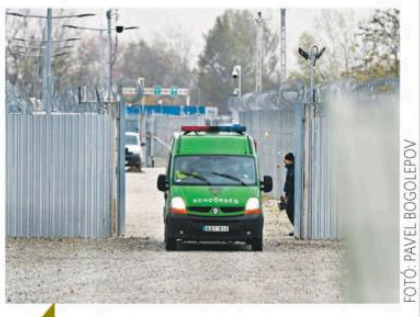

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A határvédelmi kiadásokkal trükközve úszná meg a bírságot a kormány

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A napi bírság összegéről – amely már meghaladta a 100 millió eurót, és folyamatosan emelkedik – Brüsszel még nem küldött fizetési felszólítást. Ennek ellenére a bírósági döntés nyomán már több mint 300 millió euró a tartozás, ami csaknem 120 milliárd forintot jelent.

– Magyarország az Európai Unió 2021–27 közötti költségvetéséből eddig valamivel több mint 79 millió eurót (nagyjából 31 milliárd forintot) kapott a külső határainak a védelmére és a migrációs kihívások kezelésére. A teljes időszakra megítélt összeg egyébként 104 millió euró, kétszer annyi, mint amennyit az ország az előző hét évben kapott erre a közös büdzséből – közölte Anitta Hipper bizottsági szóvivő. Mindez azzal kapcsolatban hangzott el, hogy a magyar kormány nemrég bejelentette: jogi lépéseket fog tenni, hogy behajtsa azt a kétmilliárd eurót, amellyel szerinte Brüsszel tartozik Magyarországnak. A hatóságok állításuk szerint 2015 óta ennyit költöttek a külső határok védelmére, és az EU ehhez érdemben nem járult hozzá. Az Orbán-kormány ráadásul ebből az uniós „tartozásból” fizetné ki az Európai Unió Bírósága által kiszabott több száz millió eurós pénzbírságot.

– A pénzbírság behajtását szabályozó rendelet ugyanakkor kizárja az efféle „kreatív megoldásokat” – derült ki Ujvári Balázs európai bizottsági szóvivő szavaiból.

HALMAI KATALIN (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Önálló DK-frakció

„A DK önálló frakcióként fogja a munkáját elvégezni a fővárosi közgyűlésben, de természetesen a szövetségnek, Karácsony Gergelynek és az ő szövetségének a tagjaként” – mondta a párt politikusa, Szaniszló Sándor az ATV-nek. NÉPSZAVA

Palotanegyedi csata

Momentumos politikusok kerültek összetűzésbe munkásokkal a VIII. kerületben, amikor a Magyar Rádió ikonikus épületegyüttesének tervezett bontása ellen tiltakoztak. Felsorakoztak az építési terület bejáratánál, egy teherautó sofőrje azonban nem állt meg: nagyon lassan gurult előre a járművel, miközben többen álltak előtte. NÉPSZAVA

Lejárt Covid-vakcinák

„A hazánkban jelenleg elérhető Covid-vakcinák felhasználhatósága augusztus végén lejárt” – erősítette meg a Telexnek a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ. Már dolgoznak újabb adag beszerzésén, de azt nem közölték, mikor érkezik meg. NÉPSZAVA

Mobilharcok, diáktüntetések

REND Megtette hatását a Madách Imre Gimnázium igazgatójának felmentése, számos iskolában már hétfőn begyűjtötték a tanulóktól a telefonokat. Sokan tüntettek a Belügyminisztérium előtt tegnap este.

JUHÁSZ DÁNIEL

Szinte teljesen megtelt hétfő este a budapesti Széchenyi István tér Belügyminisztérium előtti része, ahova a VII. kerületi Madách Imre Gimnázium egykori diákjai szerveztek tüntetést, miután Pintér Sándor belügyminiszter múlt héten azonnali hatállyal felmentette az intézmény igazgatóját, Mészáros Csabát. Az igazgatót azzal vádolták, hogy szembement az akkor még hatályban sem lévő, az iskolai mobiltelefon-használatot korlátozó rendelet előírásaival, a tantestület ugyanis azt tervezte, szeptembertől engedélyezik a tanulóknak, hogy maguknál tarthassák a telefonjaikat – a rendelet keretein belül, de ez már elkerülte a döntéshozók figyelmét.

A tüntetésen felszólaltak a gimnázium korábbi és jelenlegi diákjai, akik szerint abszurd, hogy a kormány a mindennapokban használt technológiát korlátozza az iskolákban. Szót kapott egy madáchos szülő is, aki szerint a mostani kormányzat maga a „két lábon járó gátlástalanság és cinizmus”. Felidézte, hogy a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség két iskoláját, ahová főként hátrányos helyzetű, szegény sorsú gyerekek jártak, pár nappal a tanévkezdés előtt bezárták. – Hogy mi lesz a gyerekekkel? Leszarják! – fogalmazott.

A Tanítanék Mozgalom képviselői, Berta Beáta és Pilz Olivér követelte, azonnal vonják vissza a Madách igazgatójának jogsértő felmentését. – Ha ez nem történik meg, ősszel még találkozunk. Ami most történt, nem egy elszigetelt eset – mondták, utalva a nyári szünetben történtekre is, amikor a tárca indoklás nélkül utasította vissza a tantestületek által támogatott igazgatók pályázatát vagy mentett fel ciklus közepén iskolaigazgatókat.

A Madách Imre Gimnázium épülete előtt már hétfő reggel is volt egy kisebb demonstráció, ahol ugyancsak egykori madáchos diákok szólaltak fel Mészáros Csaba jogalap nélküli felmentése ellen, a gimnázium jelenlegi diákjai a hagyományos ünnepi viselet helyett madáchos pólóban érkeztek a délelőtti tanévnyitóra, a tantestület tagjai pedig feketébe öltöztek.

Bár korábban több intézményvezető jelezte, addig nem tudnak eleget tenni a rendelet előírásainak, amíg az iskolai házirendeket a szülői szervezetek és a diákönkormányzatok jóváhagyásával nem módosítják – amire egyébként szintén a rendelet kötelezi az intézményeket –, a tanév első napjának tapasztalatai alapján mégis úgy tűnik, a „Madách-ügy” megtette a hatását. A Népszavához eljutott szülői és tanári beszámolók alapján számos iskolában már hétfőn begyűjtötték a mobilokat.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Dühös tömeg tiltakozott a Belügyminisztériumnál tegnap este

> Egy intézményben minden osztálynak van egy saját szekrénye, ahova felcímkézett, névre szóló műanyag tasakokban kellett elhelyezni az eszközöket, valamint a névsorban is ki kellett pipálni, ki adta le, és ki nem.

Egy budapesti pedagógus lapunknak azt mondta, az iskola bekamerázott aulájában található zárható szekrényekbe tették be a diákok a mobiltelefonokat, laptopokat, táblagépeket, egy kijelölt pedagógus pedig figyelte, hogy ezt mindenki megtette-e. Az iskolavezetés előre tájékoztatta a szülőket: az intézmény nem vállal anyagi felelősséget a leadott eszközökért. Van olyan iskola is, ahol nem vették el a tanulók telefonjait, mindenkinek a saját szekrényébe kellett betennie. Egy másik intézményben minden osztálynak van egy saját szekrénye, ahova felcímkézett, névre szóló műanyag tasakokban kellett elhelyezni az eszközöket, valamint a névsorban is ki kellett pipálni, ki adta le, és ki nem.

Egy Pest megyei általános iskolában kevesebb gonddal járt az eszközök begyűjtése és kiadása, a legtöbb diák ugyanis eleve nem vitt magával telefont (az alsós évfolyamok esetében ezt már korábban, az iskola saját házirendjében is szabályozták). Egy gimnazista diák szülője viszont arról számolt be lapunknak, a tanulókat korábban hazaengedték a hőségriasztás miatt, de gyermekének kora délután több mint fél órát kellett sorban állnia egy légkondicionálás nélküli, meleg tanteremben, mire visszakapta a telefonját.

Hőség a tantermekben: a Klebelsberg Központ hűti a kedélyeket

Több iskolában rövidített – például 45 helyett 30 perces – tanórákkal indult a tanév a hőség miatt. Érdeklődtünk a tankerületi központok felügyeletét ellátó Klebelsberg Központnál (KK), a tankerületek milyen intézkedéseket tesznek vagy tettek a meleg miatt, hiszen az előrejelzések szerint a hét folyamán még biztos, hogy nem lehet lehűlésre számítani.

– Ahol az iskolán belül nem lehet ellensúlyozni kellőképpen az extrém meleget, azt javasoltuk, hogy hajnali átszellőztetéssel, szükség esetén rövidített órákkal oldják meg a napi működésüket. A gyermekek érdekét szem előtt tartva a tankerületek egyeztetnek az iskolákkal, és eldöntik, hol van erre szükség – közölte a KK. Hozzátették: ahol a tanítás korábban befejeződne, és akiket ezért nem tudnak hamarabb elvinni az iskolából, a gyermekek felügyeletét úgy oldják meg, hogy az extrém meleg ne terhelje őket – azt már nem tudtuk meg, ez utóbbi pontosan milyen megoldásokat takar.

A rövidített tanítási nap azonban a szülőknek jelenthet kihívást, hiszen az általános iskolákban a délutáni napközi is rövidebb lett: van, ahol fél hat helyett legkésőbb fél ötig, tehát még a munkaidő lejárta előtt meg kell oldania a szülőnek, hogy hazavigye a gyermekét. J. D.

Búcsú több iskolai könyvtártól

ÉRDEKVÉDŐK Miközben a kormány rendeletben korlátozza az okostelefonok és más digitális eszközök használatát az iskolákban, több intézményben még a könyvtárat is be kellett zárni – hangzott el a Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) hétfői tanévnyitó sajtótájékoztatóján. Gosztonyi Gábor PSZ-alelnök elmondta: iskolakezdés előtt legalább öt olyan konkrét esetről tudnak, hogy meg kellett szüntetni az iskolai könyvtári szolgáltatást. Ezekre nem azért került sor, mert nincsenek könyvtárostanárok az érintett intézményekben, hanem azért, mert egyéb feladatokra – például magyar nyelv és irodalom órák megtartására – osztották be őket szaktanárhiány miatt.

Gosztonyi Gábor PSZ-alelnök vérlázítónak tartja a MET iskoláinak bezáratását

Gosztonyi Gábor beszélt arról is, a diákok iskolai mobiltelefon-használatának kérdéseit a PSZ is valós problémának tartja, ám az erről szóló kormányrendelet, ami szeptember 1-jén lépett hatályba, szerintük elhibázott és átgondolatlan. Ugyanakkor a PSZ alelnöke szerint nem ez a legvérlázítóbb az idei tanévkezdésben, hanem az, hogy a kormányhivatalok egyik napról a másikra megszüntették a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség iskoláit, ahova nagyrészt hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű gyerekek jártak.

A PSZ másik alelnöke, Tóth Tünde arról számolt be, az idei nevelési évben az óvodákban is bevezetik az iskolai KRÉTA tanulmányi rendszerhez hasonló „oviKRÉTÁ”-t, ahol az óvodapedagógusoknak kell adminisztrálni a gyermekek fejlődését, valamit az ugyancsak idén induló teljesítményértékeléshez is ezt kell használniuk, ám a rendszer helyes használatához semmilyen segítséget nem kaptak J. D.

Útvesztőben a gyerekek és a szülők

DÖNTÉS „A fiam autista, és fogalmunk sincs, hova fog járni. Hiába állítja a kormányhivatal, nincs helyük ezeknek a gyerekeknek más iskolákban” – mondta egy anyuka Szegeden, ahol egy munkanappal a tanévkezdés előtt derült ki: be kell zárni Iványiék ottani iskoláját.

F. SZABÓ KATA

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Speciális évnyitó a szegedi kormányhivatal épülete előtt

Legszebb ünneplőjükben gyülekeztek a gyerekek a szegedi kormányhivatal épülete előtti Nagy Imre-szobornál hétfőn, hogy megnyissák a tanévet szüleikkel és tanáraikkal. A kisebbek még nem nagyon értették, hogy ez miért nem az iskola udvarán történik, s miért kell ezt transzparensek és kamerák kereszttüzében megtenniük. Örültek viszont a szokatlanul nagy tapsnak, amit kis előadásuk közben kaptak a közönségtől, amely most nemcsak a meghatottságtól, hanem az elkeseredéstől is nyelte a könnyeit. A szülők péntek délután tudták meg a szülői munkaközösség vezetőjének a leveléből, hogy a csongrád–csanádi kormányhivatal törölte a nyilvántartásból a Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Középiskolát, az indoklás szerint a fenntartó Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) adótartozása miatt.

„Nehéz hétvégénk volt. A fiam autista, és fogalmunk sincs, hova fog járni mostantól. Hiába állítja a kormányhivatal, nincs helyük ezeknek a gyerekeknek más iskolákban. Itt nagyszerű volt a közösség, kiválóak a pedagógusok, és a megfelelő fejlesztést is megkapták. Fogalmam sincs, hogyan tovább” – számolt be elcsigázottan az egyik anyuka.

Az iskolába körülbelül 150 gyerek jár, több mint 60 százalékuk sajátos nevelési igényű (SNI), azon belül a legtöbben autizmus spektrum zavarral diagnosztizáltak. „Az állami óvodában azt mondta a kislányomra egy óvónő, hogy az ilyeneket be kellene zárni egyedül egy szobába. Utána találtunk rá a Wesleyre, ahol szeretetteljes közegben nevelkedhetett. Nem tudjuk, most mi lesz vele” – mesél egy másik anyuka a lábánál kucorgó tüllruhás ovisról, miközben az apuka láthatóan a sírás határán van a kétségbeeséstől.

A kormányhivatal döntése annyira váratlanul érte az iskolát és a szülőket, hogy hétfő reggelig legtöbbjüknek még ideje, lehetősége sem volt utánajárni, hogy hova járhatna a gyerekük mostantól. Így a tiltakozás után a legtöbben az iskola felé vették az irányt, ahol várták őket a névre szóló tankönyvcsomagok, sőt az ebéd is, amit már lemondani sem volt idő az iskola törlése után. De csak azután, hogy az előre jelzett reggel 9 órás időpontban az összegyűlt tömeg szúrós tekintetétől kísérve Salgó László Péter megyei főispán helyett a kormányhivatal portaszolgálatának a vezetője átvette a szülők és tanárok által fogalmazott petíciót.

„Egyszerűen nem értem, miért lenne érdeke az országnak az, hogy ezekből a gyerekekből ne legyen teljes értékű állampolgár a mi segítségünkkel” – mondja Tóth Éva igazgató.

„Magamon is csodálkozom, sem dühös, sem ideges nem vagyok. Szerintem talán a katonák érezhetnek ilyet a harctéren, hogy menni kell és csinálni. Lehet, hogy egyszer otthon összecsuklom, de most visz előre az a hit, bizalom, és erő, amit a gyerekektől kapunk” – mondta Tóth Éva, az intézmény igazgatója. „Sajnos kilátástalan a helyzet, mert amit el akarnak lehetetleníteni ebben az országban, azt ellehetetlenítik. Most már én is úgy gondolom, hogy itt valamifajta személyes boszszúról van szó” – célzott Orbán Viktor és Iványi Gábor, a MET vezetője több évtizedes történetére. Úgy gondolja, a tartozás, amelyre hivatkoznak (összesen mintegy 55 millió forint hat hónapon túl lejárt adó-, illetve közüzemi adósság), nem akkora mérvű, ami indokolná az iskola engedélyének megvonását, hiszen ennyi erővel a kórházakat vagy a rendőrséget is be lehetne zárni. (Iványi sokszor elmondta: azért tartoznak, mert az állam törvénysértő módon megfosztotta egyházukat eredeti státuszától és az azzal járó költségvetési források jó részétől.)

– Nem értem, miért lenne érdeke az országnak az, hogy ezekből a gyerekekből – akiknek van beilleszkedési, magatartási vagy éppen olvasási problémájuk, de fejleszthetők – ne legyen teljes értékű állampolgár a mi segítségünkkel. Miért dobják őket oda egy nagy létszámú többségi iskolába, ahová viszik magukkal a problémáikat, amik az ottani pedagógusok és diákok problémái is lesznek? – tette fel a kérdést az igazgatónő. Azt mondta, a jelenlegi helyzet még a jogászok számára is nehezen átlátható, az esetük példa nélküli. Az 54 dolgozó státusza is bizonytalan. Bár már engedélyük nincsen, úgy készülnek, a héten fogadják azokat a gyerekeket, akiknek nincs máshol helye.

Az iskolába belépve friss festékszag jelzi: néhány nappal ezelőtt itt még egészen más évkezdetre készültek. Tóth Éva a pályázati pénzből megújult tornatermet mutatja büszkén, egyben szomorúan. A gyerekcsapatok a termeikben gyülekeznek, az elsősöknek az abszurd helyzettől láthatóan elfogódottan osztja ki a tankönyvcsomagot a tanítónő – a kis osztály még el sem indulhatott, és lehet, hogy már vége is a közös történetüknek.

Közben folyamatosan érkeztek a hírek a többiekről, akik szüleikkel a reggelt már egy új iskolában kilincseléssel kezdték. A többségüket elhajtják azzal, hogy nem fogadnak autistákat, vagy egyszerűen nincs számukra hely. Mivel ezek a gyerekek a speciális igényeiktől függően 2-3-szoros szorzóval számítódnak a létszámba, egyes helyeken osztályt kellene bontani az érkezésük miatt, ez pedig az utolsó pillanatban nem feltétlenül megoldható.

Vannak, akiknek mégis jut hely valahol, de már előre közlik velük, hogy igényeik szerinti pluszfejlesztésre nincs kapacitás, többeket pedig évismétlésre köteleznek. „Ennél nincs lejjebb” – kommentálta az egyik pedagógus a híreket, miszerint mindenféle szintfelmérő nélkül dobják vissza a gyerekeket egy évvel. Novákné Finta Csilla, a szülői munkaközösség vezetője pedig arról beszélt: „Eddig nagyjából három szülő jelezte, hogy átvették a gyerekét, harminc pedig azt, hogy nem. Hivatalos értesítést a mai napig nem kaptunk, de itt lebeg felettünk a gyámhatósági eljárás réme, ha nem találunk másik intézményt, és túl sok lesz az igazolatlan óra.”

Lépésről lépésre haladnak

Ifj. Iványi Gábor, a MET dél-alföldi régiójának a vezetője azt mondta lapunknak, azonnali jogvédelmi kérelmet nyújtanak be az intézményre, melynek tudomása szerint legfeljebb 15 nap az elbírálási ideje. „Fontos, hogy lépésről lépésre haladjunk, s ügyelnünk kell arra, hogy minden egyes lépésünk hiteles, érvényes, megalapozott és tartalmas legyen. Az a reménységem, hogy két hét múlva be tudjuk indítani az iskolát úgy, hogy a diákoknak ne legyen hátrányuk ebből a kimaradt időből.”

„Csak úgy, telefonon szóltak vissza, hogy nincs hely”

AKADÁLYOK – Félelmetes ez a cinizmus – mondja András, a meglett, erős ember, akinek a hangját a sírás fojtogatja. A fia mögötte áll, tekintete réveteg, a kezét mintha karba akarná fonni, ám a mozdulat félúton abbamarad. A fiú autista és Crohn-beteg, folyamatos odafigyelést, speciális oktatást igényel.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A gyerekek nem tanulhatnak, így napközi foglalkozáson vannak

Az utóbbi pár napig úgy volt, hogy a fiú a budapesti, IX. kerületi Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumba kerül, ahol állapotának megfelelő oktatást kaphat. Azután – mint megírtuk – a kormányhivatal a meghirdetett iskolakezdés előtt néhány nappal döntött úgy, hogy az intézmény köztartozásaira hivatkozva „a gyerekek érdekében” megvonja az Iványi Gáborhoz köthető intézmény oktatási engedélyét. A 300 ott tanuló szüleinek pedig pár napja lenne arra, hogy hirtelen találjanak új oktatási intézményt a speciális nevelési igényű (SNI) gyermekeik számára. Mivel a gyerekek jó részének néhány nap alatt nem sikerült új helyet találni, így hétfőn a Wesley kinyitott „rendhagyó évnyitót” tartva, és napközi foglalkozást nyújt az egyik teremben. András most a tankönyvekért jött be a gyerekével. Még láthatóan a múlt heti sokk hatása alatt van.

„Aki ilyen döntést hozott, az egészen biztosan nem látott még SNI-s gyereket” – mondja. A kormányhivatal küldött neki is egy listát, hogy hol vannak szerintük még elérhető helyek. „Volt közöttük például egy győri elitiskola, ahol az egyik osztályban van egy hely.” Vagyis az autista fiúnak ingáznia kellene a fővárostól mintegy 120 kilométerre lévő Győrbe. „Másutt meg 30 fős, dugig töltött osztályba javasolták betenni a fiút. Ezt gondolták felajánlani” – mondja. Mint más szülők is beszámoltak róla: volt olyan, a kormányhivatal által „felajánlott hely”, ahol azt a tájékoztatást kapták, hogy papíron felveszik a gyereket, de arra kérik a szülőt, ne járassa be a gyereket, legyen magántanuló, mivel nem tudnak egy autistával foglalkozni.

Az egyik teremben ott találjuk a tízéves Hannát a szüleivel és eddigi osztályfőnökével. A kislány életvidám, ragyogó kommunikációs képességekkel rendelkezik, rendkívül eleven, jár a nyelve folyamatosan, így gyakran közbevág a mondókába, gyakorlatilag állandóan „pörög”, vibrál körülötte a levegő. Amikor az osztályfőnöke kimegy a teremből, szinte azonnal felfekszik az egyik padra. „Kipihenem a fáradalmaimat” – mondja mosolyogva. Hanna pontosan tisztában van vele, hogy ő ADHD-s, azaz figyelemzavaros, hiperaktív, és Asperger-szindrómát is diagnosztizáltak nála négyévesen. Vidám tekintettel beszél a betegségéről: tudja, hogy mi a baja, nincs szégyenérzete, dacára annak, hogy tudja azt is, a szüleinek igen komoly erőfeszítésébe kerül az ő nevelése. A kislány rendkívül tehetséges, elsősorban a sportban – dzsúdózik, focizik, lovagol –, ugyanakkor nagyon nehezen tud végigülni egy órát, a hagyományos iskolarendszerbe gyakorlatilag beilleszthetetlen.

Az édesanyja elmondja, hogy nem is igazán tud munkát vállalni Hanna mellett. Az eltelt egy hétben sorra járták a környékbeli iskolákat, ám mint mondja, tudja, iszonyú nehéz lesz a semmiből új helyet találni Hannának.

BATKA ZOLTÁN

€/HUF 392,27 ↓ -0,16% | $/HUF 354,40 ↓ -0,35% | CHF/HUF 416,26 ↓ -0,51%

LAPSZÉL

Elhunyt Kupa Mihály volt pénzügyminiszter

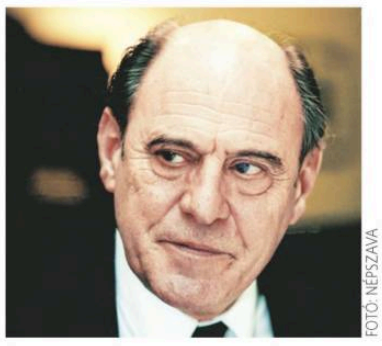

FOTÓ: NÉPSZAVA

Nyolcvanhárom éves korában, családja körében elhunyt Kupa Mihály közgazdász, politikus, az Antall-kormány volt pénzügyminisztere. A nevéhez köthető a személyi jövedelemadó és a kétkulcsos áfa bevezetése. Minisztersége idején fogadta el a parlament az államháztartási törvényt, a csődtörvényt, a pénzintézeti és a számviteli törvényt. Számos nemzetközi és hazai szervezet, cég vezetője, tanácsadója volt hosszú pályafutása alatt. A politikába is beszállt, legutoljára a Centrum Párt alapító elnökeként vezette a párt országos listáját a 2002-es országgyűlési választáson. NÉPSZAVA

Már működik a qvik

Elindult a qvik, a hazai azonnali fizetési rendszerre épülő új fizetési megoldás. Első körben azoknál a kereskedőknél fizethetünk QR-kód beolvasásával, ahol mobiltelefonos kártyaelfogadó terminál működik, így a Raiffeisen 4 ezer és az OTP 2 ezer ilyen terminálján. Emellett az OTP 5 ezer online kereskedőjénél is aktív a qvik, a jövő év elejétől pedig a bank 160 ezer hagyományos POS-terminálján is az lesz. PORTFOLIO.HU

Egyesült a Packeta és a FoxPost

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A FoxPost Packetához csatlakozásával Magyarország legnagyobb személyes csomagátadási pont hálózata jött létre, amely több mint 2700 csomagautomatát és 1800 csomagátvételi pontot kínál az ügyfelek számára. Az egyesülést követően a FoxPost hozzáférést kap a Packetával együttműködő több mint 40 ezer webshophoz, valamint a Packeta határokon átnyúló üzleti lehetőségeihez. A cégek tervei szerint az év végére az átvételi pontok száma 5 ezer, a csomagautomatáké 3 ezer darabra nőhet. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
72 789,23	↓	-0,10%
Mol		
2670 Ft	↓	-0,89%
MTelekom		
1026 Ft	↓	-0,19%
OTP		
18 415 Ft	↑	+0,68%
Richter		
10 690 Ft	↓	-0,64%

Olcsóbb az üzemanyagunk

KÖZLEKEDÉS

A KSH által is figyelt adatok tanúsága szerint az augusztusi benzin- és gázolajtarifák átlaga egyaránt a környező államok szintje alatt maradhatott.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

MARNITZ ISTVÁN

Augusztus utolsó, teljes hetében a hazai benzinár mintegy 12 forinttal múlta alul a környező államok átlagát – számítható ki a KSH által is figyelt uniós és más nemzetközi adatok alapján. Ezúttal, némi hóközi elbizonytalanodás után, a hazai kereskedők a gázolajátlagot is öt forinttal a környező szint alá tornászták. Így számításunk szerint a hó egészében a 95-ös körülbelül 8, a dízel pedig egy forinttal bizonyult olcsóbbnak a környező államok átlagához képest. Így kormányzati beavatkozásra nem lesz szükség.

Az üzemanyagárak miatt most éppen nincs miért fenyegetőznie a kormánynak

A KSH április második felében, azután kezdett el számításokat közzétenni az EU hivatalos, heti, országonkénti üzemanyagárnyilvántartása alapján, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter megint nehezményezte az általa a környező államokéihoz képest túl magasnak látott hazai tarifákat. (A környező átlagból a hagyományosan legolcsóbb Ukrajnát kihagyják.) A kimutatások szerint egyébként a korábbi hónapokhoz viszonyítva az akkori, 10 forint körüli többlet nem is számított kirívónak. Ezután viszont, június második feléig a mérleg kétségkívül átbillent a mi javunkra. Ám miután június második felében, legalábbis a gázolajjal, ismét „elszaladt a ló”, a tárcavezető megint riadót fújt, a felár megmaradása esetére ismét – nem pontosított – kormányzati beavatkozásokkal fenyegetve. Egyszersmind viszont a „korrektebb” árösszevetés érdekében a KSH-t heti helyett havi összehasonlítással bízták meg. Így július egészére a környező államokhoz képest ismét 8 forinttal olcsóbb 95-ös és 3 forinttal kevesebbért adott gázolaj jött ki. Bár a lapunk által végzett ellenőrző számítások ritkán a KSH-adatokhoz képest egy-két forintos eltérést mutatnak, immár az augusztusi végeredmény is borítékolható: míg a benzin újra bizonyosan olcsóbbra jön ki, az átlagos gázolajár ezúttal nagyjából egybeesik a többiekével. Ez szintén aligha indokol kormányzati lépéseket.

Az elmúlt 20 hónap vizsgálata alapján kétségkívül kijelenthető: a hazai üzemanyagárak átlaga leginkább az ágazat elleni kormányzati támadások áprilisi hulláma után került a környező államokéinak a szintje alá.

A számítások alapján egyébként az átlagos hazai benzinár egy hónap alatt 612-ről 607 forintra, a gázolaj ellenértéke pedig 621-ről 613 forintra csökkent.

A központi propaganda nyílt valótlanságai, kirívó ellentmondásai és súlyos tárgyi tévedései, a másik oldalon pedig ama szakmai vélemények dacára, miszerint a hazai árakat csak és kizárólag piaci megfontolások alakítják, az elmúlt 20 hónap vizsgálata alapján kétségkívül kijelenthető: a hazai üzemanyagárak átlaga leginkább az ágazat elleni kormányzati támadások áprilisi hulláma után került a környező államokéinak a szintje alá. Míg az eltérés 2023 januárjában a 95 forintot is elérte, ez nagy hullámzások mellett hamar 20-30 forintra szelídült. Sőt, miután Orbán Viktor – először tavaly szeptemberben – hangsúlyosan kikelt az „üzemanyag-kereskedők” ellen, a hazai tarifák az év végén már „be-becsúsztak” a környező átlag alá. Bár ezután emelkedés jött, ez még szerénynek is nevezhető ahhoz képest, hogy a kormány a januári literenként bruttó 42 forintos jövedékiadó-emelést teljes egészében az iparágra hárította. Mi több, olajpiaci érdekképviseletek szerint az olyan teljesen egyedi közvetett terhek, mint a kiskereskedelmi különadó vagy az energiahatékonysági járulék, szintén jelentősen rontják a környező államokhoz viszonyított versenyképességüket.

Tovább csökken a benzinár

Keddtől 2 forinttal csökken a benzin nagykereskedelmi ára – közölte a Holtankoljak.hu. Ha ez a kutakon is megjelenik, úgy számításaink szerint 595 forintos átlag adódhat, ami két és fél hónapos mélypont. A dízelár marad 600 forinton.

A közlekedési szakportál mást mutat

Hazai szempontból az Eurostat-KSH-adatsoroknál érzékelhetően lehangolóbb árarányokat mutat a nemzetközi fuvarozók tájékoztatására szolgáló Cargopedia múlt heti frissítése. E szerint az átlag 612 forintos magyar benzinár 5, a 620 forintos dízeltarifa pedig 13 forinttal haladta meg a környező államok – Ukrajna nélkül számolt – átlagát. Az oldal számai szerint a hét vizsgált államból Szerbia után a hazai dízelár a második legmagasabb. A magyar benzin a hétből pont középen áll, ami rövid távon némi romlás, az elmúlt hónapokat tekintve viszont átlagosnak mondható. Az ukrán utáni második legolcsóbb román üzemanyagok átlagtarifája egyaránt 582 forint. Igaz, a Cargopedia egy kevésbé hivatalos adatforrás.

Elítélték Tarsoly Csabát

QUAESTOR Első fokon, nem jogerősen 13 év fegyházra ítélte a Fővárosi Törvényszék a Quaestor-botrány elsőrendű vádlottját, a cégcsoport vezetőjét és fő tulajdonosát, Tarsoly Csabát, akit emellett véglegesen eltiltott a cégvezetéstől. Az ügyészség Tarsolyt és tíz társát különösen jelentős kárt okozó, bűnszervezetben elkövetett sikkasztás, csalás és más bűncselekmények elkövetésével vádolta meg. Az ügy másodrendű vádlottját, Tarsolyné Rónaszéki Erikát felmentette a bíróság, ám a harmadrendű vádlott, Mayer Zsolt sikkasztás, többrendbeli, társtettesként bűnszervezetben elkövetett csalás és más bűncselekmények miatt 16 évet kapott. A tárgyalás nyolc évig húzódott, amit Steiner Gábor, a Fővárosi Törvényszék bírája az ítélethirdetéskor a vádlottak védekezési taktikájával indokolt, amely során arra törekedtek, hogy a bíróság a terhelő bizonyítékokat, tanúkat, illetve a kirendelt szakértőket kizárja az ügyből.

A Quaestor-csoport 2015-ben jelentett csődöt, azt követően, hogy egy jegybanki felügyeleti vizsgálat feltárta: a cégcsoport jelentős likviditási hiánnyal küzd, ráadásul a Quaestor Értékpapír Zrt. jegybanki engedély nélkül bocsátott ki mintegy 150 milliárd forintnyi kötvényt. A gond nemcsak az volt, hogy a kötvénykibocsátás engedély nélkül történt, hanem az is, hogy a pénzt a korábbi veszteségek fedezésére fordították, vagyis egy klasszikus piramisjátékot üzemeltettek 2015-ig. A pénzügyi csoport a vádirat szerint már 2007-ben a fizetésképtelenség szélére került, s ezzel a Quaestor-csoport vezetője tisztában volt.

A csőd végül mintegy 180-200 milliárdos kárt okozott, ami a rendszerváltozás utáni Magyarország legnagyobb pénzügyi csődje. Az eljárás során végül is 77 milliárd forintos csalással vádolták az elkövetőket. A kárvallottak azok a kötvénytulajdonosok voltak, akiknek már nem tudott fizetni a cég, őket végül a Befektetésvédelmi Alap kártalanította a többi bank és pénzintézet befizetéseiből. Vagyis az ügyet egy évtizeden keresztül nem észlelő állam eltolta magától a pénzügyi felelősséget. Ám nemcsak ezt tette, hanem például a külügyi tárca vállalata, a Magyar Nemzeti Kereskedőház órákkal a csőd előtt mentette ki 3,8 milliárdos befektetését a Quaestorból, ami felveti a bennfentes információkkal való visszaélés kérdését – de ezt soha nem vizsgálták az állami hatóságok.

A kártalanítás során felhasználták azokat a vagyonelemeket is, amelyek a cég birtokában voltak. A legnagyobb nem pénzügyi elem a Quaestor portfóliójába tartozó győri ETO-stadion s a körülötte épült pláza és hotel volt, amit az állami felszámoló 2021-ben hirdetett meg értékesítésre – írt az ügyről korábban a 24.hu. Az ingatlanok Paár Attilához, Tiborcz István korábbi üzlettársának érdekeltségébe kerültek, miután az árverésen 8,2 milliárd forintot ajánlott az ingatlanért. A lap információi szerint ennek tizedét kellett csak ténylegesen megfizetnie, 7,4 milliárdot pedig egy ellenkövetelés fejében „megfizetettnek” nyilvánítottak. Tarsoly Csaba júniusban azt nyilatkozta a Blikknek, hogy szerinte lett volna esély a Quaestor-ügyfelek kötvénybefektetésének teljes megtérülésére, ezt a cég ingatlanjai, például az ETO komplexuma fedezte volna. Úgy véli, a felszámolók „elkótyavetyélték a lefoglalt ingatlanokat, beruházásokat, így közismert vállalkozók és cégeik jártak jól ezek felvásárlásával”. P. ZS.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Tarsoly Csaba szerint lett volna megoldás a kártalanításra

Senkire sem hallgatott a pápa

PÁRBESZÉD Sokan próbálták lebeszélni Ferencet hétfőn kezdődött ázsiai körútjáról, ám ő deklarálta: az utazásra igenis sor kerül. A majdnem két hétig tartó vizitsorozat alatt a vallások közötti együttműködés, továbbá az éghajlatváltozás témája lesz főszerepben.

RÓNAY TAMÁS

Az intő jó tanácsok ellenére hétfőn felszállt Ferenc pápának az indonéziai Jakartába induló gépe, ezzel megkezdődött hivatali idejének eddigi leghosszabb külföldi útja. Az egyházfő, aki decemberben ünnepli 88. születésnapját, négy délkelet-ázsiai és óceániai országba látogat el, és várhatóan 16 beszédet mond. Az utat eredetileg 2020 szeptemberére tervezték, de a pandémia miatt most kerülhet rá sor.

Ferenc a 12 nap alatt több mint 30 ezer kilométert tesz meg repülővel, és összesen 44 órát tölt el a levegőben. Ez még a több mint százfős küldöttség jóval fiatalabb tagjainak is fizikai megpróbáltatást jelent, nemhogy az egészségügyi problémákkal küzdő egyházfő számára. A mostani lelkipásztori útja is beleilleszkedik a korábbiakba: elsősorban nem olyan országokba látogat el, ahol a katolikusok többségben élnek.

A pápa a 45. külföldi útja az ellentmondások vizitje is. Indonéziában 241 millió muszlim él, több, mint bárhol máshol a világon. Kelet-Timor ezzel szemben a Fülöp-szigetek mellett a földrész legkatolikusabb állama. Szingapúr városállamát sokan a régió példaképeként tartják számon elképesztő gazdagsága miatt, Pápua Új-Guineát viszont a nagy szegénység és a kilátástalanság őshazájaként emlegetik.

A pápa a szokásoknak megfelelően helyi politikai és egyházi vezetőkkel és a társadalom peremén élőkkel találkozik. A hangsúly az iszlámmal folytatott párbeszéden lesz, különösen Indonéziában.

Nem véletlenül időzítette a Szentszék mostanra az indonéziai vizitet. A világ harmadik legnagyobb demokráciájában bonyolultabbá vált a vallások közötti párbeszéd. Az iszlámot itt hagyományosan mérsékeltebbnek tartják. További öt vallást ismernek el hivatalosan, a protestantizmust, a katolicizmust, a buddhizmust, a hinduizmust és a konfucianizmus. A judaizmus nem tartozik közéjük, és az antiszemitizmus széles körben elterjedt. Az utóbbi években azonban a radikális iszlám mozgalmak egyre nagyobb befolyásra tettek szert. A konzervatív iszlám csoportok befolyása alól a politika sem tudja kivonni magát. Állítólagos istenkáromlás miatt is rendszeresen születnek bírósági ítéletek, nyilvánvalóan a szélsőséges iszlamisták nyomására. Az istenkáromlás elleni törvény szigorítása 2026-ban lép hatályba.

241 millió
muszlim él Indonéziában, több, mint bárhol máshol a világon

Meglehetősen ellentmondásosnak tartják Prabovo Szubianto indonéz elnök személyét is. Azzal vádolják, hogy részben felelős a Szuharto-diktatúra idején elkövetett legsúlyosabb emberi jogi jogsértésekért. Ferenc azonban nemcsak vele találkozik, hanem az októberig hivatalban lévő Joko Widodo államfővel is. Bár augusztus 17. óta hivatalosan Nuszantara városa Indonézia új fővárosa, Ferenc kizárólag Jakartában tartózkodik majd.

Itt zajlik majd az egész út legfontosabb eseménye is. Ferenc vallásközi ünnepségen elnököl majd Délkelet-Ázsia legnagyobb mecsetében, amelyen az összes államilag elismert vallás képviselői is részt vesznek.

A pápalátogatás másik központi témája az éghajlatváltozás. Ennek veszélyeire több beszédében utalhat majd Ferenc. Jakartát évek óta árvíz fenyegeti. A mocsarakra épült város, ahol 13 folyó találkozik, folyamatosan süllyed, így félő, hogy egy része 2050-ig teljesen víz alá kerül.

Az egyházfő pápua-új-guineai látogatásának (szeptember 7–9.) mottója: „Imádkozzunk". A pápa először a fővárosba, Port Moresbybe látogat, majd szeptember 8-án kitérőt tesz az indonéziai Nyugat-Új-Guinea határán fekvő Vanimo tengerparti városba is, ahová csak repülővel vagy hajóval lehet eljutni. A kis óceániai állam vezetői ezért Ausztráliától kértek segítséget a pápa szállításához. A kereszténység nem tekint vissza régi múltra. Az első templomokat mindössze 70 évvel ezelőtt alapították. Ma már azonban több mint kilencmillió keresztény él itt, többségük protestáns, körülbelül egynegyedük katolikus.

A pápa szeptember 10-én érkezik Kelet-Timor fővárosába, Dilibe. Várhatóan 700 ezer ember – tehát nagyjából minden második kelet-timori – utazik majd el ide, hogy az egyházfőt láthassa. Az ország 1,34 millió lakosának több mint 97 százaléka katolikus. A pápa fogyatékkal élő gyermekekhez is ellátogat, beszédet mond az elnöki palotában. Kérdés, hogy a pápa kitér-e egy súlyos botrányra: az 1996-ban Nobel-békedíjat kapott Carlos Felipe Belo püspökről kiderült, kiskorú gyermekeket zaklatott.

Az ENSZ fejlesztési programja szerint a keleti-timori lakosság több mint 40 százaléka él a szegénységi küszöb alatt, az országot súlyos élelmiszerhiány sújtja. Emberi jogi szervezetek nemrégiben bírálták a pápai misére szánt oltár építését; egymillió amerikai dollárba került, ami hatalmas összegnek számít a koldusszegény államban.

Ferenc ezt követően, szeptember 12-én, Szingapúrba utazik. A pénzügyi és kereskedelmi metropoliszt a világ egyik leggazdagabb országának tartják. Szigorú törvények szabályozzák a sokféle etnikum és vallás együttélését. A véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadsága korlátozott, a halálbüntetést elsősorban a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén alkalmazzák. A közel hatmillió lakos 75 százaléka kínai. A lakosság 31 százaléka buddhista, 20 százalék a nem hívők aránya. Nagyjából minden ötödik szingapúri keresztény. Ferenc szeptember 13-án érkezik vissza Rómába.

FOTÓ: AFP/DWI AQILA

Bélyegsorozatot is kibocsátottak Indonéziában Ferenc pápa tiszteletére

Kelet-Timor 1,34 millió lakosának több mint 97 százaléka katolikus.

Netanjahut vádolja Izrael

DEMONSTRÁCIÓK „Kellemetlen beismerni, de Netanjahu csak akkor fog megegyezésre törekedni, ha lángokban állnak az utcák" – mondta a Haaretz napilapnak egy a miniszterelnök pártjához, a Likudhoz tartozó miniszter annak kapcsán, hogy az október 7-i terrortámadás és a gázai háború kezdete óta a legnagyobb méretű tiltakozás kezdődött Izraelben. A lakosságot sokkolta, hogy az izraeli hadsereg szombaton egy gázai alagútban újabb hat fiatal túsz holttestére bukkant, akit röviddel azelőtt közvetlen közelről fejbe lőttek a fogva tartó palesztin terroristák. Hétvégén százezrek vonultak utcára azonnali tűzszüneti megállapodást és a túszok hazahozatalát követelve, hétfőre pedig általános sztrájkot hirdetett a Hisztadut szakszervezeti szövetség, lebénítva az országot. „Elfogadhatatlan, hogy gyermekeink politikai érdekek miatt haljanak meg alagutakban", mondta a tüntetésen a szövetség elnöke.

A miniszterelnök, akit a túszok hozzátartozói rendre személyesen tesznek felelőssé szeretteik sorsa miatt, azzal érvelt vasárnap, hogy kormánya beleegyezett már több megállapodástervezetbe, de azokat a Hamász rendre elutasította. A tiltakozó civilek, az ellenzék, de a kormány egyes ragjai is ezt másképpen látják.

Netanjahu elmondása szerint május 27-én kormánya beleegyezett egy az Egyesült Államok által is támogatott megállapodásba, de azt a Hamász elutasította. (Erről a tervről Joe Biden amerikai elnök beszélt nyilvánosan.) Elfogadták a Washington által augusztus 16-án frissített megállapodás részletét is – erről folynak jelenleg is a közvetített egyeztetések –, állítja a miniszterelnök, „de a Hamász továbbra is visszautasít minden ajánlatot". Ennek ellenére „az izraeli kormány elkötelezte magát, és én személy szerint is elkötelezett vagyok amellett, hogy folytatódjon az erőfeszítés egy olyan megállapodásért, amely valamennyi túszt hazahozza, és garantálja biztonságunkat és egzisztenciánkat" – jelentette ki Netanjahu. Hozzátette: „aki túszokat öl, az nem akar alkut".

Ezt az elkötelezettséget azonban megkérdőjelezi Izrael lakóinak többsége. Amint az egyik, még mindig Gázában lévő túsz édesanyja fogalmazott a vasárnapi demonstráción, a most holtan megtalált „túszok életét a Philadelphi-folyosó oltárán áldozták fel". Netanjahu ugyanis a túszok szabadulásához vezető tűzszüneti megállapodás alapfeltételeként ragaszkodik az izraeli jelenlét fenntartásához az egyiptomi–gázai határ melletti ún. Philadelphi-folyosón, mert álláspontja szerint csak így garantálható Izrael biztonsága.

A túszok kiszabadítására irányuló erőfeszítések folytatódnak, ígérte Netanjahu, de már egyre kevesebben hisznek az ígéret betartásában, és egyre többen azzal vádolják, hogy kormánya szélsőjobboldali tagjainak ellenkezése miatt annyi feltételt fűzött a tűzszüneti tárgyalásokhoz, hogy ő maga tette lehetetlenné a megállapodást. A Haaretznek név nélkül nyilatkozó magas rangú izraeli tisztviselők szerint a miniszterelnök most is megvárja, mekkora lesz a tiltakozás, mielőtt döntést hozna.

Márpedig gyorsan kell döntenie Netanjahunak, mert a hat fejbe lőtt fiatal holttestje is azt igazolja, hovatovább senki sem marad életben az elhurcoltak közül. Október 7-én 251 túszt vittek magukkal a palesztin terroristák. A novemberi tűzszünetek alatt 105 civil szabadult, négyet ezt megelőzően szabadon engedtek. Nyolcat a hadsereg mentett ki, és 34 túsz holttestét találták meg – három túszt tévedésből izraeli katonák öltek meg. 101 túsz maradt Gázában, 36 közülük már bizonyítottan nem él. Ennek ellenére a két szélsőjobb párt miniszterei, Itamar Ben Gvir és Bezálel Szmotrich továbbra is azzal fenyegetnek, hogy kilépnek a koalícióból, ha Netanjahu beleegyezik egy „meggondolatlan tűzszünetbe". Szerintük azonban minden megállapodás meggondolatlan, amely a legkisebb kompromisszumot követeli Izrael részéről, és a harcok felfüggesztéséhez vezet a Hamász fölötti teljes győzelem kivívása nélkül.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/MOSTAFA ALKHAROUF

Megbénult az ország a munkabeszüntetés ideje alatt

LAPSZÉL

Beaudet lehet a francia kormányfő

FOTÓ: AFP/LUDOVIC MARIN

Emmanuel Macron francia elnök folytatta konzultációit az új miniszterelnök személyéről. A reggeli órákban Bernard Cazeneuve egykori miniszterelnököt, majd Francois Hollande volt államfőt fogadta. Lapértesülés szerint azonban Thierry Beaudet-nek, a Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Tanács elnökének a legnagyobb az esélye a miniszterelnöki kinevezésre, aki szociális elkötelezettségéről ismert. Beaudet 1962-ben született, eredeti foglalkozását tekintve tanár. 2016 és 2021 között a Francia Önsegélyező Társaságok Országos Szövetségének elnöke volt. Kinevezése esetén egyelőre nem tűnik valószínűnek, hogy sikerül majd kormányzó többséget felmutatnia. NÉPSZAVA

Eljárás egy orosz tábornok ellen

Oroszországban korrupciós nyomozás indult a hadsereg egy újabb magas rangú tagja ellen. Az orosz Nyomozóbizottság bejelentése szerint Valerij Muminjanov tábornokot azzal vádolják, hogy különösen nagy mennyiségű kenőpénzt fogadott el. Ez a bűncselekmény Oroszországban akár 15 év börtönbüntetéssel is sújtható. Muminjanov a leningrádi katonai körzet parancsnokhelyetteseként felelős a logisztikáért, és korábban a honvédelmi tárcánál dolgozott. A vizsgálatok szerint több mint 20 millió rubel (mintegy 202 000 euró) kenőpénzt fogadott el az egyenruhákra vonatkozó szállítási szerződések megkötése során. NÉPSZAVA

Varsó lelövi az orosz drónokat

FOTÓ: AFP/RONNY HARTMANN

Radoslaw Sikorski lengyel külügyminiszter közölte: Varsónak kötelessége lelőni az Ukrajnából érkező orosz drónokat és más rakétákat, mielőtt azok belépnének a lengyel légtérbe. A lengyel diplomácia vezetője ezt a brit Financial Timesnak (FT) nyilatkozta. Sikorski tehát ellenezte a NATO hivatalos álláspontját, miszerint túl nagy a kockázata annak, hogy a háború eszkalálódik az orosz erőkkel való esetleges közvetlen konfrontáció révén. A védelmi szövetség eddig elutasította az orosz drónok és rakéták lelövését Ukrajna felett, valamint Kijev követelését az ország feletti repüléstilalmi övezet létrehozására. Az Ukrajna elleni támadások során az orosz rakéták többször megsértették a lengyel légteret. NÉPSZAVA

Aggasztó német jövőkép

KÉRDÉSEK Bár egyetlen párt sem hajlandó koalícióra lépni a Türingiában az első, Szászországban a második helyen végzett AfD-vel, nyugtalanító a szélsőjobboldali párt előretörése. Keresik az okokat.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/RONNY HARTMANN

Hogyan tovább? Ezt kérdezgetik Németországban azután, hogy a vasárnapi tartományi választáson Türingiában a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) az első helyen végzett, s Szászországban csak kicsivel, egyetlen mandátummal maradt le a legtöbb képviselői helyet szerzett kereszténydemokrata CDU mögött. A második világháború óta először volt példa arra, hogy egy szélsőjobboldali párt megnyer egy választást.

A szövetségi kormány pártjai, a szociáldemokraták, a Zöldek, valamint az FDP ismét nagyon gyengén szerepeltek, a voksolás eredménye azonban azt mutatja, hogy itt nemcsak Olaf Scholz kabinetjének a válságáról van szó, hanem arról, hogy a keletnémetek továbbra is mintha csak másodrendű polgároknak éreznék magukat, miközben már lassan három és fél évtizede egyesült újra Kelet- és Nyugat-Németország. Raj Kollmorgen görlitzi társadalomtudós az okokat vizsgálva találóan jegyezte meg: az AfD kivételesen jó szerepléséhez a társadalmi helyzet, a fiatalok elvándorlása és a nyugatnémetekhez viszonyított hátrányérzet vezetett. Elképzelhetetlen lenne egy nyugatnémet tartományban, hogy a nyíltan rasszista AfD több mint harmincszázalékos szavazati arányt érjen el. Az pedig különösen aggasztó, hogy a párt éppen abban a Türingiában szerezte a legtöbb szavazatot, ahol a tartományi pártvezető Björn Höcke, aki rendkívül szélsőséges kijelentéseiről ismert. Amikor például a nemzetiszocialista aktivista, Ursula Haverbeck holokauszttagadó kijelentéseket tett, Höcke azzal mentegette, hogy ő csak a véleményét mondta el. A türingiai vezető nem titkolja Orbán Viktor iránti csodálatát. 2022-ben egy konferencián példaképnek nevezte a magyar kormányfőt, és azt mondta, talán ő az egyik utolsó igazi államférfi Európában. Höcke előszeretettel használja a nemzetiszocialisták nyelvezetét, politikai ellenfeleit egy ízben „a nép árulóinak” minősítette. Egy szakértő szerint Höcke részletesen elemezte Joseph Goebbels náci propagandaminiszter beszédeit. Bár a türingiai vezető elítélte „a nemzetiszocializmus teljesen abszurd fajelméletét”, rasszista kijelentések sorát tette, és egy ízben így fogalmazott: „Az idegen kultúrákból származó emberek tömeges behozatala révén az erkölcsök, értékek és normák szerkezete megsemmisül.”

Björn Höcke, az AfD türingiai vezetője szívesen kormányozna, erre azonban aligha lesz lehetősége

A voksolás eredménye azt mutatja, nem csak Olaf Scholz kabinetjének a válságáról van szó.

Némi paradoxon, hogy Höcke személye még több AfD-szavazó számára is visszataszító. Olyan vélekedések is felmerültek, amelyek szerint ha nem ő lett volna az Alternatíva listavezetője, a szélsőséges párt még ennél is jobban szerepelt volna. Az is visszás, hogy a jelek szerint minél szélsőségesebb az AfD egy tartományban, annál több voksot kap. Csakhogy ezzel egyúttal kizárja magát a koalíciókötés lehetőségéből, hiszen minden párt elutasítja a szövetséget az AfD-vel. S bár a politikai erő két társelnöke, Alice Weidel és Tino Chrupalla egyöntetűen azt közölte, az AfD-nek kormányoznia kell Türingiában és Szászországban is, ebből aligha lesz bármi. A közvélemény nagyobbik része a voksolás után is elutasít egy ilyen forgatókönyvet.

Az AfD Szászországban nem akadályozhatja meg a háromnegyedes törvények elfogadását.

Bár sok pozitívumot nem lehet elmondani a két választás után, kedvező fejlemény, hogy az AfD Szászországban nem akadályozhatja meg azon törvények elfogadását, melyekhez háromnegyedes többségre van szükség. Sokáig úgy látszott, a párt megszerzi az ehhez szükséges 41 mandátumot, ám egy szoftverhiba miatt hétfő folyamán eggyel csökkentették mind a győztes kereszténydemokraták, mind a szélsőjobb párt várható képviselői helyeinek a számát.

A Német Katolikusok Központi Bizottsága (ZdK) is aggodalmát fejezte ki a szélsőségesek megerősödése miatt. A választási eredmény megmutatta, hogy „a populista és szélsőséges erők bázisa egyre nő” – magyarázta Irme Stetter-Karp, a ZdK elnöke.

Koalíciós esélytelenségek

Egyelőre kormányozhatatlannak tűnik Türingia a voksolás után. Elméletileg a CDU és az AfD együttesen kormányzó többséggel rendelkezne, de a CDU hallani sem akar egy közös kormányzásról. Szintén többsége lenne az AfD és a baloldali populista Sahra Wagenknecht (BSW) szövetségének, ez utóbbi párt azonban szintén kizárta az együttműködést a szélsőjobbal. Viszont az eddigi Balpárt–SPD–Zöldek koalíció sem maradhat. Nem lenne többsége a CDU, a BSW és az SPD koalíciójának sem, amit eredetileg a helyi kereszténydemokraták előnyben részesítettek volna. Kormányzóképes többsége lenne viszont a CDU, a BSW és a Balpárt triójának, de a kereszténydemokraták nem kívánnak együttműködni a Balpárttal. Ezért a CDU, a Balpárt és az SPD kormányzása is kizárható, már csak azért is, mert egy ilyen hármasnak sem lenne többsége. Így egyelőre megjósolhatatlan, mit hoz a jövő a keletnémet tartományban.

Szászországban is drámai a helyzet, de nem ennyire. E tartományban szintén többsége lenne a CDU és az AfD koalíciójának, ám egy ilyen együttműködés az említett okok miatt itt is kizárt.

Matematikailag sem lehetséges a CDU, az SPD és a Zöldek eddigi koalíciójának folytatása. A három párt nem rendelkezik a szükséges 61 mandátumos többséggel. Michael Kretschmer szászországi miniszterelnök (CDU) ráadásul elutasította a Zöldekkel való további együttműködést. A CDU és Sahra Wagenknecht szövetségének szintén nem lenne meg a kellő többsége. A CDU, a BSW és az SPD hárompárti koalíciója ugyanakkor képes lehetne a közös kormányzásra, így egyelőre ez tűnik a legvalószínűbb opciónak.

Wagenknechtre épült a BSW kampánya

BSW Az AfD mellett a türingiai és szászországi választás másik nagy nyertese Sahra Wagenknecht pártja. Wagenknecht 2023 októberében lépett ki a Balpártból, s alapította meg saját formációját, a BSW-t, amely hivatalosan ez év januárjában jött létre. Bár a BSW-nek nincs igazi programja, a keletnémet választókat ez láthatóan a legkevésbé sem zavarta. Mind a türingiai, mind a szászországi voksoláson két számjegyű eredményt ért el. Wagenknecht előző pártja, a Balpárt viszont súlyos veszteségeket könyvelt el. A BSW mindkét tartományban a pártvezető portréival kampányolt, miközben maga Sahra Wagenknecht nem is indult a voksoláson. A választási hadjárat során a tartományt érintő kérdésekről alig ejtett szót, csak Németország problémáiról és a külpolitikáról beszélt.

Wagenknecht mindenekelőtt két kérdésnek köszönhetően érte el sikereit. Egyfelől kiállt a béke mellett. Újra és újra béketárgyalásokra szólított fel Vlagyimir Putyin orosz elnökkel. Bár arra nem sok szót vesztegetett, hogy Putyin nem is akar tárgyalni. A keletnémetek jóval kevésbé kritikusak az orosz elnökkel szemben, mint a nyugatnémetek. Így általában kedvező visszhangra talált a BSW első emberének azon követelése is, amely szerint le kell állítani az Ukrajnába irányuló fegyverszállításokat, valamint az amerikai nagy hatótávolságú rakéták németországi állomásoztatását. Elutasítja továbbá az „ellenőrizetlen” bevándorlást. Több tekintetben tehát vannak hasonlóságok az AfD és a BSW politikája között. Maga Wagenknecht azt hangoztatta: alternatívát kíván nyújtani az Alternatíva Németországért párttal szemben. Más kérdés, hogy ez az alternatíva mennyire reális. R. T.

Wagenknecht részben külpolitikai témákkal kampányolt, tartományi ügyekkel kevésbé

Reped az ugar

BATKA ZOLTÁN

Helyreigazítjuk Lázár Jánost: Simonka György nem „bukott bűnöző” – ahogy a miniszter lekeverte a minap Simonka György vádjait. Simonka egyelőre vádlott, azaz a jogerős ítéletig ártatlannak vélelmezendő, amit természetesen dr. Lázár János is jól tud, és amit korábban érdekes módon valahogy a Fidesz is rettentő tiszteletben tartott. Így a Simonka körüli zavaros ügyekben már 2014-ben indult adóhatósági, majd 2016-ban ügyészi nyomozás, ennek ellenére a párt simán indította a 2018-as tavaszi választáson. Simonka mentelmi jogát 2018 októberében kérte ki az ügyészség, 2019-ben vádat is emelt a képviselővel szemben, azonban még 2020-ból is fennmaradt fotó, amin Simonka a legnagyobb barátságban egyeztet a Karmelitában Orbán Viktorral, és akkor még valahogy szó sem volt ott bűnözőzésről. Simonkát csak azóta minősíti „bukott bűnözőnek” a párt, hogy elkezdett nyilatkozni a kormánykritikus sajtónak. És ami még nagyobb bűn: Simonka, ha szavakban is, Magyar Péter elmondását erősíti, miszerint a Fidesz egy súlyos, maffiaszerűen működő párt. Persze a Simonka-féle színes-szagos sztorikból így is nehéz kifésülni, hogy mennyi ebből a nagyotmondás, a pletyka és mennyi a tény. Simonka nem veszítette el a hidegvérét: most is taktikázik, a médiakampányában adott hosszú interjúiban hangzatosak az állítások, ám valójában egyetlen olyan konkrét tény sem hangzik el, ami alapján bárki ellen bármilyen büntetőjogi eljárás indulhatna. Az ország gondolkozó része számára eddig is nagyjából kirajzolódott, hogy sunyi, úrhatnám és örök bosszúszomjas parvenü alakok Döbrögisztánjában élünk. Amiben mégis komoly mérföldkő a Simonka-féle kommunikációs offenzíva – a volt képviselő azóta Facebook-hirdetésekben is teríti a nézeteit –, hogy fényévnyi a különbség aközött, hogy valamit sejtünk, vagy azt az érintettől magától halljuk. Simonka története pont azért mellbevágó sokaknak, mert nincs benne semmi mellbevágó: csupa olyan dolgot hallunk tőle, amit eddig is hallott-vélt az ember, ám a kormánypárt ezer csatornán letagadta, bagatellizálta, kikérte magának. Most viszont Simonka magától értetődő hideg nyugalommal beszél arról, hogy „de hiszen ez mindvégig így volt”, illetve a kormánykritikus sajtó nagyon is a valóságot írta le. Simonka az első fideszes nehézfiú, aki lecsatolta magáról a rogáni bullshitgenerátort, és a párt valódi, természetes nyelvén mondja el, hogy a színfalak mögött miféle morális nihil dúl, hogy a képviselők a saját szemétdombért és sarzsiért cserébe miként adnak szabad kezet a Karmelita urának az ország családi uradalommá való alakításához és az ország totális szétlopásához. „Hol érdekel engem az, hogy mekkora birtokot épít a Lőrinc vagy a Viktor?” – teszi fel a kérdést Simonka. – „Engem csak az érdekel, hogy én hogyan tudok boldogulni, és hogyan tudom elvégezni a rám bízott feladatokat. Hogy ide eljussanak a pénzek, és mi is tudjunk normális utakon járni” – avat be Simonka a vidék fideszes erős emberének lelkivilágába. Akinek érezhetően igazándiból tök mindegy, hogy milyen párt erős embere, simán betársul bárkihez, akinél erős ember maradhat. Nagyjából hasonló, ráérős mérlegeléssel, ahogy egy afgán hadúr eldönti, hogy momentán kinek a szekerét tolja. Simonka szavai mögött nem a cinizmus fütyül, hanem a magyar róna feletti szél. Simonka nyugalma a gyakorlatias ember békéje: ez a magyar vidék valósága. A Fidesz 14 évnyi döbrögizmusa nyomán magától értetődő, hogy a politikai váltógazdálkodás azt jelenti, hogy az egyik monopolhelyzetű kiskirály váltja le a másikat.

> Simonka története pont azért mellbevágó sokaknak, mert nincs benne semmi mellbevágó: csupa olyan dolgot hallunk tőle, amit eddig is hallott-vélt az ember.

Amíg Magyarországon a politika afféle valláspótlék, és amíg az emberek szolidaritást csak a hatalommal éreznek, és amíg nem fogják fel, hogy a „légy hű mindhalálig” parancsolata az a hazára vonatkozik, ám egy pártra semmiképpen, mint mondjuk a villanyszerelővel sem kötünk vérszerződést azért, hogy megcsinálja a kamravilágítást, szóval amíg nem értik meg, hogy a politika az nem hitvallás, hanem egy szolgáltatás, addig hiába is reped az ugar, a sár alól szárba szökkenő sarjakból végül csak egy újabb, rusnya nagy pöfeteg nő ki, ami aztán elfoglal mindent maga körül.

Kísértés

RÓNAY TAMÁS

Egyre többen emlegetik Németországban a sötét múltat, azt a nácik által uralt időszakot, amely nehezen feldolgozható következményekkel járt a német társadalomra nézve. A vasárnapi türingiai és szászországi tartományi választás után még erősebben merülhet fel a kérdés: ismét sötétség boríthatja be a lelkeket? Különösen aggasztó, hogy a szélsőjobboldali, rasszista Alternatíva Németországért (AfD), amely Türingiában az élen végzett, Szászországban pedig alig maradt le az első helyről, már nem egyszerű protestpárt. Az AfD-re nem csak azért voksolnak sokan, mert így adják a hagyományos pártok tudtára, hogy valami mást akarnak. Több választó egyenesen úgy véli, az AfD kínálja a legjobb megoldást a gondjaikra. Egy felmérés szerint Türingiában az AfD-re voksolók 52 százaléka meggyőződésből szavazott a pártra. Úgy vélik, a szélsőséges formációnak több témában is jobb programja van a többi politikai erőénél. Elsősorban a menekültpolitika, a bűnözés elleni küzdelem, illetve a társadalmi igazságosság tekintetében bíznak az AfD által kínált radikális megoldásokban.

> Sokan pedzegethetik majd: Scholz helyett más kancellárjelöltet kell találni.

A választás Olaf Scholz koalíciójának súlyos veresége is. S nem csak a szövetségi kormány legnagyobb pártja, az SPD aggódhat: a két koalíciós partner, a Zöldek és a liberálisok drámaian gyengén szerepeltek, az FDP egyik tartományi parlamentbe se tudott bejutni. Mindez kérdéseket vet fel a koalíció jövőjével kapcsolatban. A szociáldemokratáknál pedig egyre többen emlegethetik az amerikai demokraták példáját: azután, hogy Joe Biden bejelentette, mégsem indul a következő elnökválasztáson, a párt új lendületet kapott. Sokan pedzegethetik majd: Scholz helyett más kancellárjelöltet kell találni a jövő évi parlamenti választásra.

A voksolás ismét igazolta: hiába zárkózott fel Kelet-Németország gazdasági szempontból a nyugati országrészhez, az emberek gondolkodásának megváltoztatása már sokkal nagyobb kihívás.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KAPITÁNY

Cicero szigetei

BEUGRÓ

PAPP SÁNDOR ZSIGMOND

Nem akarom felmelegíteni azt a pitét, hogy igazából milyen rendszerben is élünk, félig vagy tán egészen diktatúra-e, netán csinos önkényuralom, amely ügyel a részletekre és a szépségtapaszokra. Az általános szabadság és autonómia bizonyos fokú sérülése után nekem már mindegy is, hogy minek nevezzük, mert már nem jó élni benne. Már csak megtűr, miközben fojtogat. Ezért válnak egyre fontosabbá azok a kis szigetek, ahol még nem a NER az úr, ahol még viszonylag magunk döntünk a dolgaink felett. Baráti és családi kör, néha a munkahely, szerencsés esetben az iskola.

Ezért is becsülöm nagyra azokat, akik mindent megtesznek a saját szigeteik és köreik megőrzéséért, nem törődnek bele a szűkítésükbe, sőt néha még bővíteni is tudják azokat a kiállásukkal. Nem ők állnak nyerésre az egyes csatákban, de ez még nem jelenti azt, hogy ők lesznek a végén a vesztesek. Sőt! Ilyen jó példát mutatott fel az elmúlt napokban a Kalligram igazgatója, aki nem várta meg, hogy a Mathias Corvinus Collegium (MCC) által felvásárolt Libri Kiadói Csoportban apadni kezdjen az autonómiája (például mikor és mit ad ki), hanem vállalta a függetlenség jóval rögösebb útját. Hiszen tudjuk, hogy mire számíthat egy kisebb kiadó úgy, hogy nincs mögötte egy nagy kereskedelmi hálózat.

Mi, olvasók a könyvesboltokban egyelőre nem látjuk annak jelét, hogy az MCC bármit is változtatott volna a kiadási politikán, egyelőre még ott vannak az izgalmas szerzők tartalmas könyvei a polcokon az izlandi Jón Kalman Stefánssontól a Goncourt-díjas Mohamed Mbougar Sarrig, Tompa Andreától Orhan Pamukig. És folyton jönnek az újak. Bár mire az olvasókhoz is leszivárognak a kényszerű kompromisszumok (ha például Ákos novelláit vagy Pataky Attila önéletrajzi regényét próbálják eladni irodalomként a neves szerzők árnyékában), addigra már régen rossz. Addigra a kockát már rég elvetették. A szakmai műhely, az ízlés és tudás elegye az, ami egy kiadó igazi értékét adja, és ezt külső szempontokkal sokkal könnyebb lerombolni, mint hosszú évek alatt felépíteni. A Kalligram ezt féltette, és csak drukkolni tudunk, hogy a félelme alaptalan lesz.

Mint ahogy könnyű egy iskola tartását is megroppantani azzal, hogy látványosan veszik semmibe a szakmai autonómiáját. Hiába mondta a Madách igazgatója, hogy hosszú távon jobban járunk, ha a gyereket okosítjuk a telefonhoz (hogyan kell jól és mértékkel használni), mint hogy hagyjuk magunkat tiltásokkal végképp lebutítani. Most meg szintén csak drukkolhatunk, hogy az évkezdési engedetlenségi akciójukkal sikerül visszanyerni valamennyit a máris veszni látszó szabadságukból.

> Az évnyitón elhangzott Cicero sokat idézett mondata is: minél közelebb áll egy birodalom a bukáshoz, annál őrültebbek a törvényei.

Az évnyitón elhangzott Cicero sokat idézett mondata is: minél közelebb áll egy birodalom a bukáshoz, annál őrültebbek a törvényei. Ezt az optimizmust nem osztom, a NER ugyanis az első pillanattól őrült módon rombolt le mindent, ami nem ő maga volt (néha azt is). Ha ezt fokozta is, szinte már fel se tűnt. Csak annyit tehetünk, hogy a magunk fogyatkozó szigetén nem engedjük garázdálkodni. Amíg lehet. Vagy amíg odébb nem áll.

Vidékfejlesztési kérdezz-felelek

DR. KOPÁCSI JÁNOS
agrármérnök

Először nézzük a vidék szó jelentését. A különböző forrásokban ezek olvashatók: az a föld, amely kívül van a városon, és ahol erdők, termőföldek, mezők vannak. Vagy: a fővároson és vonzáskörén kívül eső bármilyen terület a városokat, falvakat stb. is beleértve; egy városhoz, községhez, hegyhez, folyóhoz tartozó környék. De egy országnak bizonyos égtáj felé eső része is „vidék”.

De vidék az olyan (meghatározatlan nagyságú) terület is, melyet bizonyos szempontból (fekvés, domborzat, növényzet, lakosság, gazdasági jelleg stb.) nézve, sajátos jellegénél fogva egységesnek tekintünk. Vidék valaminek a vidéke is. Végül: az országnak minden városa, falva, minden tájéka az, a fővárost kivéve.

Ezek a száraz megfogalmazások. Szebben csak Petőfi, Vörösmarty, Tompa Mihály, Kosztolányi Dezső, Illyés Gyula tudná mondani. A legtöbb nagy magyar költő, író és filmrendező – mint például Fábri Zoltán – csodálatosan fogalmazta meg, hogy valójában mi is a vidék, hogyan is élt a vidék. A vidék, ami korántsem csak a parasztságot jelenti.

Továbblépve, a Közszolgálati online lexikon szerint a vidékfejlesztés a rurális térségek (ahol a mezőgazdálkodás mellett megtalálhatók a kisvállalkozások, az egyszerűbb szolgáltatások, ahol a lokális tér szoros kapcsolatban van a környezetével és a helyi kulturális hagyományokkal) fejlesztésére irányuló tevékenységeket jelenti. Maga a vidékfejlesztési tevékenység integrált kell legyen. Ezen kis léptékű, sokszektoros fejlesztést értünk, az egyes célok megvalósítását kölcsönösen erősítő folyamatot, amely az alulról jövő kezdeményezéseket támogatja, a helyi részvételen és partnerségen nyugszik. Az alulról jövő kezdeményezések támogatása a „fentről lefelé” irányuló fejlesztés célrendszerébe integrálódik, így teremtve egyensúlyt a kettő között.

> Vidékfejlesztés-e az olyan agrár- és társadalompolitika, amelynek következtében a harácsolás, a pályázatok optimalizálása, a törvények, jogszabályok kijátszása nemzeti sport lett?

Ezáltal tehát egyesíti a szükséges szabályzókat, jogszabályokat, a kormányzat támogatását és a vidéki lakosság érdekeit, erőforrásait.

Mindezek fényében felvetődik a kérdés: az elmúlt lassan egy emberöltő milyen vidékfejlesztést hozott?

Vidékfejlesztés volt-e a kárpótlás és annak minden következménye, vidékfejlesztés-e a termőföldek összességében és kultúránként is drasztikus csökkentése, azok betonozása, vidékfejlesztés-e az öntözés rendbetételének a mai napig történő hanyagolása?

Vidékfejlesztés-e a vidéki iskolák körüli cirkusz, a vidéki nagyon nagy pedagógushiány? Pedig micsoda fejlesztésekről volt államtitkári tájékoztató, de akkor hol vannak a pedagógusok? Vidékfejlesztés-e a vidéki háziorvoshiány (jogszabállyal törvényesítve)? Itt is hihetetlen fejlesztésekről hallottunk pedig. De akkor hol vannak az orvosok?

Vidékfejlesztés-e az autó- és akkumulátorgyárak fejlesztése, ugyanakkor az élelmiszeripar és az ahhoz szükséges hazai alapanyagok mennyiségi és minőségi ellátásának hiánya? Vidékfejlesztés-e a cukorgyárak bezárása, vidékfejlesztés-e a húskombinátok felszámolása, vidékfejlesztés-e az a morális pusztítás, ami búzából kenyér címen valami méltatlant állít elő?

Vidékfejlesztés-e agrárexportáló országból -importáló országot csinálni, vidékfejlesztés-e az az adóprés és adónyomorúság, amivel élni kell? Vidékfejlesztés-e az emberek folyamatos elkedvetlenítése a vidéki élettől, vidékfejlesztés-e a sok elhagyott, parlagon maradt ház és kert, vidékfejlesztés-e a villanypásztorral körbekerített termőföld? S a vadgazdálkodás, az erdő- és mezőgazdálkodás egészséges szimbiózisának megbontása? Vidékfejlesztés-e a szalma égetőművi megsemmisítése ahelyett, hogy alomként, majd szerves trágyaként használtassék fel?

Vidékfejlesztés-e, hogy lassan az egyszerű szolgáltatások megvásárlása komoly anyagi és minőségi aggályokat vet fel? Vidékfejlesztés-e, hogy a vidéken élők egyre inkább valamilyen ipari létesítményben keresik meg a kenyérrevalót? Vidékfejlesztés-e a posták bezárása?

Vidékfejlesztés-e, ha olyasmit szankcionálnak – vagy azzal fenyegetnek –, aminek a betartására nincsenek meg a feltételek, és így egyes kisvállalkozások ellehetetlenülhetnek vagy el sem indulnak? Vidékfejlesztés-e az olyan agrár- és társadalompolitika, melynek következtében a harácsolás, a pályázatok optimalizálása, a törvények, jogszabályok kijátszása nemzeti sport lett? Vidékfejlesztés-e az az általános vidéki jövedelempolitika (és ennek következménye, a vásárlóerő), ami inkább elűzi, semmint megtartja a mezei gazdálkodásban a munkavállalókat?

Vidékfejlesztés-e a szinte általános perspektívahiány?

Vidékfejlesztési programnak tekinthető-e a sok pénzt felemésztő LEADER program; egyáltalán úgy valósult-e meg, ahogy az a programban szerepel, vagy csak sikerült ügyesen kipipálni?

Nincs értelme tovább sorolni. Vannak, akik mindezt bőséggel ki tudnák egészíteni, és vannak, akik ugyanilyen bőséggel az egészet igyekeznének megcáfolni. Számomra adódik a következtetés: nem lehetne a sok esetben mérsékelt közösségépítői és alkotói képességgel bíró pártjelöltek helyett néha hozzáértőket is indítani a választásokon? Az eredmények ismeretében akadnak települések, ahol ez már remekül működik. De olyan helyről is tudunk, ahonnan elzavarták őket. A feladat közben nem változott.

Azt már látni kellene, hogy a helyben maradásnak csak egyik feltétele, kis szelete a jobb úthálózat, szép faluközpont, a sok térkövezés, a zöld területek egyre bővülő száma, a parkosítás, az iskola, a templom, az orvosi rendelő tatarozása. A kérdés viszont az, hogy ezek működnek-e. Ha nem, akkor hiába vannak, bizony nem beszélhetünk lakosságmegtartó erőről, de még csak képességről sem.

Ám amíg többségében ez a politikai merítés (bármely oldalon), mit tehetünk? Kik politizálnak és kiknek az érdekeit szolgálják, ez a nagy kérdés. A Közszolgálati online lexikon a napnál is világosabban fogalmaz: „Maga a vidékfejlesztési tevékenység integrált vidékfejlesztés kell legyen.”

Van egy mondás, miszerint aki tudja, csinálja, aki nem, az tanítja. De megint mintha fordítva ülnénk a lovon: a közszolgálati tananyagban világosan meg van fogalmazva a teendő, talán azokkal van valami hiba, akik végrehajtják a tanultakat – ha nem éppen szándékos a gyönge eredmény. Egyszerűsítve: képesség vagy szándék nincs a javításra? És tulajdonképpen hol az integrált vidékfejlesztési rendszer?

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Kuss!

FÁBRY BÉLA
pedagógus,
volt madáchos
szülő

Az iskolákért felelős rendőrminiszter azt üzente a pedagógustársadalomnak, hogy hallgasson. Nem újdonság ez, korábban is mondott ilyeneket a bérhelyzetük ügyében, a munkakörülményeik miatt, szakmai önállóságukért kiálló és ezért elbocsátott pedagógusok kapcsán Pintér Sándor. Nem ilyen nyersen, de ez volt az üzenete.

Mostani tanévindító üzenetének tárgyiasulása a budapesti Madách Imre Gimnázium igazgatójának azonnali hatályú leváltása. Neki az volt a bűne, hogy egy szakmailag teljesen elfogadhatatlan rendeletre megpróbált szakmai választ adni. E válasznak az is része volt, hogy a rendeletet betű szerint nem fogja az iskolája végrehajtani. Ez egy rendőrminiszter szemében, aki az iskolákat is fegyveres alegységeknek, az intézményeket vezető szakembereket pedig beosztott parancsnokoknak tekinti, megbocsáthatatlan. Szerinte nekik nem kell gondolkodni – sőt, az kimondottan vétek –, hanem a parancsot visszakérdezés nélkül, fegyelmezetten végre kell hajtani.

> Ez a mostani iskolai mobiltelefon-tilalom is azzal jár majd, hogy a diákok megtalálják a tilalom kijátszásának módját. Ez a szabályozás a rendeletkijátszási technikák elsajátításának rejtett tanterve.

Ez a hozzáállás az Orbán-rendszer, a törvényhozással lopásra optimalizált maffiaállam logikájából következik. E rendszerben mindenki csavar a gépezetben. A masinában nem lehet egyetlen kötőelem sem, amelyik az olajozott működést akadályozza, zavarja. Az meg különös vétség, ha valaki bírálja a nagy egészet, mi több, még el is tér a működés parancsba adott rendjétől.

Itt vagyunk a XXI. század húszas éveinek közepén, amikor a tudásközvetítés-tanulástámogatás technológiája a technikai fejlődés eredményeként a világban mindenhol alapvetően megváltozott a XX. századhoz képest. E változásban meghatározó szerepük van a mobilinformatikai eszközöknek. Pedagógiai feladatot jelent, amit a pedagógusszakmának kell megoldania, hogy miként lehet ezeket az eszközöket a tanítás-tanulás folyamatába beilleszteni; hogyan lehet a tudáselsajátítás – vagy más értelmezésben a gyerekek tudásának konstruálása és a megszerzett-konstruált tudás alkalmazásának – a szolgálatába állítani őket.

Nyilván e feladat megoldásában is szerepet játszik számos, a pedagógiában egyébként is meghatározó tényező, az életkori sajátosságoktól kezdve a lélektani tényezőkön át az ismeretek, a tudás alkalmazásának, új tudáskonstrukcióknak a létrehozásáig sok minden. Ahogy az is nyilvánvaló, hogy egy alapvetően jól használható eszközt lehet rosszul, akár csalárd ügyek megoldására is alkalmazni.

Ez utóbbi helyzetben is mi, felnőttek mutatunk rossz példát. Hiszen az atommaghasadás nemcsak energiát ad az erőművekben, hanem pusztít is, bombák alakjában. De ami a atombombák ügyében használható eljárás, azaz a tilalom, a tiltás a csaknem minden gyerek kezében ott lévő mobileszközök esetében nem működik. Az ilyen tilalom minden esetben maga után vonja a tilalom kijátszásának gyakorlatát is. Lásd a múlt században az Egyesült Államokban bevezetett szesztilalmat, mindazzal a negatív hatással, ami a következménye lett.

Ez a mostani iskolai mobiltelefon-tilalom is azzal jár majd, hogy a diákok megtalálják a tilalom kijátszásának módját. Ez önmagában is veszélyes, de sokkal nagyobb veszélyt jelent, hogy ez a helyzet általában a jogi szabályozás, a jogszabályok erejét gyengíti. Ez a szabályozás a rendeletkijátszási technikák elsajátításának rejtett tanterve. Ahogy a szabálykövető magatartásnak is van a személyiség egészére vonatkozó, kisugárzó hatása, úgy a szabályszegésnek, a szabályok kijátszásának is. Arról nem is beszélve, hogy a kölcsönös tiszteleten alapuló tanár-diák kapcsolatot, ezt a kibontakozó ember és a kibontakozott ember közötti bizalmi viszonyt alakítja át pandúr-rabló viszonyra.

A Madáchban ezt ismerték fel, amikor a rendelet tágan értelmezett keretei között helyi szabályozásról döntöttek. És ez az, ami a rendőrminiszter értelmezésében elfogadhatatlan. Az iskola uniformizált parancsvégrehajtó gépezet, amelynek a működését helyi szabályozás nem veszélyeztetheti. S aki ilyennel próbálkozik, annak hiába van bármilyen szakmai életútja – esetünkben csaknem egy negyedszázadnyi sikeres iskolavezető előélete –, az repül. „Életem legfontosabb intézménye, mindent az ottani inspiratív közegnek köszönhetek” – gondolt vissza egykori iskolájára egy régi madáchos diák, aztán a mai igazgatót kirúgó csinovnyikokra gondolva kiszakadt belőle a bibliai eredetű mondás: „Legyenek ezek átkozottak!”

Kuss – üzente a pedagógusoknak ellentmondást nem tűrően a rendőrtábornok. Nem vár választ. Pedig kellene valamit mondani. És nem azt, hogy „értettük, tábornok úr, kérünk engedélyt meghunyászkodni”.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Lajkó Félix ünnepel

A világhírű hegedű- és citeravirtuóz jubileumi koncerttel ünnepli közelgő ötvenedik születésnapját szeptember 27-én az A38 Hajón. A különleges zenész ezúttal a Kurina Duó kíséretében, Kurina Michael cimbalmossal és Kurina Ferenc nagybőgőssel ad koncertet. NÉPSZAVA

Lantos-tárlat Szlovákiában

A Zsdrál Art Galéria Lantos Ferenc-anyaga elsőként mutatkozik be nemzetközi múzeumban önálló kiállítás keretében szeptember 6-án, Lantos: The Creation of Nature címmel Szlovákia egyik legfontosabb kortárs művészeti kiállítóterében, a Danubiana Meulensteen Art Museumban. A kiállítás október 20-ig látogatható. NÉPSZAVA

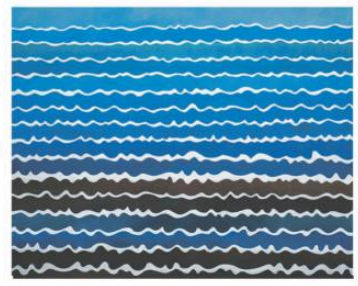

Rövidfilmek fesztiválja

Ma kezdődik a 20. születésnapját ünneplő BuSho rövidfilmes fesztivál a Puskin moziban, az Olasz Kultúrintézetben és a szentendrei P'art moziban. A fesztiválon három fődíjat, három kategóriadíjat és három különdíjat oszt szét a szakmai zsűri a fikciós, animációs és kísérleti rövidfilmek között. NÉPSZAVA

Sötét ügyek

VELENCEI FILMFESZTIVÁL

Az ausztrál Justin Kurzel neonáci militánsokat lebuktató FBI-ügynököt, a spanyol Pedro Almodóvar egy haldokló újságírót hozott a Lidóra.

FOTÓ: MICHELLE FAYE

Jude Law most egészen új arcát mutatja: az, hogy idősebben kicsit karcosabb lett, alkalmassá tette, hogy eljátssza a sokat próbált FBI-ügynököt

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

Az már biztosan kijelenthető, hogy a Lidón mindenki a The Brutalistnak a legjobb filmért járó Arany Oroszlánját várja, ám a színészi alakításokkal kapcsolatos tippelésekben sokkal nagyobb a szórás. Ebbe a versenybe szállt be most Jude Law, aki az ausztrál Justin Kurzel The Order (A rend) című filmjében hozza élete játékát. Nem mintha Law-nak nem lennének remek alakításai, de most egészen új arcát mutatja: korábban a játékában, testtartásban, mimikájában mindig benne volt az, hogy ő a világ egyik legszebb férfija. Most viszont az, hogy idősebben kicsit karcosabb lett, alkalmassá tette arra, hogy eljátssza a sokat próbált FBI-ügynököt, akinek már minden szinten kisiklott az élete: Feleségéről és gyerekeiről azt sem tudja, hol vannak, fizikai sérülései miatt sem érzi magát jól a testében, és a lelki és a fizikai fájdalmakat alkohollal enyhíti. Minden egyes rezzenésében ott az életfájdalom, és már csak egy dolog tartja életben: a szélsőséges bűnözők elfogása.

A Zach Baylin forgatókönyvéből, Kevin Flynn és Gary Gerhardt The Silent Brotherhood című könyve alapján készült The Order azt az 1980-as évek eleji vadászatot meséli el, melynek során egy neonáci milicista csoportot számoltak fel szövetségi ügynökök. A szélsőjobboldali egyházból kiszakadt frakció, amelyet fanatikusok vezetnek, akik fel akarnak hagyni az imádkozással, a fehér felsőbbrendűséget gyilkos akcióba és végül polgárháborúba akarják hajszolni. Jude Law – aki a producere is a filmnek – Terry Huskot alakítja, akinek végül sikerült a rendet – The Order – felszámolnia. Law és a főgonoszt alakító Nicholas Hoult között szinte vibrál a levegő. Ennek meg is van az oka: Law és Hoult a rendező kérésére civilben egyáltalán nem beszéltek egymással a forgatáson annak érdekében, hogy a feszült rivalizálás a vásznon a lehető legerősebb legyen. Kurzel a velencei sajtótájékoztatón a speciális módszerei kapcsán elárulta azt is, Law-t arra utasította, hogy egy napig kövesse úgy Houltot, hogy a színésznek ez ne tűnjön fel. Ez amúgy sikerült is neki.

A klasszikus zsánerelemekkel és dramaturgiával dolgozó Kurzel klisékből épít várat. Nem is akármilyet: hiszen, ahol tud, atmoszférát teremt, sötét és hátborzongató atmoszférát, a montázsokból szinte sugároz a gyűlölet. Ebbe helyezte be Jude Law-t, aki az amerikai westernhős archetípusa: megérkezik valahonnan messziről, hogy aztán „rendet tegyen", ám ez a hős már sokat szenvedett figura, aki emiatt sebezhető is. Bár a lezárás eltávolodik a realizmustól, és egy apokaliptikus metaforában csúcsosodik ki, képes a földi purgatórium gondolatát is elültetni egy műfaji film keretében.

Almodóvar filmjében Julianne Moore és Tilda Swinton alakítja két barátnőt

FOTÓ: VELENCEI FILMFESZTIVÁL

Mindamellett, hogy a The Order pattanásig feszült bűnfilm, a politikai változások és társadalmi folyamatok miatt igencsak aktuális is. „Azt hiszem, olyan korban élünk most, amelyet a film is tükröz, amikor megosztottság van, és sok beszélgetés folyik a jövőről és az ideológiákról. A film egy olyan ideológiáról szólt, amely hihetetlenül veszélyes, és arról, hogy milyen gyorsan szárba tud szökkenni" – mondta Kurzel az újságíróknak.

Ha a Velencei Filmfesztivál idén a műfajok átgondolásáról és újradifferenciálásáról szól, akkor nem lehet szó nélkül elmenni Pedro Almodóvar versenyműve mellett sem, hiszen erről is sok újdonság elmondható: például az, hogy a spanyol nagymesternek ez az első angol nyelvű egész estés mozija. A The Room Next Door (A szomszédos szoba) két főszereplője Ingrid (Julianne Moore) és Martha (Tilda Swinton), akik közeli barátnők voltak fiatalkorukban, amikor együtt dolgoztak ugyanannál a magazinnál. Azóta előbbi sikeres regényíró lett, utóbbi neves haditudósító. Amikor Ingrid egyik dedikálásán összefut egy régi ismerősével, megtudja tőle, hogy Ingrid kórházban van, mert rákbeteg. Úgy dönt, meglátogatja, és a két barát újra felveszi a fonalat. Innentől kezdve Martha olyan dolgokba avatja be Ingridet, amiket korábban soha senkinek nem mondott el, majd előáll egy rendkívüli kéréssel, mely az addig a halálról való lírai értekezéseket és melodramatikus hangulatot a dráma felé tereli. Érdekes, hogy a világon egyetlen olyan rendező van – Pedro Almodóvar –, aki a szappanoperák mélységeit tudja művészi szintre felemelni, itt is ezt teszi, tiszta szívből szeretne életfilozófiai leckét adni. És persze megengedi magának a humort is, ami leginkább arról szól, hogy mit tart hülyeségnek Amerikában: például amikor egy személyi edző azért nem öleli meg Ingridet, mert megtiltották neki a sok per miatt. Almodóvar – mint mindig – életveszélyesen alakítja a film nyelvét, és el lehet mondani azt is róla, hogy már nem forradalmár, hanem bölcselkedő öreg, meg hogy kissé ódivatú immár, de olyan színdramaturgiát rakott a csodálatosan megkomponált mindent lezáró szcénába, hogy egyszerűen nem teszi lehetővé a kritikát. De hogy azért kicsit szemtelenkedjek: amikor Tilda Swinton megjelent a vásznon a saját lányát alakítva, azért mindenkiből kitört a röhögőgörcs.

> „A film egy olyan ideológiáról szólt, amely hihetetlenül veszélyes, és arról, hogy milyen gyorsan szárba tud szökkenni" – mondta a rendező az újságíróknak.

Hová tegyük a Söndörgőt?

SIKER A világzenei albumokat 1991 óta rangsoroló World Music Charts Europe (WMCE), a műfaj szakmai krémje első helyre sorolta a magyar Söndörgő együttes legújabb, Gyezz című albumát a szeptemberi nemzetközi toplistáján. Hasonlóképp értékeli a Songlines magazin, a világzene legsikeresebb és legmeghatározóbb kiadványa, amely Top Of The World listájának élére állította az albumot.

A lemezen, mely az utóbbi időben a legkiemelkedőbb helyen szerepel számos rangos nemzetközi listán, „a kiváló amerikai szaxofonos és zenekarvezető, Chris Potter is közreműködik, aki teljesen új dimenzióval gazdagítja a zenekar dinamikus, jellegzetes hangzását" – írja a Songlines magazin kritikájában.

A művész egy olyan öttagú zenekarhoz csatlakozott, amely Szentendréről indulva már a nemzetközi színpadokat járja. Játszottak például a londoni Queen Elizabeth Hallban, a dániai Roskilde fesztiválon, a World Music Expón (Womex) is. A Söndörgő Tagjai a Vujicsics Együttes örökségét viszik tovább, miközben saját, frissítően egyedi hangzást és stílust alakítottak ki. A négy Eredics (Áron, Benjámin, Dávid, Salamon) és Dénes Ábel alkotja a csaknem három évtizede alakult formációt. Tambura mellett fúvósokkal és harmonikával is gazdagítják a zenekar jellegzetes hangzását.

INFÓ

Söndörgő: Gyezz
GroundUPMusic, 2024.
Lemezbemutató koncert:
november 15.

A Söndörgő zenéje tradicionális délszláv harmónia, amely elsősorban szerb és horvát népzenei hagyományokra épül, de emellett a klasszikus zene kifinomultsága, a rockenergiái és Bartók gondolkodásának tisztasága is megjelenik benne. Zenéjükben évszázados összhangban keveredik szerb, horvát, bosnyák, szlovén és még sok más kultúra. A dallamokon a patakok vizének vidámsága, az apró falvak hagyománya, a lágy tengeri szél frissessége, és az innovatív jazzvonal is tetten érhető.

Már a 2014-es, Tamburocket című albumuk is bizonyította, hogy képesek a hagyományt modern köntösbe öltöztetni, és ezzel nemcsak a magyar, hanem a nemzetközi közönség figyelmét is felhívni magukra. Az a lemez szintén az európai világzenei rádiósok listáján az év legjobb albumává vált, és olyan elismert világzenei magazinok, mint az fRoots is az év legjobbjai közé sorolták.

FORRÁS: SÖNDÖRGŐ FACEBOOK-OLDALA SZÉKELY ZSÓFIA

A délszláv zenét játszó Söndörgő meghódította a világot

A Gyezz című lemezük bemutatója november 15-én lesz az Eiffel Műhelyházban, ahol a közönség élőben is átélheti majd ezt az egyedülálló zenei utazást. Tehát a lejátszási lista mellett, leginkább erre a napra, a noteszbe tegyük a Söndörgőt.

RÓNAY LILI

Felelősen

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Péterfy Bori egyike a kampányhoz csatlakozott művészeknek

KÖZÖS ÜGY „Eltűröd, csak mert mindenki más hallgat?” – teszi fel a kérdést Péterfy Bori, aki a Bagossy Brothers Company, a Halott Pénz, az Irie Maffia tagjai: Sena és Columbo, Lil Frakk, T. Danny társaságában csatlakozott az UNICEF Magyarország #NENÉZZFÉLRE! című, a bullying elleni kampányához.

A mai fiatalok 66 százaléka számolt be arról, hogy volt már iskolai bántalmazás áldozata, derül ki az UNICEF Magyarország 2022-es felméréséből. Sokszor azt gondoljuk, hogy a szemlélődő nincs befolyással a történésekre, a legtöbb gyerek nem is tudja, mit tehet ilyen esetekben. Kifejezetten nekik bővítette ki az UNICEF Magyarország a 2023-ban a tizenéves korosztály számára kifejlesztett HelpApp applikációt. A bullyingnak három szereplője van: a bántalmazó, a bántalmazott és a szemlélő. Az alapvető segélyhívó és helyzetjelző funkciók mellett az applikációval már az utóbbiak is tájékozódhatnak a teendőkről.

A kampányhoz csatlakozó zenészek a 2023-as gyermekjogi konferencián egy kerekasztal-beszélgetés keretében mesélték el saját, személyes történeteiket a témában.

NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Marton Éva-énekverseny

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Ötvenhat versenyző indult az idei, 6. Marton Éva Nemzetközi Énekversenyen, amelynek szombati döntője és eredményhirdetése a Zeneakadémián, a vasárnapi gála az Operaházban lesz. E két eseményen a Magyar Állami Operaház zenekarával és Halász Péter vezényletével lépnek fel a fiatal tehetségek. A kötelező repertoáron Liszt-dalok mellett számos operaária szerepel, a népszerű művektől a kevéssé ismertekig. A hetvenötezer euró összdíjazású, a Mol – Új Európa Alapítvány és az NKA támogatásával megvalósuló verseny nemzetközi zsűrijében Marton Éva elnökletével ismét az operavilág magyar és külföldi kiválóságai foglalnak helyet. NÉPSZAVA

Ödön von Horváth-darab Budaörsön

Karoline és Kasimir címmel, Hegymegi Máté rendezésében mutatják be október 12-én Ödön von Horváth klasszikusát a Budaörsi Latinovits Színházban. A készülő előadás elrugaszkodik a darab keletkezésének időszakától, problémafelvetéseiben a mára reflektál. Középpontjában olyan huszonéves fiatalok állnak, akikkel könnyen azonosulhat a néző. PAPAGENO

Fjordok és faipari tudás

SZÍNHÁZ A szomjas troll hatéves kortól ajánlott, de a „tóligon” – ahogy bármely igényes gyerekszínházi előadás esetében – nem érdemes gondolkodni.

ROSZNÁKY EMMA

A hóesés után a Faipari alapismeretek I. órára érkezünk, ahol Teszárek Csaba asztalos pedagógusként avat be minket a fák – fenyők, tönkök, bunkók stb. – világába, illetve csak avatna, ha nem törne rá a mesélhetnék. Ritkán találkozik úgy szöveg, zene, játék és látvány, mint a Budapest Bábszínház évadindító előadásában, A szomjas troll erős kezdés.

Varró Dániel A szomjas troll című skandinávoskodó legendáriuma 2018-ban jelent meg, és talán nem aratott olyan elsöprő sikert, mint a költő széleskörű ismertségét meghozó Túl a Maszat-hegyen, pedig legalább annyira jó, szellemes, eredeti és bravúros lírai alkotás. A szomjas trollban északra kalandozunk el, a végtelen fenyvesek, fjordok, törpök, goblinok, vikingek vidékére, ahol több mese szövődik egybe a finn folklórtól Andersenig. A mesefüzérből három történet került be a bábszínházi szövegkönyvbe: megismerjük egy törpekarrier állomásait, egy troll vágyait és egy hablegény gyötrelmes útját az tengerészeket megbabonázó ének elsajátításáig.

A Varró Dani-szöveg kerete a már említett tanóra, ehhez Hoffer Károly ötletes teret és bábokat alkotott, szinte minden tárgy minimum kétféle funkciót és szerepet kap, de a legtöbb nyilván az egy szem bábszínésznek jut. Kétségtelen, hogy Teszárek Csaba valami emberfelettit hoz létre, a narrátoron túl ő lébenkanál Eino, az óratörpe meg pár sima erdei kollégája, Valdemár király, hét hableány és az öccsük, a lakkaszörpre szomjazó Kalle, számtalan epizodista, a közeg működtetéséről, a zenei betétekről nem is beszélve. Ráadásul a szövegben akad próza (dramaturg: Gimesi Dóra), de oroszlánrésze rímes, mindezt egyben tartani hatalmas teljesítmény színészileg. A többször díjazott Cseri Hanna jó lendületű rendezésében nagy hangsúlyt kap a zene, ami érthető, hiszen a fiatal alkotó alternatív popzenészként, dalszerzőként is ismert, előadásaihoz rendszeresen ír zenét. A szomjas troll dalait rendező és színész közösen jegyzi. Teszárek Csaba gitáron, ukulelén és cajónon játszik az előadásban, na meg persze énekel is a sok különböző karakterhang megjelenítése mellett.

FOTÓ: PITI MARCELL

Teszárek Csaba valami emberfelettit hoz létre, a narrátoron túl ő számos szereplő, a közeg működtetéséről, a zenei betétekről nem is beszélve

A szomjas troll hatéves kortól ajánlott, de a „tóligon” – ahogy bármely igényes gyerekszínházi előadás esetében – nem érdemes gondolkodni. A gyerekeknek ingergazdag fantasy, a felnőtteknek pedig intellektuálisan is szórakoztató adaptáció, amit nagy kár volna kihagyni holmi alacsony korhatár miatt. Varró Dani sziporkázó humorral megírt történetei szójátékokkal, kínrímekkel lopják be magukat az ember szívébe, de előbukkannak benne olyan apró bölcsességek is, mint hogy „nem jó mindent tudni, mert elvész a világ varázsa”. Sok a poén, a szöveg természete adta kiszólásain túl nem akar a jelenhez kapcsolódni az előadás, bár amikor az asztalosmester tankerületet és hiányzó tananyagrészletet említ, a másodperc törtrészéig egészen aktuális értelmet nyerhet a narrátor kockás inge. De a lényeg nem ez, hanem, hogy létrejött egy olyan produkció, amit jóleső nézni, teljesen mindegy, hány évesek vagyunk.

INFÓ

A szomjas troll szeptemberben több alkalommal, 7-én, 12-én, 18-án és 19-én látható a Budapest Bábszínházban

Van benne fantázia

TÁRLAT A festő és szobrász Hans Mendler javarészt az absztrakt expresszionizmusból, a tudatalatti és tudattalan mélységeiből merít ihletet, olvashatjuk legújabb, Fantáziám körhintájában című kiállításáról Christina Ossowski tollából. A Széphárom Közösségi Térben nyílt tárlaton színezett faszobrait, nagy gesztusokkal festett vásznait láthatjuk.

A Stuttgart melletti Neresheimben született Mendler a Bajorország határán fekvő Ulmban nőtt fel. 1971 és 1976 között a stuttgarti művészeti akadémiára járt, Gunter Böhmer, Hugo Peters és Horst Bachmayer professzoroknál sajátíthatta el azokat a művészetbeli fogásokat, amelyek elengedhetetlenek voltak a pályára lépéshez. 1978 óta él és alkot Leonbergben, azóta számos kiállításon mutatkozhatott meg Bécsen át egészen Szingapúrig.

Hazánkhoz érzelmi szálak fűzik, mivel felesége Dunaszekcsőről származik. Mendler sok időt tölt ottani műtermében és kertjében, munkáinak jelentős részét is ott készíti. Dunaszekcsői életéről a következőképpen ír: „Csendes falusi élet, a Duna mentén és a Dunán, a kertben, az ottani gyönyörű műtermemben...!” – olvasható honlapján.

Művészetére az expresszionista látásmód jellemző. Alakjai torzak, fájdalmat, szorongást tükröznek, ezek az irányzat főbb ismérvei közé tartoznak. Festményeivel, szobraival az emberi lélek mélységeit próbálja felfejteni. Hans Mendler absztrakt és figurális között balanszíroz, egy akrobata ügyességével „lép” egyikből a másikba, majd vissza. Sokféle technikával dolgozik: akrillal, olajjal, kínai tussal, mi több, az ujjaival is a kívánt hatás elérése érdekében. Monokróm és erős színeket egyaránt használ, „festményei élénk, erőteljes színmezőibe integrálja rajzi, gesztusos jeleit” – tájékoztat a tárlathoz tartozó rövid leírás.

A Fantáziám körhintájában inkább Mendler festményeire fókuszál, szobrait csak elenyésző számban láthatjuk. A kompozíciókon különös arcok, alakok, torzók találhatók. A Halász(nő) (2024), Ifjú (2023), Körberajongott leány (2024) figurái elmosódottságukból adódóan inkább szellemszerűek, mintsem hús-vér emberek. Bábuszerű arcukról nem olvasható le érzelem, közömbösen tekintenek a látogatókra, mögöttük egymásba olvadó, lebegő foltok halmazai bontakoznak ki. A Halász(nő) címűn a szereplő nyakából halak, tengeri élőlények válnak ki és siklanak tova. Abszurd, miként a Körberajongott leány körüli, szálldosó pillangókra emlékeztető foltjai is.

FORRÁS: HANS MEDLER

Hans Mendler Halásznő (2024) című alkotása is szellemszerű

Másutt torzabb figurák öltenek testet a Kertészkedésen (2022) és a Négy őrültön (2023). A keszekusza, emberi mivoltukra alig-alig emlékeztető karakterek a gyermekrajzok a naivitást mutatják. Lábuk, kezük elnagyolt, firkálmányszerű. Ne gondoljuk azonban, hogy ilyenre egy ötéves is képes. Mendler művészetének egyedi nyelvezete az, amitől ezek a gyermeki világú művek valódi műalkotásokká lépnek elő. A színhasználattól, a képekbe integrált jelektől, a kompozíció harmonikus egyensúlyától. Mindenesetre figyelemre méltók.

Nem beszéltünk még azokról a színezett faszobrokról, amiket az alkotó láncfűrésszel hozott létre. Ha az imént torzként hivatkoztunk Mendler alakjaira, most hatványozottan meg kell ezt erősítenünk. Gnómszerűek, ijesztőek, Faunja (2023) pedig büszkén strázsál a Széphárom Közösségi Térben. Lényei, akárcsak a képeken – miként Ossowski rávilágít –, „félszeg alakok hatását keltik”.

Fantáziájának körhintájába ültette be nézőit Hans Mendler, és gondoskodott róla, hogy ne siessünk leszállni róla. Legalábbis addig, amíg anyaga fennáll. TAKÁTS FÁBIÁN

INFÓ

Hans Mendler: Fantáziám körhintájában
Széphárom Közösségi Tér
Nyitva: szeptember 14-ig

Nőtt az USA területe

A múlt év vége óta 1 millió négyzetkilométerrel nőtt az USA amiatt, hogy kiterjesztette határait a kontinentális selfeken, a szárazföldet körülvevő, relatíve sekély vizű tenger alatti részeken, ahol sok ásványi kincs található. IFLSCIENCE

Ismeretlen vírus

Kutatók 1700 vírust fedeztek fel DNS-ük alapján a tibeti Guliya-gleccser jegében; ezek nagyjából háromnegyede eddig ismeretlen volt. A vírusok tanulmányozásával kiderülhet, hogyan alkalmazkodnak a klímaváltozásokhoz. NEWSWEEK

Elutasították Karsait

Elutasította az Emberi Jogok Európai Bírósága Karsai Dániel fellebbezését, amellyel a gyógyíthatatlan betegségben szenvedő jogász a bíróság júniusi döntését támadta meg. A testület korábban úgy ítélte, az eutanázia lehetetlenné tétele nem sérti Karsai emberi jogait. A mostani döntés jogerős. HVG

Rejtőzni vagy előbújni?

ELFOGADÁS Az ébredező szexualitás összezavarja a kiskamaszokat, keresik a saját útjukat ezen a területen is. Ilyenkor kulcsfontosságú a szerető, támogató szülői magatartás.

KUKLAI KATALIN

Tünde egyszerre felháborodott és kétségbeesett, amikor elmeséli a történetet, aminek „csak" külső szemlélője volt. „Az ikreim most ballagtak az általános iskolából. A lányomnak volt egy nagyon kedves, okos, intelligens barátnője. Nagyon hamar egymásra találtak, és a kislány a legbelső titkait, félelmeit is megosztotta a lányommal. Először csak azt, hogy nem tudja eldönteni, hogy a lányokhoz vagy a fiúkhoz vonzódik-e. Később már azt is, hogy azzal sincs tisztában, hogy önmagát fiúnak vagy lánynak érzi. Otthon nem merte elmondani, félt az édesanyja reakciójától. Pár hónapja ez a lány eltűnt a gyerekem életéből. Rákérdeztem, hogy mi történt. A lányom azt válaszolta: »Ja, hát anya, ő ...uzifogságban van!« Az történt, hogy a kislány minden bátorságát összeszedte, és az anyukájához fordult. Az anyukája gyorsan felismerte a problémát, és kezelte is: a lánya túl sok mangaképregényt néz, attól lett ilyen hülye. Ez a diagnózis! A kezelés pedig: az összes képregényt kihordta a kukába, ezután a lányát bezárta a szobába, mondván, majd akkor jöhet ki, ha megnormálisodik! Itt tartunk 2024-ben..."

A felgyorsult nemi érés, fejlődés miatt a mai gyerekek már 10-12 éves korban erőteljesen foglalkoznak a szexualitással – kezdte az elemzését Dúró Zsuzsanna gyermekpszichológus. „Az iskolákban is nyíltan beszélnek erről, de inkább csak nevetgélnek és pikírt megjegyzéseket tesznek. Ugyanakkor ez a korosztály még nem is igazán érti, pontosan miről van szó, ők még éretlenek erre. A menstruáció megjelenése hormonálisan teljes mértékben megzavarja a lányokat, gyakoriak a hangulatváltozások: egyik pillanatban sírok, aztán nevetek, mindenki hülye, ma ő a barátom, de holnap már utálom, és gyakran csökken az iskolai teljesítményük is. A fiúknál ugyanúgy megfigyelhetők ezek a folyamatok, azonban a lányok külsőleg sokkal látványosabban érnek már ebben a korban, a fiúk teste viszont befelé dolgozik. A biológiai érés jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek a saját testükön keresztül elkezdik figyelni a külvilág visszacsatolását. Mivel ez mentálisan rendkívül érzékeny korszak, ez óriási befolyásoló hatással is bír. A kiskamasz mindezek hatására bizonytalanná válik önmagában." Éppen ezért fontos a megértő, elfogadó, támogató szülő-gyermek kapcsolat ebben a korban is.

A gyermekpszichológus szerint legyen nagyon büszke magára az a szülő, akivel a gyereke őszintén tud beszélni a problémáiról. Ehhez az kell, hogy már pici kortól kezdve kialakítsa a szülő azt az ősbizalmat, hogy a gyereke mindezt el merje mondani neki, hiszen ebben az életkorban az a jellemző, hogy a gyerekek bezárkóznak a csigaházukba. Ezzel párhuzamosan azonban a kiskamaszok keresik azokat a személyeket, akik megértik őket. Így sajnos olyan csoportokhoz is könnyen csapódhatnak, amelyek nem jó hatással vannak rájuk. Dúró Zsuzsanna kiemelte: az elsődleges nemi jellegek természetesen adottak, ránézésre tudjuk, hogy ki a fiú és ki a lány, azonban a változás gondolati síkon következik be. Ebből a szempontból nagyon komoly szerepük van azoknak a médiaplatformoknak, amelyeket ez a korosztály unalmában nézeget, mert ezek a lehetőségek provokálják a fiatalokat, hogy mi mindent próbáljanak ki, és még inkább erősítik a bizonytalanság érzését. „Ha a mintaadó személy – legyen az szülő vagy pedagógus – megnyugtató válaszokat ad a kérdésekre, igenis lehet kezelni ezeket a problémákat. A későbbiekben azonban mélyebben rögzülhet a személyiségben ez a kétség, hogy ki is vagyok én." A szakember szerint a példában említett elutasító szülői magatartás semmiképpen nem helyes, mivel azt üzeni a gyereknek, hogy a szülő csak akkor képes őt szeretni, elfogadni, ha úgy viselkedik, ahogy azt a felnőtt elvárja.

„Tudjuk, hogy a közmédia narratívája elég erőteljesen homofób, transzfób, és az elmúlt években a törvénykezésben is olyan változások történtek, amelyek erőteljesen fókuszba helyezték ezt a témát, negatív közbeszéd tárgya lett az LMBTQ-emberek sorsa" – mondta el lapunknak Kutassy Dorottya, a Háttér Társaság oktatási projekt munkatársa. „Ennek ellenére azt látjuk, hogy 2019 óta a társadalmi elfogadás egy csomó kérdésben érezhetően javult. Ehhez az is hozzájárult, hogy nem vákuumban élünk, és egyre többen merik felvállalni a szexuális orientációjukat. Így az emberek a hétköznapokban egyre több meleggel, transzneművel találkoznak az utcán, a munkahelyen, a boltban, bárhol. Ha pedig személyesen ismerünk olyan embert, aki ebbe a csoportba tartozik, az óriási hatással van arra, hogy mennyire vagyunk elfogadók."

A Háttér Társaság végzett kutatást kifejezetten a fiatalok, a 13–20 éves korosztály körében is, hogy milyen tapasztalatokat szereztek az iskolában az elfogadással kapcsolatban. Az derült ki, hogy még mindig nagyon jellemző a bullying, a diszkrimináció, és a tanárok sem nagyon avatkoznak be egy zaklatásos helyzetben. A fiatalok pedig nem nagyon merik jelenteni, ha ilyesmi történik velük. A probléma kezelésére rendszerszintű beavatkozásra lenne szükség Kutassy Dorottya szerint, de jelenleg az iskolák számára nem áll rendelkezésre ilyen szabályzat, ami megakadályozná a bántalmazásokat, abszolút az iskolákra van bízva, hogy mit kezdenek ezzel a helyzettel. A szakembertől azt is megtudtuk, hogy a Háttér Társaság ingyenes lelkisegély-telefonszámot működtet, amit nemcsak az érintettek hívhatnak, hanem a szülők is, ha tanácsra van szükségük. Persze ahhoz, hogy a szülő egyáltalán felhívja ezt a számot, már kell, hogy legyen benne nyitottság. „Mi soha nem mondjuk azt az érintetteknek, hogy mindenképpen elő kell bújni. Ez mindenkinek a saját döntése, mérlegelnie kell, hogy olyan szituációban van-e, hogy ezt biztonságosan megteheti."

84 százalék szerint elfogadhatatlan, ha egy politikus az LMBTQI-emberek ellen gyűlöletet kelt.

2019 óta a társadalmi elfogadottság sok területen érezhetően javult

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Felmérés az elfogadásról

A Háttér Társaság megbízásából 2023 novemberében készült közvélemény-kutatás alapján a kiskorúak LMBTQI-tartalmakhoz való hozzáférését korlátozó, úgynevezett „gyermekvédelmi törvényről" 83 százalék hallott. A megkérdezettek 58 százaléka szerint probléma az, hogy a szülők és a tanárok helyett az állam dönti el, mit tanítsanak az iskolában; 57 százalék szerint az, hogy ellehetetlenítették az iskolai szexuális nevelést, illetve 56 százalék szerint az, hogy az állam cenzúrázza a médiatartalmakat. Ugyanakkor csak 43 százalék találja problémásnak, hogy az LMBTQI-fiatalok nem férnek hozzá olyan tartalmakhoz, amik segítenék őket az önelfogadásukban. A relatív többség, 45 százalék visszavonná a törvényt, 19 százalék ugyanakkor tovább szigorítaná azt. 84 százalék szerint elfogadhatatlan, ha egy politikus az LMBTQI-emberek ellen gyűlöletet kelt. A magyar társadalom csaknem háromnegyede (71 százalék) elfogadná, ha gyermeke leszbikus, meleg vagy biszexuális lenne. Ez a 2019-es felméréshez képest jelentős növekedés, akkor még ez az arány csak 50 százalék volt. Egyúttal 24-ről 16 százalékra csökkent azok aránya, akik megpróbálnák meggyőzni a gyermeküket arról, hogy ez nem a jó út; 16 helyett már csak 8 százalék vinné orvoshoz vagy pszichológushoz a gyermekét ilyen helyzetben; és 3 helyett mindössze 1 százalék szakítaná meg a kapcsolatot a gyermekével emiatt.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA

Fizessen elő!

Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon

vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)

6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)

12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Kimmich lett a németek csapatkapitánya

FOTÓ: AFP/FRANK HOERMANN/SVEN SIMON

Joshua Kimmich lett a magyarokkal azonos Nemzetek Ligája-csoportban szereplő német labdarúgó-válogatott csapatkapitánya. Ezt Julian Nagelsmann szövetségi kapitány jelentette be hétfőn, aki egyben jelezte: a válogatottságot lemondó Manuel Neuer után Marc-André ter Stegen lesz az első számú kapus. NÉPSZAVA

Kós Hubert újra edzésbe állt

Egy hónappal olimpiai győzelmét követően máris edzésbe állt az úszó Kós Hubert. A 21 esztendős klaszszis egyelőre könnyített edzéseket végez a legendás Bob Bowman irányítása mellett. A magyar versenyző augusztus 1-jén 200 méter háton diadalmaskodott a párizsi La Défense Arénában, megszerezve ezzel önmaga első, a magyar úszósport 30. olimpiai bajnoki címét. NÉPSZAVA

Gazdag Dániel sérülés miatt nem bevethető

FORRÁS: PHILADELPHIA UNION FACEBOOK

Sérülés miatt Gazdag Dániel nem állhat Marco Rossinak, a magyar labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányának rendelkezésére a németek és a bosnyákok elleni Nemzetek Ligája-találkozókon. A Philadelphia Union futballistája izomsérülést szenvedett, ezért nem csatlakozik a nemzeti csapat keretéhez. MTI

Victor Osimhen újabb esélye a távozásra

Victor Osimhen, a Napoli labdarúgócsapatának támadója a török Galatasaryhoz kerülhet kölcsönbe. A 100 millió euróra taksált játékos a nyáron jelezte távozási szándékát, de sem a Chelsea-vel, sem pedig a szaúdi Al-Ahlival nem jutott egyezségre, miközben Antonio Conte vezetőedző száműzte a keretéből. A török átigazolási időszak szeptember 9-ig tart, ám a Galatasaray nem várna eddig, mert Mauro Icardi sérülés miatt hetekre kidőlt. NÉPSZAVA

Klasszifikáció életre-halálra

BESOROLÁS A parasportágakban a versenyzőket sérültségüktől függően sorolják be különböző kategóriákba. Sok esetben nem egyértelmű, ki hova tartozik, a kategorizálás döntően befolyásolhatja az érintett sportoló eredményességét.

BERNAU PÉTER

Azokban a parasportágakban, melyekben több sérültségi kategóriában versenyeznek egymással a sportolók, az első nemzetközi verseny előtt mindenkinek át kell esnie a klasszifikációnak nevezett vizsgálaton, ahol kap egy sérültségi kategóriát. Ennek hiányában semmilyen nemzetközi versenyen nem lehet részt venni. A versenyzőket az objektivitás érdekében több orvos vizsgálja meg különböző országokból, a sportoló hazáját senki sem képviseli ebben a bizottságban. Ilyenkor az orvosi igazolások mellett megnézik a versenyzőt sportolás közben is, ezután állapítják meg, hogy milyen kategóriába kap besorolást.

Úszásban 14 sérültségi kategória létezik, minél magasabb számot kap valaki, annál enyhébb a sérülése. Az első 10 kategóriában a testi fogyatékosság mértéke alapján osztják be a versenyzőket, a szám előtti betűk azt jelzik, hogy melyik úszásnemre vonatkozik a kategorizálás. Az S betű érvényes a hát-, pillangó- és gyorsúszásra, az SB a mellúszásra, az SM pedig a vegyes úszásra. A 11-13 sérültségi kategóriában a látássérült úszók mérik össze tudásukat a sérültség mértékétől függően, míg S14-ben az értelmi sérültek versenyeznek egymással.

A kerekesszékes vívóknál a paralimpián A és B kategóriában versenyeznek a résztvevők. Az esetek körülbelül 95 százalékára érvényes az a szabály, hogy aki a hétköznapi életben kerekesszék nélkül is képes közlekedni, az A kategóriába kerül, a kizárólag kerekesszékben élők kapnak B kategóriás besorolást. A világkupaversenyeken versenyeznek C kategóriás vívók is, akik nemcsak kerekesszékesek, hanem ezen kívül izomsorvadásos betegséggel is küzdenek.

Az asztaliteniszezőknél 1–5 közé sorolják be a kerekesszékben ülőket, attól függően, hogy a felsőtestüket milyen mértékben tudják mozgatni, 6-tól 10-ig versenyeznek az állló versenyzők. A 11-es kategóriába kerülnek az értelmi sérültek, utóbbi kategória rengeteg vitát szokott kiváltani. Az itt versenyzőknél az agy idegpályája sérült, de ennek mértéke és helye meghatározza, hogy melyik részképesség nem működik kifogástalanul. Van olyan sportoló, aki minden héten kíséret nélkül el tud utazni külföldi klubjához csapatbajnoki mérkőzéseket játszani, majd hazatér, de nagyon nehezen beszél, az IQ-szintje az átlagnál sokkal alacsonyabb. Más nyomdakész nyilatkozatokat ad, de segítség nélkül nem tudja megjegyezni egy sportcsarnokon belül, hogy hol van például az öltöző és a mosdó.

A cselgáncsozóknál nincsenek különböző kategóriák, itt kizárólag látássérültek versenyeznek egymással.

Atlétikában versenyszámonként különböző a sérültségi kategóriák száma, a háttérben óriási harc folyik azért is, hogy melyik kategória kerüljön be a paralimpiai programba.

A rengeteg sérültségi kategória az oka annak, hogy több paralimpiai sportágban kategóriánként csak nyolcan vehetnek részt a játékokon, itt már egy győzelem is érmet jelenthet, azonban ezekben a sportágakban a kvalifikáció két évig tart, és csak azok jutnak el a paralimpiára, akik ebben az időszakban a világkupaversenyeken és a kontinensviadalokon is folyamatosan a legjobbak között végeznek.

Illés Fanni ezüstérmes

A címvédő Illés Fanni második lett az SB4-es kategória 100 méteres mellúszószámában. A magyar csapat világ- és kétszeres Európa-bajnok zászlóvivője mindössze négy századdal lemaradva lett második az olasz Giulia Ghiretti mögött. Korábban a triatlonos Mocsári Bence az ötödik helyen végezett a PTS5-ös kategóriában.

Kategorizációs harc

Mivel a parasportban is egyre több a pénz, a riválisok folyamatosan figyelik egymást, és jelentik a nemzetközi sportági szövetségeknek, ha valaki szerintük nem a megfelelő sérültségi kategóriában versenyez.

Kellő számú tiltakozó esetén el lehet rendelni a klasszifikáció felülvizsgálatát, erre egy éven belül egyszer van lehetőség. A sportoló is kérheti a kategorizálása felülvizsgálatát, ha úgy érzi, hogy nem a megfelelő kategóriába sorolták be.

Illés Fanni – aki alsóvégtag-hiánnyal és összenőtt ujjakkal született – immár ötödik paralimpiáján szerepelt

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

Kizárták a bronzérmes paraevezőst

Kizárták és a bronzérmét is elvették Giacomo Perini paraevezőstől, mivel kommunikációra alkalmas eszközt használt a verseny alatt. A 28 éves olasz paraevezős szerint figyelmetlenségből maradhatott a hajóban a mobiltelefonja, állítása szerint nem használta.

Az Olasz Evezős Szövetség fellebbezett, ezt azonban elutasították, így a szervezet a nemzetközi szövetség végrehajtó bizottságához fordul.

FOTÓ: PROFIMEDIA

Nagy alma

LEÜTÉSEK

Hegyi Iván

A női tenisznek megvan a maga bája. Félreértések elkerülése végett: nem arra gondolok, amire a javíthatatlan pernahajderek.

Coco Gauff címvédőként állt ki a 13. helyen kiemelt Emma Navarro ellen a szó szerint amerikai bajnoki mérkőzésen. Ehhez képest 60 ki nem kényszerített rontással és 19 kettős hibával döbbentette meg önmagát és a publikumot.

Tizenkilenc kettős hiba az 38-as hiba. Egy kezdő üt ennyit, ha rossz napja van. A 60 ki nem kényszerített meg alighanem világcsúcs.

Azt lehetne hinni: Navarro, a legintelligensebben játszó női teniszezők egyike simán kihasználta, hogy vetélytársa nem ellene, hanem önmaga ellen játszott. De nem így történt. Amikor 6:3, 4:3-ra vezetett, kettős hibával vesztette el saját adogatását, és a következő három gémben ugyanúgy szerteszét ütötte a labdákat, ahogyan Gauff addig.

Könnyű 2:0 helyett lett 1:1.

Ám Navarro egyszerűen nem veszthetett, mert riválisa a döntő szettben teljességgel összeomlott. Három olyan játék is volt, amelyben egymás után három kettős hibát produkált. Ellenfelének konkrétan semmit nem kellett tennie, és sorra nyerte a pontokat. Ennél kényelmesebb nincs: szerva – háló, semmi-tizenöt; szerva – out, semmi-harminc; szerva – nagyvilág, semmi-negyven...

A 23 éves Navarro gyakorlatilag végignézte, amint Coco elintézte Gauffot. Ezzel Wimbledon után a US Openen is a legjobb nyolc közé került, és a pályán és azon kívül egyaránt magas IQ-jával még messzebbre is juthat. Szurkolok neki, mert a szívemből beszélt, amikor kijelentette: „Nem szentelek túl sok figyelmet a közösségi médiának."

A negyeddöntőben egy másik New York-ival találkozik, mivel a spanyol Paula Badosa szintén az Egyesült Államok legsűrűbben lakott emblematikus városában született.

A találkozó remélhetőleg nem lesz olyan, mint az amerikai nyolcaddöntő: nagy alma.

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

KÁRPITTISZTÍTÁS, 06-30/448-6304.

ANGOL, francia, spanyol, portugál nyelvtanítást vállalok egyéneknek és kisebb csoportoknak is. Nyelvvizsgára felkészítést vállalok. Akár vidéken is. 06-20/595-9103.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Elhunyt a legendás fehérorosz birkózó

Nyolcvanhét éves korában elhunyt minden idők egyik legkiválóbb szabadfogású birkózója, a fehérorosz Alekszandr Medvegy, aki szovjet színekben három olimpián is aranyérmet szerzett. MTI

Az NB I élére ugrott a hibátlan Ferencváros

A címvédő Ferencváros házigazdaként 2-1-re legyőzte az újonc Nyíregyházát a labdarúgó NB I 6. fordulójának vasárnapi zárómérkőzésén. A zöld-fehérek négy találkozóval a hátuk mögött százszázalékosak, ezzel pedig a tabella élére ugrottak. Szintén a zöld-fehérekkel kapcsolatos hír, hogy az Európa-liga főtábláján a Dinamo Kijev az Ukrajnában zajló háború miatt november 7-én Hamburgban fogadja a Ferencvárost. NÉPSZAVA

Kylian Mbappé kétszer is betalált a Betis ellen

Kylian Mbappé megszerezte első, majd második gólját a spanyol labdarúgó-bajnokságban, csapata, a Real Madrid pedig 2-0-ra győzött a vendég Real Betis ellen a negyedik forduló vasárnap esti zárómérkőzésén. MTI

Bajor legendává vált Müller

PÁLYAFUTÁS A 34 esztendős támadó 710. tétmérkőzését játszotta a Freiburg ellen a Bayern München labdarúgócsapatában, ezzel klubrekorder lett a rekordbajnoknál.

KOROM MILÁN

Thomas Müller, a Bayern München 34 esztendős támadója újabb klubrekordot döntött meg azzal, hogy vasárnap 710. tétmérkőzésén lépett pályára a csapat színeiben. A 131-szeres német válogatott futballista – aki mindezt ezt egy gyönyörű góllal ünnepelte meg a Freiburg ellen – a legendás Sepp Maiert hagyta le, aki 473 bajnokin és összességében 709 mérkőzésen védte a bajorok kapuját.

A 2000 óta a bajorokat szolgáló futballista 2008-ban debütált a német rekordbajnoknál, amely azóta 820 küzdelmes mérkőzést vívott, Müller tehát az összecsapások 87 százalékán játéklehetőséget kapott. A támadósorban több poszton bevetető futballista a Bundesligában 475 mérkőzést tudhat maga mögött, ezzel ugyancsak megelőzte Maiert (473). A német élvonalban kevesek kaptak több lehetőséget nála, csak Klaus Fichtel (Schalke, 477 mérkőzés), Michael Lameck (Bochum, 518), Manfred Kaltz (Hamburg, 581) és Charly Körbel (Frankfurt, 602) játszott több mecscset egyetlen klubban.

1025 meccsnél jár klubszinten Cristiano Ronaldo

FOTÓ: AFP/TOM WELLER/DPA

Jó az öreg a háznál – gondolhatják Münchenben, ugyanis Müller cseréként beállva látványos találatot szerzett a hét végi bajnokin

Müller ez idáig egyetlen csapatban lépett pályára, ami napjainkban ha nem is egyedülálló, de mindenképp kiemelkedő. Olyan világsztárok sorakoznak még Müller előtt, mint Ryan Giggs (963), Paolo Maldini (902), Francesco Totti (786), Franco Baresi (719) vagy Paul Scholes (718).

Az angol válogatott legendás kapusa, Peter Shilton pályafutása során 1249 tétmérkőzésen lépett pályára, igaz, a 125 válogatottságig jutó hálóőr majd tucatnyi klubban megfordult. A jelenleg is aktív futballistáknál kiemelendő a hatszoros Aranylabdás Cristiano Ronaldo, aki már ezer mérkőzés felett jár klubszinten.

Ő azonban aktív évei során nemcsak az országokat váltogatta, pályafutása végéhez közeledvén kontinenst is cserélt. Nem úgy a CSZKA Moszkva legendája, a 38 éves Igor Akinfejev, aki 774 összecsapásnál jár a klub színeiben. A rutinos hálóőr ráadásul a jelenleg is zajló idényben hét mérkőzésen négyszer megúszta kapott gól nélkül.

Itumeleng Khune pedig 12 évesen került a dél-afrikai Kaizer Chiefs kötelékébe, és 2004 óta véd a felnőttcsapatban. A 91-szeres válogatott hálóőr még legalább öt-tíz évig aktív maradna, ugyanakkor az elmúlt években már alig-alig kapott lehetőséget, s az sem erősítette a pozícióját, hogy tavaly előfordult, hogy részegen érkezett edzésre.

Ami a topligákat illeti, a spanyoloknál az Atlético Madrid 32 éves középpályája, Koke jár 700 tétmérkőzés felett, Angliában pedig Séamus Coleman 2009 óta szolgálja az Evertont. Magyarországon is akadnak olyan játékosok, akik hűségesek: a 35 esztendős Szabó János egy rövid siófoki kölcsönjátékot leszámítva mindvégig a Paks játékosa volt. A debreceni születésű, 33 éves Ferenczi János pályafutása kezdete óta a hajdúságiakat szolgálja, de a 30 éves újpesti Banai Dávid sem húzta még magára más csapat dresszét.

Max Verstappen megkongatta a vészharangot

FORMA–1 Mélypontra ért az idei szezonban a Red Bull az Olasz Nagydíjon: a vb-pontversenyben vezető Max Verstappen hatodikként, csapattársa, Sergio Pérez pedig nyolcadikként zárt. A mexikói vesszőfutása nem új keletű, a háromszoros világbajnok azonban ez idáig jobbára meg tudta zabolázni autóját.

A 26 éves holland – aki június 23. óta nyeretlen – Monzában úgy nyilatkozott, hogy jelenleg egyik vb-cím sem reális, noha egyéniben az előnye még mindig 62 pont Lando Norrisszal szemben. A Red Bull klasszisa szerint „szörnyeteget" csináltak a domináns autójukból, amelyet most viszont teljesen meg kellene változtatni, mert már sehol sem működik jól.

A holland sztár szerint nem csak a konstruktőri vb-cím forog kockán, az egyénit illetően sem bizakodó

FOTÓ: AFP/ANDREJ ISAKOVIC

Helmut Marko, az energiaitalosok tanácsadója hozzátette: eldöntötték, merre tovább az idei versenyautóval, Verstappen ugyanis rá tudott mutatni az RB20-as gyengeségére. „Csak azt kell kiderítenünk, melyik alkatrész rontotta el az autót. Ha ezt tudnánk, nem lennénk ebben a helyzetben" – magyarázta.

Miközben a Red Bull sötétben tapogatózik, a McLarennél továbbra sem tették le voksukat Norris mellett, aki számára egyre nagyobb esély mutatkozik a vb-cím megszerzésére. „Nem mondanám, hogy kifutunk az időből, de az idő lassan kezd fogyni, és én még mindig hiszem, hogy meg tudom csinálni. Amikor a bajnoki címért harcolsz, minden apróságra szükséged van, és én mindent meg fogok tenni, amit csak tudok" – nyilatkozta Monzában a brit.

A két hét múlva esedékes Azeri Nagydíjon olyan történhet meg, amire korábban nem volt példa: Kevin Magnussen eltiltás miatt szorulhat „kispadra". A 31 éves dán pilóta Olaszországban két büntetőpontot kapott, így az elmúlt 12 hónapot tekintve összegyűjtött 12-t, ami eltiltást ér.

Magnussen a versenyen Pierre Gasly autójával ütközött, a francia pilóta – csakúgy, mint Fernando Alonso – ugyanakkor a dán védelmére kelt. „Kis kerék a kerék elleni szituáció volt, remélem, valahogy visszavonják ezt, mert az határozottan igazságtalan lenne. Szívesen tanúskodom Magnussen mellett a sportfelügyelőknél" – magyarázta Gasly. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

ÉDES ÉLMÉNYEK
A DRÁVA HOTEL****-BEN
Foglaljon még ma: www.dravahotel.hu

Négycsillagos DRÁVA Hotel kiemelkedő szolgáltatásokkal
Luxus apartmanok, Romantikus Hotelszobák
Világhírű gyógyfürdő, a testet-lelket gyógyító őserő
Nyugodt, pihentető, csendes környezet
Bőséges félpanziós lakomák
Kényeztető wellness szolgáltatások
Felejthetetlen borkalandok

DRÁVA HOTEL
THERMAL RESORT ★★★★
HUNGARY HARKÁNY

Dráva Hotel Thermal Resort****
7815 Harkány, Bartók Béla u. 1. Telefon: +36 72 / 580 980
E-mail: reservation@dravahotel.hu
facebook. Dravahotel Thermal Resort Harkány**** Instagram drava_hotel

www.dravahotel.hu MICE Jobb, mint otthon!

Elpusztult Hvladimir

Norvég vizeken fogták el öt évvel ezelőtt halászok azt a belugát, amelyen hám volt és egy GoPro kamera. „Equipment of St Petersburg" – volt olvasható a szíjakon. A gyanú szerint az állat egy orosz kiképzőtelepről szökhetett el, ahol kémkedésre tanították. Tetemét az a szervezet találta meg, amely azóta nyomon követte. BBC

Rekordmeleg Ausztráliában

Az augusztus rekordmeleg volt a kontinensnyi országban, és a csúcs nem is tizedfokokkal, hanem több mint fél fokkal dőlt meg, és 3,03 fokkal volt magasabb az eddigi átlagnál. A tél sem maradt csúcs nélkül, akkor 1,48 fokkal volt melegebb a szokásosnál. GUARDIAN

Nem néznek tévét a fiatalok

Egyre kevesebb fiatalt ér el a hagyományos média, például a televízió, és kevesebb időt is töltenek a nézésével. A 2024 első negyedévét vizsgáló kutatás szerint míg az 1964 előtt születettek átlagosan napi 15 órát töltenek összesen rádiózással, tévénézéssel és internetezéssel, az 1995 után született Z generációsok csupán 9 órát. NÉPSZAVA

Gyorsabban öregszik az agyunk

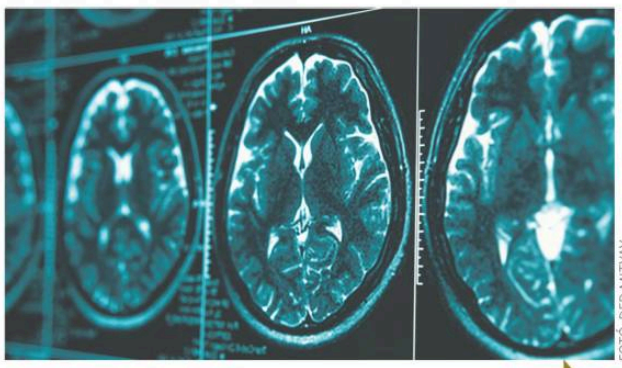

FOTÓ: DED MITYAY

Az agyunk nem csak jobb a csimpánzokénál, gyorsabban is öregszik

KÉREG Amióta az ember és a csimpánz evolúciós útjai elváltak egymástól, az ember prefrontális kérge hihetetlen mértékben megnövekedett. Ez segítette a hatékonyabb döntéshozatalt és az önkontrollt, ezzel evolúciós előnyhöz juttatta az embert, de fel is gyorsította ennek az agyi területnek az öregedését, ami megnövelte az Alzheimer-kór és a demencia kialakulásának kockázatát.

Egy friss kutatásban a kutatók csimpánzok és emberek agyáról készült MRI-felvételeket hasonlítottak össze egymással, az embereknél a leggyorsabban a frontális kéreg kezdett el öregedni, míg a csimpánzoknál az agy egy centrális része, a striatum mutatta a hanyatlás legtöbb jelét, ez felelős egyebek mellett a szokások kialakításáért és a jutalom észleléséért. A kor a legkevesebb kárt mindkét faj esetében a vizuális feldolgozásért és a motoros készségekért felelős területekben okozta. Az embereknél még egy gyorsan öregedő területet találtak, az insulát, amely az érzelmek és a testbeszéd feldolgozásában játszik szerepet, ennek a megnövekedése szintén új evolúciós fejleménynek számít. V. P.

A demencia azon a területen kezdődik agyunkban, amely a döntéshozatalért felelős.

SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
min. max.	min. max.	min. max.	min. max.	min. max.
21 35	21 35	21 33	20 32	24 32

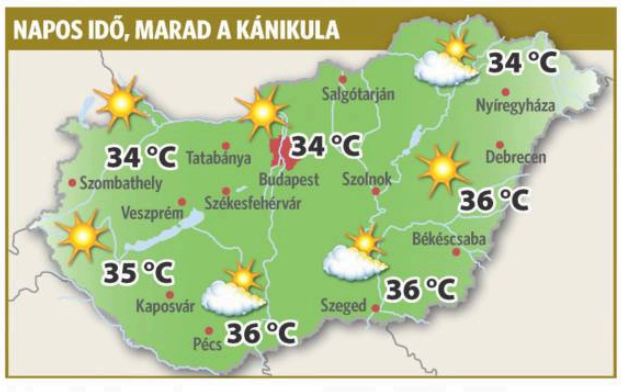

Boldog névnapot, Hilda!

A Hilda germán eredetű női név, a „hild" elemet tartalmazó nevek rövidülése. A névelem jelentése: harc.

KENÓ Szeptember 2.

7	11	14	16	18	31	33	34	38	39
58	60	61	62	63	65	74	75	76	77

Váltságdíj iskoláktól

HACKEREK Az iskolák és egyetemek továbbra is a kibertámadások fő célpontjai. Egy nemrégen kiadott jelentés szerint drámaian megnőttek a támadások elhárításának költségei.

VARGA PÉTER

A Sophos brit kiberbiztonsági termékekkel foglalkozó cég felmérése szerint az általános iskolák 63 százaléka és az egyetemek 66 százaléka vált zsarolóvírus-támadás áldozatává világszerte 2023-ban. Ez az arány kisebb, mint 2022-ban volt, de az adatok helyreállításának átlagos költsége az alsóbb oktatási intézményeknél több mint kétszeresére, 3,76 millió dollárra (1 milliárd 276 millió forint) emelkedett, míg az egyetemeknél csaknem négyszeresére, 4,02 millió dollárra. Szappanos Gábor, a cég magyarországi kutatási igazgatója elmondta, hogy több éve készítik felméréseiket az oktatási intézmények elleni kibertámadásokról, a mostani 14 országra terjedt ki globálisan, melynek eredményeként a tavalyi adatokat már az ideiekkel is összehasonlították.

Megtudtuk, hogy az iskolák azért szerepelnek a hackerek elsődleges célpontjai között, mert könnyű célpontokat keresnek a támadók, ahonnan rövid úton lehet pénzt szerezni. Az oktatási intézmények nem csak nálunk, a világon is jó célpontok, mert nincs dedikált kiberbiztonsági szakemberük, netán csapatuk, amire a költségvetésükben sincs pénz.

A felmérés egyik legriasztóbb megállapítása, hogy a támadást elszenvedő oktatási intézmények 95 százaléka arról számolt be, hogy a kiberbűnözők megpróbálták feltörni a biztonsági mentéseiket, és ezeknek a kísérleteknek több mint 70 százaléka sikeres volt. Az iskolák elleni támadások és az egyetemeken elkövetett betörések arra késztették az intézményeket, hogy tovább titkosítsák adataikat. „Ez azért van, mert a támadások legfőbb célja zsarolóprogramok telepítése és az adatok titkosítása, ezzel az intézmény működésének megbénítása. Abban az esetben, ha egy megtámadott intézmény vagy cég nem akar fizetni, megfenyegetik azzal, hogy az adatokat nyilvánossá teszik vagy egy konkurens cégnek eladják. Bár egy iskola kezel bizalmas adatokat a gyerekekről, ezeknek nincsen a piacon nagy értékük. Az iskolák azért hajlamosak fizetni, mert minél előbb helyre kell állítaniuk a működést, és mivel nincsenek szakembereik, nincsenek eszközeik arra, hogy a biztonsági mentésekből ezt órák alatt megtegyék, globálisan is azt látni, hogy inkább fizetnek" – magyarázta a szakember. Ezt a hackerek is tudják, így miközben Magyarországon a vállalatok 20 százalékát éri zsarolóvírus-támadás, az oktatási intézmények esetében 60 százalék fölötti az arány. Érdekes módon az egyetemeken – ahol IT-szakok is lehetnek – sincs kiberbiztonsági csapat.

FOTÓ: DRAZEN ZIGIC

Az iskoláknak nincs pénzük kibertámadások kivédésére, inkább fizetnek, ha baj történik

Az iskolák elleni kibertámadások több mint hetven százaléka sikeres volt.

Hazánkban nem csak az oktatási intézmények, a vállalatok többsége sem foglalkozik a támadásokkal, annak ellenére, hogy tudja, ezek léteznek – sőt lehet, hogy már át is élt ilyeneket –, mégsem költenek a megelőzésre, az okait ennek nem lehet tudni.

Biztos, hogy többet kell fizetni a zsarolásért, mint a védekezőrendszerekért, szakemberekért, de az iskolák inkább abban bíznak, hogy nem történik baj. Ha pedig történik, ma már a kiberbiztosítások egyre inkább képesek a váltságdíj összegének nagy részét, nagyjából 60 százalékát fedezni, pedig az elmúlt évben drasztikusan megnőtt ezek mértéke, iparágtól függően kettő-, három-, ötszörösére. A fizetést kriptovalutában kérik a bűnözök, így a pénz útja teljesen nyomon követhetetlen.

Biztonságosabb környezetet szeretnének

ALLERGIA Az oktatási és nevelési intézményeket egy súlyos egészségügyi kérdés megoldásában magukra hagyták – tájékoztatta lapunkat az Anafilaxiás Allergiásokért Egyesület. A köznevelési törvény ugyan 2023. szeptember 1-jétől tartalmazza, hogy a köznevelési intézményeknek biztosítaniuk kell a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet. Emlékeztettek arra, hogy 2022-ben egy ismert mogyoróallergiás gyermek az általános iskolában mogyorótartalmú ételt fogyaszthatott, ezt követően rosszul lett, és rövidesen életét vesztette. A tragikus eset kapcsán jelenleg is büntetőeljárás zajlik a gyermekre vigyázó pedagógus ellen.

FOTÓ: LIUDMYLA CHUHUNOVA

A földimogyoró anafilaxiás sokkot okozhat, ez halálos is lehet

„Az eset felkészületlenül érte az országot, teljesen ismeretlen volt az, hogy létezik az anafilaxiás allergia, amely életveszélyes lehet. Álláspontunk szerint a tragédiának két áldozata volt: a gyermek és családja, illetve a pedagógus, aki nem tudta, hogyan kell vigyáznia egy anafilaxiás allergiás gyermekre" – mondta el Janklovics Natasa, az egyesület szóvivője. Hozzátette: bár azóta történtek intézkedések, az azonban változatlan, hogy az intézmények nem kapnak iránymutatást arra, hogyan tudnak biztonságos környezetet teremteni, és milyen teendőik vannak egy anafilaxiás gyermek beiratkozása esetén. Az intézmények vezetőire és a pedagógusokra van bízva, hogy kitalálják a legjobb megoldást. Az egyesület ezért kidolgozott egy segédletet, amelyben részletesen kidolgozták az intézmények teendőit, és az anyagot eljuttatták az Oktatási Hivatalba. K. K.

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 4., szerda | 152. évfolyam, 206. szám | Ára: 560 forint

FORRÁS: ZONANEWS

Tegnap este még folyt a romok alá szorultak mentése az ukrajnai városban

Gyász és rettegés Poltaván

HÁBORÚ Lapzártánkig 51 ember halálát és több mint 235 személy sebesülését jelentették az ukrán hatóságok Poltaváról. Az ukrán városban található katonai távközlési intézetre tegnap délután az orosz hadsereg két ballisztikus rakétát lőtt ki, amelyek egy egészségügyi és egy oktatási intézményt is részben megsemmisítettek. Rengetegen szorultak a romok alá, tegnap este még folyt a mentés. Filip Pronin, Poltava régió kormányzója háromnapos gyászt rendelt el. A kijevi védelmi minisztérium nyugalomra intette és arra kérte a lakosságot, hogy csakis a hivatalos tájékoztatást figyeljék, az online térben megjelenő hamis információk ugyanis riadalmat keltettek az orosz bombázások elől eddig védett városban.

A történtek nyomán Volodimir Zelenszkij elnök újra légvédelmi rendszerek és nagy hatótávolságú eszközök mielőbbi átadását kérte Ukrajna nyugati szövetségeseitől.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

Célkeresztben a dolgozók

TERVEK Tovább szorongatja a kormány az egészségügyi alkalmazottakat; egy javaslat szerint akár háromszor annyit kellene ügyelniük, kevesebbért.

DANÓ ANNA

– Ha ez a változás megtörténik, akkor tömegesen hagyhatják el a pályát például a műtőasszisztensek, betegszállítók, laborasszisztensek. Az ő havi jövedelmükben ugyanis 50 ezer vagy akár 200 ezer forintot is jelent az ügyeleti díj, amit most az új, tervezett szabályozással elveszítenének. „Van ennek értelme? Már most munkaerőhiány van a betegellátás szinte minden pontján” – fogalmazott lapunknak Soós Adrianna, a Független Egészségügyi Szakszervezet (FESZ) elnöke.

Egy frissen nyilvánosságra került javaslat – amelyet a belügyi tárca juttatott el a Magyar Orvosi Kamarához – átírja a munkaszervezési szabályokat. A törvénymódosítási terv szerint az eddigi havi kettő helyett akár hatszor is kötelezhetőek lennének az ágazatban dolgozók ügyeletre. A többletmunka díjazását is drasztikusan visszavágnák, ami Soós Adrianna szerint azért is érthetetlen, mert most is alig lehet kiállítani az ügyeleteket. A jövőben az éjszakai műszakokban sem adhatna a jövőben magasabb ügyeleti díjat a munkáltató, mint a délutániakban.

– A beteghordók többsége ahhoz, hogy meg tudjon élni, a pihenőidejében munkát vállal. Ha még tovább szorongatják, kénytelen lesz váltani és otthagyni a betegtologatást – erről már Szabad Zoltán, a Magyar Orvosok Szakszervezete (MOSZ) korábbi elnöke beszélt a Népszavának. A Magyar Orvosi Kamara a javaslat visszavonását kéri. A tervezetről az egészségügyért felelős államtitkár, Takács Péter ma egyeztet az orvosi, a gyógyszerészi, valamint a szakdolgozói kamarával és a Cser Ágnes vezette MSZ-EDDSZ képviselőivel. A másik két nagy ágazati szakszervezetet meg sem hívták.

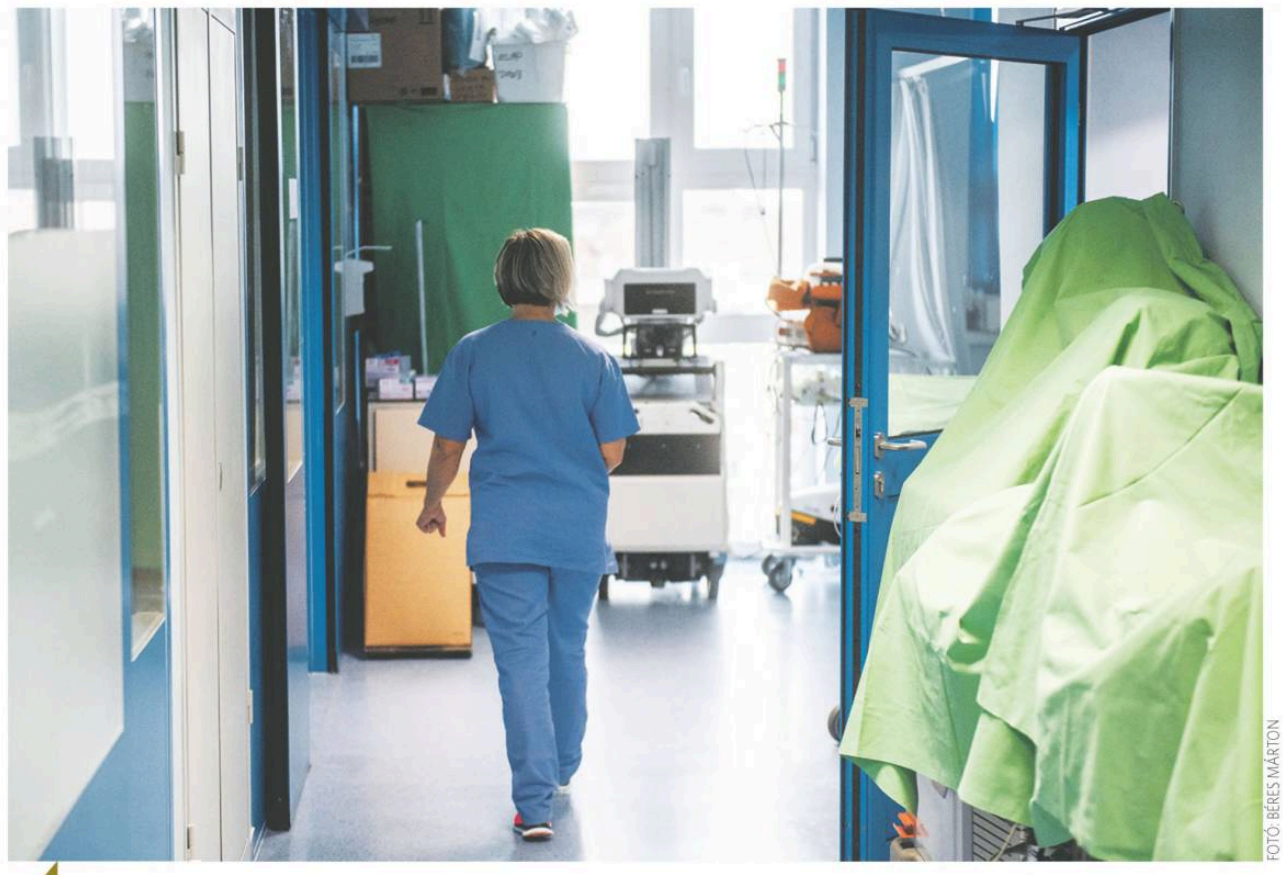

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Tömegesen hagyhatják el a pályát, ha a tárca nem áll el a tervtől

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Szégyen és büszkeség

MAGYAROK Miközben nincs magyar versenyfilm, a magyarok nap mint nap megjelennek a Velencei Filmfesztiválon, bár nem mindig pozitív előjellel. Az Oscar-díjas rendező, Asif Kapadia 2073-ban játszódó dokujátékfilmjében a 2036-os háború utáni bolygó pusztulásáért felelős diktátorok – Dutertétől Bolsonaróig, Trumptól Putyinig – tartó halmazába sorolta Orbán Viktort. Luca Guadagnino Queer című melegfilmjében viszont nem a magyar kormány homofób intézkedései, hanem a Presburger Imre által rendezett 1948-as Piros cipellők című film idéződik fel.

RÉSZLETEK A 12. OLDALON

Diktátorok bukkannak fel a filmben, köztük Orbán Viktor is.

Tönkretett életek

TILTAKOZÁS A szülők „segítség” gyanánt kaptak egy listát azokról az állami intézményekről, ahova beírathatják gyermekeiket. Volt, aki arról számolt be, hogy azt az iskolát ajánlotta neki a kormányhivatal, ahonnan korábban már egyszer elküldték sajátos nevelési igényű gyermekét, mert nem tudták neki biztosítani a szükséges fejlesztéseket. A többi között erről beszéltek lapunknak azon a budapesti demonstráción, amelyen az Iványi Gábor által vezetett MET iskoláinak megszüntetése ellen tiltakoztak. A tüntetők petíciót akartak átadni a budapesti Wesley-iskolákat bezáró Sára Botondnak, de kiderült, a főispán és hivatala elköltözött. Egy szülő úgy fogalmazott: „Szégyellje magát, aki ezt a döntést hozta! Több száz gyermek és szüleik, pedagógusaik életét tették tönkre egy pillanat alatt!” Több mint 150 gyerekről van szó.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A főispán elfelejtett szólni, hogy elköltöztek

BŐVEBBEN A 3. OLDALON

16 OLDALAS MŰSORMAGAZIN A MAI SZÁMBAN

A szünetekben tilos a mobil!

SZIGOR A pedagógusok csak a tanítási órákon engedélyezhetik a diákoknak a mobiltelefonok oktatási célú használatát, az óraközi szünetekben nem – derült ki a BM lapunknak küldött tájékoztatásából. A rendelet szerint a pedagógusok engedélyt adhatnak az eszközök használatára akár az egész tanítási évre, amit többen úgy értelmeztek, hogy a szünetekben is maguknál tarthatják vagy visszakaphatják a tanulók a mobiltelefonjaikat, például hogy az órarendjüket ellenőrizhessék. Ám a BM szerint ha a pedagógusok engedélyezik is az eszközök tanórai használatát, azokat a szünetekben továbbra is vissza kell szedni.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

FOTÓ: NÉPSZAVA

A tanári asztalon a mobilok; órán olykor elővehető, a szünetben nem

„A gyermekvédelem immár halott”

TÁRSADALOM Információnk szerint mától nem működik tovább a Baranya megyében található selylyei lakásotthon, és megszűnt egy csoport a pécsi gyermekotthonban is. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság a Népszava megkeresésére közölte: a Fülemüle Lakásotthon Sellye telephelyen ideiglenesen szünetel a feladatellátás addig, amíg a működéshez szükséges dolgozói létszámot nem tudják biztosítani. Egyébként 12 gyermek elhelyezéséről kell gondoskodniuk. Egy helyi, gyermekvédelemben dolgozó szakember lapunknak azt mondta, „a gyermekvédelem halott, azt a pár hülyét, aki még a hátán viszi ezt a hullát azért, hogy legalább méltóképpen lehessen eltemetni, lenézik és alázzák, ahol lehet”.

12 gyerek elhelyezéséről kellene gondoskodni.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

AJÁNLÓ

Nincs turista

Izrael történelme során még soha nem vívott ennyire elnyúló háborút. Szinte alig van már turista. Kollégánk Tel-Avivból számol be az ország állapotáról. 2. oldal

Könnyű szabadulás

Nem kockáztatják a visszatérést az embercsempész bandák elítélt, majd elengedett „sofőrjei”, az új csempészek pedig egyre gyorsabban vallanak, hogy mielőbb szabadulhassanak – mondták lapunknak ügyvédek. 5. oldal

Karsai folytatja

Véget ért a harc a saját ügyében, de a gyógyíthatatlan beteg alkotmányjogász folytatja a küzdelmet betegtársai és a mi érdekünkben. 13. oldal

Szentföldi anziksz

LEMINŐSÍTÉS Izrael történelme során még soha nem vívott ennyire elnyúló háborút. A 11. hónapja tartó gázai konfliktus komoly gondokat okoz a Közel-Kelet vezető gazdaságának.

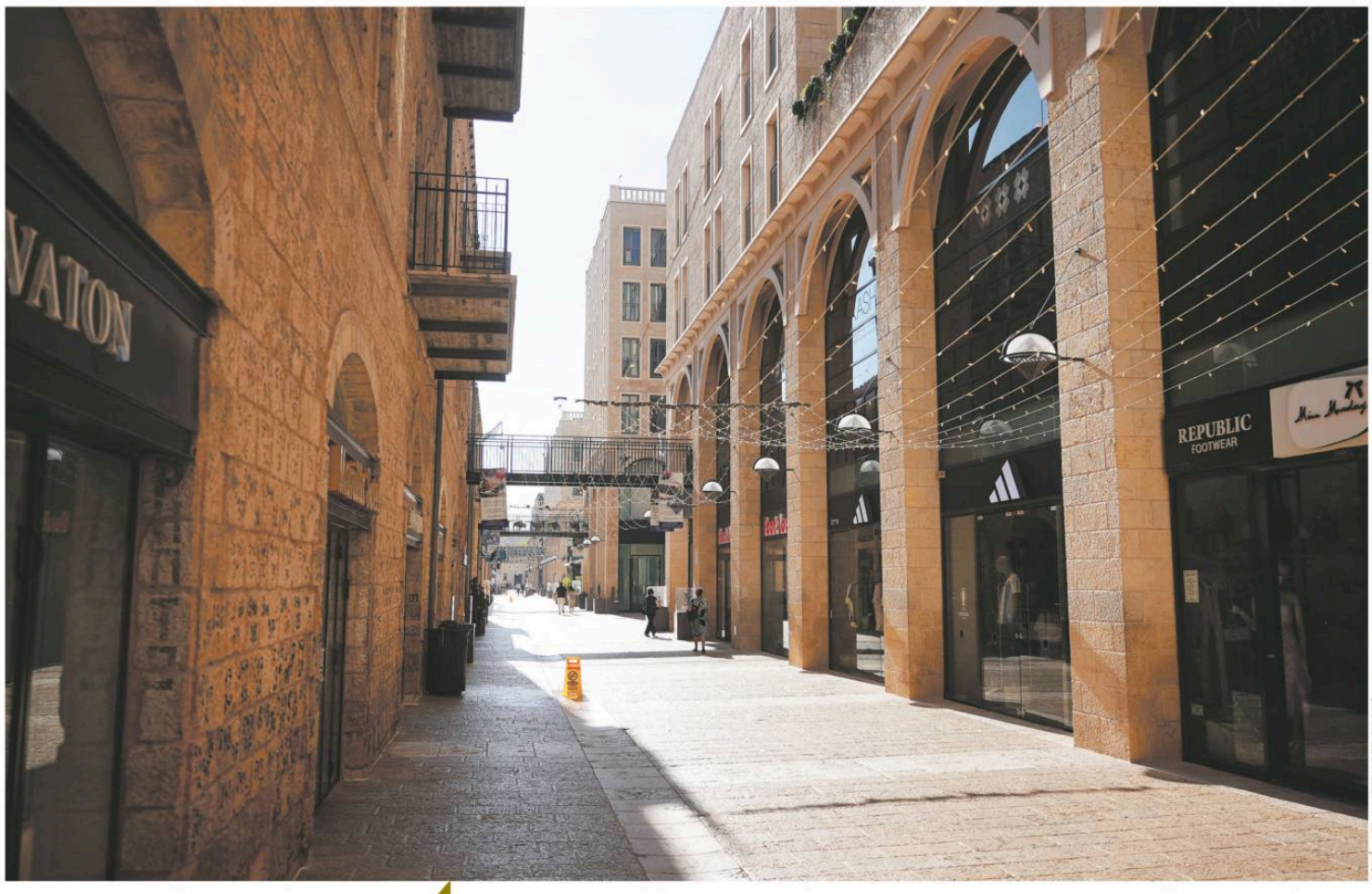

FOTÓ: AFP/AMEER ABED RABBO

Jeruzsálem óvárosának máskor zsúfolásig telt bazársora is üresen kong. Az idegenforgalom visszaesését az ország GDP-je és vállalkozói egyaránt megérzik

BONTA MIKLÓS
TEL-AVIV

Ha valaki megérkezik Izrael jószerével egyetlen határállomására, a tel-avivi Ben Gurion nemzetközi repülőtérre, alaposan meglepődhet. Nemcsak azért, mert számos légitársaság, köztük az amerikai United és a Delta vagy az Európában második Lufthansa egyelőre elkerüli az izraeli nagyvárost, hanem azért is, mert a versenytársak gépein is alig-alig található külföldi utas. Az útlevél-ellenőrzés többtucatnyi ablakánál a tisztviselők tétlenül unatkoznak, hiszen a napi csúcsidő ellenére, méghozzá főszezonban, mindössze egyetlen külföldi utast léptetnek be az országba a hatalmas fogadóteremben. A saját háborújuk miatt teljesen hiányoznak az orosz és ukrán keresztény ortodoxok Jeruzsálembe, Názáretbe, Betlehembe igyekvő ezrei is. A turisták óvatossá váltak, nem tartják biztonságosnak a Szentföldre most ellátogatni. Ugyanakkor az izraeliek fokozatosan felveszik régi világjáró szokásaikat, amelyből jut Magyarországnak is.

A pangás Izraelben elsősorban a turizmus-vendéglátásban érdekelt vállalkozásokat érinti, nagyon érzékenyen, beleértve a máskor virágzó régiségpiacot is. Az idegenvezetők jó része is kénytelen szüneteltetni a tevékenységét. A jeruzsálemi Óváros külföldiek által kedvelt bazársora is kong az ürességtől, a boltosok többsége már hónapokkal ezelőtt lehúzta a redőnyt.

Az idegenforgalom Izrael gazdasági életében jelentős, bár nem a legjelentősebb nemzetgazdasági ágazat, visszaesését az ország GDP-je is megérzi. A szektor működtetésében fontos szerepet játszó kis- és közepes vállalkozások tízezrei nehéz hónapokat élnek át. Izrael 1948 óta írt történelme során még soha nem volt ilyen hosszúságúra elnyúló háború, amely az idegenforgalomból élőknek már a létét fenyegeti, egyre többen mennek csődbe. Bár az izraeliek általában a magyarországinál jóval nagyobb tartalékkal rendelkeznek, ugyanakkor az az általános vélekedés, hogy ha a Hamász terroristái ellen a Gázai övezetben, illetve a Libanonból támadó Hezbollahhal szemben vívott háború az év végénél vagy legfeljebb még egy fél évnél tovább is eltart, akkor már a vállalkozói szféra tekintélyes részének likviditási gondjai lehetnek. Akkorra már a luxushotelek sem tudják elviselni a módosabb vendégek hiányát. Mérvadó közgazdászok szerint a mostani gondok már súlyosabbak, mint amilyenek a koronavírus-járvány időszakában voltak.

Azonban számos hotel nem mindennapi „mentőkötelet” kapott a kormánytól. Előbb – tavaly október 7-ét követően – Izraelnek a Gázai övezet szomszédságában élő lakóit helyezték el a szállodákban, majd a Hezbollah támadásainak állandósulása miatt a libanoni határ mentén élő evakuáltakat is. Délen, Szderot városának környékén, ahol a Hamász leírhatatlan kegyetlenségű vérengzéseket hajtott végre október 7-én, a Szimchát Tóra ünnepén, amely egyidejűleg a jom kippuri háború 50. évfordulója is volt, az ottani kibucok életben maradt lakóinak már lehetőségük lenne arra, hogy visszaköltözzenek egykori otthonaikba. De ez nem gyakori, mert a tragikus események helyszínének gyászos emléke és az alkalmanként még ma is megjelenő – bár az esetek többségében az izraeli hadsereg által megsemmisített – gázai rakéták még nem teszik lakhatásra alkalmassá a környéket.

FOTÓ: AFP/GIL COHEN-MAGEN

A Ben Gurion reptéren nincs sok dolguk a határőröknek. Nem ritka jelenség, hogy főszezonban, csúcsidőben egyetlen utast kell beléptetniük

Bár Benjamin Netanjahu miniszterelnök a gazdaság egyre súlyosbodó gondjait csak átmenetinek tartja, a nemzetközi hitelminősítők azonban óvatosságra intenek az ország jövőjét illetően. Előbb a Moody’s, majd a Fitch is A pluszról A-ra rontotta Izrael osztályzatát. Ez ugyan még mindig a legkedvezőbb adósok élcsoportjában tartja az országot – hazánk ennél rosszabb, BBB osztályzatú –, de még ez is befektetésre ajánlott. Izrael számára azonban a gyengébb minősítés azzal jár, hogy a nemzetközi hitelpiacokon felvett kölcsöneik drágábbak lesznek, mint a korábbiak. Ami viszont a megnövekedett háborús és biztonsági kiadások miatt jelentős tehertétel lehet.

A hitelminősítők figyelmeztetnek az ország jövőjét is veszélyeztető fejleményekre.

Közvetlenül érinti az izraeli gazdaságot az is, hogy az Ázsiából érkező hosszú járatú hajók egy része elkerüli kikötőiket, Haifát, Eilatot és Asdódot. A hajóstársaságok a jemeni huszi lázadók vörös-tengeri támadásaitól tartanak. Az elsősorban Ázsiából érkező, főként japán és dél-koreai autókat Eilat kikötőjében szárazföldi trélerekre rakták, amelyek az országot átszelve közúton szállították a járműveket, ezeket azután Izrael ma már legnagyobb földközi-tengeri kikötőjében rakták ismét hajóra. Az út lerövidítésével (nem kellett az Arab-félszigetet megkerülnie az árunak) jelentős időt megtakarítottak. A háborús események miatt a 2023-as első fél évhez képest 16 százalékkal esett vissza a teljes Izraelt érintő hajóforgalom, s a második fél év, amelyben már alaposan benne járunk, még rosszabb számokkal kecsegtet.

A 38 tagot tömörítő Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) becslése szerint a tagállamok közül a korábbiakhoz képest a legnagyobb mértékben Izraelben lassult le a gazdaság növekedése. Jóslatuk szerint az idén a GDP 3 százalékkal növekedhet a zsidó államban. A Bank of Israel becslése ennél sokkal pesszimistább, ők mindössze 1,5 százalékra számítanak. Ugyanakkor mindkét előrejelzés azt feltételezi, hogy a háború az idén véget ér. Ez azonban igen kérdéses. Bár a korántsem egységes Netanjahu-kormányon belüli viták mindennaposak, de mérvadó képviselőik a harcok teljes befejezésére egyaránt csak 2025-ben számítanak.

Rossz állapotban a költségvetés

A gazdasági növekedés mértékének visszaesése azért is aggasztó Izrael számára, mert a 2008–09-es gazdasági világválságot is úgy vészelték át, hogy a GDP mutatója mindvégig pozitív volt. Bár sajátos módon a felfokozott ütemben termelő hadiipar teljesítménye is növeli a GDP-t, ám a háború okozta katonai, infrastruktúra-beli veszteségeket még ez sem tudja kompenzálni. Az állami lakásépítés továbbra is erőltetett ütemben folyik, ennek része az az 5000-et meghaladó számú lakás, amelyet nemrégen hagyott jóvá az izraeli kormány a Ciszjordániában élő telepesek számára.

A háború alaposan megviseli a költségvetést is. A pénzügyi tárca becslései szerint a GDP-arányos hiány az idén elérheti a 8 százalékot. (Tavaly csak 4 százalékos volt.) Ez pedig előrevetíti a gazdasági megszorítási kényszer árnyékát. Bezalel Szmotrich pénzügyminiszter most alaposan törheti a fejét, hogy ebben a nehéz helyzetben mit is tegyen. A szélsőjobboldali, rasszista politikus fenntartások nélkül háborúpárti, ugyanakkor például az ultraortodox intézmények bővítésének feltétlen híve, s ebbéli meggyőződését egyáltalán nem zavarja a költségvetés sanyarú állapota.

Az inflációt Izraelben mindig az előző hónaphoz viszonyítják. Ha évesítetten nézzük, a hadigazdálkodás miatt most 5,8 százalékos a pénzromlás üteme. A bérek ezzel igyekeznek lépést tartani. Az élelmiszerek egy év alatt 4,7 százalékkal drágultak a statisztikusok legfrissebb adatai szerint.

A munkanélküliség adatai nemzetközi mércével mérve nem aggasztóak. Most 3,4, egy esztendeje 3,6 százalék volt az állástalanok aránya. Ám ehhez hozzá kell számolni azokat a tartalékosokat, akik most katonai szolgálatot teljesítenek, velük együtt 4,8 százalékos a mutató. Ráadásul utánuk meg kell fizetnie az államnak a zsoldjuk és a munkabérük különbségét, ami ugyancsak a költségvetést terheli.

Dögcédulanyakláncok és farzsebből kikandikáló pisztolyok

Az izraeli lakosság egyébként a háború és a béke tekintetében korántsem egységes. A terrorizmussal szembeni veszélyérzet (korántsem félelem!) nagy úr. A helyzetet nem ismerők számára megdöbbentő látvány, hogy azok a – minden korosztálybeli – nők, akik korábban katonai szolgálatot teljesítettek, a szokásos nyaklánc helyett, feltűnően, a ruhájuk felett viselik a katonai szlengből származó elnevezésű dögcédulájukat. Ami nem más, mint egy rozsdamentes acélból készült lemez, amelybe belegravírozzák a katonai szolgálatot teljesítő legfontosabb személyi adatait, beleértve a vércsoportját is. Akik most ezt az „ékszert” elővették fiókjaikból, ország-világ előtt kívánják bizonyítani, hogy védték hazájukat, s szolidaritást vállalnak a mai küzdőkkel. Ilyen jelkép a sárga szalag is, amely a Hamász fogságában lévő túszok sorsával való azonosulást jelképezi. Lépten-nyomon lehet találkozni a kis- és nagyvárosok parkjaiban az elrabolt és terroristák fogságában tartott túszok képeivel, sok helyütt cipőjük, használati tárgyaik s a kisgyermekek játékai is ott vannak.

Aligha kell mondani, hogy a közgazdászok békepártiak. Jogosítványuk nem egy hosszan elhúzódó háború finanszírozására szól. A Netanjahu-kormány szerint az ország biztonsági érdekei pillanatnyilag a háború folytatását követelik meg. Izrael mindenkori kormányának elsődleges célja a biztonság szolgálata, de a megoldási módok kapcsán korántsem egységes az egyes politikai csoportok álláspontja.

Az ország élete csaknem egészében látszólag a rendes mederben folyik. De intő jel, hogy a tartalékosok a civil életben is magukkal viszik lőfegyvereiket. A zsinagógákban a férfiak egy részének a farzsebéből kikandikálnak a pisztolyok.

„Gyerekek életét tették tönkre”

LAKAT Tüntetők akartak petíciót átadni a budapesti Wesley-iskolákat bezárató Sára Botondnak, de a főispán és hivatala elköltözött. Több mint 150 gyermek oktatása megoldatlan.

JUHÁSZ DÁNIEL

– Már a tanévnyitóra készültünk, amikor megállt a házunk előtt egy autó. A kezembe nyomtak egy levelet, hogy a gyermekeim számára állandóságot jelentő intézményt törölték a nyilvántartásból arra hivatkozva, hogy ott nincsenek biztonságban. Nincsenek biztonságban a pedagógusaik nevelő, féltő, óvó kezei között, akik évek alatt tanulták meg a velük való kommunikációt, a nevelésüket, fejlesztésüket – mesélte Staudt Eszter, akinek gyermekei – köztük a 11 éves Attila, akinek autistaként különös odafigyelésre, speciális nevelésre-oktatásra van szüksége – a szegedi Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium tanulói voltak. Egészen addig, amíg a helyi kormányhivatal úgy nem döntött, hogy pár nappal a tanévkezdés előtt, a budapesti Wesley-iskolákhoz hasonlóan, adótartozások miatt visszavonja a szegedi intézmény működési engedélyét, olyan tartozások miatt, amelyek azért halmozódtak föl, mert a kormány évek óta nem fizeti ki az iskolákat fenntartó Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek (MET) járó támogatásokat.

Staudt Eszter kedd délelőtt Budapestre utazott gyermekeivel, hogy részt vegyenek az Iványi Gábor által vezetett MET iskoláinak megszüntetése ellen tiltakozó demonstráción. Az intézményekbe javarészt szegény sorsú, sajátos nevelési igényű gyerekek jártak. A Fővárosi Kormányhivatal Váci utcai épülete előtt kisebb tömeg gyűlt össze, amikor szülők és az iskolák képviselői petíciót kíséreltek meg átadni Sára Botond főispánnak. Itt derült ki, hogy a kormányhivatal elköltözött a Váci utcából, csak „elfelejtették” átírni a címet.

> Van olyan iskola, ahol az intézményvezetés a szülőktől tudta meg, hogy fogadni kell a sajátos nevelési igényű gyerekeket.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tiltakozók vonulnak a fővárosban a MET iskoláinak bezárása után

A szegedi édesanya a demonstráción azt is elmondta, a szülők „segítség” gyanánt kaptak egy listát azokról az állami intézményekről, ahova beírathatják gyermekeiket. – Nagy nehezen beírattam a gyerekeket egy iskolába, ahol a legjobb szándékú pedagógusokkal találkoztam, de közülük senki nem tanult a sajátos nevelési igényű gyerekek oktatásához szükséges speciális módszertanokat, mert idáig ez nem volt feladatuk. Őket is csak kötelezték, hogy oldják meg, nem volt idejük a felkészülésre, senki nem kérdezte meg őket, tudják-e vállalni ezt a feladatot. Van olyan iskola, ahol az intézményvezetés a szülőktől tudta meg, hogy fogadni kell ezeket a gyerekeket – mondta Staudt Eszter. Sok olyan gyerek van egyébként, akit még nem tudtak beíratni sehova.

Iványi Gábor elmondta, fontolóra vette, feljelenti Pintér Sándor belügyminisztert és Sára Botond főispánt. Utóbbinak egy kérdést is megüzent: „Ha Jézus főispán lenne, akkor mit csinálna?” A tüntetésen Palugyai Sára színésznő olvasott fel további üzeneteket érintett szülőktől. „Tisztelettel kérdezem, ezen hiánypótló intézmények bezárásával hogy gondolták, hogy az omladozó oktatási rendszerünk több mint száz autista és egyéb különleges bánásmódot igénylő gyereket fel tud venni? Hova?” – írta az egyik érintett. Egy másik szülő úgy fogalmazott: „Szégyellje magát, aki ezt a döntést hozta! Több száz gyermek és szüleik, pedagógusaik életét tették tönkre egy pillanat alatt!”. Volt, aki arról számolt be, azt az iskolát ajánlotta neki a kormányhivatal, ahonnan már egyszer elküldték sajátos nevelési igényű gyermekét, mert nem tudták neki biztosítani a szükséges fejlesztéseket.

– A működési engedélyünket visszavonták, de az iskola kapui nyitva állnak, továbbra is vállaljuk a gyerekek felügyeletét – erről Iványi Júlia, a Wesley János MÁV-Telepi Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium vezetője beszélt a Népszavának. Elmondta, több mint 150 gyermek elhelyezését nem sikerült megoldani (ez a budapesti intézményre vonatkozik). Emlékeztetett: múlt pénteken azonnali jogvédelmet kértek, mert a kormányhivatalok döntése szerintük több ponton is jogsértő. Azt nem tudja, meddig tarthat az eljárás, de tudomása szerint 15 napon belül választ kellene kapniuk.

BM: a szünetekben tilos a mobil

SZIGOR A pedagógusok csak a tanítási órákon engedélyezhetik a diákoknak a mobiltelefonok és más digitális eszközök oktatási célú használatát, az óraközi szünetekben nem – derült ki a Belügyminisztérium (BM) lapunknak küldött tájékoztatásából. A köznevelésért is felelős tárcát azért kerestük meg, mert a korlátozásról szóló rendelet szerint a pedagógusok, igazgatók engedélyt adhatnak az eszközök használatára akár az egész tanítási évre vonatkozóan, ám mivel a tanítási évbe nemcsak a tanórák, hanem a szünetek (tanórák közötti, tízórai, ebédszünet) is beletartoznak, több intézményben ezt úgy értelmezték, hogy erre az időre is maguknál tarthatják vagy visszakaphatják a tanulók a mobiltelefonjaikat, például hogy az órarendjüket ellenőrizhessék az iskolai tanulmányi rendszerben, a KRÉTA-ban.

A BM szerint ez nem így van: ha a pedagógusok engedélyezik is az eszközök tanórai használatát, azokat a szünetekben továbbra is vissza kell szedni és elzárva kell tárolni a diákok elől. „A végrehajtás tekintetében az iskolák jelentős mozgásteret kaptak, amely azonban arra nem terjed ki, hogy a kormányrendeletben foglaltakat ne hajtsák végre” – írták. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete az egész korlátozást elhibázottnak tartja, de szerintük az különösen életszerűtlen, hogy naponta többször kelljen begyűjteni, kiadni az okostelefonokat, laptopokat, táblagépeket.

Az sem volt egyértelmű – erre a rendelet egyáltalán nem tért ki – kinek kell felelősséget vállalnia a leadott eszközökért. Lapunknak egy pedagógus nemrég azt mondta, tanévkezdés előtt értesítették a szülőket, hogy sem a pedagógusok, sem az iskola nem tud felelősséget vállalni, ha például egy okostelefon megsérül vagy eltűnik. Ám Maruzsa Zoltán köznevelési államtitkár azt nyilatkozta az InfoRádióban: az intézményeknek kell felelősséget vállalniuk az átvett eszközökért. Mindemellett kedden jelent meg az a rendelet, amely előírja, hogy a pedagógusok is csak oktatási célokra használhatják mobiltelefonjaikat a tanítási napokon.

J. D.

A gyermekvédelem halott

NEVELÉS Információnk szerint mától nem működik tovább a Baranya megyében található Selylyei lakásotthon, és megszűnt egy csoport a pécsi gyermekotthonban is. Egy helyi, gyermekvédelemben dolgozó szakember lapunkkal azt is közölte: még a nyáron beadta a felmondását a baranyai Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatoknál három gyermekvédelmi gyám, egy pszichológus és a szakértői bizottság vezetője, aki az elhelyezési szolgálatot is vezette. „Akkora a szakemberhiány, hogy majdnem felvettek egy költségvetési csalás miatt elítélt, korábbi jegyzőt gyámnak” – fogalmazott.

Arra a kérdésünkre, hogy ennek a távozási hullámnak van-e köze a kormány által előírt, kifogástalan életvitelt ellenőrző adatlapnak, azt mondta, a gyámok esetében ez kizárható, ők nem tartoznak a vizsgálati körbe, a sellyei otthonból pedig korábban szinte mindenki távozott, összesen ketten maradtak. „Másoknál a megalázó vizsgálatok mellett a toxikus, bántalmazó, inkompetens közeg, a megbecsültség teljes hiánya, a túlterheltség, a távoli gondozási helyek, a perspektíva nélküliség, és a bérfeszültség az indok.”

Úgy fogalmazott: „a gyermekvédelem halott, azt a pár hülyét, aki még a hátán viszi ezt a hullát azért, hogy legalább méltóképpen lehessen eltemetni, lenézik és alázzák, ahol lehet.”

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság megkeresésünkre közölte: az említett munkakörben dolgozó kollégák nem a Gyermekvédelmi Központ Baranya Vármegye intézményének dolgozói. A Fülemüle Lakásotthon Sellye telephelyen ideiglenesen szünetel a feladatellátás, addig, amíg a működéshez szükséges dolgozói létszámot nem tudják biztosítani. 12 gyermek elhelyezéséről kell gondoskodniuk, akiket a Gyermekvédelmi Központ Baranya Vármegye intézményhálózatában működő lakás- és gyermekotthonokban helyeznének el. A távozó dolgozók nem indokolták a felmondás okát, de egy alkalmazottnak a kifogástalan életvitel vizsgálattal kapcsolatos adatlap leadásának hiánya miatt szűnt meg a jogviszonya. Az intézményekben 20 üres álláshely van, ezeket folyamatosan hirdetik.

Fülöp Attila Facebookján nincs gond

A gyermekvédelemért is felelős gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár, Fülöp Attila oldalán a problémákról nincs szó. Kiderül viszont, hogy 15 gyermekvédelemben élő, „nehéz sorsú”, fiatal „egy lépéssel közelebb került az álma megvalósításához azzal, hogy elkezdte tanulmányait az újonnan indult kiemelt közszolgálati osztályban”. Fülöp Attilát többször kerestük, hogy interjúban fejtse ki álláspontját a részletekről, de egyelőre nem kaptunk választ.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Vannak gyermekotthonok, ahol egymás után mondanak fel a dolgozók

Arról kevesen beszélnek – folytatta informátorunk –, hogy a lelkiismeretes nevelőszülők mellett sok az alacsony iskolai végzettségű, munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű ember. Ők olyan településeken élnek, ahol ezen a munkán kívül nem nagyon van más megélhetési lehetőség.

Az egyik dunántúli megyét említette példaként, ahol az egyik 3000 fős településen „a helyi iskola tanulóinak jelentős része nevelt gyerek, Baranya megyéből több mint 30 gyereket is oda helyeztek.” Mint mondta, „nincs ezzel baj, de az átlagosnál jobb vagy éppen gyengébb képességű gyermekek szükségleteit, fejlesztését nem tudják megoldani.” Mint megírtuk, az 5887 nevelőszülő közül 113-an biztosan felhagynak hivatásukkal a kifogástalan életvitel ellenőrzése miatt. Távozott a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság intézményeiben dolgozó 4241 gyermekvédelmi munkatárs 6 százaléka, 265 fő is, de további felmondások is várhatók.

MUHARI JUDIT

Szülői nyilatkozatokra várnak a HPV-oltás beadásához

VAKCINA Szeptember 13-ig nyilatkozhatnak a szülők arról, kérik-e a HPV elleni ingyenes védőoltást a 12 éves gyermeküknek – emlékezteti közleményben az érintetteket a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (NNGYK). A döntés annak is tesztje, hogy a szülő valóban jól látja-e, mit nyerhet vagy veszthet gyermeke, ha él a térítésmentes oltás lehetőségével.

A HPV-vírus csak a hámsejtekben képes szaporodni, elváltozásokat a bőrön, illetve a nemi szervek nyálkahártyáján okozhat. Előbbit például a kézfejen vagy a talpakon, utóbbit a nemi szerveken (például a szeméremajkakon, a méhszájon, méhnyakon, hüvelyen, húgycsövön, végbélnyíláson). Ezek többnyire jóindulatú szemölcsök, ám a méhnyakon az elváltozás már rákmegelőző állapotnak is tekinthető. A vírusfertőzés nyomán kialakulhat továbbá száj- és garatrák is. Ez a leggyakoribb szexuális úton terjedő kórokozó, a világ lakosságának a 80 százaléka életében legalább egyszer megfertőződik vele. Sokaknál ez szinte észrevétlen, gyakran egy-két hét alatt legyőzi az immunrendszer, és a fertőzés magától elmúlik. A tünetmentes HPV-fertőzést csak szűrővizsgálattal lehet diagnosztizálni. A vírus átadásához nincs szükség konkrét aktusra, az intim bőrkontaktus (szexuális előjáték, orális szex, petting) is elegendő. A vírus a szexuális partnereiket gyakran váltogatókra, az óvszer nélkül szeretkezőkre jelent erős kockázatot. Talán kevesen számolnak azzal is, hogy az óvszer önmagában nem nyújt biztonságot a vírus ellen, hiszen azokon a testfelületeken, amelyeket az óvszer nem fed, ugyancsak átvihető a kórokozó. Gyakran tünetmentes férfiak fertőzik meg a nőket. Ezért a megelőzés legbiztosabb módja a védőoltás.

FOTÓ: HALFPOINT

425 ezer gyerek kapta meg a vakcinát az elmúlt tíz évben

Magyarországon a már tíz éve zajló oltási kampánnyal 425 ezer gyerek kapott a humán papillomavírus 9 típusa ellen védővakcinát. Az NNGYK adatai szerint a korábbi években a lányok 80 százaléka, a fiúk 68 százaléka kérte az oltást. A védettség kialakulásához 2 oltásra van szükség 6 hónap különbséggel, amennyiben az oltási sorozat megkezdésekor az oltandó nem töltötte be a 15. életévét. Az első oltás idején a 15 éves életkort betöltött 7. évfolyamba járó gyermekek immunizálásához 3 dózis szükséges. Amennyiben a szülő a kampányoltási időszakon kívül igényelné gyermeke számára a vakcinát, a gyógyszertárban térítés ellenében juthat hozzá. D. A.

LAPSZÉL

Nincs sínen a Lázár–Magyar-bejárás

FORRÁS: FACEBOOK

Bár elindult Lázár János és Magyar Péter közös MÁV-bejárásának szervezése, a folyamat a jelek szerint elakadt. A közlekedési miniszter helyettese, Csepreghy Nándor egy szeptember 5-ei, azaz csütörtöki másfél órás találkozót javasolt Kőbánya felső vasútállomáson és a Kerepesi úti forgalmi irányítóközpontban. Az üzemi túrán Lázár, Magyar, a két sajtófőnök és mindkét oldalról 2-2 videós vehetett volna részt, a sajtót azonban kizárták volna. A Tisza Párt elnöke válaszában egy sajtó számára nyitott vonatozást javasolt, amihez konkrét útvonalakat is felsorolt, méghozzá komoly problémákkal küzdő vasútvonalakat. Lázár János jelezte: nem akar a Tisza Párt kampányának főszereplője lenni, ezért a „realityre" igent, a „reality show-ra" nemet mond. Magyar Péter azt írta, sajnálja, hogy Lázár a kezdeti nyitottsága ellenére mégsem akarja megnézni, hogy a salgótarjáni, az ózdi vagy a lajosmizsei honfitársai milyen körülmények között és mennyi idő alatt jutnak el 2024-ben a fővárosba. NÉPSZAVA

Odaszólt Kövérnek a nagykövet

Elítélte David Pressman amerikai nagykövet, hogy Kövér László, az Országgyűlés elnöke nem engedte be a parlamentbe azt az LMBTQ-témájú konferenciát, amin magyar országgyűlési képviselők, uniós országok nagykövetei és Magyarországra látogató uniós miniszterek vettek részt. Az amerikai nagykövet azt mondta, „több mint rendkívüli, hogy egy európai uniós tagállam parlamentjének választott tagjaitól megtagadják a parlamentbe való bejutást, mert az emberi jogokról kívánnak tárgyalni". Kövér kétszer is megakadályozta, hogy a „Sokszínű Magyarországért képviselői csoport" konzultációt tartson a parlamentben. A rendezvényt végül a Közép-európai Egyetemen tartották meg. NÉPSZAVA

Kettő helyett hat ügyelet

TERVEK Tovább szorongatná a kormány az egészségügyi dolgozókat. Visszavágják a többletmunka díjazását, és már az ebédidő sem számítana bele a munkaidőbe. Az érdekvédők tömeges felmondástól tartanak.

DANÓ ANNA

Újabb pótolhatatlan segítők tűnhetnek el a műtőkből Soós Adrianna, a Független Egészségügyi Szakszervezet (FESZ) elnöke szerint, ha kihirdetik azt a jogszabályt, ami átírja a munkaszervezési szabályokat. A változásról szóló javaslatot a Magyar Orvosi Kamarához (MOK) juttatta el a Belügyminisztérium, a tervezet szamizdatként terjed az ágazati érdekvédők között.

A tárca törvénymódosítási terve szerint az eddigi havi kettő alkalom helyett akár hatszor is kötelezhetők lennének az ágazatban dolgozók ügyeletre. A többletmunka díjazását is drasztikusan visszavágja a javaslat. Soós Adrianna szerint ez azért is érthetetlen, mert most is alig lehet kiállítani az ügyeleteket, ráadásul a műtőkben ezalatt is kemény munka zajlik. Az éjszakai műszakokban sem adhatna a jövőben magasabb ügyeleti díjat a munkáltató, mint a délutániakban. Ha ez a változás megtörténik, akkor – Soós Adrianna szerint – tömegesen hagyhatják el a pályát például a műtéti asszisztensek, betegszállítók, laborasszisztensek. Az ő havi jövedelmükben ugyanis 50 vagy akár 200 ezer forintot is jelent az ügyeleti díj, amit most az új, tervezett szabályozással elveszítenének. „Van ennek értelme? Már most munkaerőhiány van a betegellátás szinte minden pontján" – mondja.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Újabb pótolhatatlan segítők tűnhetnek el a rendszerből

– A beteghordók többsége ahhoz, hogy meg tudjon élni, a pihenőidejében munkát vállal, burkol, kertet ás, kőműves mellett robotol. Ha még tovább szorongatják, kénytelen lesz váltani és otthagyni a betegtologatást – utal az új szabály átgondolatlanságára Szabad Zoltán, a Magyar Orvosok Szakszervezetének (MOSZ) korábbi elnöke is. Az ő szervezete napok óta egyszerű pontokba szedve próbálja jelezni tagjainak, milyen bajokat okozhat a törvénymódosítási javaslat.

Szerinte a munkáltató által elrendelhető ügyeletek megháromszorozásával nemcsak az orvosok érdekérvényesítő képessége csorbul, hanem az orvosok nyugdíjszerző ideje is csökken. Jelentős visszalépésként értékelte azt is, hogy a jövőben beoszthatók lennének többletmunkára a várandósok, a kisgyermeküket egyedül nevelők is. Ha az ügyeletet hétvége vagy ünnepnap követi, akkor már nem járna a dolgozóknak azért pihenőidő. Továbbá az ebédidő nem számít majd bele a munkaidőbe, azt le kell dolgozniuk, azaz fél órával nő a munkaidejük. Két ügyelet között eddig 11 órás pihenő járt, most ezt is csökkenthetné 3 órával a munkáltató. Szabad Zoltán úgy véli, amennyiben ezt a javaslatot nem vonja vissza a kormányzat, ahogyan azt a Magyar Orvosi Kamara elnöke is kérte, úgy határozott közös fellépésre van szükség.

LÉPNEK

SZABAD ZOLTÁN:
Határozott közös fellépésre van szükség, ha nem vonja vissza a javaslatot a kormány

A két szervezet Pintér Sándor belügyminiszternek írt közös levélben sorolta a javaslat várható következményeit. Arra is figyelmeztettek, hogy már most is egyre fogyó szakembergárdával kell ellátni az egyre növekvő beteglétszámot. A külföldre távozottakat nem sikerül hazacsábítani, az orvosi bérek értéktartását célzó intézkedések elmaradtak, a szakdolgozók reálkeresete a béremelés ellenére is csökkent. Az egészségügyi bérek a felét sem érik el annak, mint amit Németországban, Ausztriában kapnak a dolgozók.

A Magyar Orvosi Kamara a javaslat visszavonását kéri. Közleményükben jelezték, a bevezetése ellen a kamara és a szakszervezet is fel fog lépni. A javaslatról az egészségügyért felelős államtitkár, Takács Péter szerda délután kettőtől egyeztet az orvosi, a gyógyszerészi, valamint a szakdolgozói kamarával és a Cser Ágnes vezette MSZ EDDSZ képviselőivel. A másik két nagy ágazati szakszervezetet, a FESZ-t és a MOSZ-t nem hívták oda. Érdeklődtünk, mi ennek az oka. A tárcától azt a választ kaptuk, hogy „az egyeztetésre a törvény szerint meghatározott szakmai kamarák, valamint az egészségügyi államtitkárság stratégiai partnerei kaptak meghívást". Hozzátették: az adott – és minden más – tervezetről társadalmi egyeztetés alkalmával bármely természetes vagy jogi személy kifejtheti véleményét. (A jogszabálytervezet, mint írtuk, még nem nyilvános.)

NEHÉZSÉG

SOÓS ADRIANNA:
A lépés azért is érthetetlen, mert most is alig lehet kiállítani az ügyeleteket

A kamara keddi közleményében nehezményezi, hogy a legnagyobb orvosi szakszervezet nem kapott meghívást, egyben jelzik: mivel a kamara két fővel vehet részt az egyeztetésen, a köztestület képviseletében Álmos Péter elnökkel együtt Srádi Péter országos és budapesti területi MOK-küldött, egyben a MOSZ elnöke lesz jelen.

Ha nincs menekült, nincs szállító

MIGRÁCIÓ Nem kockáztatják a visszatérést az embercsempészbandák elítélt, majd elengedett „sofőrjei”, az új csempészek pedig egyre gyorsabban vallanak, hogy mielőbb szabadulhassanak – mondták lapunknak ügyvédek. Ha a szerbek hagyják, akkor visszaáll a régi „forgalom”.

UNGÁR TAMÁS

Tavaly áprilisban módosította a kormány a reintegrációs jogszabályt annak érdekében, hogy az embercsempészés vádjával 2-3 év börtönre ítélt külföldi állampolgárokat visszaküldhessük a hazájukba. Azóta a magyar börtönökből kiengedett embercsempészeknek 72 órán belül el kell hagyniuk az országot, ha ezt nem teszik meg, újra rács mögé kerülnek. A jogszabály-módosítást a kormány a börtönök túlzsúfoltságával indokolta, és azzal, hogy a csaknem 80 országot „reprezentáló”, több mint két és fél ezer embercsempész őrzése nagy terhet ró a büntetés-végrehajtásra.

A Magyarországon elfogott szinte valamennyi külföldi embercsempészt azért ítélték el, mert a déli kerítésen át hozzánk érkező migránsokat autóval megpróbálták elvinni Ausztriába. A csempészek főnökei és a szervezők a magyar hatóságok előtt soha nem buktak le, hisz ők külföldről irányítják a bandákat. És nem kerültek a magyar bíróságokra azok a többségében afgán állampolgárságú „sétáltatók” sem, akik a migránsokat átjuttatják a déli határainkon felállított kerítéseken. Ők ugyanis sosem lépnek be Magyarország területére.

A tavalyi rendeletmódosítását sokan támadták, mondván: a kiebrudalt embercsempészek visszatérnek, és folytatják törvénysértő tevékenységüket, hisz úgy gondolják, hogy immár nem kell félniük a büntetéstől. Az elmúlt év nem igazolta ezt a félelmet, mert – mint azt a HVG cikkében olvashattuk – 2024 júliusáig 2297 külföldi embercsempészt engedtek szabadon, s közülük 16 került vissza a magyar börtönökbe, s csak hárman voltak, akik újra embercsempészéssel próbálkoztak, a többiek ellen más jogsértés miatt indult eljárás.

Volt egy másik prognózis is a rendeletmódosítás lehetséges hatásáról, ez úgy szólt, hogy az elengedett embercsempészek ugyan nem jönnek vissza migránsokat fuvarozni, mivel, ha lebuknak, akkor összeadják az előző és az új ítélet börtönéveit, így 5-6 évet is börtönben töltetnek, csakhogy lesz, aki a helyükbe lép, hisz lebukás esetén ők is pár hét alatt szabadulhatnak a reintegrációs szabályváltozásnak köszönhetően. Vagyis a rendeletmódosítás után az embercsempészbandák még könnyebben toboroznak majd jelentkezőket arra a munkára, hogy a kerítésen átjutó migránsokat – személyenként általában 100-200 euróért – nyugatra szállítsák. Ha aztán elkapják az új embercsempészeket, ők együttműködnek a hatóságokkal, és rövidesen szabadulhatnak is.

FOTÓ: MTI/MIHÁDÁK ZOLTÁN

Embercsempész elfogása az M5-ös autópálya inárcsi pihenőjénél. Könnyű a szabadulás

Augusztusban az év első felé-hez képest megtízszereződött a kerítést megmászók száma. Ha a szerb hatóságok ezt hagyják, akkor a forgalom visszaállhat a régi szintre.

Beszéltünk több ügyvéddel, akik Bács-Kiskun, Baranya, Csongrád és Tolna megyei bíróságokon védték az embercsempészeket, s szerintük ez a prognózis részben „bejött”. Sümegi Helga, szekszárdi ügyvéd így fogalmazott: „A vádlottak 2023 nyara óta az előkészítő ülésen bevallják bűnösségüket, elfogadják az ügyészség által ajánlott büntetést, és nem fellebbeznek az ítélet ellen, így az azonnal jogerőssé válik. Számukra az a fontos, hogy minél hamarabb hazamehessenek.”

Ez olvasható ki a bíróságok statisztikájából is. A Szekszárdi Törvényszék szóvivője, Kovács Ildikó elmondta, hogy 2022-ben 32 embercsempészési ügyben hoztak ítéletet a tolnai megyeszékhelyen, s azok közül 10 született meg az előkészítő ülésen. 2023-ban viszont már a 28 ítéletből 24 zárult le tárgyalás nélkül. Idén pedig két ítélet született Szekszárdon, s mindkettő az előkészítő ülésen. Az adatokból az is látszik, hogy lényegesen kevesebb az embercsempészügy, mint az előző években. Igaz, míg 2023 első felében hetente 2-3 ezer, az év második felében pedig 4-8 ezer migráns próbált hazánkon keresztül eljutni Nyugat-Európába, az idei év első felében többnyire 20 és 50 fő között mozgott a hetente próbálkozók száma. Így lényegesen kevesebb Magyarországon mozgó „taxis”-ra volt szüksége a bandáknak.

Az általunk kérdezett ügyvédek úgy vélték, hogy a reintegrációs őrizet és az embercsempészek szabadon engedése nincs érdemi hatással arra, hogy a bandák tudnak-e szállítókat beszervezni.

– Ha egy útvonalon sok a migráns, a bandák könnyen találnak maguknak embert arra, hogy elszállítsa a menekülteket – mondta Molnár Péter szekszárdi ügyvéd. – Az embercsempészbandák nálunk elítélt tagjai nagy szegénységben éltek, így elvállalnak bármilyen munkát. Nem a szállítók miatt vannak migránsok, hanem a migránsok miatt állnak be a nincstelenek szállítónak.

A cikkünk okán megszólított szegedi ügyvédek is hasonlóan fogalmaztak, s egyikük hozzátette: „Szerbiában, a magyar határ közelében a szerb hatóságok 2020. és 2023. között hagyták, hogy egy-két ezer papír nélküli menekült évekig illegálisan táborozzon, és naponta nekimenjen a kerítésnek. Ám tavaly ősszel felszámolták ezeket az illegális táborokat, s azt követően nem jöttek migránsok Szerbiából, és migráns híján eltűntek az embercsempészek is. A szerb vezetés már korábban is megszüntethette volna az illegális táborokat, de valamiért nem akarta. Valószínűleg a migránsok jók voltak arra, hogy a kormány általuk feszültséget teremtsen a lakosságban.

„Ha egy útvonalon sok a migráns, akkor a bandák könnyen találnak maguknak embert arra, hogy elszállítsa a menekülteket” – mondta Molnár Péter szekszárdi ügyvéd.

A fentieket némiképp alátámasztja a Migránskutató Intézet kutatójának, Dobó Gézának augusztusban publikált tanulmánya. Ebből idézünk: „Tavaly október végén a szerb rendőrség és csendőrség összehangolt műveleteket hajtott végre, amelyek során a migránsok által használt szálláshelyeket felszámolták... Szerbia részére ugyanis az Unió előírta az irreguláris migráció megfékezésére irányuló intézkedések bevezetését...” A tanulmány megemlíti, hogy sokan kétkedve fogadták a kemény fellépést, szerintük ez az ottani kampány része volt.

Az elmúlt hetek igazolták a kétkedőket, ugyanis mint azt Dobó Géza elemzése megállapítja, a magyar határ menti szerb területekre „...a migránsok visszaszivárgása már megkezdődött, a szerb csendőrség pedig többé nincs jelen a terepen... akár hónapon belül a Szabadkát övező erdőkben ismét tábort verhetnek az embercsempészbandák...” Augusztusban már hetente átlagosan 400 illegális migráns akart hazánkon át eljutni nyugatra, vagyis az év első feléhez képest megtízszereződött a kerítést megmászók száma. Ha a szerb hatóságok ezt hagyják, akkor a „forgalom” visszaállhat a régi szintre.

Megkérdeztük a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságától, hogy az embercsempészek elengedése révén mennyit spórol a magyar állam. Csak annyit közöltek, hogy több milliárd forintot. Az elérhető adatok alapján egy elítélt ellátásának és őrzésének éves költsége 2-3 millió forint. Ebből kikalkulálható, hogy a 2297 embercsempész elengedése két év alatt akár 10 milliárdot meghaladó megtakarítást jelenthet a költségvetésnek.

Nem fizették ki a pluszpénzt a Dunai Vasműben

DUNAFERR Bár az elmúlt hetek tárgyalásain jelezték, hogy az elmaradt jutalmat még augusztusban kifizetik, ám a Dunai Vasmű dolgozói a hónap végig nem kapták meg a 150 ezer forintot. Egyelőre nem igazán tudunk mit tenni – mondta lapunknak Magyar Zoltán, a Dunaferr DV. Vasas Szakszervezeti Szövetség elnöke. A Népszava beszámolt róla, hogy a vállalat mintegy 3200 dolgozója augusztusi bérét is csak késve kapta meg. Ezt követően Thomas Gangl, a Dunai Vasművet irányító Liberty Steel Group európai üzletágának vezérigazgatója Magyarországra érkezett, és a megbeszéléseken annyi ígért, hogy hasonló problémák nem lesznek. Garanciákat viszont sem erre, sem arra nem adott, hogy az említett jutalmat ki tudják fizetni. A dolgozók képviselői egyébként előzőleg más forrásból úgy értesültek, hogy ha a vállalat a szén-dioxid-kvótaértékesítésből forráshoz jut, akkor azonnal kifizetik a jutalmakat.

A jutalmat egyébként a júniusban megkötött bérmegállapodásban ígérte meg az üzemeltetésért felelős, indiai hátterű Liberty Dunaújváros, amelyet a júliusi bérekkel együtt kellett volna a dolgozóknak átutalni. Ez azonban azóta sem történt meg, és mint ismert, azóta a fizetések körül is gondok adódtak. Most abban bízunk, hogy ez az összeg szeptember 10-ig, az aktuális fizetésekkel együtt megérkezik – folytatta Magyar Zoltán.

A dunaújvárosi acélgyártás igencsak viharvert időket él meg. A nagy múltú gyár ugyanis érdemi termelőtevékenységet nem folytat.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Csak a szén-dioxid-kvóták értékesítéséből van komolynak mondható bevétele a társaságnak

Az acél- és a kokszelőállítást végző Duna Furnace mintegy 1100 alkalmazottja állásidőn van. A termelési tevékenységet a Liberty Dunaújváros ugyanis leállította, ám a bérüket ebben az időszakban is ki kell fizetni. Hengerelt termékek készítésére van még lehetőség félkész vasbugából, amelyet viszont a csoport másik vállalata a Dunarolling végezne. Jelenleg azonban ilyen munka sem folyik, mert nincs alapanyag. Ezek – a vasbugák – beszerzése a cég menedzsmentjének jelzése szerint folyamatban van. Persze nagy reményeket az idei év kapcsán sem kell dédelgetni, mert korábban úgy értesültünk, hogy ezek legfeljebb októberre, de inkább novemberre érkezhetnek meg. Ha ezek befutnának, akkor legalább ezen az ágon elindulhatna a gyártás. Így bár utóbbi vállalat alkalmazottai nincsenek állásidőn, ám érdemi munkát ők sem tudnak végezni. Így tehát a vállalatnál acél-előállítás nincs, komolynak mondható bevétele a társaságnak csak a szén-dioxid-kvóták értékesítéséből van.

Á. A.

€/HUF 394,37 ↑ +0,41% | $/HUF 357,12 ↑ +0,65% | CHF/HUF 420,04 ↑ +0,86%

LAPSZÉL

Év végére hiány lehet hazai krumpliból

FOTÓ: BERES MÁRTON

November végére, december elejére hiány lehet a hazai burgonyából, amelynek betakarítása a szokottnál majd egy hónappal korábban megkezdődött. A hiány jelei szakemberek szerint már látszódnak a piacon, ugyanis alacsony áron értékesíti a gazdák egy része a frissen felszedett termést, mivel tartanak az eltarthatósági problémáktól. Főleg azok szabadulnának meg a burgonyától, akiknek nincs korszerű tárolója. Az öntözött körülmények között termesztett burgonyából viszont jó, közepes termés várható országszerte, viszont az eltarthatósággal lehetnek gondok, a mennyiséggel és a minőséggel nem – írta a Novenyvedoszer.hu. NÉPSZAVA

Veszik az állampapírt

Kilenc hónap alatt 100 ezer új kincstári számlát nyitottak és 115 milliárd forintnyi értékpapírt vásároltak a családok. Tavaly december óta mobilapplikáción vagy számítógépen keresztül is lehet számlát nyitni a Magyar Államkincstárban, és az új számlák kétharmadát már online nyitották – írta Facebook-bejegyzésében Varga Mihály pénzügyminiszter. 2010 óta a lakosság részaránya az adósságfinanszírozásban 3 százalékról 20százalék fölé nőtt. NÉPSZAVA

Bedőlt a német utazásszervező cég

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Hivatalosan is fizetésképtelenné vált Európa harmadik legnagyobb utazásszervezője, az FTI. A legfrissebb értesülések szerint nem állt rendelkezésre elég tőke, és elkerülhetetlenné vált az FTI utazási csoport felszámolása – írta meg az Economix.hu a Der Spiegel beszámolója alapján. Az FTI és leányvállalata több mint egymilliárd eurós adóssággal rendelkezik összesen mintegy 350 ezer hitelezővel szemben. 2000-3000 között van a károsult szállodák, valamint az utazásközvetítő irodák száma. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
72 982,36	↑	+0,27%
Mol		
2730 Ft	↑	+2,25%
MTelekom		
1024 Ft	↓	-0,19%
OTP		
18 255 Ft	↓	-0,87%
Richter		
10 740 Ft	↑	+0,47%

Trükközés az átlagbérrel

BÉREK Egy „új” változónak, az átlagbérnek komoly szerepe lesz az idei minimálbér-tárgyalásokon, ám kérdés, melyik lesz a viszonyítási alap.

ÁBRAHÁM AMBRUS

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az idei minimálbér-tárgyalásoknak egészen biztosan lesz egy olyan eleme, ami első ránézésre talán nem, ám valójában kiemelkedő fontosságú lesz a cégek, a dolgozók és bizonyosan a kormányzati oldal számára is. Nagyon sok múlik majd azon, hogy a felek mit is tekintenek majd a következő évekre szólóan annak az átlagbérnek, amelyhez viszonyítják további évek emeléseinek mértékét – már amennyiben meg tudnak állapodni ilyen, hosszú távú megoldásról.

Ahhoz, hogy a helyzet és az is világossá váljon, miért is térnek el az idei tárgyalások jelentősen a korábbi években megszokottól, kicsit messzebbről kell indulni. Az Európai Parlament 2022 őszén fogadta el az EU-ban megfelelő minimálbérekről szóló irányelvet. Magyarország ezt a szabályozást mára már átültette a hazai jogrendbe.

A dokumentum azt jelöli ki, hogy a minimálbér érje el a bruttó átlagbér 50 százalékát. Ezzel kapcsolatban pedig a napokban Nagy Márton, a nemzetgazdasági tárca vezetője az Indexnek adott interjújában hangsúlyozta is, hogy a kabinet szándékai szerint több lépcsőben, de legkésőbb 2027-ig szeretné felemelni a minimálbért az átlagbér 50 százalékára. A Népszava számításai szerint – a legfrissebb júniusi adatok alapján – jelenleg 41,5 százalékon állunk. Ezt nézve bőven lenne még hova fejlődni, ám nagyon nem mindegy, melyik átlagbért tekintik majd bázisnak a kalkulációban.

Felmerült ugyanis, hogy a kormány minden hangzatos kijelentés ellenére nem is az arra az évre vonatkozó, netán a legfrissebb havi átlagbért tekintené alapnak, hanem hajlana arra, hogy az előző évi adat legyen irányadó. Hogy érezhető legyen a különbség; ezzel a mutatóval számolva a jelenlegi 266 800 forintos minimálbér is már csaknem eléri az uniós irányelvben rögzített 50 százalékot. A KSH által közölt tavalyi bruttó átlagbér ugyanis a 571 200 forint volt, vagyis ebben az esetben 46,7 százalékos szintet hozna Magyarország. Szemben a júniusi mutatót alapul vevő 41,5 százalékkal.

Talán nem véletlen, hogy a munkaadói és munkavállalói oldal legutóbbi egyeztetése után Mészáros Melinda, a Liga Szakszervezetek elnöke arról beszélt, hogy az európai uniós minimálbér vetítési alapjának a Központi Statisztikai Hivatal által havonta publikált – prémium, jutalom, egyszeri juttatások nélkül számított – havi bruttó átlagkeresetet fogadták el.

Az átlagbér kiválasztásától is függ, mekkora emelésre számíthatnak a minimálbéresek

50 százalék
lesz az átlagbérhez viszonyítva a minimálbér összege

Hogy még szembetűnőbb legyen a különbség, játsszunk el a gondolattal, hogy 2025-re, egy lépésben el szeretnék érni a felek az uniós irányelvben foglaltakat. Ha a Liga által közölt változatból indulunk ki, akkor a 642 000 forintos júniusi bruttó átlagbér a viszonyítási alap. Az idei, 266 800 forintos minimálbér esetében pedig egy brutális, 20 százalékot meghaladó emelésről kellene megállapodni. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó legalacsonyabb jövedelmét pedig minden eddig jelzettnél magasabbra, 321 000 forintra kellene feltornászni. Jóval mérsékeltebb változást hozna, ha az előző évi 571 200 forintos átlagbér lenne az alap. Ebben az esetben az 50 százalékos szinthez elég lenne egy „alig” 7 százalékos emelést elérni, amivel a jövő évi minimálbér 285 600 forinttal is megfelelő szintre jutna. (Hangsúlyozzuk, ezeket az adatokat csupán a összehasonlíthatóság kedvéért számoltuk ki.)

Ezt figyelembe véve ellentmondásosnak, de legalábbis elsősorban a szavazatok gyűjtését szem előtt tartónak tűnik a kormányzati oldal kommunikációja. A Portfolio.hu értesülései szerint ugyanis a kabinet a következő három-négy évben, évi 10-15 százalék közötti minimálbér-emeléssel lenne elégedett. Amennyiben ugyanis valóban az elmúlt évi átlagbér lesz a számítások alapja, akkor a jelzett – egyébként látványosnak mondható – bérfejlesztés nem is biztos, hogy olyan nehezen lenne befutható. Sokkal könnyebben, mintha az adott évi átlagbért 50 százalékát kellene elérni.

Már csak azért is, mert ha a mostani 266 800 forinttal és a kabinet által elvárt növekedés átlagával kalkulálunk, akkor 2027-re közel bruttó 380 000 forintos minimálbér jöhet össze. Ha ehhez az átlagbér elmúlt tíz évben látott, évi mintegy 10 százalékos fejlődését vesszük, és azt feltételezzük, hogy ez az ütem megmarad, akkor 3 év múlva 840 000 forint körüli átlagjövedelem jöhet össze. Nem kell sokat nézni a számokat, hogy világossá váljon, az 50 százaléktól ekkor nagyon messze lennénk. Ha az előző évi átlagbér lenne a viszonyítás alapja, akkor minden egyszerre helyére kerülne, mert kalkulációnk szerint akkor pontosan teljesítenénk az uniós irányelvet.

Az persze megint más kérdés, hogy ezekhez a jövedelmekhez mit szól majd a munkaadói oldal, amely már lapunknak is jelezte: a 10 százalékot meghaladó fejlesztés a jelenlegi gazdasági környezetben irreális és vállalatok számára megoldhatatlan feladatot jelentene.

ÜTKÖZÉS

MÉSZÁROS MELINDA:

Az európai uniós minimálbér vetítési alapjának a Központi Statisztikai Hivatal által havonta publikált – prémium, jutalom, egyszeri juttatások nélkül számított – havi bruttó átlagkeresetet fogadták el

Visszaesés több ágazatban, megállt a kilábalás

GDP A magyar kormány idénre 4 százalékos gazdasági növekedéssel számolt, az első féléves adatok alapján talán ennek a fele, ha meglesz. Az első hat hónapban 1,3 százalékkal nőtt a GDP, a naptárhatással is súlyozva a számokat 1,5 százalék volt a növekedés – derül ki a KSH adataiból. A második negyedben egyenesen csökkent a bruttó hazai termék, a GDP értéke 0,2 százalékkal lett kisebb, mint volt az első negyedben a végleges adatok szerint is. A KSH közleményéből kiderül, hogy az építőipar teljesítménye ugyan 2,5 százalékkal nőtt, a szolgáltatásoké viszont nem változott. Az ipar teljesítménye 1,5, a mezőgazdaságé 5 százalékkal csökkent az első negyedévhez viszonyítva.

Virovácz Péter, az ING Bank elemzője szerint az ipar és mezőgazdaság gyenge teljesítménye aligha meglepő a korábbi adatok fényében. A csekély súlyú építőipar érdemi növekedést tudott felmutatni, de az elemző szerint ez egy-két projektzárás eredménye. Ami meglepő a GDP-adatokban, az a szolgáltatóipar stagnálása, vagyis az első negyedévben látott dinamikus növekedés nem folytatódott. Az egyes részterületeket figyelve mindenképpen aggasztó, hogy három negyedévet átölelő, dinamikus növekedés után az olyan, fogyasztáshoz kapcsolódó terület, mint a kereskedelem, a vendéglátás, a szabadidős szolgáltatások visszaestek negyedéves bázison. Összességében tehát a reálbérek és a vásárlóerő növekedése, valamint a fogyasztói és üzleti bizalom javulásának elakadása együttesen stagnálást hozott a szolgáltatásokban – fogalmazott az elemző.

A felhasználási adatokból az derül ki, hogy a háztartások tényleges fogyasztása 1,1 százalékkal bővült negyedéves bázison, a közösségi fogyasztás a feszes költségvetés miatt a második negyedévben zsugorodott. A beruházások folytatódó mélyrepülése erősen visszafogta a második negyedév gazdasági teljesítményét, ám ez sem lehetett meglepetés a korábban kiadott beruházási jelentés fényében. A beruházások csökkenése viszont a jövőbeni növekedésre lesz negatív hatással.

Virovácz Péter szerint előretekintve elsősorban a fogyasztási dinamika további javulásában bízhatunk. Ehhez azonban szükség lenne a fogyasztói bizalom erőteljesebb élénkülésére, amit az év végére 5 százalék fölé kúszó infláció aligha segít majd. A beruházási fordulat még várathat magára, a súlyos aszály eközben érdemben csökkenti a termésátlagokat, visszafogva ezzel a mezőgazdaság teljesítményét és az élelmiszerexportot is. Összességében a részletes adatok fényében is fenntartják korábbi előrejelzésüket és az idén 1,5 százalékos GDP-növekedéssel számol az ING Bank, ami komoly helyreállításnak aligha nevezhető, viszont legalább jelzi a gazdaság gyógyulási folyamatát – mondta Virovácz Péter. P. ZS.

Távolodna Moszkvától Bécs

VÁLTOZÁS Új biztonsági stratégiát dolgozott ki a már csak szeptember végéig hivatalban lévő osztrák kormány. Megvalósulása távolodást jelentene Moszkvától, elszakadást az orosz gáztól és aktivizálódást az osztrák semlegességben.

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

Ausztria nemzetbiztonsági tanácsadójává nevezték ki az 57 éves vezérőrnagyot, Peter Vonhofert. Ez a tisztség eddig csak az USA-ban létezett, a tiroli származású, nemzetközi küldetéseket teljesített, katonai nagyköveteket, attasékat kiképző és irányító főtiszt öt évre kapott kinevezést augusztus végén. Az új tisztségviselő a kancellári hivatalban nyitja meg irodáját, s közvetlen tanácsokkal látja el stratégiai kérdésekben, válsághelyzetekben a kancellárt.

Vonhofer bemutatkozásával egy időben az osztrák kormány még öt hétig hivatalban lévő koalíciós pártjai egyezségre jutottak az ország biztonsági stratégiájáról. Az 57 oldalas tervezetet, amelynek törvénnyé emeléséről már a szeptember 29-i választások nyomán alakuló új törvényhozás fog dönteni, a néppárti-zöld koalíció haladéktalanul nyilvánosságra is hozta.

A biztonsági stratégiát már jóváhagyták 2013-ban a törvényhozók, de azóta a nemzetközi helyzet annyira megváltozott, hogy új programot kellett kidolgozni. Erről tavaly tavasszal született döntés, s a munkát eredetileg 2023 végén akarták befejezni. Ezt azonban többek között a két párt közötti stratégiai viták késleltették, s személyi kérdésekben sem volt egyetértés. Sokáig a néppárthoz közelálló vezérőrnagy személyéről sem tudtak megegyezni, kompromisszumok sokaságán vezetett át az út.

Az új stratégia a legfőbb változást abban látja, hogy a 11 éve még partnernek tartott Oroszországból, az Ukrajna ellen indított háborúval biztonsági kockázat lett, hadviselése, amelyet az elemzés hibridnek nevez, nem csupán Ukrajnát, hanem egész Európát fenyegeti. (A hibrid hadviselés azt jelenti, hogy a klasszikus katonai támadás mellett Oroszország a gazdasági nyomás, a számítógépes támadás, a médiában és a szociális hálózatban a propaganda eszközeit is használja. Nyíltan nem akar hivatalos háborút a nyugat-európai országokkal szemben, rejtőzködő taktikát követ.

FORRÁS: VERTEIDIGUNGSPOLITIK.AT

Peter Vonhofer nemzetbiztonsági tanácsadó előtt történelmi feladat áll

A bécsi Der Standard három fő irányát említi az új biztonsági stratégiának: távolodást Moszkvától, elszakadást az orosz gáztól és aktivizálódást az osztrák semlegességben. A lap interjút készített Franz Ederrel, az Innsbrucki Egyetem biztonsági szakértőjével, aki szerint különösen kisebb országok bevett gyakorlata, hogy rendre tervet készítenek arról, hogyan tudják megvédeni magukat külső fenyegetésekkel szemben. Példaként említette Finnországot, Svájcot, amelyek rendszeresen felülvizsgálják stratégiájukat, többek között olyan kérdésekben, mint az energiaellátás, vagy a tartós áramkimaradás, a blackout esetében.

> A NATO-hoz tervezett osztrák közeledés nem egyszerű, a lakosság továbbra is semlegességpárti.

Eder szerint az osztrák politikai vezetés sokáig hanyagolta az országvédelem kérdését, abból indult ki, hogy Ausztriát baráti államok veszik körül, ha pedig baj lenne, akkor a NATO lépni fog. Ezt a „könnyed" hozzáállást az Ukrajna ellen több mint két éve folytatott orosz háború változtatta meg. Az új megközelítés a szakértő szerint nem teszi Oroszországot ellenségesebbé Ausztriával szemben. Moszkva már jó ideje barátságtalannak minősítette Bécset, mert az EU Ukrajnát támogató blokkjához tartozik, eddig az összes szankciót megszavazta Moszkva ellen, részt vesz a Sky Shield légvédelmi programban, s nem blokkolta a szövetségesi fegyverszállításokat Kijevnek.

> 2027-ig Ausztria teljesen lemond az orosz gázról, hiába van 2040-ig érvényes szerződése Oroszországgal.

Ennek ellenére a fegyverkezés erősítésének szükségességét felismerő Ausztria katonai költségvetése még nem éri el a belföldi össztermék 1 százalékát, jóllehet az idei évre tervezett 4,02 milliárd eurós kiadások 697,1 millió euróval nagyobbak a tavalyinál. Donald Trump 3 százalékot követel partnereitől, az élenjáró Lengyelország katonai kiadásai pedig már meghaladták a 4 százalékot.

A NATO-hoz tervezett közeledés sem egyszerű, a lakosság által továbbra is kedvelt semlegesség ugyanis kizárja a katonai együttműködést. Miközben a semleges Svédország, Finnország tagja a katonai szervezetnek. Bécs egyelőre a katonain kívüli együttműködést hangoztatja, annak 22-féle formáját, például a katasztrófavédelmet vagy hadban álló felek közötti békeközvetítést. Azt is mondja, hogy ő az Unión belüli katonai feladatoknak is eleget tesz, s beszállt abba a Helsinkiben működő központba, amely a hibrid fenyegetés elleni közös uniós-NATO-s megoldásokat vizsgálja.

Hiába köti Ausztriát 2040-ig Oroszországhoz földgázvásárlási szerződés, az osztrák koalíciós partnerek megegyeztek a zöldek javaslatáról, hogy 2027-ig teljesen leszállnak az orosz gázról, a jelenlegi 80-90 százalékról. Németország és vezetékrendszerét még ki is bővítő Olaszország látja majd el az országot, nem is beszélve a norvég gázmezőkről, amelyben Ausztriának saját tulajdona is van.

Az új osztrák nemzetbiztonsági tanácsadó jelezte, hogy felügyelete alatt 60 biztonsági szakértő kezdi meg munkáját a kancellári hivatalban, többek között az eddigi világrendet szabályozó, de mára érvénytelenné vált nemzetközi szerződések helyetti újak kidolgozásáról.

Élesen bírálják Micotakisz kabinetjét

ATHÉN A legutóbbi két közvélemény-kutatás szerint átrendeződés zajlik a görög belpolitikában. A korábbi baloldali kormánypárt, a Sziriza ugyanis mindkét felmérés szerint augusztus végére leszorult a második helyről. Sőt, az egyik kutatás más csak negyediknek mérte, a Görög Megoldás nevű szélsőjobboldali párt is megelőzi. Az első helyet továbbra is Kiriakosz Micotakisz pártja, az Új Demokrácia (ND) foglalja el, a második pedig a Pánhellén Szocialista Mozgalom (PASZOK), bő tíz százalékkal lemaradva mögötte. Ám Micotakisz sem lehet nyugodt, a biztos vezetés ellenére sem. Pártját már csak 26,5-27,7 százalékon mérik, ami még az EP-választáson elért váratlanul gyenge 28,3 százalékos eredménynél is rosszabb. Az ND népszerűségének visszaesését jól illusztrálja, hogy egy éve még 39 százalék körül mérték, s a 2023. júniusi parlamenti választást 40,6 százalékkal nyerte meg.

A Politico nemrég éles bírálattal illette Micotakisz kabinetjét. A lap azt írta, Görögországban sokan úgy érzik, hogy erodálódik a demokrácia. A Politico utalt arra, hogy a kormány egy sor különféle botrányba keveredett, ezek nyomán a görögök nem csekély hányadának az a meggyőződése, hogy az igazságszolgáltatás összeomlik az országban. A lap utal a 2023 februári Tempiben történt vonatbalesetre, amikor 57-en vesztették életüket. Ez volt a görög történelem legsúlyosabb és legtöbb halálos áldozattal járó vasúti katasztrófája, s rámutatott arra, hogy mennyire rosszul végzi a dolgát a kormányzat. A tragédiát emberi mulasztás okozta, de arra is rávilágított, hogy elmaradtak az elengedhetetlen fejlesztések a vasútnál. A nyomozás is komoly felháborodást keltett, a hivatalos szervek számára csak az volt a fontos, minél hamarabb lezárják azt. Jellemző módon egyetlen politikus ellen sem indult vizsgálat. Ez komoly vitát váltott ki a médiumokban az igazságszolgáltatási rendszer hatékonyságáról.

A vonatbalesetet követő események azonban csak a jéghegy csúcsát jelentették, amint erre a Politico is utalt. 2022-2023-ban rázta meg az országot a lehallgatási botrány, amikor kiderült, hogy egy újságíró mobiltelefonját megfertőzték a Predator kémprogrammal. Kiderült: a titkosszolgálat már újságírók és politikusok után is kémkedett. A kormány kezdetben tagadta a vádakat. Amikor végül bebizonyosodott, hogy ezek igazak, Micotakisz miniszterelnök (aki egy új törvény révén 2019 óta volt a hírszerző szolgálat vezetője) tagadta, hogy tudomása lenne az incidensekről. Az ügy hátterét 2022 nyara óta az Európai Parlament is vizsgálja.

FOTÓ: AFP/CHRIS KLEPONIS

Görögországban sokan úgy érzik, a Micotakisz-kormány alatt erodálódik a demokrácia

A Politico felidézte a tavalyi piloszi hajókatasztrófát is, amelynek feltárása ónos lassúsággal halad. A 750 menekültet szállító hajó 2023. június 14-én borult fel. Csak 104 embert sikerült kimenteni, 82 holttestet emeltek ki, több száz embert pedig nyilvánítottak eltűntnek. Az ombudsman öt hónappal a tragédia után kezdett vizsgálatot, miután a görög parti őrség kifejezetten elutasította, hogy belső fegyelmi eljárást indítson az esetleges mulasztások miatt. A túlélők mindmáig azt kérdezik: miért nem segítettek nekik a helyi hatóságok, hiszen órákkal korábban segítséget kértek? Válaszokat azonban nem kaptak, s a vizsgálat mintha holtpontra jutott volna.

A Politico egyfajta bűnrészességgel vádolta a kabinetet annak kapcsán, hogy az egyes ügyek kivizsgálásában nem sok előrelépés történt. „Szisztematikus és összehangolt erőfeszítés tapasztalható bizonyos incidensek elbagatellizálására" – mondta Andreasz Pottakisz görög ombudsman. Ez felveti „az ügyek eltussolására tett kísérletének gyanúját" és a hanyagságot, amely „érintheti a politikai vezetést" – mondta.

Az ellenzéki pártok, az áldozatok hozzátartozói és független nyomozók azt állítják, hogy a lehallgatási botrány során végzett vizsgálatban kulcsfontosságú tanúvallomásokat és dokumentumokat hagytak figyelmen kívül. ANDREAS OIKONOMOU

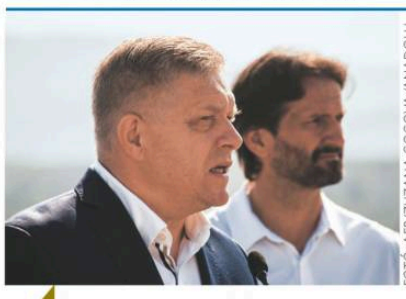

FOTÓ: AFP/ZUZANA GOGOVA/ANADOLU

Robert Fico mindenben támaszkodhat helyettesére, Robert Kalinákra

Rabló kiált pandúrt

POZSONY A Robert Fico vezette Smer és Andrej Danko nacionalista SNS pártjának képviselői csütörtökön kezdeményezik Michal Šimečkának, a legnagyobb szlovák ellenzéki párt, a Progresszív Szlovákia (PS) elnökének leváltását a parlament alelnöki posztjáról. Az indítványról maga a miniszterelnök számolt be tegnapi sajtótájékoztatóján. A rendkívüli parlamenti ülés összehívását támogatják a Smer és az SNS képviselői, Peter Pellegrini államfő pártjának, a Hlasnak az álláspontja még nem ismert.

Ficóék azzal vádolják az ellenzéki vezért, hogy egyes családtagjaihoz kötődő alapítványok állami támogatást kaptak, és törvénysértések történtek az emberi jogokkal kapcsolatos tevékenységekre nyújtott támogatások megítélésénél. A Šimečka elleni eljárást kezdeményező javaslatot Tibor Gašpar volt rendőrfőkapitány nyújtja be, akit már kétszer vettek őrizetbe a korrupcióellenes hatóságok, az ellene folyó eljárástól Ficóék bírált igazságügyi reformja mentesítette. NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Csak Bulgária teljesítette az elvárást

FOTÓ: AFP/JURE MAKOVEC

Csupán nyolc nőt jelöltek a tagországok uniós biztosnak, és egyedül Bulgária tett eleget Ursula von der Leyen bizottsági elnök azon kérésének, hogy minden EU-ország két jelöltet – egy nőt és egy férfit – terjesszen elő. Ha minden jelölt átmegy az Európai Parlament szűrőjén, és a testület az októberi szavazáson jóváhagyja az új Európai Bizottság összetételét, akkor Von der Leyen második „kormányában” kétharmados férfitöbbség lesz. A jelenlegi EB-ben a nemek aránya jóval kiegyensúlyozottabb volt, a 27 tagú testületben 13 nő volt. NÉPSZAVA

Kérdőjelek Durov letartóztatása körül

A Telegram alapítójának, Pavel Durovnak a franciaországi letartóztatása és vád alá helyezése olyan összetett ügy, amely számos emberi jogi kérdést vet fel – közölte tegnap az ENSZ. A világszervezet emberi jogi főbiztosa egy olyan dokumentum kidolgozását tervezi, amely „meghatározza azokat a paramétereket, amelyeken belül az ilyen helyzeteket meg kell vizsgálni” – mondta Ravina Shamdasani szóvivő az ENSZ genfi sajtótájékoztatóján. Hangsúlyozta: Durov letartóztatása számos emberi jogi kérdést vet fel, a főbiztosi hivatal pedig nem fér hozzá minden információhoz. NÉPSZAVA

Orosz előny a Donbászban

KUDARC Oroszország nem hagyta elterelni figyelmét: a Kurszki területet ért ukrán támadás közben hadserege riasztó ütemben nyomult előre Ukrajna keleti részén.

HARSÁNYI GYÖRGY

Augusztus 6-a óta a világ a Kurszki területen végrehajtott ukrán betörésre figyelt, ám a támadás mostanra kifulladni látszik, Oroszország pedig az elmúlt hónapban is folytatta előrenyomulását Donyeckben, Pokrovszk kulcsfontosságú városa felé – mutat rá egyre több elemző. A kijevi vezetők egy múlt keddi fórumán az ukrán főparancsnok meglepő beismerést tett – idézi fel a Kyiv Independent. Olekszandr Szirszkij szerint a kurszki offenzíva egyik fő célja valóban az volt, hogy Moszkva nagy erőket kényszerüljön átcsoportosítani a keleti frontról. Miközben azonban több mint 30 ezer katonát vezényelt át máshonnan, a front pokrovszki szakaszán csak növelte erőit. Szeptember első napjaiban az orosz csapatok már kevesebb mint nyolc kilométerre voltak Pokrovszk szélétől. A front közeledése miatt az elmúlt hetekben több ezer lakost evakuáltak a városból és a környező településekről.

Az oroszok előrenyomulása a mintegy 40 kilométerre lévő Avgyijivka februári eleste után kezdődött, s azóta lassan, de biztosan folytatódott. A helyzet áprilisban még rosszabbra fordult, amikor két ukrán dandár egy részének elfuserált váltását kihasználva az orosz erők elfoglalták Ocseretine kisvárost. Az ukrán dandárok közötti gyenge koordináció miatt az észak felől közelítő orosz csapatok júliusban újabb áttörést értek el Prohresnél. Délebbre pedig a Karlivka falu elleni támadás miatt kellett az ukránoknak a Vovcsa folyó mögé visszavonulniuk.

Mire tehát a kurszki behatolás megkezdődött, a donyecki front helyzete irányíthatatlanná vált, annak ellenére, hogy a hivatalos kijevi jelentések „nehéz, de stabil” helyzetről szóltak. Emil Kastehelmi, a finnországi Black Bird csoport elemzője szerint mindez az ukrán hadsereg tartós problémáira vezethető vissza. Az ember- és lőszerhiány és a rosszul előkészített védelmi vonalak súlyos terhet róttak az ukrán egységekre. S amikor a megcsappant és kimerült dandárokat ki kell vonni szektorukból, a váltás pillanatai tökéletes feltételeket teremtenek az orosz előrenyomuláshoz – érvelt Kastehelmi, aki szerint „ezek a rotációk Ukrajna Achilles-sarkát jelentik”.

FOTÓ: AFP/VYACHESLAV PROKOFYEV/POOL

A front közeledése miatt az ukrán hatóságok több ezer lakost evakuáltak Pokrovszkból és a környező településekről

A Pokrovszk környéki helyzet miatt számos megfigyelő a kurszki behatolás egyik kézenfekvő céljának tekintette, hogy orosz erőket vonjanak el a Donyecki területről. Kastehelmi szerint azonban ez a logika kezdettől fogva hibás volt, hiszen „meglepő lett volna, ha az oroszok az egyik legfontosabb irányból vonják el erőiket”, ahol addigra komoly sikereket értek el. A frontmozgások feltérképezése azt mutatja, hogy a kurszki betörés óta az oroszok előrenyomulása Pokrovszk térségében valójában felgyorsult – mondta. A finn elemző szerint nehéz elhessegetni a gondolatot, hogy a kurszki harcokban felhasznált erők és lőszerek hozzájárulhattak volna a donbászi ukrán védelem megerősítéséhez.

A Pokrovszkért vívott harc azonban még nem lefutott – mondta. A város fontos vasúti és közúti csomópont, amely a donyecki frontot védő ukrán erők összeköttetését biztosító útvonalakon fekszik. Ha elesik, az komolyan megnehezítené az ukrán csapatok utánpótlását.

Közel 50 embert ölt meg egy Poltava elleni orosz csapás

Legalább 49 ember meghalt tegnap a kelet-ukrajnai Poltava városra mért orosz rakétacsapásban. A sebesültek száma több mint 180. Az ukrán elnök szerint a városra kilőtt két ballisztikus rakéta egy oktatási és egy egészségügyi intézményt talált el, részben megsemmisítve a katonai távközlési intézet egyik épületét. A védelmi minisztérium azt közölte, hogy a légvédelmi riasztás és a rakéták becsapódása között olyan kevés idő telt el, hogy sokan az óvóhely felé menekülés közben vesztették életüket. Rengetegen szorultak a romok alá. A történtek nyomán Volodimir Zelenszkij elnök újra légvédelmi rendszerek és nagy hatótávolságú eszközök mielőbbi átadását kérte Ukrajna szövetségeseitől.

A nemzetközi jogrendet rombolja Mongólia

ICC „Meglehetősen aggasztó és nagyon kiábrándító, hogy Mongólia nem tesz eleget a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) alapokmánya szerinti kötelezettségeinek. Ez nagy visszaesés magának Mongóliának és a nemzetközi jogállamiságnak” – nyilatkozta a The Moscow Times orosz ellenzéki portálnak Szergej Vasziljev, a hollandiai Open Universiteit nemzetközi jogi szakértője. Vasziljev hozzátette, hogy Mongóliának „az ICC tárgyalás előtti kamarája és valószínűleg a részes államok közgyűlése előtt kell majd felelnie” azért, mert nem tartóztatta le a hivatalos állami látogatásra Ulánbátorba érkező Vlagyimir Putyin orosz elnököt, aki ellen a Nemzetközi Büntetőbíróság 2023 márciusában adott ki elfogatóparancsot az ukrán gyermekek Oroszországba való illegális deportálása miatt. Putyinnak a hétfő este kezdődött kétnapos mongóliai látogatása volt az első olyan külföldi útja az elfogatóparancs hatálybalépése óta, amelyet az ICC egyik tagállamába tett.

FOTÓ: AFP/VYACHESLAV PROKOFYEV/POOL

Uhnágín Hürelszüh mongol elnök szívélyesen fogadta Putyint

Az orosz portálnak nyilatkozó szakértők azt hangsúlyozták, hogy a mongóliai látogatás megvalósíthatósága megerősíti Putyin dacát a Nyugattal szemben, az orosz propaganda céljait szolgálja, amely azt kívánja ezúton is igazolni, hogy Putyin erős és érinthetetlen vezető. Az ulánbátori kormányzat döntése ugyanakkor éket ver a Nemzetközi Büntetőbíróság nyugati tagjai és az úgynevezett globális dél országai közé az Ukrajnában és másutt elkövetett nemzetközi bűncselekményekért való felelősségre vonás támogatásának kérdésében.

Vasziljev szerint a legnagyobb probléma Mongólia kötelezettségszegése kapcsán az, hogy precedenst teremthet, és hasonló viselkedést válthat ki más ICC-részes államok részéről is. Olyanok részéről, akik nem bánják, hogy Putyinnal üzletelnek, és hasznot húznak Oroszország hadigazdaságából.

Szakértők szerint szélesebb körű következményekkel jár a nemzetközi jogra nézve és megkérdőjelezi Mongólia megfelelését az ICC-t létrehozó római statútumának Putyin le nem tartóztatása, azonban Mongólia számára az Oroszországgal való stabil partnerség előnyei talán felülmúlják az ICC-tagállami kötelezettség elmulasztása miatti következményeit.

Putyin hivatalosan a Japán fölötti orosz–mongol katonai győzelem 85. évfordulójára utazott Mongóliába. A vizit valódi célja az Oroszország és Kína közötti gázvezetékek Mongólián áthaladó útvonala ügyében való megállapodás. Az orosz gáz nyugati exportjának lenullázódása után a kínai export kérdése kiemelt fontosságúvá vált. G. M.

A gyerek a legfontosabb?

HARGITAI MIKLÓS

Tíz éve történt, talán kicsit több: az Orbán-kormány egyetlen tollvonással vonta meg a támogatást a speciális magániskoláktól. A megyében az összes ilyen, figyelemzavaros, illetve más szempontból hátrányos helyzetű gyerekeket oktató iskola egyszerre bezárt. Júliusban értesítették a szülőket (nem augusztus végén, mint most), hogy keressenek másik intézményt. Keressenek – de hol, ha mindegyik megszűnt? A család, amelynek az elbeszélése nyomán az esetet megismertük, végül Budapestre költözött, mert a lakóhelyükhöz a legközelebb ott találtak megfelelőnek tűnő iskolát az SNI-s, ADHD-s nagyobbik testvérnek. Eleinte még naponta feljártak vonattal, hajnali hat óra előtti indulással, mert ez a „legközelebb" is napi több mint 100 kilométernyi utazást jelentett. A kisebbik testvér is ment, természetesen, mert ha a nagyobbik a fővárosban kezdi a tanévet, és tudják, hogy év közben költözni fognak, akkor ez a legkevésbé rossz megoldás. Ilyen helyzetben csak nagyon rossz és még rosszabb kompromisszumok vannak.

Az említett család azóta is nyögi a következményeket. Kiszakadás a megszokott környezetből, gyakori iskolaváltások, a „vidéki" gyerekek kiközösítése, halmozódó magatartási és tanulási problémák, iskolai kudarcok meg az ezekből adódó összes lelki teher a családtagokon – mindezt azért, mert az aktuális gazdasági zseninek, Matolcsy Györgynek sikerült majdnem csődbe vinnie az országot, és a szükséghelyzetben az az évi néhány tíz- vagy százmillió is számított (legalábbis ezt mondták), amit a magániskoláktól elvettek. Hogy az államnak, a társadalomnak mindez végül sokkal többe került, azzal nem számolt (el) senki: ebben az országban, hívják bárhogyan a miniszterelnököt, az azonnali haszon mindig többet nyom a latban, mint bármilyen következmény. (Mellesleg: ugyanabban az évben ígérte meg Orbán Viktor a parlamentben, hogy takarékossági okokból leállítják a stadionberuházásokat – természetesen nem állítottak le egyet sem.)

Amikor a kormány Iványi Gábor egyházának nehéz sorsú gyermekeket nevelő intézményeit megfojtja, azzal – bár az országban mindenki tisztában van vele, hogy mi a valódi szándék – nem a lelkésznek árt a legtöbbet, hanem az Orbán–Iványi-konfliktusban vétlen gyerekeknek és szüleiknek. Évtizedekre vagy inkább az egész életre kiható sérülések keletkeznek most, be nem gyógyuló sebek, amelyeket csak emberfeletti egyéni és közösségi ráfordítással lehet – ha lehet – utólag orvosolni. Ez akkor is megengedhetetlen lenne, ha jogilag színtisztán az egyházat vegzáló állam oldalán állna az igazság – de nem áll: egy jogvita zajlik, amelyben Iványiék igazságait legalább ugyanolyan erős jogi fórumok mondták ki, mint a kormányét. Ilyesmit egy jogállam akkor sem engedhetne, ha nem nevezné magát keresztténynek, és ha nem hazudná azt, hogy számára a gyerekek a legfontosabbak. És nem engedhetné a nemzet sem, ha még létezne: ha tizennégy évnyi dúlás ellenére még mindig lenne egy-két olyan értéke, amelyet mindenki elfogad, függetlenül attól, hogy mit gondol a rendszerről.

BONTA MIKLÓS

Rendszertelen

Bár a gazdasági évkezdet nálunk megegyezik az esztendők megújulásával, az érzékeny változtatások a nyár végi, őszi hónapokra maradnak, nem mennek ritkaságszámba a korántsem elegáns s a vállalkozók terveit megzavaró olyan döntések sem, amelyek az adórendszerbe maszatolnak bele. Többnyire ilyenkor történnek meg azok a gyors korrekciók, amelyek a hibás döntéseket igyekeznek menet közben kijavítani. S lehet az emberek hiányos gazdasági ismereteit, csak egy rövid távra visszanyúló emlékezetét kihasználva kommunikálni.

A korántsem kiemelkedő szakember, ugyanakkor hűséges pártkatona hírében álló Varga Mihály minapi, az adórendszerről szóló nyilatkozata ékes példája mindennek: „Szerintem tíz vagy több mint tíz év után megérett az idő, hogy teljes átvizsgálás történjen." Az idősávok összemosását a pénzügyminiszter mesterien, a valóságot eltorzítva végezte. Mindössze arra utalt, hogy a felülvizsgálat a külön- és extraprofitadók rendszerét érinti, mert – általa is bevallottan – „ezek költségként rakódnak a vállalkozások működésére". (Magyarán inflációnövelők.) Ráadásul a teljesen értelmezhetetlen extraprofitadót olyan üzletágra (légi közlekedés) is kivetették nem tíz, hanem „csak" egy esztendeje, amely a világjárvány miatt bevezetett zárlatok nyomán akkor nemhogy extra-, de semmiféle profitot sem termelt. Veszteséges tevékenységet megadóztatni még az elszabadult költségvetési hiányok közepette sem tisztességes.

A NER olyannyira rákapott a változatos nevek alatt futó különadókra, hogy akad olyan időszak, amikor ezekből több pénz folyt be a költségvetésbe, mint a mesterségesen alacsonyan tartott társasági adóból. A különadók közül a légi közlekedésit, a gyógyszeriparit és a távközlésit kivezetik jövőre. A bankadó sorsáról nincs hír, hogy a csipszadóról ne is beszéljünk, amelynek a megadóztatott termékek fogyasztására nincs érdemi befolyása, és kétséges, hogy a beszedéséből jut-e a célként megjelölt egészségügyi fejlesztésekre. Az eredményt látva aligha.

> Az idősávok összemosását a pénzügyminiszter mesterien, a valóságot eltorzítva végezte.

JEGYZET

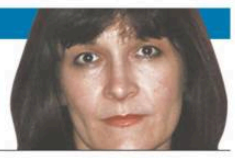

Gál Mária

14 km, 42 nap

Hat izraeli fiatal túszt végzett ki hidegvérrel a Hamász múlt hét végén. A palesztin terrorcsoportnak ez a legújabb taktikája – agyonlövet minden túszt, ha a felmentő izraeli csapatok rejtekhelyük közelébe érnek. Különösebb nemzetközi felháborodást és tiltakozást ezúttal sem láthattunk a „szabadságharcos" palesztin terroristák újabb gaztette miatt, olyan nyilatkozatokat viszont annál inkább, amelyek Benjamin Netanjahut teszik felelőssé a túszok kivégzéséért.

Izrael népének jogában áll saját kormányát és miniszterelnökét hibáztatni azért, hogy a túszok élete árán is ragaszkodik egy 14 kilométeres földsáv, a Philadelphi-folyosó fölötti izraeli ellenőrzés megtartásához a tűzszüneti megállapodástervezetben szereplő 42 napos túsz- és fogolycsere lebonyolítása idejére is. Jogosan vádolják az izraeliek azzal a miniszterelnököt, hogy a túszokat a Philadelphi-folyosó oltárán áldozta fel. És nem valamiféle téves stratégiai elképzelés, hanem saját hatalmához való ragaszkodás bármi áron. Átlátszó ürügy részéről Izrael biztonságának garanciájaként hivatkozni a folyosó felügyeletére, amikor védelmi minisztere és a két legfőbb szolgálat, a Moszad és a Sin Bét vezetője egyaránt annak feladását és a túszok mielőbbi kiszabadítását sürgeti.

Szélsőjobb koalíciós miniszterei viszont a kabinet megbuktatásával fenyegetnek, ha a legkisebb kompromisszumot is elfogadja a túszok szabadulása fejében. Márpedig ha ők távoznak a kormányból, Netanjahu bársonyszékét gyorsan a vádlottak padjára válthatja, hiszen három korrupciós ügye csupán a mandátuma idejére szünetel. Így önös érdekből ragaszkodik a 14 km-es földsávhoz, tudván, hogy azt biztosan nem fogadja el a Hamász.

Mindez azonban nem mentesíti a nemzetközi közösséget, jogvédőket és demokratikus kormányokat. Hallgatásuk árulás, egyben a terrorcsoport bátorítása is.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

KLÍMAHISZTI

Boszorkánykonyha

ORWELL VILÁGA

BÁRTFAI GERGELY

Született szeptember 4-én. Éppen ma 75 éves a népszerű gyorsétel, a fűszeres szósszal kínált, rendszerint karikára vágott sült kolbász: a currywurst. Német városokban minden sarkon kapható – de mégis, hogyan kerül oda az indiai fűszer a csülök, savanyú káposzta és knédli közé? A currys kolbász jócskán megelőzte a fúziós ételek újsütetű divatját: a hidegháborús Berlin boszorkánykonyhájában készült.

A porig bombázott birodalmi fővárost, mint tudvalévő, a második világháború végén négy megszállási övezetre osztották fel a győztes hatalmak. Azután csakhamar szembefordultak egymással. Sztálin az odahaza bevált módszerrel: kiéheztetéssel próbálta megtörni a nyugati (amerikai, brit, francia) szektorokat. Hogy elvágja az utánpótlást, a szárazföldi és vízi utakat 1948 nyarán hadseregével lezáratta.

Ám a szövetségesek úgy döntöttek, katonai szállítógépekkel látják el a körülzárt polgári lakosságot, légihídon. Ebbe a moszkvai zsarnok is kénytelen volt beletörődni, lövetni nem mert; elhatalmasodóban volt alkoholgőzös paranoiája, de ezt még felfogta. Nem sikerült térdre kényszerítenie Nyugat-Berlint, egy év múltán feladta a blokádot. A hidegháború drámai nyitányának két máig ható következménye: a NATO és a currywurst.

> A hidegháború drámai nyitányának két máig ható következménye: a NATO és a currywurst.

A hitleráj őrületéből lassan ocsúdó agymosottakban ekkor tudatosult, hogy a tegnapi ellenségek közül a nyugatiak segítenek nekik a bajban – akár a szovjetekkel szemben is. „Mazsolabombázónak" nevezték el a gépeket, amelyek ejtőernyővel dobtak élelmiszercsomagokat a tempelhofi reptéren várakozó tömegnek. A hálás civilek barátkozni kezdtek a katonákkal, esélyt teremtve ezzel a spontán konyhai fúzióra.

Herta Heuwer (1913–99) kis utcai étkezdét vitt Charlottenburg városrészben, egy angoltól kapta az indiai fűszereket. „Esős őszi este volt 1949-ben, szeptember 4-én. Zuhogott, mintha dézsából öntenék. Senki sem állt a bódémnál. Unalmamban fűszereket kevertem a paradicsompürébe. Istenien finom lett." Attól fogva így találta a sült kolbászt, és Chillup (csili plusz ketchup) fantázianéven levédette receptjét.

Kell hozzá curry- és csilipor, továbbá hagyma, fokhagyma, olívaolaj, sűrített paradicsom, ketchup, balzsamecet, méz, szójaszósz, miegyéb. Sokféle változatban terjedt el: a fővárosban bél nélküli kolbász dívik, a Ruhr-vidéken száraz bratwurst, a bajorok sörkorcsolyának eszik, Frankfurtban sertés helyett marhából készül, újabban már létezik húsmentes, sőt vegán verziója is.

Egy szó, mint száz: a curryszószos kolbász a soft power erejével meghódította a Szövetségi Köztársaságot. Évtizedek során a „hagyományos" német konyha büszkesége lett, nemzeti étel, egyedülálló gasztrotörténeti kultúrkincs. Emléktáblát kapott Herta asszony régen elbontott bódéjának a helyén, egy ideig külön múzeuma is volt.

Mit érdemes még tudni a 75 éves találmányról? Talán azt: művészet kulturáltan enni papírtányérról, mert a kolbászkarikák legurulnak, a curryszósz pedig kimoshatatlanul összemaszatol inget, nadrágot. De ez inkább maradjon köztünk – születésnapon ne legyünk ünneprontók.

COCOM 2024

DR. DÁVID FERENC
közgazdász, a DK országgyűlési képviselője

Az idősebbek talán emlékeznek rá, hogy a múlt század második felében a fejlett nyugat-európai országok és az USA, Kanada, Japán, valamint Törökország formálisan is egy közös jegyzéket (Coordinating Committee for Multilateral Export Controls) hozott létre, amely gyakorlatilag a keleti blokk országait (plusz Kína) sújtó, kereskedelmi embargó volt. A COCOM-lista csúcstechnológiai termékeket tartalmazó feketelista volt, ami praktikusan azt jelentette, hogy a lajstromban feltüntetett gyártmányokat/technológiákat tilos volt exportálni a Szovjetunió érdekkörébe tartozó szocialista országokba és Kínába.

A spanyol külügyminiszter már korábban jelezte, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy kormánya elutasítsa a magyarok ajánlatát a Talgóra a szoros magyar–orosz kapcsolatok miatt.

FOTÓ: AFP/SEFA KARACAN

Az 1947-ben alapított bizottság csaknem fél évszázadon keresztül működött, és tilalmi/korlátozó rendelkezéseivel nehezítette a szabadkereskedelmet. Ezzel hátráltatta Európa keleti felének gazdasági kibontakozását és a Varsói Szerződés tagországainak haditechnikai fejlesztését. Kemény – persze nem kijátszhatatlan – szisztéma volt a COCOM-rezsim, amely aztán szép fokozatosan jelentőségét vesztette, és 1994 tavaszán végleg kimúlt.

Az egykori szocialista tábor tagjainak jelentős része később NATO-taggá vált; a korábbi hidegháborús ellenfelek partneri szövetségbe szerveződtek. Számunkra rossz emlékű a COCOM-lista, hiszen az idegen hadsereg által megszállt országunk nem részesülhetett a korszerű informatikai, távközlési, ipari és hadiipari eszközök előnyeiből, ezzel is súlyosbítva hazánk gazdasági és politikai elszigeteltségét.

Már évek óta csak rossz álomként gondoltam a COCOM-korszakra, őszintén mondom, nem is nagyon foglalkoztattak a hátrahagyott, 1947–1994 közötti embargós korszak emlékei. „Felejtős” hangulatom azonban csak 2024. augusztus 27-ig tartott.

A hazai és a nemzetközi sajtó már korábban beszámolt arról, hogy a Ganz-MaVag Europe Zrt. vételi ajánlatot tett a vonatokat gyártó spanyol vállalat, a Talgo részvényeinek 100 százalékára. A Talgo kedvezőnek ítélte meg az ajánlatot, a tranzakció célja pedig az lett volna, hogy a két vállalkozás együtt dolgozzon a vasútfejlesztés különböző területein. Úgy tűnt, hogy mindkét fél számára jó üzlet lehet az „összebútorozás”, jó példája lehetett volna két eltérő adottságú állam – az Európai Unió 4. legnagyobb gazdasági hatalmának (Spanyolország) és a vasúti infrastruktúra tekintetében hátul kullogó Magyarországnak – a gazdasági együttműködésére.

Legutóbb viszont most azt tudhattuk meg, hogy a spanyol kormány döntése nyomán meghiúsult a nagy üzlet: „a kabinet ma megállapodott abban, hogy nem engedélyezi a Ganz-MaVag által a Talgo vállalatba történő közvetlen külföldi befektetést, miután a vizsgálatok során megállapításra került, hogy a művelet engedélyezése nemzetbiztonsági és közrendi kockázatokkal járna”. Mindkét ország tagja a kontinentális érdek- és értékközösségnek (EU), mindkét ország a NATO elkötelezett híve. Még sincs szerződés, még sincs közös biznisz.

Sajnos az együttműködés elmaradásának nagyobb vesztese Magyarország. A spanyol külügyminiszter már korábban jelezte, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy kormánya elutasítsa a magyarok ajánlatát a Talgóra a szoros magyar–orosz kapcsolatok miatt. Ezzel azonnal rányomta a negatív előjelű politikai billogot hazánkra, amelyet nehéz lesz eltüntetni!

Nézzük a dolog másik oldalát. Egy privát élménnyel kezdem. Egy évtizeddel ezelőtt suhantam vonattal Barcelonából Zaragozába és vissza. Igen, suhantam, igazi hangtalan száguldásban volt részem, elképedésemben nem is néztem a menetidőt és a szédítő sebességet. Most viszont ellenőriztem az érvényes menetrend alapján: szolgáltatótól függően 1 óra 23 perc és 1 óra 43 perc között van a menetidő. A távolság több mint 250 km. Az átlagsebesség kiszámítását a kedves olvasóra bízom.

Terjedelmi korlátok miatt nem fogok a MÁV-Volán Csoport gyalázatos teljesítményéről és hányattatásairól értekezni. Írásommal csak azt kívántam jelezni, hogy a távoli Spanyolországban vélhetően már régen megértették az idők szavát. Kiváló légi közlekedés (belső is), korszerű autópályák, száguldó vonatszerelvények. Lenne mit tanulni az „őrült” spanyoloktól!

A spanyol–magyar vasúti projektet tehát elbuktuk. Tiltólistára kerültünk. Mindannyian.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

A Duna „felforralása”

VICTOR ANDRÁS
ny. főiskolai tanár

Egy rendelet 2001-ben szabályozta a paksi erőmű hőszennyezését. (Lám, akkor még volt Környezetvédelmi Minisztérium!) A jogszabálynak így szól a 10. paragrafus (1) b) pontja: „a kibocsátási ponttól folyásirányban számított 500 m-en lévő szelvény bármely pontján a befogadó víz hőmérséklete nem haladhatja meg a 30 °C-ot”.

Napok óta lehet arról olvasni a sajtóban, hogy az Energiaügyi Minisztérium készített egy rendelettervezetet, hogy adott esetben Paks túllépheSSe ezt a hőmérsékleti határt. Azért szeretnék elérni ezt a módosítást, mert – főleg alacsony vízszint esetén – már hónapok óta „trükközniük” kell a méréssel, hogy 29,99 °C-ról szólhasson a jelentés; és gyakorlatilag biztos, hogy mostanában, a hőségriadós napokban már vagy „lefékezik” az erőművet, vagy túllépik az engedélyezett hőszennyezést. De ezek után – józan ésszel felfoghatatlanul, „Oh! irgalom atyja, ne hagyj el” – még Paks 2-t is a Duna vizével tervezik hűteni.

Az új rendelkezés lényegében Alaptörvény-ellenes, és ellentmond az Alkotmánybíróság állásfoglalásainak is.

A rendelet megszületett (12/2024. (VIII. 15.) EM r.): a fent idézett 10. paragrafus mellé beszúrtak egy 10/A. paragrafust, mely szerint a vonatkozó paragrafus „b) pontja szerinti határérték ellátásbiztonsági okból az energiapolitikáért felelős miniszter hozzájárulásával túllépHető”. A rendeletet a Magyar Közlöny 2024. évi 81. számában közzé tették, tehát már érvényes.

Megjegyzések:

1) Elképesztő dilettantizmus, hogy egy konkrét számértékkel megadott határ esetenkénti túllépésére úgy ad engedélyt a kormány, hogy nem ad meg újabb határértéket. Jelenlegi szövege szerint a rendelet bármilyen hőmérséklet elérését engedélyezi ugyanis. Nem véletlenül jelentek meg máris a fanyar humorú mémek arról, hogy a Dunából fogjuk merni a „paksi halászlét”.

2) Érvelhet a minisztérium azzal, hogy a 30 Celsius-fok nyilván nem olyan kategorikus határérték, mint mondjuk az, hogy a víz 100 Celsius-fokon forr. Ebben igaza is volna. A megadott határ becsült (tehát nem egzakt mérésen alapuló) jellegét valószínűsíti az is, hogy éppen kerek tízes szám. De valahol ki kell jelölni a határt. S mivel a Duna éves átlaghőmérséklete Magyarországon 14 Celsius-fok körül van, a 30 fokos határ érthető, hiszen Paks alatt nem sokkal már most is „szicíliai” jellegű a Duna élővilága.

3) Az új rendelkezés lényegében Alaptörvény-ellenes, és ellentmond az Alkotmánybíróság állásfoglalásainak is. Nézzünk néhány mondatot az Alkotmánybíróság II/03079/2021 ügyiratszámú határozatából, melynek külön érdekessége, hogy az előadó alkotmánybíró dr. Sulyok Tamás volt:

„Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatának a részét képezi az a tartalmi követelmény, hogy a környezetvédelem egyszer már elért védelmi színvonala ne csökkenjen. ...ha egy szabályozás vagy intézkedés érintheti a környezet állapotát, a jogalkotónak kell igazolnia, hogy a szabályozás nem jelent visszalépést és ezáltal nem okoz adott esetben akár visszafordíthatatlan károkozást” [ez hivatkozás a 13/2018. (IX. 4.) AB határozatra].

4) Ez az ügy ismét – „legalább százezerszer már”, ahogy Dés dala mondja – egy elkeserítő, felháborító és szomorú példa arra, hogy az Orbán-kormány értékrendjében a fenntarthatóság (nevezhetjük környezet- és természetvédelemnek is) valahol nagyon hátul van. Döntéseikkel ezért szinte naponta veszélyeztetik a jövőnket. A gyermekeink, unokáink jövőjét.

BECK TAMÁS
publicista

Megoldás

Az öngyilkosságok számán kívül nem sok mindenben voltunk eddig világelsők, hazánk számára viszont szomorú dicsőség, hogy a glóbuszunkon időközben mindenfelé elterjedt szélsőjobboldali populizmus nálunk került először kormányzati szerepbe.

A szakértők általában nem csupán a szerteágazó okokat nevezik meg utólag, hanem bűnbakokat is keresnek. Tény, hogy tizennégy esztendeje voltunk egypáran, akik megkongattuk a vészharangot, felismerve, Orbán Viktor mire fogja használni a várhatóan ölébe hulló teljhatalmat. A társadalmi ellátórendszerek reformjának kísérletétől megrettent választópolgárok azonban befogták a fülüket, csak meg ne hallják ezeket az intéseket. Messiást akartak mindenáron, Orbán pedig meg is ígérte nekik a csillagos eget készségesen, kizárólag a szavazatmaximalizálás céljából.

Közgazdasági szempontból Bajnai Gordon és társai kitűnően menedzselték a hozzánk is begyűrűző világválságot, hiszen hazánk örvendetes módon elkerülte az államcsődöt. Amit a baloldal politikusai nem ismertek fel, az az, hogy a szakértelem önmagában nem elegendő ennek a Moháccsal felérő nemzeti katasztrófának a megakadályozásához. Orbán Viktor bezzeg megtanulta a leckét: dilettáns és nemtörődöm adminisztrációja szakpolitikai ügyekben hibát hibára halmoz, működőképes hatalompolitikai koncepciója viszont sikeresen elejét vette leváltásának immáron négy kormányzati cikluson keresztül. Biztató ugyanakkor, hogy bár Magyarországot öntötte el elsőként a populista hullám, most a megoldás is nálunk látszik körvonalazódni.

A szélsőjobboldali populizmus térnyerésének két, jól elkülöníthető típusát különböztethetjük meg az euroatlanti térségben. Nyugat-Európában a mérsékelt jobboldali pártok többnyire levonták a második világháború tanulságait: nem hajlandóak együttműködni a szélsőjobb formációkkal, sőt élesen megkülönböztetik magukat azoktól. Ezekben az országokban ezért olyan fasisztoid pártocskák erősödtek meg riasztó módon a közelmúltban, amelyek eredetileg marginális helyzetben vegetáltak.

A liberálisból konzervatívvá lett Fidesz, a Horthy-korszak hagyományainak megfelelően, amúgy sem húzott soha éles határvonalat önmaga és a szélsőjobboldal között.

Másként történt a dolog hazánkban, illetve a tengerentúlon. A liberálisból konzervatívvá lett Fidesz, a Horthy-korszak hagyományainak megfelelően, amúgy sem húzott soha éles határvonalat önmaga és a szélsőjobboldal között. Már az ezredforduló környékén egyedül Orbán Viktor volt hajlandó hivatalosan fogadni azt a Wolfgang Schüsselt, akinek kabinetje a fasiszta Osztrák Szabadságpárt kormányzati részvétele miatt politikai karanténba került. A kétharmad birtokában végbevitt ámokfutás aztán feltette a pontot az i-re: a hazai kormánypárt nemcsak retorikáját, hanem intézkedéseit tekintve is belépett a szélsőjobb formációk klubjába. Az Egyesült Államokban hasonló folyamat ment végbe Donald Trump fellépésének következtében, aki az eredetileg mérsékelt Republikánus Pártot tolta szélsőjobbra.

Orbán Viktor azonban nem számolt azzal a politikai vákuummal, amely ennek következtében kialakult a mérsékelt jobboldalon s amelyet most a Tisza Párt igyekszik betölteni, nem is sikertelenül. A felmérések szerint az eurokonform konzervatív párt már érzékelhetően megközelítette a Fideszt.

Iráni film hazai vásznon

Először látható magyar mozikban a cannes-i nagydíjas iráni családi dráma, A szent füge magja (The Seed of the Sacred Fig) a BIFF – Budapest International Filmfesztiválon október 29-én a Corvin moziban. A rendezvény november 3-ig tart. NÉPSZAVA

Hegedűs D. Géza a nemzet színésze

Hegedűs D. Gézát választották a nemzet színészének. A címet tizenketten viselhetik, és ha közülük valaki meghal, a többiek döntik el, ki kerülhet a megüresedett helyre. Hegedűs D. Gézát Király Levente helyére választották. NÉPSZAVA

Évadnyitás

Szombaton immár 33. alkalommal rendezik meg a Jókai téren az évadnyitó Kolibri Fesztivált, ahol a hagyománynak megfelelően idén is a báb- és utcai előadó-művészet legkiválóbb hazai és határon túli képviselői fogadják a közönséget. PORT.HU

A művészek látják a jövőt

INTERJÚ Robert Longo, a világhírű amerikai képzőművész a bécsi Albertina Múzeum ma nyíló tárlatán mutatja be óriási méretű szénrajzait. A helyszínen válaszolt a Népszavának.

P. SZABÓ DÉNES
BÉCS

A rajzain a médiából vett képek, mint vadászgépek, rohamrendőrök és gombafelhők jelennek meg. Miért érzi szükségét, hogy ezeket papírra vigye?

Mert ilyen a világ, amiben élünk. És ezt nem hagyhatom figyelmen kívül. A képeim viszont nem ugyanolyanok, mint ahogy az újságokban szerepeltek, mert erősen megváltoztatom azokat, s ezért máshogyan is olvassuk őket. Az egyik képemen orosz és ukrán tankokat látunk, amelyek csíkokat húznak a földben. A mű olyan, mint egy absztrakt festmény, a lánctalpak nyomai mint az ecsetvonások. Azt akarom, hogy a képeken keresztül gondolkodj el arról, mi történik a valóságban.

Miért ilyen nagy méretben rajzol?

Hogy elnyeljenek téged, így ha előttük állsz, semmi sem tereli el a figyelmedet. Másrészt mi, amerikaiak hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy ha nagy a kép, akkor jó is. Meg szeretnék a filmekkel versenyezni, szeretném, ha a képeim olyanok lennének, mint egy film, amely megállt.

ROBERT LONGO

képzőművész, filmrendező, fotós és zenész. 1953-ban, Brooklynban született. Képein aktuális társadalmi, politikai eseményekre reagál. Videóklipeket készített a New Order, az R.E.M. és a Megadeth együtteseknek, illetve ő rendezte a Johnny Mnemonic című sci-fit is Keanu Reeves, Dolph Lundgren és Takeshi Kitano szereplésével.

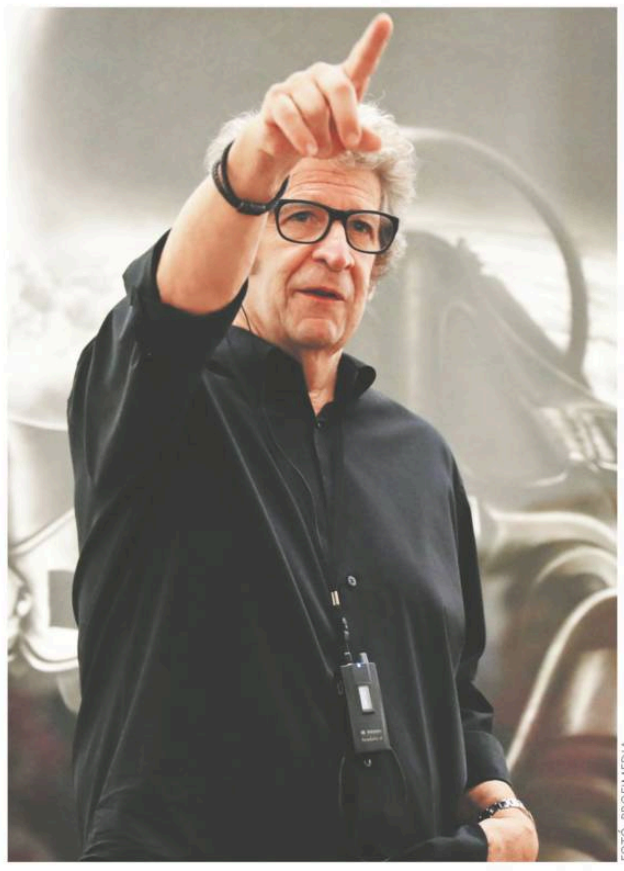

FOTÓ: PROFIMEDIA

Milyen filmek hatottak a művészetére?

A régiek közül az epikus mozik, mint a Spartacus vagy a Tízparancsolat. Vagyis a késő ötvenes-hatvanas évek művei. Az európaiak közül Godard, Truffaut, Hitchcock és Fassbinder filmjei.

Miért fekete-fehérben rajzol?

Mert azt jobban értem. Én fekete-fehér televízión nőttem fel. És bár fekete-fehérek a képeim, látni rajtuk a színeket. Például amelyiken az Egyesült Államok zászlaja van, látni a pirosat. Azt gondolom, hogy a fekete-fehér hihetetlenül absztrakt.

Absztrakt művésznek tartja magát, miközben a képei figurálisak, azokon személyek, járművek és épületek láthatók. Nincs ebben ellentmondás?

Szerintem minden reprezentáció absztrakt. Ha közel mész egy képhez, akkor elvonttá válik.

Az egyik művén az Egyesült Államok zászlaját két bekeretezett képre osztotta. Mit tapasztalt otthon, mennyire megosztott az amerikai társadalom?

Az Egyesült Államok jobban megosztott Észak és Dél, mint Kelet és Nyugat viszonylatában. A Dél konzervatív, rasszista és indusztriális. A keleti és a nyugati part sokkal tanultabb. Az országban pedig a legnagyobb kérdés az, hogy a fehér férfiak félnek attól, hogy elvesztik a hatalmukat.

Ön filmet is rendezett, '95-ben bemutatták a Keanu Reeves főszereplésével a Johnny Mnemonic című sci-fijét, amely a virtuális valóságról és a mesterséges intelligenciáról szól. Miért érezte úgy a '90-es évek közepén, hogy ezt a történetet el kell mondania?

Mert ezek a témák már úton voltak. És el akartam mondani, hogy mi fog következni. Mint Kasszandra, aki tudta a jövőt, de senki sem hallgatott rá. Ilyenek vagyunk mi, művészek is. Látjuk a jövőt, de azt senki sem akarja tőlünk hallani.

Elérni a maximális hatást

EXTRÉM Robert Longo bécsi tárlatán a látogatót egyszerre nyűgözi le a képek mérete, a témájuk és a megvalósításuk technikája. – Amikor erre a kiállításra betérsz, a műveket látva rögtön megdöbbensz, mert rájössz, hogy azok nem fotók, hanem rajzok, majd megpróbálsz rájönni, hogyan készülhettek, hisz annyira precízek – mondta lapunknak Elsy Lahner, a kiállítás kurátora. Az amerikai művész az óriási szénrajzok elkészítéséhez a média képeit alakítja át. A Nagaszakira dobott 1945-ös atombomba felhőjét például még dramatikusabbra rajzolja, míg egy cápát ábrázoló képén a ragadozónak a valóságosnál is nagyobb fogakat rajzol, így az még félelmetesebb lesz. Egy másik képen a vadászgépet vezető pilóta sisakján nem látjuk a fotóst visszatükröződni, csak a végtelennek tűnő, felhős eget – a kurátor szerint a képek ezért a maximális hatást érik el.

– Longo a feszültséget szereti megmutatni. Egy hatalmas, három képből álló művén például menekülteket látunk gumicsónakban ülni, a kép nagy része azonban a hullámzó tengert ábrázolja. Ezzel a különös perspektívával a néző az ábrázolt személyekkel egy szintbe kerül, mintha ő is egy csónakban ülne vagy a vízben úszna. A művész azt akarja, hogy benne legyél a képben, és hogy bármikor nézel rá, váljon élővé a jelenet – mondja a kurátor.

A kiállításon nemcsak Longo elmúlt években készült képeit láthatjuk, de az 1977 és 1983 között rajzolt Emberek a városokban (Men in the Cities) című sorozatának négy darabját is, melyeken öltönyös férfiak és kosztümös nők kitekert, extrém pózokban láthatók. A művész ezzel a szériával vált híressé: a képek New York korabeli feszült hangulatát adják vissza, amikor a várost átjárta a pénzügyi és ingatlanpiaci fellendülés, illetve megjelentek a yuppie-k, a jól kereső, fényűző életet élő fiatalok. Róluk szól az Amerikai Psycho című film is, melynek főszereplőjének, a sorozatgyilkos Patrick Batemannek a lakásán is Longo képei függnek a falakon.

Robert Longo azt szeretné, hogy a képeit nézve semmi ne terelje el a figyelmünket

FOTÓK: ROBERT LONGO STUDIO

INFÓ

Robert Longo
Kurátor: Elsy Lahner
Albertina
Bécs, Albertina-platz 1.
Megtekinthető 2025. január 26-ig

A művek nagy része háborús borzalmakat ábrázol – például Nagaszaki 1945-ös nukleáris bombázását

HIRDETÉS

FOTÓ: AFP/CHAEL TRAN

Modellkedés és színészet után érdekképviselőnek állt

Brooke Shields szakszervezeti vezető lett

FELADAT Brooke Shields válságos pillanatban vette át az amerikai színpadi színészek szakszervezetének (Actors' Equity Association) irányítását – írta meg a The Washington Post. Meglepőnek tűnhet, hogy a modell és színésznő egy ilyen megterhelő, fizetés nélküli pozíciót vállal, a sztárnak azonban szívügye a szakma boldogulása. Shields májusban nyerte el a szakszervezet legmagasabb tisztségét, két tapasztaltabb szakszervezeti aktivistát megelőzve. Azt mondja, a hírességét arra akarja használni, hogy pénzt tegyen a színészek zsebébe; szerinte ez a pozíció olyasmi, amire energiát tud fordítani. Brooke Shields közel fél évszázada van a reflektorfényben, a közelmúltban szerepelt a Netflix A menyasszony anyja című filmjében, könyveket írt és dokumentumfilm is készült róla, amely a gyermekként és tinédzserként megélt szexuális tárgyiasításról szól.

Az amerikai színészvilág több súlyos problémával küzd: a Covid még mindig érezteti hatását, a közönség nem tért vissza teljesen a nézőtérre, sok társulat sztrájkol a magasabb bérezésért. NÉPSZAVA

Szürreális állapotok

LIDO Luca Guadagnino a Pressburger Imre rendezte Piros cipellőket idézi meg a Queer című melegfilmjében, az Oscar-díjas Kapadia pedig a bolygó pusztulásáért felelős diktátorok közé sorolta Orbán Viktort.

CSÁKVÁRI GÉZA
VELENCE

Luca Guadagnino azon kevés rendező egyike, akit már akkor megtapsolnak Velencében, amikor a neve felbukkan a vásznon, és a filmből még nem pergett le szinte semmi. Így történt ez a Queer című filmje „hajnali" sajtóvetítésén is. Nem azért, mert olasz – ő inkább afféle univerzális művész –, hanem mert az alkotásai tényleg egyediek, még egy olyan szerelmi háromszög blődlit is pazarul készít el, mint a Challengers, mely tavaly nyitotta volna a fesztivált, de a színészsztrájk miatt elhalasztották a bemutatót. A rendező tizenhét éves korában olvasta el William S. Burroughs Queer című regényét, és azóta szerette volna megfilmesíteni. Karrierjében mostanra jutott odáig, hogy akár egy telefonkönyv adaptálására is kapna pénzt, ám ő Burroughst választotta. Méghozzá konkrét vizuális tervvel, és akkor itt jön egy újabb magyar vonatkozás: Michael Powell és a miskolci születésű Emeric Pressburger (Pressburger Imre) közös rendezését, a Piros cipellőket nevezte a fő és egyetlen mozgóképes ihletnek, konkrétan hivatkozva Moira Shearer táncára, mely akkor botrányt okozott annak erotikus töltete miatt. Megnézve a Queert, egyértelmű, hogy melyik jelenetbe emelte ezt be Guadagnino, de a címből kiindulva sem meglepetés, hogy itt két férfi eggyé válása a szituáció.

De miről is szól ez az igen merész film, melyet egyszerre ünnepeltek és fütyültek ki? Daniel Craig alakítja a főszereplőt, Lee-t, aki Mexikóvárosban él még abban a korszakban, amikor az Egyesült Államokban bebörtönöznek szenvedélybetegségei miatt: úgy issza a tequilát, mint mások a csapvizet, mindemellett kokainista és heroinista, és imádja a fiatal fiúkat. Elég nehéz megszokni, hogy minden idők legjobban kigyúrt James Bondja homoerotikus gesztusokkal és tánclépésekkel él, s azt is nehéz elhinni, hogy képes eljátszani a rommá ivott embert. A három felvonásra tagolt drámában Guadagnino eljut a hiperrealizmustól a totál szürreálisig, de erre a dramaturgia is kötelezi: az első szegmens a nem túl boldog élet, a szerelembe esés az Allerton nevű fiatal újságíróval (Drew Starkey) és a züllés mesterfokon: a hányásig ivás, a depresszió kezelése drogokkal és a bestiálisan érzéki férfiszex, melynek ábrázolásában Guadagnino tényleg elment a végletekig. A második felvonásban a páros Dél-Amerikában utazgat, ez a rész a viszonyrendszerüket tárgyalja ki alaposan, a harmadik pedig a dzsungelben játszódik, ahol Lee és Allerton egy indiánok által istenített hallucinogén növény kipróbálására vállalkozik, és itt élnek át egy olyan tripet, melynek a része a Piros cipellők-féle szex. De ha ez nem lenne elég, kapunk egy epilógust is, melyet lehet majd jó sokáig sokféleképpen elemezni. Az én megoldásom az, hogy az érzelmeink akkor is velünk maradnak, amikor már nincs mellettünk a szeretett ember.

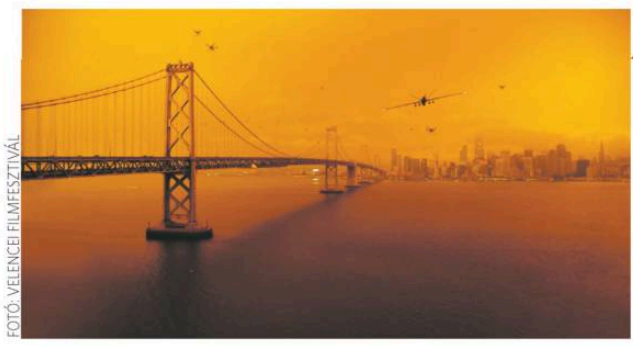

FOTÓ: VELENCEI FILMFESZTIVÁL

Asif Kapadia filmjében a Föld már túl van egy globális háborún és a pusztuláson

FOTÓ: YANNIS DRAKOULIDIS/VELENCEI FILMFESZTIVÁL

A rendező tizenhét éves korában olvasta el William S. Burroughs Queer című regényét, és azóta szerette volna megfilmesíteni. Karrierjében mostanra jutott odáig, hogy akár egy telefonkönyv adaptálására is kapna pénzt, ám ő Burroughst választotta

Az Oscar-díjas dokumentarista, Asif Kapadia most egy hibrid dokujátékfilmet rendezett: a 2073 című mű nem kisebb ambícióval készült, mint hogy felszólítsa az emberiséget arra, hogy akadályozzuk meg a globális katasztrófát. A film – micsoda meglepetés – 2073-ban játszódik, amikor a bolygónk már túl van a világégésen. A szerencsés túlélők zárt városokban (rendőrállamokban) élnek, de vannak a felszín alatt túlélők is, akik feljárnak „kukázni". Ilyen a Samantha Morton által alakított néma nő is, aki azóta nem beszél, amióta a nagyanyját elhurcolták – és azzal is tisztában van, hogy rá is ez a sors vár. Elmeséli, hogyan jutott el a világ oda, hogy 2036-ban megtörtént az esemény, a bolygót felemésztő háború. Kapadia ezeket az előzményeket az elmúlt tíz év eseményeinek felvételeiből és oknyomozó újságírókkal való interjúkból szerkesztette. Talán egyetlen hibája a filmnek, hogy túl direkten mondja ki az üzenetet: a demokrácia veszélyben van, és ezért, illetve a bolygó bekövetkező pusztulásáért a diktátorok a felelősek. A rendező végigmegy a listán: Rodrigo Duterte, Narendra Modi, Donald Trump, Putyin, Jair Bolsonaro, Brexit-propagandisták, köztük Boris Johnson és Orbán Viktor. Kitér azokra a nem választott új királyokra, akik a tőkéjükkel befolyásolják az emberek életét, mint Elon Musk. Megkapják a magukét a kínaiak is az ott bevezetett arcfelismerő rendszerrel, a követő- és lehallgatórendszeréről híres Izrael sem ússza meg. Megdöbbentő, hogy Asif Kapadia szimplán rendelkezésre álló felvételekből hitelesen megmutatja a világvégét – ez persze a minimum, ha aktivistaforradalmat szeretne elindítani.

> A bolygó bekövetkező pusztulásáért a diktátorok a felelősek. A rendező végigmegy a listán: Rodrigo Duterte, Narendra Modi, Donald Trump, Putyin, Jair Bolsonaro és természetesen Orbán Viktor.

LAPSZÉL

Az Eötvös-opera sikere

FOTÓ: MAGY. ÁLL. OPERA/NAGY ATTILA

Eötvös Péter 2023 decemberében bemutatott, Valuska című utolsó operája az ősbemutatók kategóriájában szerepel az elmúlt évad legnagyobb operai teljesítményeinek odaítélhető rangos elismerés, az International Opera Awards jelöltjei között. A díjátadót ünnepélyes keretek között, október 2-án tartják a Bajor Állami Operaház szervezésében, a müncheni Prinzregententheaterben. A márciusban, 80 éves korában elhunyt, kétszeres Kossuth-díjas világhírű kortárs zeneszerző 13. és immár utolsó operája alapjául a Nemzetközi Man Booker-díjjal kitüntetett Krasznahorkai László Az ellenállás melankóliája című, 1989-ben megjelent regényét választotta. NÉPSZAVA

Dokuötleteket várnak

Már csak néhány napig lehet jelentkezni a 9. Verzió DocLab programba, amely az egyetlen olyan nemzetközi filmfejlesztési workshop és pitchfórum Magyarországon, amely egész estés, kreatív dokumentumfilmek létrejöttét segíti elő. A legjobb pitcheknek díjakat ajánlott fel a magyar és nemzetközi dokumentumfilmes közösség. A Verzió Filmfesztivál részeként szervezett workshopra szeptember 9-ig várják a jelentkezőket. MAGYAR.FILM.HU

Kerti partin fánkkal ünnepel az Örkény Színház

BULI Szombaton ismét Örkény Kert, a Madách téren felállított nagy- és kisszínpadon, az Örkény Színház nagyszínpadán, a stúdióban egész nap lesznek programok. Az Örkény Színház évadnyitó fesztiválján találkozhatunk a teátrum művészeivel, és kedvezményesen válthatunk jegyet az előadásokra. Az idei Örkény Kert különleges: a 2024/25-ös évadban a színház fennállásának 20. évét ünneplik, és nagy bejelentéssel készülnek.

Szeptember 7-én együtt jógázhatunk Hámori Gabriellával, a kicsiket a Piros Kakaó játszóház várja, ahol a tematikát az évad egyik bemutatója, A nyúl füle adja (Aesopus állatmeséjét Dargay Marcell, Fábián Péter és Parti Nagy Lajos dolgozta át). A nagyszínpadon délután a Danubia Zenekar lép föl, kísérletet téve egy a magyar zene elmúlt 150 évének legjobbjait bemutató koncertre. Erkel és az LGT megfér egymás mellett. Közreműködnek: A Máltai Szimfónia program növendékei, Tóth Vera, vezényel: Hámori Máté. Hattól Beck Zoltán és Grecsó Krisztián zenés irodalmi pódiumestje, a Hoztunk valamit magunkból látható.

FORRÁS: FACEBOOK

Közönség, művészek és műszak ismét együtt ünnepel a Madách téren

Záróprogramként érkezik az Örkény Esztrád, a társulati tagok koncertje. A nap folyamán zenél a színházi műszak is. Kadarkai Endre Tenki Rékával és Nagy Zsolttal beszélget. A portréinterjúk kivételesen nem csak a riporter kérdéseiből állnak, a társulat is részt vesz a beszélgetés alakításában. Ismét elhangzik Babits Mihály Jónás könyve c. műve, Csuja Imre előadásában.

A stúdióba érkezik a Mindentudás: Bíró Kriszta az elfeledett nőkről, Kókai Tünde a tudatos álmodásról beszél majd. Hallhatunk az évad kísérletező előadásáról Gáspár Ildikó rendező, Tompa Andrea író, Daniele Szeredy beszélgetésén. A látogatókat a születésnap okán ezer darab klasszikus szalagos fánkkal várja vendégeit a teátrum, melynek ötletét az egyik előadásuk, a Macskajáték adta.

A fánkokat 16 órától osztják színészek a Madách téren, a Kaldi & Kaldi Bt. tésztafeszítő kisiparos helyben készíti azokat; a fánkozás a Mad House Budapest közreműködésével jön majd létre. NÉPSZAVA

Halálos Grand Canyon

Már 14 túrázó halt meg ebben a szezonban a Grand Canyonban, majdnem elérve az éves átlagot, 15-öt. Az ok az extrém időjárás; van, akit hirtelen árvizek sodornak el, mert a száraz, növények nélküli talaj nem tudja beszívni a vizet, van, akivel a 48 fokos hőség végez. GUARDIAN

Cápa cápának farkasa

Megevett egy fehér cápa egy vemhes, 3,6 méteres heringcápát. Ezt onnan lehet tudni, hogy utóbbira 2020-ban jeladót erősítettek, aminek jelei egy év múlva teljesen átalakultak, más állatfajhoz tartozó mozgásfajtát mutattak. Ez az első ilyen dokumentált eset. QUBIT

Különös hangok

Ismeretlen eredetű zajra lettek figyelmesek az ISS űrhajósai a Starliner űrkapszulában, amely ismétlődő, pulzáló hangokból áll. A zaj azóta megszűnt, a NASA szerint az űrállomás és a Starliner közötti audiokonfiguráció eredménye volt. A Starliner tehát 6-án hazatérhet. RAKÉTA

Karsai továbbra sem adja fel

EUTANÁZIA Véget ért a harc a saját ügyében, de a gyógyíthatatlan beteg alkotmányjogász folytatja a küzdelmet betegtársai és a mi érdekünkben is, hogy jogunk legyen az életvégi döntések meghozatalára.

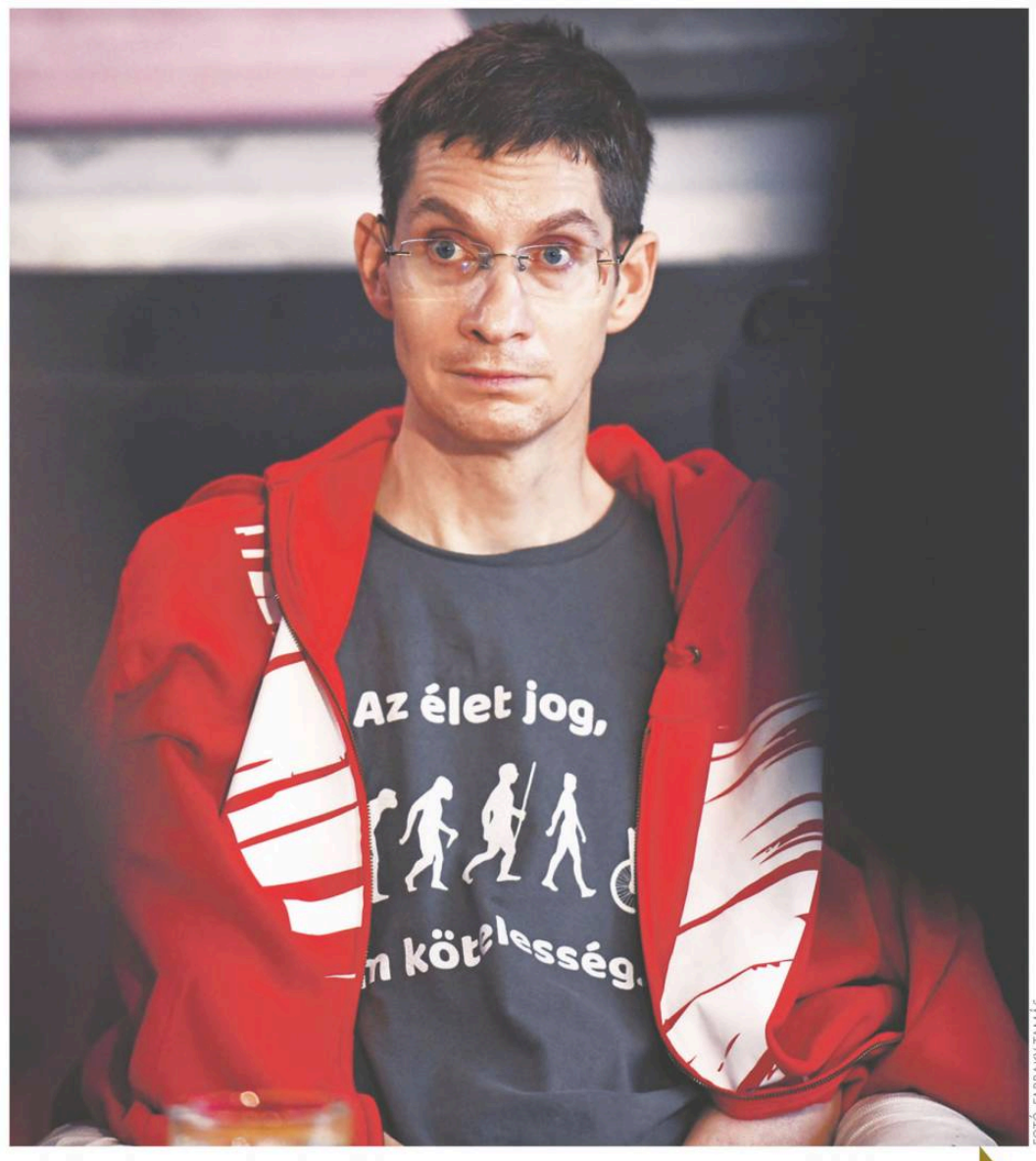

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Karsai Dániel ügyvédként is szeretne az eutanázia ügyében fellépni, nem csak saját magát képviselve

KUKLAI KATALIN

A strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) hétfőn egy kétsoros közleményben tudatta, hogy a nagykamara öttagú bírói tanácsa aznapi ülésén úgy határozott: elutasítja a Karsai Dániel kontra Magyarország ügy áttételére irányuló kérelmet, azaz a nagykamara nem fogja felülvizsgálni az ítéletet. A gyógyíthatatlan ALS-betegségben szenvedő alkotmányjogász augusztus 9-én nyújtotta be fellebbezését, hogy a 17 tagú nagykamara foglalkozzon az ügyével. Ilyen esetekben az öttagú bírói testület azt mérlegeli, hogy az ügy komoly, az emberi jogok európai egyezményének vagy jegyzőkönyveinek értelmezését vagy alkalmazását érintő kérdést, vagy komoly általános jelentőségű kérdést vet-e fel. Ha igen, a nagykamara hozza meg a jogerős ítéletet. Ha nem merül fel ilyen kérdés vagy probléma, a testület elutasítja a kérelmet, ekkor jogerőssé válik az ítélet.

„A bíróság gyorsan meghozta ezt a döntését, mert felmérték, hogy Dani esetében az időtényező kulcsfontosságú” – nyilatkozta lapunknak Frank Evelyn, a Karsai Dániel Ügyvédi Iroda vezetője. „Mindannyiunkat megrendített, hogy a bíróság elutasította a kérelem befogadását. Sajnos mi sem tudunk több indokot mondani, mint amit a közleményükben leírtak, ugyanis az eljárási szabályzat értelmében ezt a fajta döntést nem kell megindokolniuk. Dani esetében ez az ügyszál így most ezzel a döntéssel lezárult, de nem adjuk fel.” Az ügyvédnő elmondta: négy további panaszost képviselnek az EJEB előtt, ketten sclerosis multiplexben szenvednek, egy kérelmező ALS-beteg, a szintén ALS-ben a közelmúltban elhunyt Dunavölgyi Erzsébet ügyét pedig a lánya szeretné továbbvinni, ezt szintén jelezték már a bíróságon. A további kérelmezők vonatkozásában még tavasszal azt mondta a bíróság, hogy az ő ügyükben azután fognak ítélni, hogy Karsai esetében döntés születik. Frank Evelyn rávilágított: az EJEB egy precedensbíróság, ami azt jelenti, hogy a hasonló ügyeket hasonló módon bírálják el, viszont ha vannak olyan szignifikáns különbségek az ügyek között, amelyek alapján a bíróság azt tudja mondani, hogy nem azonos tényállás alapján kell dönteni, a többi panaszos esetében hozhatnak másmilyen döntést. Ehhez szükség lesz a korábban benyújtott kérelmek kiegészítésére. „Dani az utóbbi időben nagyon megtalálta a saját lelki békéjét – válaszolta Frank Evelyn arra a kérdésre, hogy az alkotmányjogász hogyan fogadta a hírt. – Azt éreztem rajta, hogy szeretne továbbmenni. Nem fogja feladni. Itt mutatkozik meg az ügyvédi mivolta: habár már nem praktizál, még mindig benne van az ügyvédi szemlélet. Hiszen ügyvédként nem a saját ügyeinket oldjuk meg, hanem igyekszünk másoknak segíteni.”

Az ügyvédnő végül megerősítette: habár Karsai kérelmét elutasították, mégis óriási eredmény, hogy a magyar társadalom végre mer beszélni erről a témáról. Hihetetlenül fájdalmas a saját mulandóságunk, hogy mennyire kiszolgáltatottak vagyunk, és elvész annak a lehetőségét, hogy méltó módon fejezhessük be az életünket. Mert bármikor bármelyikünk kerülhet ebbe a helyzetbe.

Az EJEB szerint kiváló a magyar ellátás

Június 13-án az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében azzal indokolta az elutasítást, hogy nem sérültek az ügyvéd emberi jogai az európai egyezmény 8. cikke (a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog) alapján, valamint nem sérti a 14. cikket (a megkülönböztetés tilalma) sem a 8. cikkel összefüggésben. Hozzátették, hogy Karsai esetében az esetleges hibáknak potenciálisan széles körű társadalmi következményeik és kockázataik vannak, és az orvosok által asszisztált öngyilkosság visszaélések kockázatát rejti magában. Ugyanakkor hangsúlyozták, hogy a megfelelő jogi intézkedések szükségességét folyamatosan felül kell vizsgálni, figyelembe véve az egészségügyben bekövetkezett fejlődést. Az EJEB úgy ítélte meg, hogy a magas színvonalú palliatív ellátás (a tünetek kezelése), beleértve a hatékony fájdalomcsillapításhoz való hozzáférést is, biztosítja az élet méltóságteljes végét. A szakértői vélemények szerint a palliatív ellátás rendelkezésre álló lehetőségei, beleértve a palliatív szedáció alkalmazását is, általánosságban véve a betegek számára képesek enyhülést nyújtani, és lehetővé tenni számukra a békés halált.

A DNS-vizsgálat szerint Till Tamás holttestét találták meg a tanyán a beton alatt

GYILKOSSÁG Kovács Gábor alezredes, a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi rendőrfőkapitány-helyettese tegnap sajtótájékoztatón jelentette be, hogy a DNS-vizsgálat egyértelműen igazolta, hogy a rendőrök július 30-án, amikor egy gyerek maradványaira találtak egy bajai ingatlan egyik mellékhelyiségében a betonozott talaj alatt, valóban a 2000. május 28-án Baján eltűnt Till Tamás maradványait találták meg. Az alezredes elmondta azt is, hogy a körülményekből következően és az előzetes igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján a 11 éves fiú erőszakos úton vesztette életét, halála idegenkezűség eredménye. Az esetről legutóbb augusztus elején közöltek részleteket, akkor azt mondták, hogy nagy valószínűséggel a fiút ugyanabban a ruhában találták meg, amit eltűnésekor viselt, de a rendőrség kérte a csontvázlelet genetikai vizsgálatát.

Till Tamásnak 11 évesen veszett nyoma, miután biciklivel elindult a közeli vadasparkba. Mivel a megbeszélt időpontra nem ért haza, a szülők hívták a rendőrséget. Till Tamás kerékpárját három hónap múlva a bajai tanya közelében találták meg, de a technikusok sem idegen DNS-nyomot, sem sérülést nem találtak rajta. Június 11-én a rendőrség a Bács-Kiskun Vármegyei Főügyészségtől kapott új információt, amely szerint a bajai gyermekotthon egyik akkori lakója 2000-ben részt vett egy gyermek holttestének elásásában, ő azonban 2011-ben öngyilkos lett. Az eddigi ismeretek alapján egy helyi vállalkozó állhat a bűntény mögött, a rendőrség emberölés miatt nyomoz, ismeretlen tettes ellen. NÉPSZAVA

FOTÓ: POLICE.HU

A rendőrség egy bajai ingatlan egyik helyiségének betonozása alatt találta meg a kisfiú maradványait

LAPSZÉL

Győrben a volt kapitány

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A magyar női válogatottat nyolc éven keresztül szövetségi kapitányként irányító Bíró Attila a jövőben a győri vízilabda sikeréért dolgozik a női szakág vezetőjeként: „Több mint húsz éve edzősködöm a legmagasabb szinten, szükségem volt egy év pihenőre a családom körében, ám az olimpia után már hiányzott a vízilabda, éreztem magamban a tettvágyat. A Győr női csapata kiesett az élvonalból, de reális cél, hogy azonnal visszajusson a legjobbak közé.” NSO

Fucsovicsék lemondták

Két éljátékosa, Marozsán Fábián és Fucsovics Márton nélkül utazik a férfi teniszválogatott Egyiptomba a Davis-kupa jövő hét végi osztályozójára. Nagy Zoltán kapitány Piros Zsombort, Valkusz Mátét, Fajta Pétert és Madarász Gergelyt küldheti pályára Kairóban. „Megnyugtatóbb lett volna, ha Marozsán Fábira és Fucsovics Marcira is számíthatok vagy legalább az egyikük velünk tart, de ezen az összecsapáson nem vállalták a szereplést” – mondta a kapitány. A kairói párharc győztese jövőre ismét a világdöntő selejtezőjében szerepelhet majd. NÉPSZAVA

Debrecenbe kellett menni

FORRÁS: DVSC

Két évre szóló megállapodást írt alá a Debrecen labdarúgócsapatával Máté Csaba, aki elmondta, a Loki edzőjeként a nemzetközi kupaszereplés a célja. Máté korábban tíz mérkőzésen volt az FTC edzője, ebből kilencet megnyert, de Kubatov Gábor elnök azt mondta, az FTC-nek magasabb polcon lévő edzőre van szüksége. NÉPSZAVA

Feladta Valter társa

A sprintversenyben vezető, a mostani viadalon háromszoros szakaszgyőztes belga Wout van Aert sziklafalba csapódott a spanyol kerékpáros-körverseny, a Vuelta 16. szakaszán. Valter Attila csapattársa tovább tekert, de később sérülés miatt feladta a versenyt. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

FIGYELEM! Készpénzért vásárolunk könyveket, festményeket, dísztárgyakat, bundákat, öltönyöket, Zinger varrógépet, karórákat, porcelánokat, ezüsttárgyakat, pénzérméket, arany ékszereket, teljes hagyatékot. Üzlet: 2. kerület, Szilágyi Erzsébet fasor 25. Tel.: 06-1/488-7910, 06-20/334-9091.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Luis Suárez: minden volt, csak nem foghíjas karrier

BÚCSÚ Könnyek között jelentette be: többé nem futballozik a válogatottban. A 37 éves uruguayi a sportág történetének egyik legkiválóbb gólszerzője. S mindemellett az egyik legkülönösebb karaktere.

VARGA T. RÓBERT

Van a konyhafiókomban egy sörnyitó, meccsnézéskor a vendégeknek mindig azzal pattintom le a kupakokat. A siker garantált: a nyitó Suárezt ábrázolja válogatott mezben, tátott szájjal, a fogaival harapja le a kupakot. A nyitó a 2014-es brazíliai világbajnokság ikonikus jelenetének állít emléket, amikor a fenevad újfent lecsapott: az olaszok elleni csoportkör 79. percében Suárez beleharapott Chiellini bal vállába. Akkor még nem volt VAR, Marco Rodríguez mexikói játékvezető nem vette észre az esetet, szöglet következett, ami után Godínról Buffon kapujába került a labda. Az olaszok kiestek, az uruguayiak továbbjutottak.

Hiába futballozott akkoriban Liverpoolban, hiába őrült meg tőle az Anfield Road és a Premier League védőinek többsége, úgy tetszett, Suárez pályafutása ezekről az elvetemült támadásokról marad mégis emlékezetes. Ez volt ugyanis a harmadik harapása (utólag négy hónapra eltiltották): először 2010-ben, ajaxosként Otman Bakkalt, majd 2013-ban, immár liverpooliként Branislav Ivanovićot marcangolta meg. És akkor arról még nem is beszéltünk, hogy 2010-ben kapusokat megszégyenítő reflexmozdulattal mentett a gólvonalon a ghánaiak elleni vb-negyeddöntőben, akik úgy megzavarodtak, hogy a büntetőt kihagyták, úgyhogy a dél-amerikaiak jutottak a négy közé.

Ám mindezek dacára Suárez páratlan gólérzékenységével, káprázatos technikai tudásával elvitathatatlanul a modern kori labdarúgás egyik legkiválóbb 9-esévé emelkedett, akit nyugodtan lehet Ronaldóhoz (az igazihoz) meg Ibrahimovichoz mérni. Szerzett gólt sarokkal, ollózva, cselsorozat után, félfordulatból, kapásból, félpályáról, távoli ágyúgolyószerű bombából, szabadrúgásból, fineszesen ívelve, lazán löbbölve, fejjel, amit az ember csak el bír képzelni. 969 tétmeccsen 578 találatot jegyez, ebből a nemzeti csapatban 142 találkozón 69-et.

FOTÓ: AFP/PEITAN ABRAMOVICH

FOTÓ: AFP/PABLO PORCIUNCULA

Az ember, aki egykor cápaként harapott és gyilkos ösztönnel tüzelt, fogatlan öregemberként is a világ egyik legjobb 9-ese lesz

Minden meccsen mindent beleadtam, a láng nem égett ki bennem – mondta búcsúzóul.

„Nehéz ezt kimondani – nyeldeste a könnyeit Suárez –: a Paraguay elleni fellépésem lesz az utolsó. Azzal a nyugalommal hagyom hátra a válogatottat, hogy minden meccsen mindent beleadtam és hogy a láng nem égett ki bennem” – magyarázta a magyar idő szerint szombat hajnali (1.30 óra) vb-kvalifikációt fölvezető tegnapi sajtótájékoztatón.

Suárez harapott, nem csak ténylegesen: áttételesen is! Mindig ezer fokon égett, úgy futballozott. Ennek volt köszönhető, hogy 2011-ben hazáját Copa América-győzelemre vezette (ő lett a torna legjobb játékosa). Nevét dalba foglalták a Liverpoolban és Amszterdamban, de a csúcson akkor volt, amikor az argentin Messi és a brazil Neymar között játszott Katalóniában. Az MSN-nek becézett támadótrió történelmi léptékben termelte a gólokat, és mindmáig jó eséllyel pályázik a valaha volt legveszedelmesebb támadóformáció titulusra. 2016-ban Katalóniában is gólkirály lett, ami már csak azért is óriási dolog volt, mert akkoriban volt a csúcson Cristiano Ronaldo és Messi különpárharca. A góljai után kezével pisztolyt formálva örülő, emiatt El Pistolerónak becézett uruguayit a Barcelona éppoly méltatlanul üldözte el, ahogy tette korábban Rivaldóval és Ronaldinhóval, később meg Messivel, ám Madridban még elégtételt kapott a sorstól s persze: magától. Nyomban bajnok lett az Atléticóval, amelyben 21 gólt ért el. Aztán a teste egyre kevésbé bírta, lelassult, cammogva visszatért nevelőegyesületébe, a Nacionalhoz, majd lehúzott két szezont a brazil Gremióban (Gaucho állam bajnoka és kupagyőztese lett), hogy aztán csatlakozzon az Inter Miamihoz, amely klubból David Beckham tulajdonos Barca-öregfiúkat igyekezett összehozni.

Futni alig bír, de a kapu előtt továbbra is kíméletlen.

Hogy meddig, az már nem is annyira lényeges. Az ember, aki egykor cápaként harapott és gyilkos ösztönnel tüzelt, fogatlan öregemberként is a világ egyik legjobb 9-ese lesz.

Ha mást nem: az emlékeinkben feltétlen.

Karrierje alatt három ellenfelébe is beleharapott... És közben számolatlanul lőtte a gólokat

FTC: 1,2 milliárdos játékost vettek

BEVÁSÁRLÁS A szerb Partizan Beograd hivatalosan bejelentette, hogy brazil csatára, Mateus Saldanha a Ferencvárosban folytatja. A Nemzeti Sport értesülései szerint a magyar bajnok hárommillió euróért (csaknem 1,2 milliárd forintért) vásárolta meg a 25 éves brazilt, akinek az értékét a Transfermarkt nyolcmillió euróra becsüli. A magyar élvonal magasan legértékesebb játékosa lesz Saldanha, aki alaposan lekörözte a 6 millióra tartott Mohammed Abu Fanit. Ugyanakkor a hárommillió eurós kivásárlási ár is magyar rekord, NB I-es klub ennyit még sosem fizetett játékosért (a Transfermarkt szerint Stjepan Loncar tartotta az eddigi csúcsot 2,5 millió euróval).

Saldanha tavaly nyáron Japánból szerződött a Partizan Beogradhoz, amelynél az előző idényben 22 bajnokin 16 gólt szerzett, és ezzel szerb gólkirály lett. Hajnal Tamás sportigazgató az FTC honlapján azt mondta, „ez egy jelentős nap”, mert a valaha volt legnagyobb értékű átigazolást ütöttek nyélbe, és nagyon bízik abban, hogy ez egy sikeres transzfer lesz. Szerinte Saldanha nagyon gólerős, sokoldalú játékos, aki „teljesen más profilt képvisel, mint a két másik csatárunk”. NÉPSZAVA

FOTÓ: FRADI.HU

Magyar klub még soha nem fizetett ennyit játékosért

Ötödik helyezések

PARALIMPIA Az asztaliteniszező Arlóy Zsófia kikapott a negyeddöntőben, ezzel lemaradt az éremről és az ötödik helyen végzett egyesben a párizsi paralimpián. A WS8-as kategóriában érdekelt, genetikai rendellenességgel született játékos az első játszmát viszonylag könnyedén megnyerte, s a másodikban is 8-6-ra vezetett, amikor elszerválta magát, német ellenfele pedig ezt kihasználva fordított. Juliane Wolf lendülete, illetve Arlóy hullámvölgye tovább tartott, a harmadik szett is elment, majd a negyedik játszmában már egyoldalúvá vált a küzdelem, a végén a német örülhetett (3:1), Arlóy Rióhoz és Tokióhoz hasonlóan az 5. lett.

Rescsik Csaba ugyancsak az ötödik helyen végzett a SH1-es kategória S7 három testhelyzetű 50 méteres puska számban. A számot a légpuskához hasonlóan a dél-koreai Park Dzsinho rekorddal nyerte.

Az úszó Hotz Csenge az S10-es kategóriájában bejutott a 100 méteres pillangó lapzártánk utáni döntőjébe. NÉPSZAVA

Olimpiai bajnok az NB I/B-ben

A horvát Zdravko Zovko lett a női kézilabda NB I/B-ben szereplő Kozármisleny KA szakmai konzultánsa. Zovko játékosként 1984-ben olimpiai bajnok lett a jugoszláv válogatottal. Edzőként a Zagrebbel kétszeres BL-győztes, a Fotex Veszprémmel BL-döntős és ötszörös bajnok, a nőknél a Dunaújvárossal EHF-kupa-győztes volt. MTI

Reklamál a Ferrari, tagad a Mercedes

A Red Bull és a Ferrari F1-es csapata is a Nemzetközi Automobil-szövetséghez (FIA) fordult, hogy vizsgálja felül a McLaren és a Mercedes által használt első szárnyakat. A rugalmasabb első szárny szerintük komoly segítséget nyújt a két csapat autóinak. A Mercedes műszaki igazgatója közölte, nem tart a kizárástól, mert „a Mercedes tudja, hol a határ". NÉPSZAVA

Barbár tett, megégetett atlétanő

Testének 75 százalékán égési sérüléseket szenvedett a párizsi olimpián 44. helyen végzett ugandai maratoni futónő, Rebecca Cheptegei, miután barátja egy éles vita során leöntötte benzinnel, és meggyújtotta. A Kenyában élő atlétát Eldoret város kórházában kezelik. MTI

Tisztújítás tisztáldozat nélkül

KINEVEZÉS Várhatóan megerősítik a MOB elnöki posztján a kétszeres olimpiai bajnok Gyulay Zsoltot, akitől a hét végi választás után azt várja a tagság tekintélyes része, hogy következő ciklusában visszaszerezze a szervezet dominanciáját a magyar sportban.

NÉPSZAVA

Egyesélyes a Magyar Olimpiai Bizottság közgyűlésének szombati tisztújítása, ugyanis az elnöki posztra csak Gyulay Zsolt, az eddigi elnök pályázik. Ez egyből kétféle reakciót indukál: miféle szervezet, miféle demokrácia az, ahol nincs kihívója az elnöknek? Másrészt viszont az is igaz, hogy a jelenlegi vezető erényei annyival az esetleges riválisok fölött állnak, hogy senkinek nem éri meg elindulni ellene. Gyulay beágyazottsága nem csak a sportközegben jelentős, kétszeres olimpiai bajnokként ez természetes, de kormányzati elfogadottsága is erős.

Holott két éve úgy esett be a pikszisbe, hogy azt maga sem gondolta volna: elődje, Kulcsár Krisztián ellen a MOB-közgyűlés bizalmatlansági szavazást kezdeményezett, és leváltotta. Kulcsár „bűne" a MOB-tagok szemében azt volt, hogy a bankszektorból érkezve a multiknál hatékony cégvezetési gyakorlatot igyekezett átültetni a sportvezetésbe. Rengeteg érdeket sértett, az évtizedek alatt kialakult hatalmi struktúra kereteit karcolta: a MOB-tagság szűkítésére hivatkozva több olyan nagy múltú szakmai szervezet képviseletét megszüntette, amelyek meghatározták vagy legalábbis befolyással bírtak az élsportra. Így járt a Magyar Edzők Társasága, a Testnevelési Egyetem, a Halhatatlanok Klubja vagy épp a Magyar Olimpiai Bajnokok Klubja is. Ezek a szervezetek képviselői méltatlannak érezték, hogy szerepüket és jelentőségüket megkérdőjelezték.

Gyulay ebben a pillanatban került képbe, holott neve már tíz évvel korábban, 2012-ben is felvetődött: akkor végül olimpiaibajnok-társa, Borkai Zsolt jelentkezett a posztra.

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON

Belapátolta magát a sportvezetésbe (balra Schmitt Pál): az elvesztett jogosítványok visszaszerzését várják tőle – nagy menet vár rá

Borkai távozása után és Kulcsár Krisztián megválasztása előtt is képbe került, de akkor sem ambicionálta annyira a posztot, hogy ringbe szálljon. Ezzel együtt Gyulay sportvezetői múltja nagy területet ölel fel, 1989 óta MOB-tag, korábban volt az Újpest elnöke, a kajak-kenu szövetség képviselője a MOB-ban, tizennégy éve pedig Palik László utódaként a Hungaroring Sport Zrt. elnök-vezérigazgatója, valamint anno rábízták a dohányboltok koncessziós jogainak elosztását is.

„Ha az a kérdés, hogy a terveim között szerepelt-e az olimpiai mozgalomba való aktív visszatérés, akkor erre azt válaszolom, hogy ezt magamban 2024-re tettem: akkor járt volna le az előző elnök, Kulcsár Krisztián mandátuma" – mesélte két éve egy interjúban magáról. Hogy konkrétan ki vagy milyen szervezet kérte fel, nem részletezte, de nehéz elképzelni, hogy erős politikai felhatalmazás nélkül megpályázhatta volna a posztot.

A magyar sport az elmúlt tíz-egynéhány évben a központi források révén sosem látott lehetőséghez jutott, ám a Magyar Olimpiai Bizottság a Borkai és Kulcsár nevéhez köthető ciklusokban sem tudta kivételezett helyzetét kiaknázni. A szervezet elszürkült, jelentősége csökkent, jogosítványait folyamatosan elveszítette, a lecsupaszított MOB pedig (Kovács Tamás örökbecsűje szerint) „csak egy utazási iroda".

> Ez nyilván komoly feszültségforrás lehet majd az államtitkárság és a MOB között, de Orbán kifejezetten híve a brutális versenyeztetésnek.

Gyulay érdeme, hogy két éve alatt lecsillapította a MOB körüli hisztérikus hangulatot, a szervezetet pedig igyekezett távol tartani a napi politikától. Mondjuk ez annyira nem volt nehéz, mert a sportirányítást Orbán Viktor lényegében kiszervezte a sportállamtitkárság kezébe, ahol egy erőskezű vezető, Schmidt Ádám őrzi a kassza kulcsát. A MOB-nak továbbra sincs pénzosztó szerepköre, de véleményét és szakértelmét azért igyekszik becsatornázni a döntéshozók látókörébe. Ez a szerep azonban nem elégséges a jövőben: több hiteles forrásunk szerint is a tagság jelentős része azt várja Gyulaytól, hogy következő elnöki ciklusában szerezze vissza a MOB-tól korábban elvett jogköröket.

Ezt amúgy lényegében Orbán Viktor is megelőlegezte, amikor a Nemzeti Sportban feltett kérdésre, miszerint a MOB-nak nem kellene-e nagyobb szerepet (büdzsét) kapnia a sportirányításban, ezt válaszolta: „Nem zárkózunk el ettől. (...) A kormány készen áll arra, hogy együttműködjön, és akár nagyobb lehetőséget adjon a MOB-nak."

Ez nyilván komoly feszültségforrás lehet majd az államtitkárság és a MOB között, de Orbán kifejezetten híve a brutális versenyeztetésnek. Akár olyan áron is, hogy ebben a vesztes fél karrierje egy életre sérül.

Gyulay Zsolt különösképpen nem kampányolt maga mellett, mindenesetre a hanyatló Párizsból annyit üzent, hogy „százszor jobb olimpiát tudnánk csinálni." Ami persze teljes képtelenség, de a miniszterelnöki fülnek nyilván kedves mondat volt. Ma egyelőre elég ennyi is.

Mamma Maia!

LEÜTÉSEK

Hegyi Iván

Ha Caroline Wozniacki mérkőzését nézed, akkor vegyél magadhoz bőven rágcsálnivalót, mert egyhamar nem szabadulsz. A dán hölgy, aki több mint 70 héten át volt világelső 2010-ben és 2011-ben, és három Grand Slam-döntőt játszott – egyet megnyert –, ma már nincs a csúcson, de az ő adósának lenni öröm, mert makacs elhatározása, hogy mindent visszaad.

A brazil Haddad Maiával 2 óra 40 percet töltött a pályán úgy, hogy ellenfele látszólag simán 6:2, 3:6, 6:3-ra győzött. Képzeljük el, meddig tart a meccs, ha 7:6, 5:7, 7:6 a vége. De hát Wozniackit 6:2-vel sem könnyű elintézni, mert vele nincs rövid labdamenet.

Csoda, hogy teniszezik, hiszen hat évvel ezelőtt, miután megnyerte az ausztrál nyílt bajnokságot, megtámadta egy autoimmun betegség, amely főként az ízületeket kezdi ki. Ezért aztán senki sem szólhat egy szót sem, amiért játéka nem eléggé élvezetes, hiszen az észak-európai teniszező – akinek mamája lengyel válogatott röplabdázó, papája pedig a Zaglebie Lubin, a Mannheim és az Odense labdarúgója volt, majd 1985-ben kinn maradt Dániában – irdatlan akaraterővel tartja magát karban és szinten.

Amúgy meg nagyon is relatív, hogy mi érdekes, mi nem. Fölkacagtam például ezen a meglepő és mulatságos mondaton: „Szórakoztató, látványos futballt játszik az Újpest." A 2024-es. Talán feltámasztotta Zsengellért, Szuszát, Göröcsöt, Benét, Törőcsik táncművészt. Olvasom továbbá a magyar NB I „álomcsapatát": Dibusz – Botka, Kinyik, Cissé, Nagy Zsolt – Windecker, Abu Fani, Bognár – Marquinhos, Varga, Mance. E Dream Teamhez mellékelni kellene egy kézikönyvet Ki kicsoda? címmel.

Térjünk vissza az élsporthoz: Haddad Maia 1968, Maria Bueno óta az első brazil nő, aki bejutott a US Open negyeddöntőjébe. Hatvannyolcban az Újpest 102 gólt szerzett, és négy játékost – Noskó, Fazekas, Dunai II, Nagy László – adott az olimpiai bajnok labdarúgócsapatba. Szintén '68-ban a magyar futball négy képviselőt – Albert, Farkas, Novák, Szűcs – delegált a Brazília (Carlos Alberto, Rivellino, Jairzinho, Pelé és egyéb ügyetlenek) vendégeként pályára lépő világválogatottba.

Az volt csak szórakoztató igazán.

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

Új-Zéland díjat emel

Október 1-jétől a külföldi turisták által fizetendő adó 35 dollárról (7700 forint) száz dollárra nő, hogy biztosítsa a látogatóknak a magas szintű szolgáltatásokat és a színvonalas élményeket. Egy független utazási szervezet szerint ez elriasztja a turistákat, mert hihetetlenül megdrágítja a látogatást. BBC

Marad a meleg hazánkban

Pár napig még jó eséllyel dőlnek majd a napi melegrekordok, utána jön némi enyhülés, de jelentős lehűlés egyelőre nem látszik. Hétfőtől hosszabb időre beállni látszik a változékony, záporokkal és zivatarokkal tarkított, fülledt meleg a július végén, augusztusban normálisnak számító 27–32 fokos maximumokkal. 24.HU

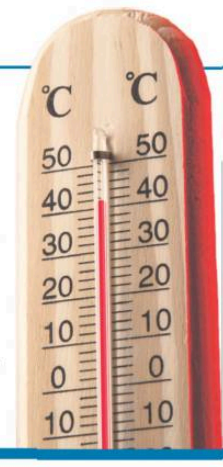

Négy hajó a folyó mélyén

Az alacsony vízállás miatt láthatóvá vált az a négy elsüllyedt hajó, amely csak ritkán, 270 centiméteres vízállásnál kerül a vízfelszín fölé a Mohács alatti Duna-szakaszon, a Gabriella-sziget belső ágában. A négy hajót a második világháborúban süllyesztette el a szovjet hadsereg. SOKSZÍNŰ VIDÉK

Feltörhetetlen telefonok kellenek

FOTÓ: TEERACHAI JAMPANAK

A legtöbb telefont nem nehéz átalakítani egy új tulajdonos számára

ILLEGÁLIS A brit belügyi tárca közölte, hogy a gyártóknak olyan megoldásokkal kell előállniuk, amelyekkel a lopott telefonokat gyorsan, könnyedén és véglegesen használhatatlanná lehet tenni. A friss statisztikák szerint Nagy-Britanniában az elmúlt egy évben több mint 150 százalékkal emelkedett az olyan rablások száma, amelyek elkövetői az utcán, a tulajdonosok kezéből ragadják ki telefonjaikat és egyéb személyes tárgyaikat. A becslés szerint tavaly 78 ezer ilyen bűncselekmény történt országszerte, és az esetek 36 százalékában telefonokat raboltak az elkövetők. A belügyminisztérium közölte: csúcsszintű tanácskozásra hívja a gyártók és a technológiai vállalatok vezetőit, s a találkozón olyan megoldások kidolgozását sürgeti majd, amelyekkel fel lehet lépni a lopott telefonok illegális forgalmazása ellen, a gyártóknak olyan megoldásokkal kell előállniuk, amelyekkel a lopott telefonokat gyorsan, könnyedén és véglegesen használhatatlanná lehet tenni, lehetetlenné téve forgalmazásukat és újbóli regisztrációjukat. NÉPSZAVA

Az ellopott telefonokat teljesen használhatatlanná tennék Nagy-Britanniában.

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP	HÉTFŐ
min. 20	min. 19	min. 19	min. 19	min. 16
max. 33	max. 31	max. 31	max. 31	max. 25

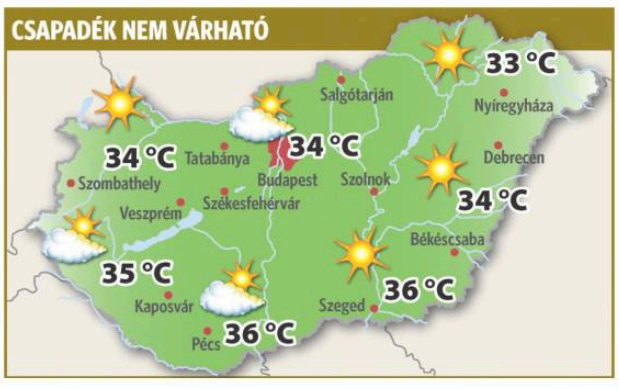

Boldog névnapot, Rozália!

A Rozália név a latin rosa szóból ered, és a Róza olaszos továbbképzése. A név jelentése: rózsa. A középkorban Szent Róza tiszteletére vált ismertté.

KENÓ Szeptember 3.

1	2	5	9	11	26	31	32	33	42
43	45	56	57	60	64	65	66	68	72

X nélkül Brazíliában

ANTISZOCIÁLIS Hétfőn meghosszabbították az X, a korábbi Twitter felfüggesztését, amihez szombat óta senki sem férhet hozzá az országban. De mi vezetett idáig?

VARGA PÉTER

A brazil legfelsőbb bíróság hétfőn úgy szavazott, meghosszabbítja az X letiltását, miután múlt pénteken elrendelte felfüggesztését az egész országban, mert Elon Musk nem nevezett meg jogi képviselőt. Musk azonban tegnap közölte, lehetővé teszi a szociális média elérését a Starlink hálózaton keresztül, ám ezt a kormány keményen bünteti. A brazil törvények szerint az ott működő cégeknek kell, hogy legyen helyi képviselőjük, de az X augusztus 17-én bezárta irodáját, miután Alexandre de Moraes, a bíróság elnöke megfenyegette az ott dolgozó helyi képviselőket, hogy eljárást indít ellenük, mert nem tiltanak le bizonyos felhasználókat. A lépés tovább fűti a hetek óta tartó vitákat a szólásszabadságról, a szélsőjobboldali bejegyzésekről és a megtévesztő információkról. A bírók már korábban is elrendelték több X-fiók blokkolását, mert Brazíliában kiterjedt vizsgálatok kezdődtek az interneten egyre jobban terjedő hamis hírekkel és a gyűlöletbeszéddel kapcsolatosan. Szerdán De Moraes 24 órás határidőt adott Musknak, hogy nevezze meg képviselőjét, mert leállítják az X-et, amire a techmilliárdos azt válaszolta, a bíró akadályozná a szólásszabadságot. Maga Inácio Lula da Silva elnök is azt mondta, Musknak engedelmeskednie kell a törvényeknek. „Nem járhat körbe, sértegetve elnököket, alelnököket, a szenátust, a bírói kamarát, a legfelsőbb bíróságot. Mit képzel magáról, ki ő?" – kommentálta az X-vezér beszólásait.

A CNN brazil kirendeltsége szerint a konfliktus tovább élező-

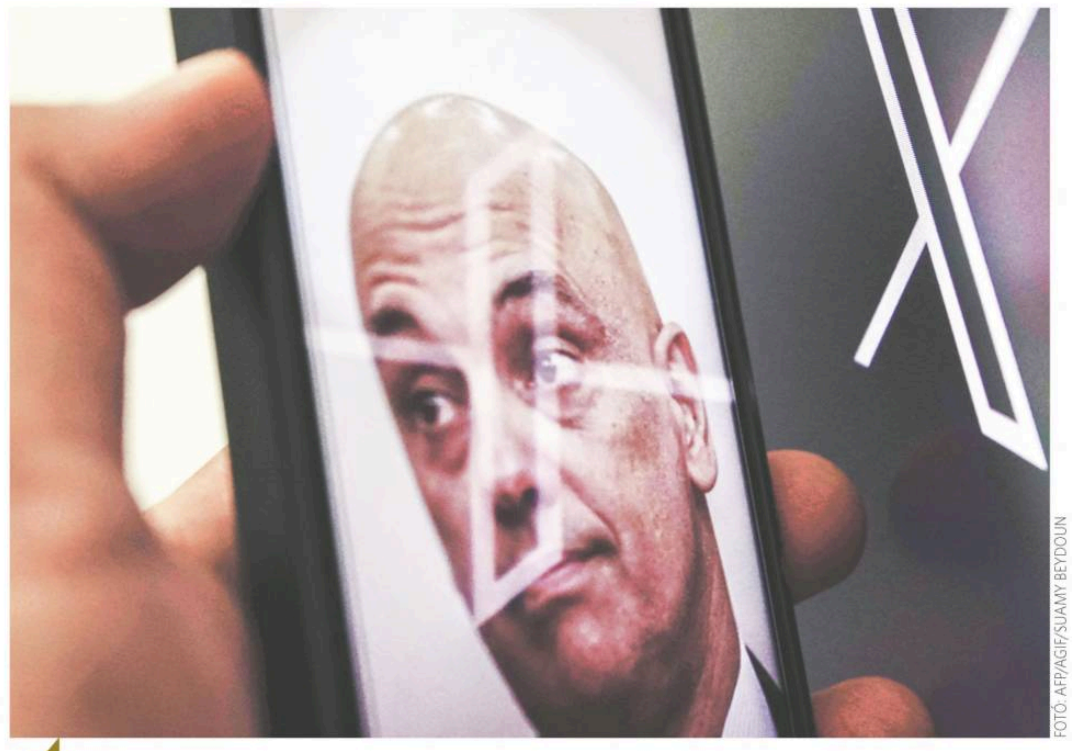

FOTÓ: AFP/AGIF/SUAMY BEYDOUN

Alexandre de Moraes bíró nem engedett Elon Musknak az X ügyében

dött múlt pénteken. Ennek oka az volt, hogy a kormány zárolta a Starlink számláit, fedezetéül azoknak a büntetéseknek, amelyeket az X-re róttak ki a jogi csatározások során. Musk kérte ennek a zárlatnak a feloldását, amit múlt csütörtökön a legfelső bíróság megtagadott. A Starlink szintén Musk tulajdona a SpaceX-en keresztül. Mint ismeretes, ez több ezer kis műholdból álló hálózat, amely internetelérést biztosít az olyan távoli vidékeken, ahol földi, vezetékes internetközvetítő állomások építése nehéz lenne. Ennek révén Barzíliában több mint 250 000 ember érheti el az internetet. Az amazonasi esőerdőkben különösen népszerű, használják tudósok, turisztikai cégek, kormánytisztviselők és a hadsereg is. A zárlat elleni fellebbezésben azzal védekezett a Starlink, hogy ők nem részei az X-nek, és a számláik befagyasztása alapvető tulajdoni jogokat sért, de a szolgáltatásokat továbbra is ingyenesen biztosítják. A több mint 210 milliós ország fontos piac az X számára, amely sok hirdetőt vesztett, amióta Musk felvásárolta 2022-ben: negyvenmillió brazil legalább egyszer hetente megnézte az X-et. A riválisBluesky a letiltás óta 500 000 új felhasználót szerzett.

Tegnap az is kiderült, hogy a Starlinken keresztül, melynek sugárzásába a földi internetszolgáltatók nem tudnak beleavatkozni, Musk biztosítja ezentúl az X elérését, azonban a kormány több mint 3 millió forintnak megfelelő büntetést ró ki azokra, akik ilyen módon vagy virtuális privát hálózaton (VPN) keresztül X-elnek.

Folyik a kutatás az idegenek után

JELEK Chenoa Tremblay, a kaliforniai SETI Intézet munkatársa és Steven Tingay, az ausztráliai Murchison Widefield Array (MWA) teleszkóprendszerre alapuló projekt igazgatója augusztus végén számolt be az Asztrofizikai Értesítőben az MWA-vel szerzett legújabb eredményeikről. Idegenek jeleit nem találták, de 1317 galaxis átvizsgálása behatárolta, hogy hány kommunikációra képes, magas technológiai színvonalú civilizáció létezhet a Földön kívül. Az újdonság az volt, hogy alacsony frekvenciájú rádiójelekkel foglalkoztak, míg a SETI (Földönkívüli Intelligencia Keresése) magas frekvenciájú jeleket keresett az elmúlt 64 évben, és csak a Tejútrendszerben. Most a kutatók egy akkora területet vizsgáltak át, amelyben 2880 galaxis látható, de ezek közül 1317-nek a távolságát még nem mérték meg pontosan. Tremblay és Tingay ezeket vette célba ugyanis, ha pontosan ismert távolságuk, behatárolható bármilyen jeladó ereje. Idegenek jeleire nem bukkantak, de egynek sikerült pontosan meghatározniuk az erejét és a frekvenciáját. V. P.

FOTÓ: AFP/ICRAR

Ausztráliában a teleszkópok az idegenek jeleit igyekeznek elkapni

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 5., csütörtök

152. évfolyam, 207. szám

Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Abszurd

Elveszik az önkormányzatoktól a még meglévő védekezési lehetőséget is – mondja lapunknak Gémesi György, miután kiderült: Debrecenből mondják meg, milyen teherautókkal bonthatják a Pázmány budapesti campusának helyét. **4. oldal**

Egyeztetés

„Nulladik verziót", csak egy vitaindító anyagot kaptak a szakmai kamarák az egészségügy munkaszervezési szabályait módosító kormányzati javaslatról – ez derült ki az államtitkárral tartott többórás tegnapi egyeztetés után. **4. oldal**

November 5.

Több csatatérállam törvényhozásában és választási bizottságaiban is olyan aktivisták foglalnak helyet, akik tagadják Joe Biden 2020-as választási győzelmének legitimitását. Ők lehetnek az idei elnökválasztás demokratikus lebonyolításának legfőbb kerékkötői. **7. oldal**

Joker

Vajon újrázik-e az amerikai filmrendező, Todd Phillips? – ez az idei velencei filmfesztivál legnagyobb kérdése. A díj persze a zsűrin múlik, minket mindenesetre lenyűgözött a Joker: Kétszemélyes téboly. **12. oldal**

Adós záratott be adóst

ISPÁN Bő 400 milliós tartozása volt júliusban a pesti kormányhivatalnak, amely 150 milliós elmaradás miatt csukott be Iványi-iskolákat.

JUHÁSZ DÁNIEL, PAPP ZSOLT

„A fenntartó által felhalmozott jelentős köztartozás, illetve közüzemidíj-tartozás." Emiatt döntött úgy a fővárosi kormányhivatal, hogy bezáratja az Iványi Gábor lelkész vezette Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) két fővárosi iskoláját. A köznevelési törvény alapján volt erre lehetősége, ám ezzel együtt is visszássá teszi a döntést az a tény: a tartozást szankcionáló szervezet júliusban maga is úszott az adósságban.

A Magyar Államkincstár (MÁK) legutolsó, júliusi adatai szerint az ország második legjobban eladósodott kormányhivatala volt a Sára Botond főispán vezette budapesti, 424 millió forinttal tartozott beszállítóinak. Csak viszonyításképpen: a bezáratott fővárosi iskoláknak a fenntartó állítása szerint összesen mintegy 150 millió forintnyi kifizetetlen számlái voltak.

A 20 megyei kormányhivatalból július végén 15 görgetett maga előtt adósságot, összesen 1,5 milliárdot. A listán volt a Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal is, amely szintén bezárt egy Iványi-féle iskolát a tanévkezdés előtti napokban.

Az Iványi-intézmények bezáratását árnyalja az is, hogy az állami iskolákat fenntartó tankerületi központok is rendszerint adósságokat görgetnek maguk előtt, különösen az őszi, a téli és a tavaszi időszakban. A Békéscsabai Tankerületi Központnak júliusban 155 millió forint lejárt tartozása volt. Az állam úgy kéri számon egyes iskolákon az adósságot, hogy közben szinte minden területen komoly kifizetetlen számlái vannak. A MÁK adatai szerint július végén a költségvetési intézmények lejárt adóssága összesen 79,8 milliárd forint volt.

ÍRÁSUNK A 3. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Se diák, se tanár – csak Iványi iskoláival szemben szigorú a hatalom

Nyugdíjbombán ül az ország

MEGTAKARÍTÁS Januártól 3,2 százalékos nyugdíjemelésre számíthatnak az érintettek, és februárban ismét érkezik a 13. havi nyugdíj – jelentette be Varga Mihály pénzügyminiszter a Facebookon. Az átlagbérektől egyre inkább leszakadó nyugdíjak ismét ráirányítják a figyelmet az önkéntes nyugdíjpénztárakra és az öngondoskodás más formáira. Míg a nyugdíjas évekre takarékoskodók száma enyhén csökken, addig többen csatlakoznak az egészségpénztárakhoz. Mindebből arra lehet következtetni, hogy az emberek a nyugdíjukért nem hajlandók, nem tudnak érdemben további erőfeszítéseket tenni. Az Orbán-kormány 2012-ben a kötelező magánnyugdíjpénztárakat ellehetetlenítette, és azóta sem tett semmit, hogy az emberek nyugdíjcélú megtakarítási hajlandóságát érdemben javítsa.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A nyugdíjak vásárlóértéke az inflációs emelés ellenére romlik

Palackcsaták automatáknál és kukáknál

VISSZAVÁLTÁS A kérdezettek 56 százaléka szerint bár jó céllal született a változtatás, a kivitelezés nem sikerült – áll a Publicus felmérésében, amelyben arra keresték a választ, mik az emberek tapasztalatai az új palackvisszaváltási rendszerrel. Azok közül, akiknek már volt dolguk az automatákkal, 47 százalék szembesült valamilyen problémával. A leggyakoribb gondnak azt nevezték a kérdezettek, hogy a gép nem vett vissza minden palackot. Ez a hiba sokaknak nemcsak boszszúságot okoz: mind többen jövedelemkiegészítésként használják az új rendszert, kukákba dobott palackok gyűjtéséből és beváltásából tesznek szert némi pénzre. Már ha tudnak: többen is arról számoltak be, hogy sok helyen valóságos harc megy az 50 forintot érő flakonokért.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Találkozott problémával az új automatáknál a visszaváltás során?

Azok körében, akik váltottak már vissza (%)

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Nagy változás a kijevi vezetésben

UKRAJNA Kormányátalakítás zajlik Kijevben, az új kabinet összetételét ma hozzák nyilvánosságra. Az orosz agresszió kezdete óta nem volt ilyen méretű kormányzati átalakítás, bár egyelőre még sok az ismeretlen. Kedden és szerdán miniszterek sora nyújtotta be lemondását indoklás nélkül. Köztük van Dmitrij Kuleba külügyminiszter is, akinek lemondását tegnap nem fogadta el a kijevi törvényhozás. Előzetes közlések szerint a kabinet több mint fele kicserélődik, de nem kizárt, hogy az új kormányt is Denisz Smihal miniszterelnök fogja vezetni. A Zelenszkij elnök által is jelzett radikális kormányátalakítás mögötti okok ismeretlenek, de úgy tűnik, belső politikai válsággal néz szembe a Nép Szolgája.

ÍRÁSUNK A 8. OLDALON

A postás egyre kevesebbszer csenget

LEÉPÜLÉS Vidéken sorra zárnak be a posták. Az állam kegyként ajánlja fel a településeknek, hogy ha akarják, saját pénzen működtessék tovább a hivatalt, ami jókora indulatokat vált ki. Gulyás János, Borsodbóta munkáspárti polgármestere azt mondta, őket is „kóstolgatta" a Magyar Posta: idén tavasszal készítettek egy felmérést, s utána felajánlották az önkormányzatnak, hogy működtesse a hivatalt. – Nem bolondultunk meg. Ez egy állami szolgáltatás, minden sz...rt már ne akarjanak a nyakunkba varrni. – Augusztus elejétől mobil posta jár a faluban. Fél órát tölt itt, ami sokakat zavar, hiszen megszokták, hogy délelőttönként nyitva volt a régi posta – mondta Czinke János, a dél-somogyi Homokszentgyörgy polgármestere. – Kaptam-kapok hideget-meleget a helyiektől, nem értik, hogy semmi közöm a postabezáráshoz.

RIPORTUNK AZ 5. OLDALON

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Postaláda van, csak éppen posta nincs már sok helyen

Betétdíjreform: jó cél, rossz kivitelezés

FELMÉRÉS Az új visszaváltási rendszert kipróbálók közel fele szembesült valamilyen problémával az automatáknál – állapítja meg a Publicus lapunk számára készült kutatása.

F. SZABÓ KATA

A kérdezettek 56 százaléka szerint bár jó céllal született a változtatás, a kivitelezés nem sikerült – ez szűrhető ki a Publicus Intézet reprezentatív, a Népszava megbízásából készült felméréséből, amelyben arra keresték a választ, mik az emberek tapasztalatai az új palackvisszaváltási rendszerrel, a Mol-hátterű MOHU automatáival.

A kutatás szerint az emberek 69 százaléka szokott olyan italokat vásárolni, amelyeknek a csomagolásán az újonnan bevezetett rendszer szerint 50 forint betétdíj van, közülük 54 százalék már tesztelte a rendszert és váltott vissza palackot vagy dobozt a boltokban kihelyezett automatákban. Főleg a panelépületekben lakók nyilatkoztak így, körükben 79 százalék vitt már vissza italcsomagolást, a kertes vagy társasházban élőknek nagyságrendileg a fele még „gyűjtöget". Ugyanis azoknak a nagy része, akik még nem próbálták ki az automatákat, tervezi ezt: 83 százalék gyűjti a csomagolásokat, hogy később visszaválthassa, 15 százalék viszont nem bajlódik ezzel. Ez utóbbi arány a társasházakban és a panelokban élők körében magasabb (31-31 százalék), mint a kertes házban élők esetében (10 százalék), feltehetően utóbbiaknak több helye van a szemét tárolására, ami igencsak sok helyet foglal így, hogy a csomagolásokat nem lehet összenyomni.

Az emberek 79 százalék mondta, hogy korábban is szelektíven gyűjtötte és dobta ki a most visszaválthatóvá tett palackokat és üdítősdobozokat, azok körében, akik szoktak ilyen termékeket vásárolni. A kutatás szerint a teljes népességet tekintve 5 százalék azok aránya, akik korábban nem gyűjtötték szelektíven ezeket a hulladékokat, most viszont gyűjtik és visszaváltják őket. Azok körében, akik már korábban is odafigyeltek a szelektív szemétkezelésre, 42 százalék mondta, hogy ez az új rendszer több nehézséget okoz nekik a korábbinál, 57 százalék viszont nem érez ebben változást.

Azoknak az embereknek a 23 százaléka, akik már váltottak vissza palackot, azt mondta: minden egyes betétdíjas csomagolást elvitt az automatához. 73 százaléknak viszont nem sikerült minden palackot vagy dobozt eljuttatni a visszaváltópontra.

Milyen problémával találkozott a visszaváltás során?

Azok körében, akik váltottak már vissza (%), több válasz is megjelölhető volt

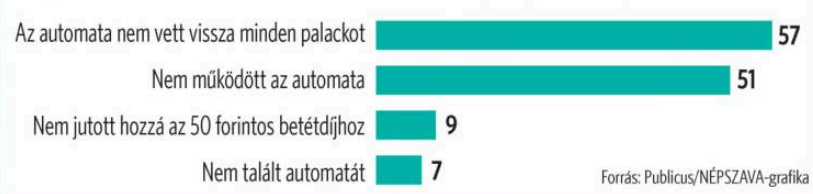

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

32 százalék
Ennyien gondolják csak azt, hogy az új visszaváltási rendszer hatékony módszer

Zsákok és sorok – mindennapos látvány ez az automatáknál

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A teljes népességet tekintve 5 százalék azok aránya, akik korábban nem gyűjtötték szelektíven a hulladékokat, most viszont gyűjtik és visszaváltják azokat.

Ennek az is lehet az oka, hogy az emberek 22 százaléka olyan boltban vásárol napi rendszerességgel, ahol nincs visszaváltási lehetőség. Nem meglepő módon ez az arány a községekben a legmagasabb (36 százalék) és a megyeszékhelyeken a legalacsonyabb, 14 százalék. Ha a lakóhely jellegét nézzük, a panelekben élőknek van a legkönnyebb dolguk, mert 88 százalékuk preferált boltjában van automata, a kertes házban élők esetében viszont ez csak 69 százalék.

Azok közül, akiknek már volt dolguk az automatákkal, 47 százalék szembesült valamilyen problémával a visszaváltás során. 57 százalékuk arról számolt be, hogy a gép nem vett vissza minden palackot, 51 százalék találkozott olyan esettel, hogy az automata egyáltalán nem is működött. Emellett 9 százalékukkal előfordult, hogy valamilyen okból nem jutottak hozzá az 50 forintos betétdíjhoz.

Összességében azok körében, akik már váltottak vissza, inkább pozitív az új rendszer megítélése: 68 százalék szerint jól vagy inkább jól működik a visszaváltás. A válaszokat némileg a pártszimpátia is befolyásolja, a Fidesz–KDNP szavazóinak a 82, az ellenzékieknek az 59, a Tisza Párt híveinek és a bizonytalanoknak pedig a 64 százaléka vélekedik kedvezően a rendszerről. Mégis, az összes megkérdezett 56 százaléka ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy „az új visszaváltási rendszer jó cél érdekében jött létre, de rossz a kivitelezés". Csak 32 százalék gondolja azt: „az új visszaváltási rendszer hatékony módszer, hogy minél több palack kerüljön újrafelhasználásra". Még a kormánypárti szavazók körében is 2 százalékos többségben vannak az első állítást megjelölők (45 százalék 43 százalék elégedettel szemben).

Egy százalék adomány

A MOHU automatáinál van rá lehetőség, hogy a vásárló a visszajáró betétdíjat jótékony célra ajánlja fel, de ezzel a lehetőséggel csupán az emberek 1 százaléka élt vagy tervez élni, 80 százalék inkább levásárolja a kapott kupont a boltban, 11 százalék pedig a bankszámlájára utaltatja az applikáción keresztül.

Harc a palackokért, vadászat a működő automatákra

UTCAI CSATÁK Tíz óra, tíz kilométer, ezer sörös és üdítős fémdoboz. Zoli, a kaposvári lakótelepek közismert guberálója hosszú évekig teljesítette a napi penzumot, így egészítve ki csekélyke jövedelmét: az összeszedett göngyölegért darabonként két forintot kapott a gyűjtőhelyen, vagyis havonta úgy 60 ezret kukázott össze. Ezek alapján úgy tűnhet, Zolinak nagyon jól jött júliustól a változás, mely 50 forintos betétdíjjal terhelt meg minden italosdobozt és PET-palackot. Ám hiába a 25-szörös díjnövekedés, a negyvenes férfi épp csak össze tudja szedni a korábbi összeget.

– Reggel hét óta ennyit sikerült kukáznom – mutatta a szatyrát, benne 13 sörösdobozzal, műanyag palackkal. – Négy és fél órája járkálok, máskor ilyenkor már több száznál tartottam. Amióta bevezették az 50 forintos betétdíjat, alapból lecsökkent a gyűjthető mennyiség a harmadára-negyedére, ami persze még mindig jó lenne, hiszen kétszáz fémdobozzal is 10 ezret kereshetnék naponta. Viszont rengetegen elkezdték gyűjteni, nyugdíjasok, gyerekek is, de ami a legnagyobb gond, hogy roma családok is ráálltak, utóbbiak ráadásul autóval jönnek, és sokkal hamarabb lejárják a területet, mint én gyalog.

Régebben reggel 7-kor indult, és nagyjából délután 5-ig járta a kaposvári lakótelepeket, illetve a köztes, kertvárosi utcákat, s közben négyszer-ötször ment a leadóba.

Sokan vannak, akik jövedelemkiegészítésként tekintenek a palackokra: gyűjtögetnek és beváltanak

– Most, sajnos, elég napi egyszer elmennem valamelyik automatához – legyintett. – Nagyjából negyven darab jön össze, szerencsés esetben hatvan. Korábban nincs értelme elindulni, mert még nem viszik le a szemetet a lakótelepeken, fél nyolctól viszont már az autós gyűjtők is megjelennek. Mire a régi területem végére érek, már leraboltak mindent, csak az jut, amit a távozásuk és az érkezésem közötti időben dobtak ki a lakók.

A 78 éves Mariska néni eddig hetente kétszer, vasárnap és szerda délután – a szemétszállítás előtti napokon – járta végig a környékbeli emeletes házas utcákat, akkorra már megteltek a kukák, volt miből válogatni.

– Havi 2-3 ezer forint jött össze a kukázásból – állította a nyugdíjas asszony. – Igaz, több helyen adtak 500-1000 forintot, amiből még 10-15 ezer pluszt jelentett hónapról hónapra. A nyugdíjam 76 ezer forint, ha nem kukáznék, nem tudom, mit ennék vagy hogyan fűtenék télen. Most, hogy 50 forint lett a betétdíj, jobb a helyzet, hiszen alkalmanként azért találok 8-10 palackot vagy fémdobozt, ami azt jelentette, hogy júliusban több mint 5 ezer forintot szedegettem össze. Remélem, ez így is marad, ugyanis a múltkor egy autóból megfenyegettek, hogy felejtsem el ezeket a kukákat, meg ne lássanak többet a környéken. Nem tudom, kik voltak, de állítólag egyes családok felosztották egymás között a várost, s próbálnak kiszorítani másokat a neki jutott területről. Persze megijedtem, de ettől még ugyanúgy jövök majd, kell a pénz, s csak nem vernek meg egy öregasszonyt néhány száz forint miatt!

Négytagú család áll az egri belvárosi szupermarket pici kis helyiségében az automatánál. Nagy bevásárlókosarat toltak el idáig tele sörösdobozokkal, műanyag palackokkal, egy-két borosüveggel. Várniuk kell, a visszaváltó nem üzemel, azt írja ki a gép, hogy tele lett a gyűjtő, újat kell behelyezni. Amíg erre várunk, kiderül, a város szélén laknak, egész nap gyűjtögették a kukákból meg az árokparton eldobott, számukra értékes hulladékot. Hét végén sokfelé van buli, így a hét első napjaiban megéri felkerekedni és összeszedni azt, amit az emelkedett hangulatban lévő fiatalok szétdobáltak. Némelyik energiaitalos és sörösdoboz be van horpadva, de az asszony szakavatottan elmagyarázza, hogy igazából nem is kell teljesen épnek lennie a csomagolásnak, elég, ha „az a sok vonal izé itten" jól látszódik a beolvasó gép számára. Van, amelyiket kihorpasztgatja, de olyan műanyag palack is, amit teli torokból fújni kezd, hogy kiegyenesedjen a mélyedés. Aztán beindul újra az automata, a nagyobbik fiúcska meg árgus szemekkel figyeli a kijelzőn lévő összeget, látszik, hogy fejben el is költötte a pénzt finomságokra. A családfő azt mondja, élelmiszert vesznek, talán egy kis kocka csoki is belefér.

„A nyugdíjam 76 ezer forint, ha nem kukáznék, nem tudom, mit ennék."

Balaton-parti kisváros, borfesztivál, hömpölygő tömeg. A fabódék mellett estére szépen gyűlnek a kartondobozokba kitett burgundi, rajnai és bordeaux-i palackok. Van olyan árus, aki külön szétszortírozza a visszaváltható és a szelektív hulladékba szánt üvegeket. Utóbbiakat a nap végén, éjféltájban elviszi a nagy gyűjtőedényhez, a többit kartondobozokban kint hagyja. – Próbáltam tegnap visszaváltani, de olyan sor volt a gépnél, hogy kiszámoltam: az órabérem több lenne, mint az üvegek után kapott pénz. Ha valaki elviszi innen, hát elviszi, ha meg nem, akkor holnap reggel ezeket is kidobom majd a szelektív tárolóba – mondta egyikük.

DOROS JUDIT, VAS ANDRÁS